

De beslissingen genomen door
de parketmagistraten en de jeugdrechters
ten aanzien van delinquenten minderjarigen

Eindrapport

december 2001

Onderzoeker

Charlotte VANNESTE

Vertaling van het franstalig rapport

Met deelneming van

en

Lamya AMRANI (januari 1999 – december 2000)
Jean-François MINET (maart 1999 – december 1999)
Anne GROENEN (oktober 1999 – maart 2000)
Nathalie NEYT (april 1999 – februari 2000)
Rachel VANDERHAEGHEN (maart - april 1999)
François DE CONINCK (januari – maart 1999)

Fabian CROCHET
Jo DETAVERNIER
Frank GEETS
Stéphane LECLERCQ
(februari – april 2000)

Dankwoord

Het onderzoek dat in dit rapport wordt besproken, had niet gevoerd kunnen worden zonder de medewerking van talloze jeugdrechters en magistraten van de jongerensecties van de parketten. De beschrijving van de onderzoeksmethodologie geeft de lezer een idee van de inspanning die van hen werd gevraagd. We beginnen dit rapport dus met een hartelijk dankwoord: het spreekt voor zich dat dit onderzoek zonder de actieve betrokkenheid van bijna vijftig magistraten uit de acht gerechtelijke arrondissementen waarop een beroep werd gedaan¹, niet had kunnen worden gerealiseerd.

We bedanken eveneens het College van Procureurs-generaal dat het onderzoeksteam de toestemming heeft gegeven stukken uit de dossiers te raadplegen en dat, algemener, de deelname van de magistraten aan het voorgestelde project heeft gesteund.

Een bijzondere dankwoord richten we aan de verenigingen van magistraten die rechtstreeks waren betrokken en die in de loop van het hele onderzoek een kostbare bron van informatie en bemiddeling zijn geweest: de Nationale Federatie van jeugdmagistraten, evenals de Nederlandstalige en Franstalige Unies van jeugdmagistraten.

Ten slotte bedanken we alle leden van het Begeleidingscomité, dat als opdracht had bij te dragen tot de oriëntatie van het onderzoek en het vlotte verloop van het werk te verzekeren door de deelname aan de vergaderingen die geregeld werd georganiseerd.

¹ De acht arrondissementen zijn Antwerpen, Brussel, Charleroi, Gent, Mechelen, Namen, Nijvel en Dendermonde.

Leden van het Begeleidingscomité

Kabinet van de Minister van Justitie: De heer MAES (advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Gent) vanaf juli 1999, de heer RANS (advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel) vóór juli 1999.

Dienst voor Strafrechtelijk Beleid: Mevrouw REYNDERS (Adviseur-generaal), Mevrouw ALBERTY, Mevrouw BEUKEN.

Voor het College van Procureurs-generaal: De heer CORNELIS, advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel.

Nationale Federatie van jeugdmagistraten: De heer JANSSENS (voorzitter - substituut bij het Parket van Nijvel), Mevrouw KURAJ (juriste bij het Parket van Nijvel).

Nederlandstalige Unie voor Jeugdmagistraten: Mevrouw HÄNSCH (voorzitster - leidend jeugdrechter Antwerpen).

Franstalige Unie van jeugdmagistraten: Mevrouw GOUGNARD (voorzitster - jeugdrechter te Charleroi).

Mevrouw DE VROEDE, eerste substituut bij het parket van Brussel .

De heer CAPPELAERE, adviseur bij Unicef.

Algemene Politiesteundienst - Afdeling Politiebeleidsondersteuning

Afdeling Bijzondere Jeugdbijstand (Vlaamse Gemeenschap) : Mevrouw Ingrid VAN EETVELT

Direction de l'Aide à la Jeunesse (Communauté française): Mevrouw GEVAERT.

Kabinet van de Minister van Welzijn, Gezondheidszorg en Gelijke Kansen bij de Vlaamse Gemeenschap.

Kabinet van de Minister van Jeugdzorg en Gezondheidszorg bij de Franse Gemeenschap: Mevrouw MARESCHAL

Inleiding

Onderwerp van het onderzoek en methodologie

1 Doel van het onderzoek

In januari 1999 vertrouwde de Minister van Justitie aan het Departement Criminologie van het NICC een onderzoek toe in verband met de delinquentie bij minderjarigen. De heel algemeen omschreven doelstelling was toen *"een evaluatie te maken van de beslissingen van de parketten en de jeugdrechtbanken tegenover minderjarigen die voor de rechter zijn verschenen wegens een als misdrijf omschreven feit (artikel 36,4° van de wet van 8 april 1965)"*. De context van de hervormingsprojecten toonde aan dat *"men het duidelijke gebrek aan wetenschappelijke evaluaties waaraan de uitwerking van het voorontwerp tot hervorming van de wet van de 8 april 1965 lijdt, verdoezelt"*: het is inderdaad op basis daarvan dat het Begeleidingscomité voor de hervorming van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming het idee heeft gelanceerd om een aantal onderzoeken terzake uit te voeren². De politieke mandataris verwachtte van dit onderzoek eveneens objectieve waarderingselementen die het hem moesten mogelijk maken de nodige middelen te definiëren voor de uitvoering van de beslissingen van de rechterlijke macht. De Minister, ten slotte, beoogde, op langere termijn, de creatie van een permanent evaluatiesysteem van het strafrechtelijk beleid op het vlak van jeugddelinquentie³.

De enorme lacunes in de gerechtelijke statistieken voor wat betreft de jeugd was een essentieel onderdeel van deze vraag. Sinds 1989, het moment van de communautarisatie, publiceert het Nationaal Instituut voor de Statistiek immers niet langer de gerechtelijke gegevens in verband met jeugdbescherming, zoals het vroeger wel deed. Het verzamelen en publiceren van deze gegevens - waarvan de zwakke punten weliswaar herhaaldelijk werden blootgelegd - werd echter niet vervangen door enige andere systematische procedure om statistische gegevens terzake te verzamelen⁴.

In 1998 begon de Minister van Justitie zich ernstig zorgen te maken over deze situatie. Dat gebeurde in de context van de *Nationale Commissie voor de hervorming van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming*. De vernieuwing van de statistiek aangaande deze materie moest dan ook een concreet antwoord bieden op de aanbevelingen van deze commissie⁵.

² Begeleidingscomité voor de hervorming van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming, notulen van de vergadering van 28 mei 1998, Anne GRAINDORGE.

³ De middelen die de toenmalige Minister in overweging nam waren een uitbreiding van het statutaire kader van het Departement Criminologie met twee bijkomende onderzoekers om op lange termijn de voortzetting te kunnen verzekeren van dit type van onderzoek (zie het *Proposition de révision du cadre organique de l'Institut National de Criminologie et de Criminologie*, pp. 39-42, 1999). Doordat er in juli 1999 een nieuwe Minister werd aangesteld, werd het lopende proces onderbroken, zonder dat er tot dusver een concreet project bestaat om een antwoord te bieden op de vastgestelde lacunes.

⁴ Zie in bijlage 1 een analyse van de staat van de bestaande gegevens.

⁵ Nationale Commissie voor de hervorming van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming, *Eindrapport*, p. 67, zie ook *Rapport d'activité du Service de la Politique Criminelle*, 1997-1998, p. 26.

De opdracht om deze statistieken te hernieuwen werd vervolgens toevertrouwd aan de Cel Statistieken van het Algemeen Secretariaat van de Ministerie van Justitie, die, aangezien dit in eerste instantie werd beschouwd als een overgangsfase, alles bijhoudt op papier, om de statistische tool later te integreren in het informaticaprogramma dat toen werd ontwikkeld voor de sector jeugdbescherming⁶.

Het onderzoek dat enkele maanden later werd besteld bij het Departement Criminologie van het NICC voorzag dus helemaal niet in de creatie van een statistiek - een proces dat zijn gewone beloop moest hebben binnen de administratie, in samenwerking met het steunpunt van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid - maar had als doel, voor zover dat mogelijk was en met de beperking van een onderzoeksmethodologie die gelimiteerd was in de tijd, de belangrijke lacunes die toen waren vastgesteld, op te vullen.

Dit onderzoek kan dus ook nooit zo ver gaan als men mag verwachten van een statistische tool, namelijk een volledige *statistiek*, een exhaustieve telling van beslissingen, als misdrijf omschreven feiten, of minderjarigen die al dan niet tijdelijk met het parket of de jeugdrechter in aanraking zijn gekomen. Over dit soort informatie zal men pas daadwerkelijk kunnen beschikken als er systematisch en permanent gebruik wordt gemaakt van een aangepaste statistische tool.

De bedoeling was daarentegen daadwerkelijk een onderzoek te voeren op een *voldoende belangrijk steekproef "zodanig dat de resultaten representatief zouden zijn voor de praktijksituatie van de magistraten in het hele land en de toekomstige beslissingen op het vlak van de jeugdbescherming wetenschappelijk zouden kunnen ondersteunen"*⁷.

Tijdens de presentatie van de onderzoeksresultaten zullen we nagaan in hoeverre deze doelstelling werd behaald en eveneens welke de obstakels en beperkingen zijn die we hebben moeten overwinnen om deze doelstellingen te bereiken. Maar het is beter om eerst het opzet van het onderzoek te definiëren en vervolgens de gebruikte methodologische aanpak voor te stellen.

2 Opbouw van het onderzoek

Over de opbouw van het onderzoek moet uiteraard goed worden nagedacht op basis van de specifieke vragen waarop het een antwoord moet bieden, namelijk de evaluatie van de rechterlijke beslissingen in verband met minderjarige delinquenten. We willen echter eerst en vooral de voorgestelde opdracht situeren binnen het algemeen kader van de missies die zijn toevertrouwd aan het Departement Criminologie. Op deze manier kunnen we immers eerst de draagwijdte van dit soort werk situeren binnen een dynamisch geheel dat de Regering lanceerde met de oprichting van de Dienst

⁶ zie *Activiteitenrapport van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid*, 1997-1998, p. 26.

⁷ Onderzoeksproject - Hoofdafdeling Criminologie – Januari 1999.

voor het Strafrechtelijk Beleid en van de onderzoeksafdeling, die werd ondergebracht bij het NICC. Zo krijgt de lezer tevens een beter inzicht in de logica van het gevoerde onderzoek, doordat we aantonen dat het verplaatsbaar is naar andere sectoren binnen het strafrechtsbedeling dat rechtstreeks verband houdt met het strafrechtelijk beleid.

Als inleiding op deze beschouwingen hernemen we nog even de woorden van de *Parlementaire Onderzoekscommissie die werd belast met het onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en terrorisme in België werd georganiseerd* in de conclusies van haar rapport dat werd gepubliceerd op 30 april 1990. Het is dit rapport, dat leidde tot de oprichting van de Commissie De Wilde⁸, dat aan de basis ligt van de oprichting van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid en van de wetenschappelijke afdeling dat hij ter beschikking kreeg bij het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie.

De opeenvolging van vaststellingen en vragen in de eerder genoemde documenten legt de hele problematiek van het strafrechtelijk beleid beter uit dan een paar hoogdravende theorieën. Uit die reeks blijkt duidelijk dat er nood is aan meer kennis - en dus aan onderzoek. Als er aan die behoefte niet wordt voldaan, kan er onmogelijk een echt "rechtmatig" strafrechtelijk beleid worden gevoerd.

"In een democratische rechtsstaat, komt het de wetgever toe te bepalen wat strafbaar is, dit wil zeggen in welke gevallen het niet naleven van de wet strafrechtelijk kan worden beteugeld. (...). De strafbaarheid van een bepaalde daad betekent vandaag dat dergelijke daden kunnen worden gestraft, en niet langer dat elke dergelijke daad moet worden gestraft. (...) Uit de vaststellingen van de commissie blijkt dat slechts een beperkt aantal van de misdrijven die worden opgehelderd tot voor de strafrechter worden gebracht.

Uit de grote hoeveelheid misdrijven wordt dus een selectie gemaakt, wordt bepaald welke bij voorrang zullen worden opgespoord en vervolgd. Het opsporings- en vervolgingsbeleid is dus het geheel aan beleidskeuzes die, bewust of inbewust, systematisch overdacht en geplan of niet, worden gemaakt. Beleidskeuzes maken is aan politiek doen. Daarnaast rijst de vraag welk soort vervolgingen wordt ingesteld: welke straffen worden gevorderd voor welke misdrijven? Wordt de nadruk gelegd op de gevangenisstraf, ook de korte? Of wordt veeler gewerkt met geldboetes, al dan niet aangepast aan het inkomen? Worden alternatieve sancties mogelijk gemaakt en toegepast. Ook hier gaat het om beleidskeuzes, die bovendien mede worden bepaald door de mogelijkheden tot uitvoering van verschillende soorten sancties (aantal cellen: begeleidingsdiensten voor alternatieve sancties; ...) ⁹.

Ook al worden de vragen in dat document geformuleerd op basis van de rechtsregels voor volwassenen, toch is de logica van de redenering volledig van toepassing op de vragen van de jeugdrechtbanken. De beschermende filosofie, die eigen is aan die laatste, steunt uiteraard op een heel andere doctrine dan de meer strafgeoriënteerde optie, maar het systeemmodel, zoals dat naar voren komt uit de geciteerde tekst, slaat zowel op jeugd- als

⁸ *Commissie belast met het bestellen van een verslag betreffende de oprichting van een Dienst Criminele Politiek* die een eerste rapport zal publiceren op 25 februari 1992 en een rapport met concrete voorstellen op 18 juni 1992.

⁹ *Parlementaire documenten*, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 59/8 – 1988, p. 375. De verwijzing naar deze tekst werd me gesuggereerd door de bespreking ervan door Monique BEUKEN, *Politique criminelle et statistique criminologique intégrée*, Verslag van de stage bij de overheidsdiensten, Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid, maart 1998, pp.4-5.

volwassenenrecht. De notie van *strafrechtsbedeling* geeft immers aan dat op een probleemsituatie die de wet aanklaagt, een aantal gespecialiseerde instellingen reageren met een antwoord dat al dan niet een straf inhoudt.

De formulering die de Parlementaire Commissie gebruikt, verwijst heel duidelijk naar het idee dat de justitie werkt als een systeem dat vanuit een bepaalde massa - de grondstof die het krijgt of neemt - , opeenvolgende schiftingen doorvoert op elk beslissingsniveau dat de procedure voorziet. Deze visie in termen van een systeem werd al overvloedig geformuleerd in socio-criminologische onderzoeken¹⁰ : zo neemt de notie van "*filières pénales*" sinds lang een centrale plaats in bij de studie van de werking van het strafrecht¹¹. Ze leidt tot de vaststelling dat er in elk stadium van het proces keuzes moeten worden gemaakt: het gevolg is dat bepaalde zaken worden verworpen en andere aangenomen, doordat ze deze of gene richting van het systeem volgen. "*Het strafsysteem is immers niet in staat om alle materie te behandelen die het aangereikt krijgt, het strafsysteem herwerkt en reconstrueert deze materie volgens logicas die er helemaal geen uitstaans mee hebben*"(vertaling)¹².

Uitgaande van dit basisconcept bij de uitwerking van ons onderzoek, kunnen we het huidige, Belgische jeugdrechtsysteem voorstellen als een *boomstructuur*: we vertrekken vanuit een stam met alle zaken die het strafrechtsbedeling omvat; verder onderscheidt het model eerst degenen die worden doorverwezen naar het jeugdparket om vervolgens de verschillende stappen op te sporen die een dossier in dit deel van het systeem kan doorlopen en ten slotte bij het cruciale stadium te komen, de doorverwijzing van het dossier naar de jeugdrechter (zie figuur 1).

De Commissie onderstreept eveneens dat deze selectieve keuzes kunnen voortvloeien uit bewuste en systematisch rationaliteiten, maar eveneens - en waarschijnlijk even vaak - uit meer onbewuste redeneringen.

Dankzij de studie van de beslissingsprocessen bij de strafrechtsbedeling op welk niveau dan ook, konden we reeds belangrijke criminologische kennis opdoen. Uit talrijke onderzoeken bleek hoe complex deze beslissingsprocessen werken en hoe noodzakelijk het is om rekening te houden met een waaier aan nauw met elkaar verbonden elementen. In verband hiermee hoeven we maar te verwijzen naar Philippe Robert en Claude Faugeron die het belang onderstrepen van de individuele *representatie* van de spelers in het systeem, maar eveneens van de

¹⁰ Philippe ROBERT benadrukte het in 1973 al, "*we hebben de gewoonte aangenomen om het strafrecht als een systeem te zien*". Hij verduidelijkt echter, "*de notie van een systeem is slechts een hypothetische constructie van de onderzoeker die de specifieke regels wil onderzoeken die van de ingaanden uitgaanden zullen maken, zonder de wisselwerking met andere systemen uit het oog te verliezen. De uitspraak dat bestraffing gelijk staat met een systeem, gaat er met andere woorden van uit dat er geen enkele specifieke interne coherentie bestaat*" (vertaling) , ["*l'habitude s'est prise de considérer la justice pénale sous les espèces d'un système*"]. Néanmoins précise-t-il, "*la notion de système n'est jamais qu'un construit hypothétique du chercheur qui a pour but de mettre sous examen les règles spécifiques selon lesquelles des entrants vont être transformés en extrants, sans omettre la considération des interfaces avec d'autres systèmes. Dire que le pénal fait système ne suppose alors aucune cohérence interne particulière*"]. Ph. ROBERT, "De la criminologie de la réaction sociale à une sociologie pénale", *Année Sociologique*, 1973, p. 276.

¹¹ Zie hiervoor het werk van Bruno AUBUSSON DE CAVARLAY, *Les filières pénales. Etude quantitative des cheminements judiciaires*, Paris, CESDIP, 1987.

¹² ROBERT Ph., LAMBERT Th., FAUGERON C., *Image du viol collectif et reconstruction d'objet*, 1976, p. 24.

Het concept van *representatie* kunnen we ofwel definiëren vanuit de perceptie die een speler heeft van zijn functie ofwel vanuit de manier waarop hij het onderwerpt dat hij behandelt, identificeert. Met andere woorden, het onderzoek van de representatie concentreert zich enerzijds op de betekenis die de magistraat of de rechter aan zijn functie hecht in het kader van de reactiemogelijkheden die het systeem voorziet, en anderzijds rond zijn opvattingen over en perceptie van de jeugdcriminaliteit. Zo kan het interessant zijn om te observeren of de verschillen in representatie voor min of meer gelijkaardige gevallen tot significant verschillende maatregelen leiden.

Het ontstaan van dossiers in het systeem hangt echter niet alleen af van de representatie, maar ook van de *regels* die bij het beslissingsproces komen kijken of die het zelfs verstoren. Zo kan men zich daadwerkelijk afvragen of de middelen die momenteel beschikbaar zijn in de sector van de jeugdbescherming, volstaan om een afdoend antwoord te bieden dat is aangepast aan de geconstateerde vormen van delinquentie. Maar men kan zich ook afvragen of de parketmagistraten of de jeugdrechters de waaier aan antwoordmogelijkheden optimaal benutten. Met andere woorden: nemen de magistraten, rekening houdend met de beschikbare middelen, soms geen beslissingen bij gebrek aan de mogelijkheid om het antwoord te bieden dat ze op een bepaald ogenblik hadden willen toepassen?

De noties van *representatie* en *regels* zijn dus twee sleutelementen die we voortdurend in het achterhoofd moeten houden bij de studie van het proces van gerechtelijke beslissingen. Hoe kan men, rekening houdend met deze essentiële noties, de studie van het beslissingsproces begrijpen, en hierin het bijzonder de gerechtelijke beslissingen in verband met delinquente minderjarigen? Er zijn twee mogelijkheden: de doelgroepen bestuderen en de mate analyseren waarin de geboden antwoorden afgestemd zijn op de situaties waarop ze betrekking hebben.

Bij de studie van de *doelgroepen* wordt, op basis van de specifieke kenmerken van de dossiers, een analyse gemaakt van de *gekozen richting* ten opzichte van de verschillende richtingen die het systeem aangeeft. Er wordt onderzocht welke types van dossiers een opwaartse trend vertonen binnen het systeem, welke een neerwaartse en in welke richting, en dat alles in verhouding tot de specifieke kenmerken van het dossier. Anders gezegd, men evalueert de invloed die een reeks variabelen - betreffende de misdrijven, het gerechtelijke verleden, de familiale of schoolsituatie, of betreffende de persoonlijke kenmerken van de betrokkene - hebben op de behandeling van het dossier en de weg die het volgt doorheen het systeem.

De analyse van *de mate waarin de antwoorden zijn afgestemd* op een bepaalde situatie zet de genomen beslissingen af tegen de beschikbare mogelijkheden en onderzoekt of die middelen zijn afgestemd op de geconstateerde vormen van delinquentie en de zin die de magistraten toekennen aan de verschillende reactievormen. De nadruk ligt hier minder op de circulatie in het systeem dan op de overeenstemming van de maatregelen met de kenmerken van de specifieke situaties. Met andere woorden, in hoeverre leidt de combinatie representatie-reglementering tot de keuze van

een bepaalde maatregel op basis van de problematiek beschreven in het dossier.

Op een terrein dat nog maar weinig geëffend is, vormt *de analyse van de doelgroepen* een eerste logische stap zonder welke het tweede type analyse moeilijk kan worden uitgevoerd. Het eerste type analyse zal dus prioriteit krijgen bij het hier gevoerde onderzoek. Vervolgens willen we even verduidelijken hoe dit onderzoeksperspectief werd vertaald naar een aangepaste methodologie, rekening houdend met de mogelijkheden van zowel de middelen die werden toegekend aan het onderzoek, als van de bestaande informatie en van de medewerking zonder welke deze studie niet kon worden gerealiseerd.

3 De methodologie

A. Methode en planning van het onderzoek

De algemene doelstelling van het onderzoek maakt twee methodes mogelijk: kwantitatieve en kwalitatieve. Rekening houdend met de doelstellingen op relatief korte termijn resultaten te kunnen voorleggen en met de nood aan momenteel niet beschikbare algemene gegevens, bleek *een kwantitatieve methodologie* het meest geschikt om de algemene oriëntatie aan te geven van dossiers bij het doorlopen van het gerechtelijke proces.

In een eerste stadium van het onderzoek werden de verschillende beschikbare statistieken bestudeerd¹⁵. Uit het resultaat van de analyse blijkt nog maar eens de nood aan ernstige en coherente statistieken over dit onderwerp. De inventarisatie en de analyse van de beschikbare bronnen leveren immers zeer versnipperde gegevens op en, vooral, weinig actuele - om niet te zeggen compleet verouderde - informatie. We vinden geen enkele vorm van coherentie die het mogelijk zou maken de gegevens op federaal of zelfs communautair vlak naast elkaar te leggen. De verschillen in kwaliteit van de informatie evenals de vele verschillen in de rekeneenheden binnen eenzelfde bron maken een voldoende valabele, globale en vergelijkende studie onmogelijk. De bestaande gegevens zijn dus amper bruikbaar met het oog op een wetenschappelijk gefundeerd strafrechtelijk beleid.

Er kunnen echter wel losstaande analyses worden gemaakt, arrondissement per arrondissement, op basis van de jaarlijkse activiteitenrapporten van de parketten aan de Minister van Justitie. Zo konden we de statistische gegevens bestuderen van het parket van Brussel voor de jaren 1980 tot 1997. Uit deze analyse, waarvan u een kopie vindt in *bijlage 2*, kunnen we enkele grote tendensen destilleren in de evolutie van de jeugdcriminaliteit en de behandeling ervan in het gerechtelijke arrondissement van Brussel.

We hebben derhalve vastgesteld dat het onderzoek enkel kon rekenen op zijn eigen instrumenten. Er werden drie types van tools ontwikkeld, die hierna worden uitgelegd.

¹⁵ Zie in bijlage 1 een analyse van de bestaande gegevens op het vlak van jeugdbescherming.

- (1) Het schema voor de systematische telling van beslissingen
- (2) De vragenlijst voor de magistraten die verantwoordelijk zijn voor de beslissing in de twee stadia van de procedure
- (3) Het schema voor de verzameling van gegevens in de dossiers (codebook)

Er werden *acht gerechtelijke arrondissementen* geselecteerd op basis van het diversificatieprincipe. Deze keuze steunt op verschillende criteria. Het eerste criterium is de diversiteit qua belang van het arrondissement in termen van behandelde dossiers, het aantal minderjarigen dat werd signaleerd aan het parket en het aantal voor de rechter gebrachte minderjarigen. De enige coherente statistische basis waarover wij daartoe beschikten is uiteraard verouderd¹⁶. Uit de gegevens kunnen we echter grootte-orde afleiden waarop we ons kunnen baseren om een gediversifieerde keuze te maken. Het tweede criterium is de taalgroep: beide taalgroepen moesten evenwichtig vertegenwoordigd zijn. Ten slotte houdt de gemaakte selectie ook rekening met de diversiteit van de structuren die al dan niet bestaan binnen elk arrondissement. De acht gerechtelijke arrondissementen die aldus werden geselecteerd, zijn: Antwerpen, Brussel, Charleroi, Gent, Mechelen, Namen, Nijvel en Dendermonde.

Zowel de uitwerking als de toepassing van de drie onderzoekstools kon slechts gebeuren dankzij de nauwe *medewerking van talrijke magistraten* die de oproep van het onderzoeksteam hebben beantwoord. Een eerste fase van het werk bestond er dus uit contact op te nemen en vergaderingen te organiseren met de verschillende geselecteerde arrondissementen. De vergaderingen hadden drie doelstellingen:

- de magistraten sensibiliseren voor het onderzoeksproces om hun noodzakelijke medewerking te verkrijgen;
- bij hen de nuttige elementen verzamelen voor het correct uitwerken van de tools en rekening houden met hun verwachtingen en deskundig advies;
- ten slotte, als de tools eenmaal zijn uitgewerkt, de magistraten informeren over de te volgen stappen voor een methodologisch correcte toepassing ervan.

Er werden ook precieze richtlijnen opgemaakt voor de magistraten. Ten slotte konden ze het onderzoeksteam gedurende de hele periode waarin de gegevens werden verzameld, op elk ogenblik contacteren voor het geval ze meer informatie nodig hadden.

De toelating van het College van Procureurs-generaal, die noodzakelijk was om de dossiers te kunnen raadplegen, werd ons meegedeeld in juli 1999¹⁷. De periode van drie maanden die was voorzien voor observatie werd bijgevolg vastgelegd van begin september tot eind november 1999, zodat de gerechtelijk minder representatieve vakantieperiode werd uitgesloten. De verzameling van het onderzoeksmateriaal - verzamelen en coderen van de tellingschema's, lezen van de dossiers, verzamelen en coderen van de gegevens uit de dossiers, verzamelen en coderen van de vragenlijsten ingevuld door de magistraten - duurde tot mei 2000 en werd gevolgd door de

¹⁶ Zie bijlage 1.

¹⁷ De eerste onderzoekers waren aangeworven in januari 1999.

verwerking en de analyse van de gegevens, waarna het onderzoeksrapport werd opgemaakt¹⁸.

B. De onderzoekstools

(1) Het schema voor de registratie van de beslissingen

Bij gebrek aan statistieken, konden we het doel om een globale visie te krijgen van de spreiding van de beslissingen in elk stadium van de procedure enkel bereiken middels een systematische registratie van de beslissingen die tijdens een zekere, vooraf op drie maanden vastgelegde, periode werden genomen. Deze opmeting moest overigens dienen als basis voor de samenstelling van een steekproef van beslissingen dat diepgaander moest worden geanalyseerd. Behalve in bepaalde arrondissementen, en op het een of andere beslissingsniveau, maakte geen enkel register het echter mogelijk om het aantal en het type van beslissingen te bepalen dat elke maand door de magistraten werd genomen.

Procedure en inhoud van de schema's

Er werd dus een methode uitgewerkt om deze informatie te registreren. Het principe is het volgende: elke keer dat ze een beslissing nemen die betrekking heeft op een jeugdige delinquent, vinken de magistraten en jeugdrechters die wilden meewerken aan het onderzoek in elk van de betrokken arrondissementen, in het schema een vakje aan dat overeenstemt met het type van de genomen beslissing.

Het schema dat werd uitgewerkt voor de eerste fase van de procedure vermeldt alle mogelijke beslissingen van het parket. Die waren vooraf in een lijst ondergebracht na contacten met de magistraten. Zo werd een lijst opgemaakt van 17 "oriëntaties". Het is pas bij de verwerking van de gegevens dat de verschillende beslissingen op een doeltreffende manier gegroepeerd konden worden. Enkel de beslissingen die bepalend waren voor het vervolg van het dossier zullen overigens in aanmerking worden genomen om het sample samen te stellen. Er is één schema voorzien per actieve week. Het model van schema, met de instructies, vindt u in *bijlage 3a*.

Op dezelfde manier vermeldt het schema voor de jeugdrechters een lijst van 9 types van mogelijke beslissingen door veroordeling en 9 types van beslissingen door voorlopige beschikking. Er is één schema voorzien per actieve maand. Het model van het schema vindt u in *bijlage 3b*.

Procedure voor de steekproef

We herinneren er de lezer eerst en vooral aan dat de procedure voor de steekproef¹⁹ erin bestaat uit het geheel van beslissingen een kleiner aantal

¹⁸ We benadrukken dat de realisatie van het onderzoek, vooral in de behandelings- en analysefase van de gegevens, sterk heeft geleden doordat oorspronkelijk voorziene middelen niet beschikbaar waren (aanwerving van statutair personeel, verlenging van de contracten). De oorzaak hiervan was dat de bevoegde Minister veranderde.

beslissingen te halen die vervolgens op een praktische manier diepgaander kunnen worden geanalyseerd. Dat kleinere geheel - het sample - moet representatief zijn voor het geheel van de door de studie beoogde populatie²⁰. Een eerste voorwaarde voor de representativiteit van het sample is het willekeurige karakter van het procédé (de "trekking") volgens hetwelk het sample wordt bepaald.

De schema's werden zo opgemaakt dat het sample van te onderzoeken beslissingen via de vragenlijst en onderzoek van het dossier tegelijk kon worden opgemaakt met de tellingprocedure.

De steekproef werd verschillend opgevat volgens het niveau van de procedure enerzijds, en volgens de grootte van het arrondissement anderzijds. Deze twee criteria beïnvloeden immers sterk het globale volume van de mogelijke beslissingen die in aanmerking komen voor het bepalen van representatieve samples.

- Op het niveau van de jeugdrechter

Wat het beslissingsniveau betreft dat voortvloeit uit de verantwoordelijkheden van de *jeugdrechter*, werden twee proceduretypes gevolgd: de tweede is specifiek voor Brussel omwille van het grote aantal dossiers, de eerste heeft betrekking op alle andere arrondissementen.

In de andere arrondissementen dan Brussel maakt het potentiële aantal beslissingen een *exhaustieve methode* mogelijk: elke beslissing van de rechter wordt opgenomen in het sample en gaat gepaard met een vragenlijst en een analyse van het dossier, met uitzondering van de opheffing of verlenging van de maatregelen, geen maatregel ("terug naar huis"), de vrijspraken, buitenvervolginstellingen en heropening van de debatten.

In Brussel, waar het aantal beslissingen te groot is om de exhaustieve methode toe te passen, werden slechts bepaalde beslissingen opgenomen in het sample, waaronder uiteraard dezelfde groep beslissingen die belangrijk werd geacht voor de analyse. De steekproef gebeurt met behulp van de zogeheten *progressieve, gestratificeerde of gelaagde methode*, waardoor de marginale maatregelen voldoende vertegenwoordigd zijn in het sample. Concreet betekent dat dat er voor elk stratum of elke laag, die overeenstemt met elk type van beslissing, een trekking gebeurt volgens een rekenkundige rij. Anders gezegd, in elke beslissingscategorie worden chronologisch de eerste, tweede, vierde, zesde, negende, dertiende, zeventiende en eenentwintigste beslissing van elke maand geselecteerd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
+	+		+		+			+				+				+

¹⁹ Zie hiervoor ook DESABIE J., *Théorie et pratique des sondages*, Paris, Dunod, 1967; JAVEAU C., *L'enquête par questionnaire*, Brussel, U.L.B. uitg., 1991; KISH L., in FESTINGER L. en KATZ D., *Les méthodes de recherche dans les sciences sociales*, deel 1, Paris, P.U.F., 1963.

²⁰ In deze context is de populatie het geheel van gerechtelijke beslissingen.

Zo wordt het noodzakelijk willekeurige karakter van de steekproef behouden en kunnen we een hoge representativiteit garanderen van de marginale beslissingen. Om de taak van de rechters te vergemakkelijken, worden de "vakjes" die overeenstemmen met de in aanmerking te nemen beslissingen en in een vragenlijst worden opgenomen, grijs gemaakt in het registratieformulier.

- Op het niveau van het parket

Het aantal beslissingen van het parket is veel te groot om een van de methodes toe te passen die we hebben gebruikt voor de beslissingen van de jeugdrechter. We moeten dus veel drastischer knippen om een steekproef te verkrijgen waar we de voorziene gegevens kunnen voor verzamelen. Bij gebrek aan zelfs nog maar een benaderende kennis van het aantal en het type van richtingen die aan de dossiers worden gegeven tijdens een bepaalde periode, is het moeilijk om een precieze selectiemethode op te stellen. De omvang van het aantal behandelde dossiers maakt een trekking op basis van een rekenkundige rij riskant. Hoe kunnen we er immers zeker van zijn dat de trekking het totaal aantal beslissingen daadwerkelijk voldoende reduceert? We hebben dus een fundamentele methode nodig, waarbij elk type oriëntatie dat interessant is voor het onderzoek, toch voldoende vertegenwoordigd is.

Op basis van deze verschillende elementen werd dus gekozen voor de volgende procedure: op de registratietabel houdt de magistraat elke week de eerste twee belangrijke beslissingen van elk type bij. De types beslissingen die in aanmerking komen, zijn: doorverwijzing naar de buitengerechtelijke hulpverlening van het 'Comité voor Bijzondere Jeugdzorg', alternatieve afhandeling (gemeenschapsdienst), bemiddeling, seponering, rechtstreekse dagvaarding²¹, versnelde procedure, en saisine van de jeugdrechter. Voor elk van deze beslissingen, willekeurig gekozen op basis van hun chronologie, vult de magistraat dus een vragenlijst in. De onderzoeker verzamelt met betrekking tot dezelfde beslissingen, de gegevens uit het dossier.

(2) De vragenlijst

De vragenlijst is de tweede tool waarvoor een beroep wordt gedaan op de medewerking van de magistraten. Ze wordt ingevuld bij het nemen van de beslissing en heeft als bedoeling de informatie rechtstreeks van de beslissingnemer te verkrijgen. Het doel is om van de magistraat informatie te krijgen over de verschillende elementen die hebben meegespeeld in zijn beslissing, met inbegrip van eventuele belemmeringen bij gebrek aan middelen.

De vragenlijst werd opgesteld met het oog op een kwantificatie van de antwoorden, maar ze bevat ook enkele open vragen²². Ze is opgebouwd rond een lijst van items die waarschijnlijk een belangrijke rol spelen in het beslissingsproces. Zo werden een vijftiental elementen geïnventariseerd: het

²¹ Wanneer het parket zich rechtstreeks tot de Jeugdrechter wendt, zonder een voorafgaand sociaal onderzoek.

²² Doordat het onderzoek uiteindelijk minder middelen kreeg, konden deze gegevens niet geanalyseerd worden.

soort misdrijf, de omstandigheden, de antecedenten, de schoolsituatie, de familiale dynamiek, de lopende sociale actie, het slachtoffer, het gedrag van de jongere zoals vermeld in het dossier, het gedrag van de jongere op het kabinet, de familiale draagkracht op financieel en sociaal vlak, de resultaten van de vorige overheidsinterventies, psychologische of psychiatrische problematiek, de vorderingen van het parket en de argumenten van de verdediging. Dezelfde vragenlijst werd gebruikt door de parketmagistraten en door de jeugdrechters. Dit is de antwoordprocedure: voor elke beslissing - die in aanmerking komt voor de steekproefprocedure - duidt de magistraat de determinerend, belangrijke, weinig relevante of niet relevante elementen aan bij het nemen van de beslissing. Er wordt hem eveneens gevraagd aan te geven of het betreffende element een negatieve of positieve invloed had. Het model van de vragenlijst, evenals de instructies voor de magistraten vindt u in *bijlage 3a* (parket) en *3b* (rechters).

(3) Tabel voor het verzamelen van de gegevens

Het derde hulpmiddel is het instrument dat werd gebruikt door het onderzoeksteam om een groot aantal gegevens te verzamelen in de dossiers die verband houden met de beslissingen uit beide stalen. De tool voor de codering in de computer²³ werd onderverdeeld in negen grote rubrieken:

1. Algemene informatie: informatie over het gerechtelijke arrondissement, de magistraat en het dossier, evenals de data die van belang zijn voor de analyse.
2. Persoonlijke informatie: leeftijd, geslacht, nationaliteit en afkomst van de minderjarige.
3. De informatie betreffende de schoolsituatie, de relationele en sociale context van de minderjarige: informatie over het type en het niveau van opleiding, maar eveneens over eventuele problemen op school en de relationele en sociale aspecten in verband met de school.
4. De gegevens betreffende de situatie van minderjarige in gevaar als het dossier zo'n situatie vermeldt.
5. De familiale kenmerken: elementen in verband met de gezinssamenstelling, de gerechtelijke en psychiatrische antecedenten in de familie, de verstandhouding binnen het gezin.
6. Sociale en economische situatie van de familie: allerlei informatie betreffende de werksituatie van de ouders, de inkomsten en eventuele financiële problemen.
7. Kenmerken van het delict of de delicten waaruit de beslissing voortvloeit: kwalificatie van het delict volgens een lijst die vooraf werd opgesteld op basis van bestaande classificaties, kenmerken van het uitvoeren van het misdrijf (geweld, bedreigingen, wapen, groep, bende...), en informatie over de slachtoffers.
8. Gerechtelijke beslissingen als antwoord op het misdrijf of de misdrijven: informatie over de oriëntatie die het parket geeft (voor het sample "parket"), over de voorlopige maatregelen of het vonnis (voor het sample "rechters") evenals over de eventuele onderzoeksmaatregelen.

²³ In Excelbladen.

9. Gerechtelijke antecedenten: informatie over eventuele voorgaande feiten, over vroegere tussenkomsten van het parket of over voorlopige maatregelen of vonnissen door de jeugdrechter tegenover de minderjarige in kwestie.

Het "codebook" dat de onderzoekers gebruiken voor de codering van de gegevens vindt u in *bijlage 4*.

Deel één

De verdeling van de beslissingen van de parketmagistraten en de jeugdrechters tegenover minderjarige delinquenten

Een eerste resultaat van dit onderzoek wil aantonen hoe de verschillende beslissingen gespreid zijn in de twee opeenvolgende fases bij het parket en de jeugdrechter. Met andere woorden, uit de resultaten van het onderzoek kunnen we eerst en vooral afleiden in welke mate de parketmagistraten enerzijds, en de jeugdrechters anderzijds, gebruik maken van de verschillende beschikbare richtingen of maatregelen.

De eerste reeks resultaten mag zeker niet verwaarloosd worden, gezien de beschikbare statistieken die momenteel geen enkele referentie terzake bieden.

Wij zullen achtereenvolgens de resultaten onderzoeken van de opgetekende beslissingen, eerst van het parket en vervolgens van de jeugdrechters.

Hoofdstuk 1 De verdeling van de beslissingen van de parketmagistraten

1. De representativiteit van de geïnventariseerde beslissingen

Net zoals bij de jeugdrechters was de basisdoelstelling een maximale deelname te verkrijgen van de substituten die verantwoordelijk waren voor de "jeugddossiers", namelijk 29 magistraten voor de acht geselecteerde arrondissementen²³. Deze 29 magistraten vertegenwoordigen ongeveer de helft van alle parketmagistraten die in België de dossiers in verband met minderjarigen behandelen²⁴. Van deze aangeschreven magistraten hebben er 25 de oproep beantwoord. Hun deelname varieerde echter enorm volgens de verschillende arrondissementen en magistraten. Sommigen hebben de registratie van hun beslissingen immers maar 2 à 3 weken volgehouden, terwijl anderen het daadwerkelijk de volle 14 weken van de inventarisatie van de beslissingen hebben volgehouden. Zo werden in deze periode in totaal 11.219 beslissingen opgetekend: dat cijfer alleen al illustreert de omvang van de deelname van de magistraten aan dit onderzoek.

²³ Het aantal is het aantal dat werd vastgesteld tijdens de periode waarin de gegevens werden verzameld. Dat kan sindsdien al veranderd zijn.

²⁴ De parketmagistraten belast met de dossiers in verband met minderjarigen worden niet specifieke benoemd in tegenstelling tot de jeugdrechters. Aangezien ze geen deel uitmaken van een bijzonder kader weet de centrale administratie niet hoeveel ze zijn. Onze schatting is gebaseerd op een lijst van de Nationale Federatie van Jeugdmagistraten die werd opgesteld voor eigen gebruik, maar waarvan de actualiteit niet systematisch kon worden gecontroleerd. Volgens deze lijst, zouden er 61 substituten en eerste substituten belast zijn met jeugddossiers (gecorrigeerd met onze eigen bevindingen in de betrokken arrondissementen).

In tegenstelling tot wat mogelijk was voor de beslissingen van de jeugdrechters, en bij gebrek aan vroegere gegevens, konden de onderzoekers de lacunes in de registraties niet aanvullen.

De onderstaande tabel geeft de effectieve resultaten weer van de operatie. Per arrondissement vindt u het totale aantal van "jeugdsustituten", het aantal substituten die daadwerkelijk - deels of geheel - hebben meegewerkt aan de inventarisatie en het totale aantal weken per magistraat tijdens welke de inventarisatie heeft plaatsgehad. Het percentage van *representativiteit* dat vervolgens werd berekend, is het verband tussen het aantal "magistratenweken" waarin de registratie heeft plaatsgehad in elk arrondissement en het maximale aantal magistratenweken waarin de registratie kon worden uitgevoerd gezien het totale aantal "jeugdsustituten" in het arrondissement en de periode van de operatie.

Tabel 1. Representativiteit van de geregistreerde beslissingen van het parket

Arrondissementen	geregistreerde weken	aantal substituten dat heeft deelgenomen aan de inventarisatie	totale aantal "jeugdsustituten"	potentiële aantal weken (gezien het totale aantal substituten)	graad van representativiteit
Brussel	57	6	8	112	51%
Charleroi	24	4	4	56	43%
Namen	20	2	2	28	71%
Nijvel	27	2	2	28	96%
Totaal Franstaligen	128	14	16	224	57%
Brussel	10	1	2	28	36%
Gent	37	3	4	56	66%
Antwerpen	9	3	3	42	21%
Mechelen	21	2	2	28	75%
Dendermonde	20	2	2	28	71%
Totaal Nederlandstaligen	97	11	13	182	53%
Algemeen totaal	225	25	29	406	55%

Verhouding van geïnventariseerde "parket-weken"	55%	van het totale aantal beslissingen van de magistraten gedurende 3 maanden in 8 arrondissementen.
<i>schatting</i>	7%	van het totale aantal beslissingen van de magistraten gedurende één jaar in België

Voor alle geselecteerde arrondissementen kunnen we zo *de geïnventariseerde beslissingen op ongeveer 55% van het totale aantal beslissingen van de parketmagistraten* schatten in de dossiers van minderjarigen die worden verdacht van een misdrijf, en dat *tijdens een periode van drie maanden* die was bepaald voor de inventarisatie. De aldus globaal geëvalueerde representativiteit varieert per arrondissement: terwijl de in Nijvel geïnventariseerde beslissingen 96% uitmaken van de potentiële beslissingen in deze de periode, vertegenwoordigen ze in Antwerpen naar schatting slechts 21%. Voor de belangrijkste arrondissementen, (Franstalig) Brussel, Charleroi, Gent en Antwerpen werd de berekeningsbasis voor de registratie van de verschillende beslissingen aldus geschat op respectievelijk 51%, 43%, 66% en 21% van het reële aantal beslissingen.

Ook al is deze verhouding minder dan verwacht voor de beslissingen van de jeugdrechters, toch vormt ze een toereikende basis om de globale spreiding van de beslissingen van het parket te schatten in de dossiers van de van criminele feiten verdachte minderjarigen.

We legden er al de nadruk op dat deze informatie geen echte statistische gegevens oplevert, aangezien ze niet uit een exhaustieve telling resulteert. Niettemin kunnen we, *zowel in absolute als in proportionele termen*, vaststellen dat *de steekproef voldoende representatief is* om als basis te dienen voor een hypothese over de spreiding van de beslissingen die de parketmagistraten elk jaar nemen.

2. Het volume en de verdeling van de beslissingen van de magistraten van het jeugdparket: hypothese op basis van 3 maanden inventarisatie

A. De verdeling van de geregistreerde beslissingen

In totaal werden 11.219 beslissingen geïntervieweerd voor de acht gerechtelijke arrondissementen. Deze beslissingen zijn uiteraard erg uiteenlopend. Bij de uitwerking van het rooster werden 15 types van beslissingen in aanmerking genomen. Dat gebeurde in overleg met de betrokken magistraten²⁵.

Deze beslissingen kunnen worden onderverdeeld in drie verschillende categorieën:

De eerste groepeerde de *beslissingen voorafgaand aan, ter voorbereiding van of ter uitvoering van de oriënterende beslissing*. In deze categorie vinden we de volgende beslissingen:

1. terbeschikkingstelling van het parket: mandaat om een minderjarige mee te nemen voor ondervraging of verhoor (door de rijkswacht)
2. oproeping: per gewone post
3. ter info: vraag tot bijkomend onderzoek vóór de beslissing
4. te wachten gelegd: in afwachting van nieuwe feiten of gebrek aan nieuwe feiten
5. andere (vraag tot samenhang, overgemaakt aan een collega, overgemaakt aan het CBJ, vraag tot listing van de minderjarige, vraag tot vertaling)

De tweede categorie veronderstelt de *doorschuiving van het dossier naar een ander gerechtelijk arrondissement omwille van de territoriale bevoegdheid*:

6. overdracht aan een ander arrondissement: omwille van de territoriale bevoegdheid

²⁵ Zie bijlage 3a - inventarisatierooster.

Ten slotte is er een derde categorie, waarover dit onderzoek meer specifiek gaat, waarin we de *beslissingen kunnen onderbrengen die bepalend zijn voor de behandeling en het verloop van het dossier*. In deze categorie onderscheiden we:

- (1) de *beslissingen om een dossier door te verwijzen naar een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg*, die vervolgens vrijwillig zal instaan voor de opvolging van het dossier

7. overgedragen aan het SAJ (Service d'aide à la jeunesse - Comité voor Bijzondere Jeugdzorg)

- (2) de beslissingen om *het dossier onder toezicht te houden van het parket*, zonder dat er een specifieke actie wordt ondernomen tegenover de dader; het dossier wordt over het algemeen pas opnieuw opgevolgd als er nieuwe feiten opduiken.

8. seponering

9. seponering, gebrek aan onderzoeksmiddelen (onvoldoende onderzoekscapaciteit of niet prioritair in het vervolgingsbeleid)

- (3) de beslissingen die een specifieke *maatregel* inhouden - meestal *alternatief* genoemd - tegenover de vermoedelijke dader zonder dat er echter een jeugdrechter hoeft tussen te komen; het resultaat van de beslissing hangt meestal af van de uitvoering van de voorgestelde maatregel.

10. alternatieve afhandeling

11. strafbemiddeling

- (4) ten slotte zijn er de *beslissingen tot doorverwijzing van het dossier naar de jeugdrechter*; hierbij onderscheiden we nog

- de beslissingen die de jeugdrechter de mogelijkheid bieden om tijdelijke maatregelen te nemen

12. saisine van de jeugdrechter

- de beslissingen die rechtstreeks leiden tot de behandeling van het dossier via rechtspraak

13. rechtstreekse - gewone of aanvullende - dagvaarding

14. dagvaarding door proces-verbaal (art. 46 bis: versnelde procedure)

15. vastlegging als prioriteit na saisine van de rechter: bepaling van een datum voor de zitting en saisine van de rechter terzelfder tijd (als dringend beschouwde dossiers).

De volgende tabel geeft de spreiding weer van deze beslissingen van de parketmagistraten.

Deze telling is niet dezelfde als de telling van alle *saisines* die het parket behandelt, anders gezegd van het aantal binnenkomende zaken in het algemeen. Het referentiepunt is hier het moment waarop de zaak door het parket werd behandeld.

Tabel 2. Verdeling van de door het parket geregistreerde beslissingen

Beslissingen van het parket									
	Franstaligen			Nederlandstaligen			Totaal		
I. Beslissingen ter voorbereiding of uitvoering									
terbeschikkingstellingen van het parket	115	2%		92	2%		207	2%	
oproepingen	81	1%		6	0,1%		87	1%	
ter informatie (= in onderzoek)	1536	25%		260	36%		3355	30%	
te wachten gelegd (= te overleggen)	665	11%		1819	4%		925	8%	
Terbeschikkingstelling van de rechter van nieuwe PV's	168	3%		164	3%		332	3%	
andere	734	12%		545	11%		1279	11%	
II. Overdracht omwille van territoriale bevoegdheid									
overgemaakt aan een ander arrondissement	193	3%		218	5%		411	4%	
Totaal I en II	3492	57%		3104	62%		6596	59%	
III. Bepalende oriëntaties									
SAJ/CBJ	99	2%	4%	104	2%	5%	203	2%	4%
seponering	1792	29%	67%	1444	29%	74%	3236	29%	70%
alternatieve afhandeling (gemeenschapsdienst)	139	2%	5%	26	1%	1%	165	1%	4%
strafbemiddeling	18	0%	1%	8	0%	0%	26	0%	1%
saisines van de jeugdrechter	332	5%	12%	288	6%	15%	620	6%	13%
(gewone of complementaire) rechtstreekse dagvaardingen	138	2%	5%	13	0%	1%	151	1%	3%
dagvaardingen door proces-verbaal - art 46 bis	27	0%	1%	1	0%	0%	28	0%	1%
vastlegging als prioriteit na saisine	114	2%	4%	3	0%	0%	117	1%	3%
Vastlegging na onderzoek	21	0%	1%	56	1%	3%	77	1%	2%
Totaal III	2680	43%	100%	1943	38%	100%	4623	41%	100%
Totaal	6172	100%		5047			11219		
Aantal oriëntaties die in de vragenlijst kunnen voorkomen	2659			1887			4546		

Voor de samenstelling van de steekproef voor de verzameling van dossiergegevens werd enkel de categorie met de bepalende oriëntaties waarover de parketmagistraten beslisten, als belangrijk beschouwd. Door de inventarisatie van de beslissingen konden we er echter het gewicht van bepalen in vergelijking met alle beslissingen van het parket.

De handelingen ter voorbereiding of uitvoering vertegenwoordigen zo algemeen beschouwd bijna 60% van de opgetekende beslissingen. We zullen zien dat deze verhouding bijna gelijkwaardig is als we rekening houden met de twee taalregimes. We stellen echter vast dat de geobserveerde spreidingen in elk arrondissement afzonderlijk of enkel volgens het taalregime variëren, wat vermoedelijk het gevolg is van het bijzondere karakter van de geografische ligging van elk arrondissement (dat is hoogstwaarschijnlijk het geval voor de variabele percentages van zaken die worden overgedragen omwille van de territoriale bevoegdheid) of van de lokale praktijken bij de administratieve afhandeling van de dossiers.

De helft van deze handelingen (30% van het totaal) zijn handelingen tot informatie, d.w.z. aanvragen voor bijkomend onderzoek vóór er een beslissing wordt genomen. In kwantitatieve volgorde komt dan (met 11% van het totaal) de categorie "andere", die een hele reeks handelingen groepeerde die eigenlijk worden uitgevoerd voor het beheer van de lopende beslissingen. De oproeping van minderjarigen per gewone post is redelijk zeldzaam. De terbeschikkingstellingen van het parket door middel van een aanhoudingsmandaat, voor ondervraging of verhoor, vertegenwoordigen globaal gezien 2% van alle beslissingen. Deze globale verhouding dekt echter de situatie van onderling verschillende arrondissementen. De verhouding ligt hoger in twee arrondissementen (Brussel: 3% met 99 terbeschikkingstellingen en Gent: 4% met 80 terbeschikkingstellingen) terwijl er in sommige arrondissementen tijdens de hele observatieperiode geen enkele terbeschikkingstelling werd genoteerd.

De bepalende beslissingen voor het verloop van het dossier vertegenwoordigen 41% van de geregistreerde beslissingen of in absolute cijfers een totaal van 4.546 beslissingen. Het is meer bepaald de spreiding van deze bepalende oriëntaties die ons interesseert en daaruit werd dan ook een representatief staal samengesteld voor de opvolging van het onderzoek.

B. De verdeling van de bepalende oriëntaties van het parket

De resultaten van de telling vindt u terug in de volgende tabel. Deze keer werd enkel rekening gehouden met de oriëntaties die een beslissende invloed hadden op het verdere verloop van het dossier.

Tabel 3. Verdeling van de geregistreerde bepalende oriëntaties van het parket

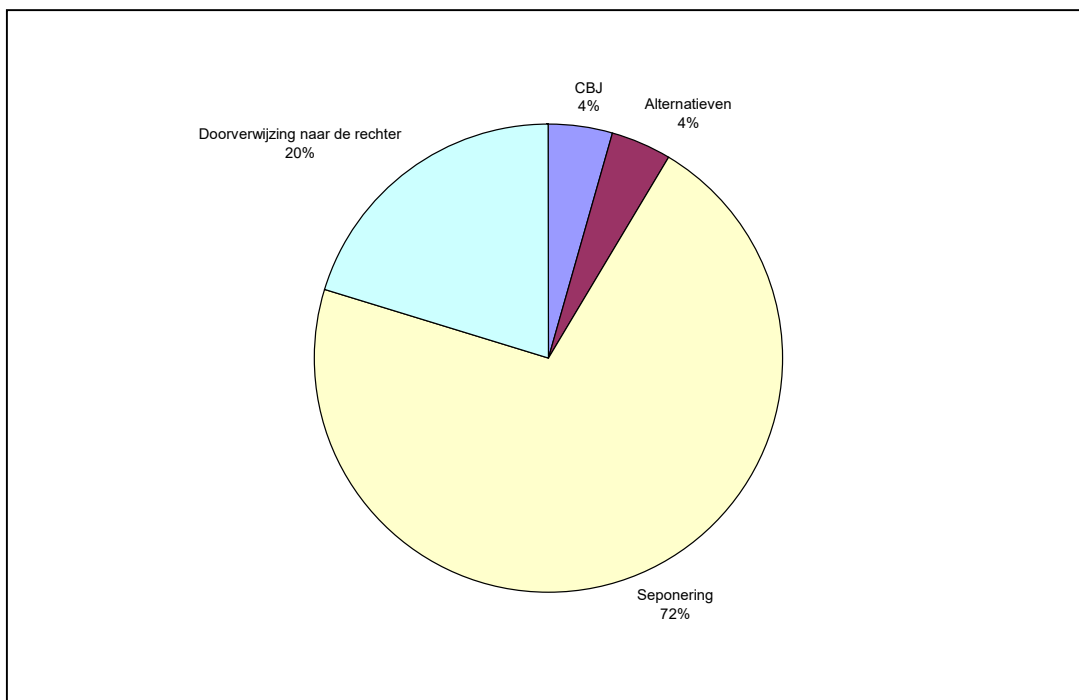
Bepalende oriëntaties van het parket – resultaat van de inventarisatie		
SAJ/CBJ	203	4,5%
seponering	3236	71%
alternatieve afhandeling (gemeenschapsdienst)	165	3,6%
strafbemiddeling	26	0,6%
saisines van de jeugdrechter	620	14%
rechtstreekse dagvaarding	179	4%
vastlegging als prioriteit na saisine	117	2,6%
	4546	100%
SAJ/CBJ	203	4,5%
Alternatieven	191	4,2%
Seponering	3236	71%
Doorverwijzing naar de rechter	916	20%
	4546	100%

Het beeld dat we krijgen van de manier waarop het parket de dossiers van minderjarige delinquenten behandelt, kunnen we zo samenvatten:

- in 20% van de gevallen, dus *één keer op vijf*, wordt er een beroep gedaan op de jeugdrechter om de zaak te behandelen;

- de seponering maakt 71% uit van de oriëntaties en gaat dus met het grootste aandeel lopen;
- een miniem deel van de dossiers van jeugddelinquenten wordt door het parket doorverwezen naar het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg (4,5%);
- dat geldt eveneens voor strafbemiddeling (0,6% van de bepalende beslissingen) en alternatieve afhandeling (3,6%). Deze veelbesproken alternatieve maatregelen vertegenwoordigen dus maar een marginaal deel van de beslissingen van het parket.

Figuur 2. Verdeling van de (geregistreerde) bepalende oriëntaties van het parket

Hoofdstuk 2. De verdeling van de beslissingen van de jeugdrechters

1. De representativiteit van de geïnventariseerde beslissingen

Een maximale deelname van de betrokken jeugdrechters in deze acht arrondissementen had een overzicht opgeleverd van de beslissingen van 30 jeugdrechters, op de 56 rechters in functie (16 Franstalige rechters op 30 en 14 Nederlandstalige rechters op 25) over een periode van 3 maanden. Idealiter hadden wij dus informatie kunnen hebben over 90 "rechter-maanden" op de 672 "rechter-maanden" in een jaar. Aldus zouden we 54% hebben opgetekend van de beslissingen in deze periode van drie maanden - dus meer dan één beslissing op twee -, wat zo'n 13% van het jaarlijkse volume aan beslissingen had vertegenwoordigd.

Deze maximale deelname hebben we echter niet kunnen bewerkstelligen²⁶ maar dat werd gedeeltelijk gecompenseerd door een telprocedure op basis van de bestaande gegevens, door de onderzoekers zelf. Zo werden de roosters, voor de 16 Franstalige rechters in kwestie, ofwel ingevuld door de magistraten, ofwel door de onderzoekers - dat is het geval voor de 8 Brusselse rechters -, wat een complete inventarisatie oplevert in de betrokken arrondissementen en dus in totaal 48 rechter-maanden overspant. Voor de 14 Nederlandstalige rechters was de inventarisatie niet exhaustief en ze kon enkel in het arrondissement Brussel worden gevoerd door de onderzoekers zelf. Zo bekomen we een registratie van beslissingen voor in totaal 22 rechter-maanden op de 33 die we hadden gehoopt.

Het totaal behaalde resultaat voldoet echter aan de verwachtingen, aangezien we aldus over de beslissingen van 70 rechter-maanden beschikken, wat 42% vertegenwoordigt van de potentieel te observeren rechter-maanden (56 x 3=168) voor heel België en tijdens de periode in kwestie. Deze 70 rechter-maanden vertegenwoordigen zo ongeveer 10% van het jaarlijkse aantal beslissingen van de jeugdrechters tegenover minderjarigen die een misdrijf hebben begaan.

Tabel 4. Representativiteit van de geregistreerde beslissingen bij de jeugdrechters

	Aantal jeugdrechters	"Rechter-maanden" observatieperiode	Jaarlijkse "rechter-maanden"
Alle 27 arrondissementen (1e inst.)	56	168	672
Potentieel aantal in de 8 arrondissementen	30	90	360
Reële inventarisatie		<u>70</u>	

Verhouding van geregistreerde "rechter-maanden"	42%	van het totale aantal beslissingen van de jeugdrechters gedurende 3 maanden in 8 arrondissementen.
<i>schatting</i>	10%	van het totale aantal beslissingen van de jeugdrechters gedurende 1 jaar in België

Deze informatie bevat - we herinneren er de lezer nogmaals aan - geen statistische gegevens, *de steekproef is echter kwantitatief voldoende*

²⁶ Het belangrijkste argument van de magistraten om niet deel te nemen was de werkdruk en het tijdgebrek, hoewel ze zich oorspronkelijk voor het onderzoek hadden uitgesproken.

representatief om op basis hiervan hypotheses te formuleren over de verdeling van de beslissingen van de jeugdrechters.

Doordat de "rechter-maanden" in Brussel en de geselecteerde Franstalige arrondissementen volledig konden worden geïnventariseerd, terwijl dat niet het geval was in sommige Nederlandstalige arrondissementen, is het waarschijnlijk dat de Brusselse en in tweede instantie de Franstalige situatie het beeld van het volume en de spreiding van de beslissingen die de jeugdrechters hebben genomen, wat vertekenen. Aangezien het gemiddelde van het aantal geobserveerde beslissingen in het arrondissement Brussel het hoogste is (cf. infra 2B), is het dus mogelijk dat het algemene gemiddelde eerder over- dan ondergewaardeerd is.

2. Het volume en de verdeling van de beslissingen van de magistraten van het jeugdparket: hypotheses op basis van 3 maanden inventarisatie

A. De verdeling van de geregistreerde beslissingen

Dankzij de tellingroosters konden we 1155 beslissingen registreren, het equivalent van 70 rechter-maanden. De opdracht voor de jeugdrechters - of de onderzoekers als ze de roosters zelf invulden - bestond eruit om in het rooster elke beschikking of vonnis op te tekenen.

Een eerste onderscheid kunnen we uiteraard maken op basis van de juridische aard van de beslissing. Dat neemt niet weg dat er ook een onderscheid kan worden gemaakt op basis van de eigenlijke inhoud van de beslissing en de concrete gevolgen voor de situatie van de minderjarige. Zo kunnen we een eerste sub-geheel samenstellen, met daarin de *maatregelen* die van toepassing zijn op minderjarigen. De tweede reeks verzamelt dan weer alle *andere beslissingen* die strikt gezien geen maatregel zijn: we hebben het hier over vrijspraken en heropeningen van de debatten, opheffingen van maatregelen, geen maatregel ("terug naar huis"), of medisch-psychologische onderzoeken, of nog de aanvragen tot sociaal onderzoek met het oog op onttrekking aan de rechter of aanvragen tot sociale ondervragingen.

Zoals men kan afleiden uit *tabel 5*, die een gedetailleerdere kijk biedt op de genoteerde beslissingen op basis van de 1155 geïnventariseerde beslissingen, betreft het ongeveer een derde vonnissen, de overige twee derden zijn voorlopige maatregelen. We stellen echter vast dat onder de vonnissen, bijna 90% van de beslissingen "maatregelen" betreft, terwijl dat bij de beschikkingen maar het geval is voor 70% van de beslissingen. Daaruit blijkt dus duidelijk dat het opportuener is om bij het onderzoek van de respectievelijke verhoudingen enkel rekening te houden met de beslissingen die een maatregel impliceren.

Als we vervolgens de gegevens bekijken volgens taalregime (*tabellen 6 en 7*), stellen we vast dat 75% van de geregistreerde beslissingen genomen werden door Franstalige rechters, terwijl slechts 25 % van Nederlandstalige rechters

komen. Dat onevenwicht is het gevolg van twee met elkaar verbonden factoren: enerzijds, de lagere deelname aan Nederlandstalige kant bij het invullen van de roosters en anderzijds, in Brussel het in verhouding merkkelijk hogere aantal beslissingen van de Franstalige rechters, die in de meerderheid zijn. We trekken dus beter geen conclusies in termen van aantallen aan beide kanten, gezien de verschillende mate waarin werd deelgenomen. Toch kan het interessant zijn om de verschillen te onderzoeken in de verdeling van de beslissingen, en meer bepaald van de maatregelen, aangezien de beslissingnemers in de respectievelijke Gemeenschappen andere middelen ter beschikking hebben.

Tabel 5. Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de jeugdrechters

Geheel van de Franstalige en Nederlandstalige, geregistreerde beslissingen			
Vonnissen	aantal	% totaal aantal vonnissen	% totaal aantal beslissingen
<i>Maatregelen</i>		90%	31%
berisping	125	31%	11%
ondertoezichtstelling	57	14%	5%
ondertoez. met begeleiding COE	4	1%	0,3%
ondertoezichtstelling met prestatie	100	25%	9%
plaatsing bij een betrouwbaar persoon	5	1%	0,4%
plaatsing in een privé-inrichting	40	10%	3%
plaatsing gemeenschap instelling	14	4%	1%
psychiatrie	1	0%	0,1%
uithandengeving	11	3%	1%
<i>Andere beslissingen</i>		10%	3%
vrijspraak	14	4%	1,2%
heropening van de debatten	5	1%	0,4%
andere	21	5%	2%
Totaal vonnissen	397	100%	34%
Beschikkingen	aantal	% totaal beschikkingen	% totaal aantal beslissingen
<i>Maatregelen</i>		70%	46%
ondertoezichtstelling	94	12%	8%
ondertoez. met begeleiding COE	9	1%	0,8%
ondertoezichtstelling met prestatie	44	6%	4%
plaatsing betrouw. pers.	4	1%	0,3%
plaatsing in een privé-inrichting	120	16%	10%
plaatsing gemeenschap instelling	220	29%	19%
psychiatrie	5	1%	0,4%
plaatsing in huis van bewaring	35	5%	3%
<i>Andere beslissingen</i>		30%	20%
opheffing van maatregel	111	15%	10%
terugsturing naar het gezin	69	9%	6%
medisch-psychiatrisch ond.	14	2%	1,2%
andere	29	4%	3%
geen beschikking/gebrek aan middelen	4	1%	0,3%
Totaal beschikkingen	758	100%	66%
Totaal vonnissen en beschikkingen	1155		100%

Tabel 6. Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de Franstalige jeugdrechters

Geheel van de geregistreerde, Franstalige beslissingen			
Vonnissen	aantal	% totaal aantal vonnissen	% totaal aantal beslissingen
<i>Maatregelen</i>		90%	33%
berisping	74	23%	9%
ondertoezichtstelling	48	15%	6%
ondertoez. met begeleiding COE	4	1%	0%
ondertoezichtstelling met prestatie	95	30%	11%
plaatsing bij een betrouwbaar persoon	4	1%	0%
plaatsing in een privé-inrichting	32	10%	4%
plaatsing gemeenschap instelling	14	4%	2%
psychiatrie	1	0%	0%
Uithandengeving	11	3%	1%
<i>Andere beslissingen</i>		10%	4%
vrijspreek	12	4%	1%
heropening van de debatten	5	2%	1%
andere	15	5%	2%
Totaal Franstalige vonnissen	315	100%	37%
Beschikkingen	aantal	% totaal beschikkingen	% totaal aantal beslissingen
<i>Maatregelen</i>		67%	43%
ondertoezichtstelling	62	11%	7%
ondertoez. met begeleiding COE	9	2%	1%
ondertoezichtstelling met prestatie	18	3%	2%
plaatsing bertrouw. pers.	3	1%	0%
plaatsing in een privé-inrichting	86	16%	10%
plaatsing gemeenschap instelling	154	28%	18%
psychiatrie	3	1%	0%
plaatsing in huis van bewaring	31	6%	4%
<i>Andere beslissingen</i>		33%	21%
opheffing van maatregel	89	16%	10%
terugsturing naar het gezin	58	11%	7%
medisch-psychiatrisch ond.	12	2%	1%
andere	17	3%	2%
geen beschikking/gebrek aan middelen	4	1%	0%
Totaal Franstalige beschikkingen	546	100%	63%
Totaal Franstalige vonnissen en beschikkingen	861		
Verhouding t.o.v. totaal F + N	75%		

Tabel 7. Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de Nederlandstalige jeugdrechters

Geheel van de geregistreerde, Nederlandstalige beslissingen			
Vonnissen	aantal	% totaal aantal vonnissen	% totaal aantal beslissingen
<i>Maatregelen</i>		90%	25%
berisping	51	62%	17%
ondertoezichtstelling	9	11%	3%
ondertoez. met begeleiding COE	0	0%	0%
ondertoezichtstelling met prestatie	5	6%	2%
plaatsing bij een betrouwbaar persoon	1	1%	0%
plaatsing in een privé-inrichting	8	10%	3%
plaatsing gemeenschap instelling	0	0%	0%
psychiatrie	0	0%	0%
Uithandengeving	0	0%	0%
<i>Andere beslissingen</i>		10%	3%
vrijspraak	2	2%	1%
heropening van de debatten	0	0%	0%
andere	6	7%	2%
Totaal Nederlandstalige vonnissen	82	100%	28%
Beschikkingen	aantal	% totaal beschikkingen	% totaal aantal beslissingen
<i>Maatregelen</i>		78%	56%
ondertoezichtstelling	32	15%	11%
ondertoez. met begeleiding COE	0	0%	0%
ondertoezichtstelling met prestatie	26	12%	9%
plaatsing betrouw. pers.	1	0%	0%
plaatsing in een privé-inrichting	34	16%	12%
plaatsing gemeenschap instelling	66	31%	22%
psychiatrie	2	1%	1%
plaatsing in huis van bewaring	4	2%	1%
<i>Andere beslissingen</i>		22%	16%
opheffing van maatregel	22	10%	7%
terugsturing naar het gezin	11	5%	4%
medisch-psychiatrisch ond.	2	1%	1%
andere	12	6%	4%
geen beschikking/gebrek aan middelen	0	0%	0%
Totaal Nederlandstalige beschikkingen	212	100%	72%
Totaal Nederlandstalige vonnissen en beschikkingen	294		100%
Verhouding t.o.v. totaal F + N	25%		

B. Het gemiddelde aantal beslissingen en maatregelen per maand en de representativiteit per arrondissement

Op basis van deze registratie van in totaal 70 rechter-maanden kunnen we het gemiddelde aantal van beslissingen dat een jeugdrechter maandelijks neemt, evalueren, net als het gemiddelde aantal maatregelen.

Zo kunnen we, alle arrondissementen en taalregimes door elkaar, het gemiddelde aantal beslissingen per maand en per rechter op 16,5 schatten. Het gemiddelde aantal maatregelen bedraagt voor diezelfde rechter 12,2.

Deze gemiddelden zijn desalniettemin sterk verspreid in verhouding tot de arrondissementen. Tussen de hoogste en de laagste waarde ligt er een groot verschil. We zullen ook zien dat de berekeningsbasis - en dus de representativiteit - heel ruim is in Brussel, de Franstalige arrondissementen en Gent. In Antwerpen, Mechelen en Dendermonde bekomen we een kleinere waarde ofwel als gevolg van het relatieve aantal geregistreerde maanden, ofwel door het absolute aantal, ofwel door de twee elementen samen.

C. De spreiding van de maatregelen die werden genomen door de jeugdrechter

Vervolgens onderzoeken we enkel de spreiding van de beslissingen die een maatregel tegenover een minderjarige impliceren. In eerste instantie zal deze analyse de juridische basis van de beslissing, het vonnis of de beschikking onderscheiden(1). In een tweede fase zal het onderzoek, met het oog op een synthetischere visie, worden gevoerd op basis van de eigenlijke inhoud van de maatregel, onafhankelijk van de juridische vorm van de beslissing (2).

(1) Spreiding van de maatregelen waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen voorlopige beschikkingen en vonnissen

Zijn dus uitgesloten van deze analyse: de vrijspraken en heropeningen van de debatten, de beschikkingen tot opheffing van de maatregelen, van naar het gezin of medisch-psychologisch onderzoek, evenals de beslissingen in de categorie "andere" en betreffende de terugsturingen naar het gezin, de aanvragen tot sociaal onderzoek of ondervraging in toepassing van artikel 38. Deze types van beslissing zullen, in ons onderzoek, overigens niet diepgaander worden geanalyseerd en zullen dus ook niet worden opgenomen in ons staal. Wij houden, in de voorstelling van de spreiding van de maatregelen, ook geen rekening met de beslissingen waar geen beschikking bij komt kijken door een gebrek aan middelen. Aangezien deze beslissing wel antwoorden heeft opgeleverd in de vragenlijst, zal er wel rekening mee worden gehouden bij de analyse van de vragenlijst. Dit type van beslissing verdient immers speciale aandacht met betrekking tot het vraagstuk rond de beschikbare middelen.

Zonder deze verschillende beslissingen kwamen we aan 888 maatregelen waarvan 40% vonnissen en 60% voorlopige beschikkingen. In de volgende tabellen vindt u meer details over de verschillende maatregelen, hun verhouding tot de juridische categorie waartoe ze behoren enerzijds, en tot het geheel van de maatregelen anderzijds. De eerste, algemene, tabel wordt

aangevuld met de tabellen van de beide taalgemeenschappen, zodat we de respectievelijke spreidingen in hun goede context kunnen zien.

Tabel 8. Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de jeugdrechters, met onderscheid tussen beschikkingen en vonnissen

Spreiding van de geregistreerde maatregelen (Franstalige en Nederlandstalige)			
Vonnissen	aantal	% totaal aantal uitspr.	% totaal maatregelen
berisping	125	35%	14%
ondertoezichtstelling	57	16%	6%
ondertoez. met begeleiding COE	4	1%	0,5%
ondertoezichtstelling met prestatie	100	28%	11%
plaatsing bij een betrouwbaar persoon	5	1%	1%
plaatsing in een privé-inrichting	40	11%	5%
plaatsing in gemeenschapsinstelling	14	4%	2%
psychiatrie	1	0,3%	0,1%
uithandengeving	11	3%	1%
Totaal vonnissen	357	100%	40%
Beschikkingen	aantal	% totaal besch.	% totaal maatregelen
ondertoezichtstelling	94	18%	11%
ondertoez. met begeleiding COE	9	2%	1%
ondertoezichtstelling met prestatie	44	8%	5%
plaatsing betrouw. pers.	4	1%	0,5%
plaatsing in een privé-inrichting	120	23%	14%
plaatsing in gemeenschapsinstelling	220	41%	25%
psychiatrie	5	1%	1%
plaatsing in huis van bewaring	35	7%	4%
Totaal beschikkingen	531	100%	60%
Totaal vonnis. en besch.	888		100%

Tabel 9. Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de Franstalige jeugdrechters, met onderscheid tussen beschikkingen en vonnissen

Spreiding van de geregistreerde maatregelen (Franstalige)			
Vonnissen	aantal	% totaal aantal uitspr.	% totaal maatregelen
berisping	74	26%	11%
ondertoezichtstelling	48	17%	7%
ondertoez. met begeleiding COE	4	1%	1%
ondertoezichtstelling met prestatie	95	34%	15%
plaatsing bij een betrouwbaar persoon	4	1%	1%
plaatsing in een privé-inrichting	32	11%	5%
plaatsing in gemeenschapsinstelling	14	5%	2%
psychiatrie	1	0,4%	0,2%
uithandengeving	11	4%	2%
Totaal vonnissen	283	100%	44%
Beschikkingen	aantal	% totaal besch.	% totaal maatregelen
ondertoezichtstelling	62	17%	10%
ondertoez. met begeleiding COE	9	2%	1%
ondertoezichtstelling met prestatie	18	5%	3%
plaatsing betrouw. pers.	3	1%	0,5%
plaatsing in een privé-inrichting	86	23%	13%
plaatsing in gemeenschapsinstelling	154	42%	24%
psychiatrie	3	1%	0,5%
plaatsing in huis van bewaring	31	8%	5%
Totaal beschikkingen	366	100%	56%
Totaal vonnis. en besch.	649		100%

Tabel 10. Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de Nederlandstalige jeugdrechters, met onderscheid tussen beschikkingen en vonnissen

Spreiding van de geregistreerde maatregelen (Nederlandstalige)			
Vonnissen	aantal	% totaal aantal uitspr.	% totaal maatregelen
berisping	51	69%	21%
ondertoezichtstelling	9	12%	4%
ondertoez. met begeleiding COE	0	0%	0%
ondertoezichtstelling met prestatie	5	7%	2%
plaatsing bij een betrouwbaar persoon	1	1%	0,4%
plaatsing in een privé-inrichting	8	11%	3%
plaatsing in gemeenschapsinstelling	0	0%	0%
psychiatrie	0	0%	0%
uithandengeving	0	0%	0%
Totaal vonnissen	74	100%	31%
Beschikkingen	aantal	% totaal besch.	% totaal maatregelen
ondertoezichtstelling	32	19%	13%
ondertoez. met begeleiding COE	0	0%	0%
ondertoezichtstelling met prestatie	26	16%	11%
plaatsing betrouw. pers.	1	1%	0,4%
plaatsing in een privé-inrichting	34	21%	14%
plaatsing in gemeenschapsinstelling	66	40%	28%
psychiatrie	2	1%	1%
plaatsing in huis van bewaring	4	2%	2%
Totaal beschikkingen	165	100%	69%
Totaal vonnis. en besch.	239		100%

Als we de verdeling van de mogelijke maatregelen bekijken voor alle arrondissementen samen, zien we dat plaatsing in een gemeenschapsinstelling door een voorlopige beschikking het meest voorkomt van alle categorie die hier werden gedefinieerd, met een verhouding van 25% van al de geregistreerde maatregelen. Daarna komen de plaatsing in een privé-instelling door voorlopige beschikking en de berisping, die elk 14% vertegenwoordigen van al de maatregelen. Daarna krijgen we de ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst en de voorlopig uitgesproken gewone ondertoezichtstelling, die elk voor 11% van het totaal instaan.

Bij de minder vaak genomen maatregelen vertegenwoordigt de plaatsing in een huis van bewaring 4% van de maatregelen, de uithandengeving en de plaatsing in een psychiatrische instelling staan beide voor ongeveer één maatregel op 100 in. De ondertoezichtstelling met begeleiding door een COE (*Centre d'orientation éducative - Centrum voor opvoedkundige voorlichting of geestelijke hygiëne* - art. 37 2°c) slaat slechts op een kleine minderheid van de vonnissen of de beschikkingen. In de steekproef uit ons onderzoek zullen we ze enkel tegenkomen aan Franstalige kant. Ten slotte is er de plaatsing bij een betrouwbaar persoon, een maatregel die bijzonder weinig wordt gebruikt, zowel via beschikkingen als via vonnis.

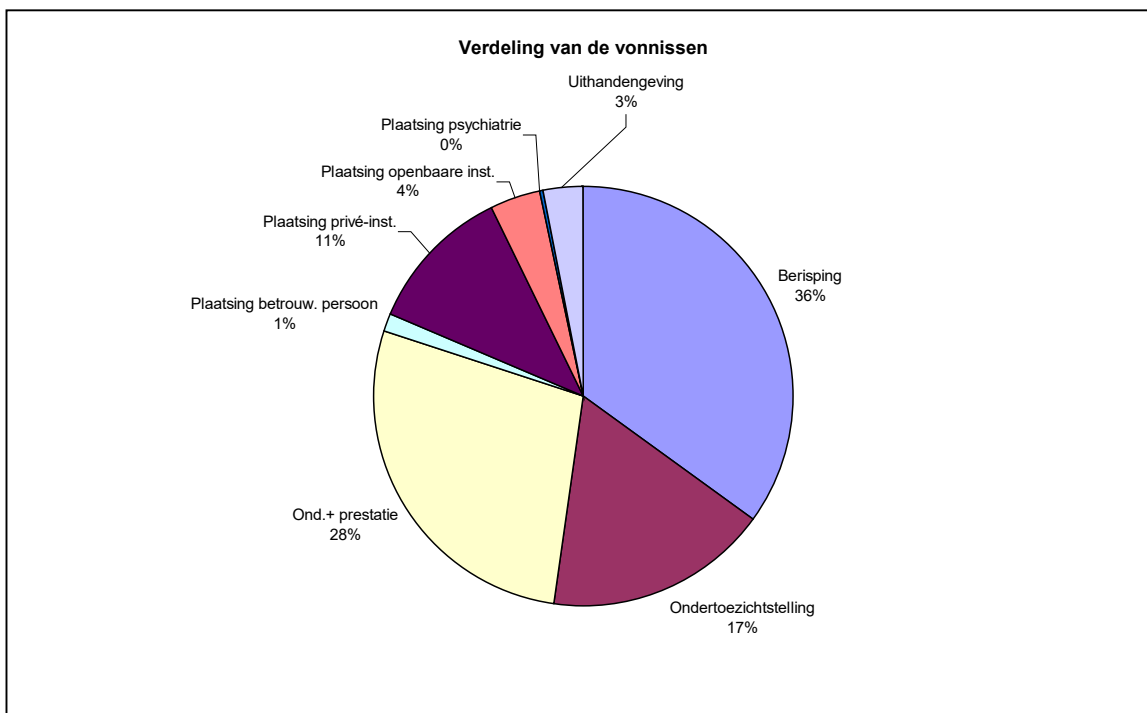
Als we deze algemene spreiding in beide taalgemeenschappen vergelijken, stellen we een aantal verschillen vast. We herinneren er echter aan dat de berekeningsbasis aan Nederlandstalige kant minder representatief is dan aan Franstalige kant en dat deze eventueel onderzochte Nederlandstalige "kenmerken" dus bij een groter steekproef moeten worden geverifieerd. Hoewel de plaatsing in een gemeenschapsinstelling door beschikking in beide taalgemeenschappen de eerste plaats inneemt, zien we dat er aan Nederlandstalige kant (21%) vaker een berisping wordt uitgesproken dan aan Franstalige (11%). De "*prestatie van opvoedkundige of filantropische aard*" wordt aan Franstalige kant iets vaker gebruikt dan aan Nederlandstalige, maar het is vooral de juridische basis van de maatregel die verschilt: aan Franstalige kant is de juridische formule voor de overgrote meerderheid vonnis terwijl aan Nederlandstalige kant de voorlopige beschikking het grootste stuk inneemt.

Vervolgens onderzoeken we vonnissen en beschikkingen apart.

a. De maatregelen door vonnis

Bij de vonnissen vertegenwoordigt de berisping meer dan één derde van de beslissingen. Iets meer dan één vonnis op vier stelt de minderjarige onder toezicht met daarbij de voorwaarde "*prestatie van opvoedkundige of filantropische aard te leveren*". De gewone ondertoezichtstelling of met specifiek begeleiding (7.2 c°) wordt uitgesproken in 17 % van de gevallen. De vonnissen tot plaatsing in een privé-inrichting, bij een betrouwbaar persoon en in een gemeenschapsinstelling vertegenwoordigen respectievelijk 11%, 1% en 4% van de in een vonnis genomen beslissingen. De verhouding, ten slotte, van uithandengeving bedraagt ongeveer 3% van het totale aantal vonnissen.

Figuur 3. Spreiding van de (geregistreerde) maatregelen door vonnis

Het is interessant om deze gegevens te vergelijken met die die zo'n tien jaar geleden werden geanalyseerd door Monique BEUKEN, Isabelle DULIERE en Isabelle RAVIER in het kader van een onderzoek van zo'n 5.468 vonnissen uit de jaren 1985 tot 1987 op het vlak van jeugdbescherming²⁷. Het onderzoek betrof de vonnissen die een maatregel bevelen zoals voorzien door artikel 37 van de wet van 1965, hetzij op basis van een misdrijf, een gevaar situatie, landloperij of bedelarij, of een klacht ingediend tegenover de ouders. Hiervoor werden 6 Franstalige gerechtelijke arrondissementen onder de loep genomen²⁸. De uithandengevingen, de plaatsingen - of de toen nog mogelijke terbeschikkingstellingen van de Regering – werden dus niet in overweging genomen.

De volgende tabel zet deze gegevens af tegen de gegevens die we zelf aan Franstalige kant verzamelden.

Ons staal is uiteraard merkkelijk kleiner dan het aantal beslissingen dat destijds werd bestudeerd in deze studie, die enkel over de beslissingen door vonnis ging. Een vergelijking van de respectievelijke spreidingen - van vergelijkbare categorieën - kan echter heel interessante indicaties opleveren betreffende de evolutie van de beslissingspraktijken van de Franstalige jeugdrechters bij een berechting, in vergelijking met tien jaar geleden.

²⁷ BEUKEN M., DULIERE I. en RAVIER I., "Synthèse d'une étude monographique de 5468 jugements rendus au cours des années 1985 à 1987 en matière de protection de la jeunesse", *Revue de Droit Pénal et de Criminologie*, 1990, 117-155.

²⁸ Brussel, Charleroi, Namen, Nijvel, Luik en Doornik.

Tabel 11. Verdeling van de vonnissen - Vergelijking met de gegevens van het onderzoek Beuken e.a.

Vonnissen	gegevens Beuken 1985-1987	verhoudingen 1985-1987	eigen Franstalige gegevens	verhoudingen Fr. 1999
berisping	1172	55%	74	27%
ondertoezichtstelling	532	25%	48	18%
ondertoez. met begeleiding COE	35	2%	4	1%
ondertoezichtstelling met prestatie	47	2%	95	35%
plaatsing privé-inst. + betr. pers.	217	10%	36	13%
plaatsing gemeenschap instelling	116	5%	14	5%
Totaal vonnissen art. 37	2119	100%	271	100%

Het opvallendste feit is de sterke stijging van de verhouding van de *prestaties van opvoedkundige of filantropische aard*, een verhouding die in 1985-1987 nog verwaarloosbaar was en die in ons Franstalige staal 35% vertegenwoordigt van de bestudeerde categorieën. Tegelijk noteren we een scherpe daling in het aandeel van berispingen en van gewone ondertoezichtstelling (zonder gemeenschapsdienst).

Voor de plaatsingsmaatregelen die uit een vonnis voortkomen tekenen we een relatief status-quo op. Het aandeel van de plaatsingen in een privé-inrichting of bij een betrouwbaar persoon in het totaal van de vonnissen ligt in 1999 iets hoger dan in 1985-1987, de plaatsingen in een gemeenschapsinstelling zijn ongeveer gelijk gebleven.

De vergelijking van de verzamelde gegevens in beide onderzoeken stootte echter op een belangrijk obstakel: hoewel het een groot aantal heel belangrijke vonnissen bestudeert, kijkt het onderzoek over de periode 1985-1987 echter niet naar de maatregelen door voorlopige beschikking. Toch vertegenwoordigen deze laatste, volgens onze eigen telling van 1999, 60% van de maatregelen. Daardoor kunnen we dus niet zien of er in de praktijk van de beslissingname eventuele verschuivingen bestaan van een voorkeur voor voorlopige beschikkingen naar een voorkeur voor tegensprekelijk vonnissen - de meest waarschijnlijke hypothese - of omgekeerd.

Wat betreft de gemeenschapsdiensten die werden opgelegd door een vonnis, hebben zich in 1999 in vergelijking met de periode 1985-1987 twee fenomenen voorgedaan die deze evolutie verklaren. Tijdens de eerste periode was de oprichting van de nieuwe diensten voor de omkadering van dit type maatregelen nog in volle gang, zodat de echte expansie zich pas later kon voltrekken. Anderzijds, terwijl ze vroeger vooral werden opgelegd door voorlopige beschikking, heeft het arrest van het Hof van Beroep van Brussel van 23 januari 1993 de beslissingspraktijken gewijzigd, zodat er voortaan meer wordt beslist via berechting.

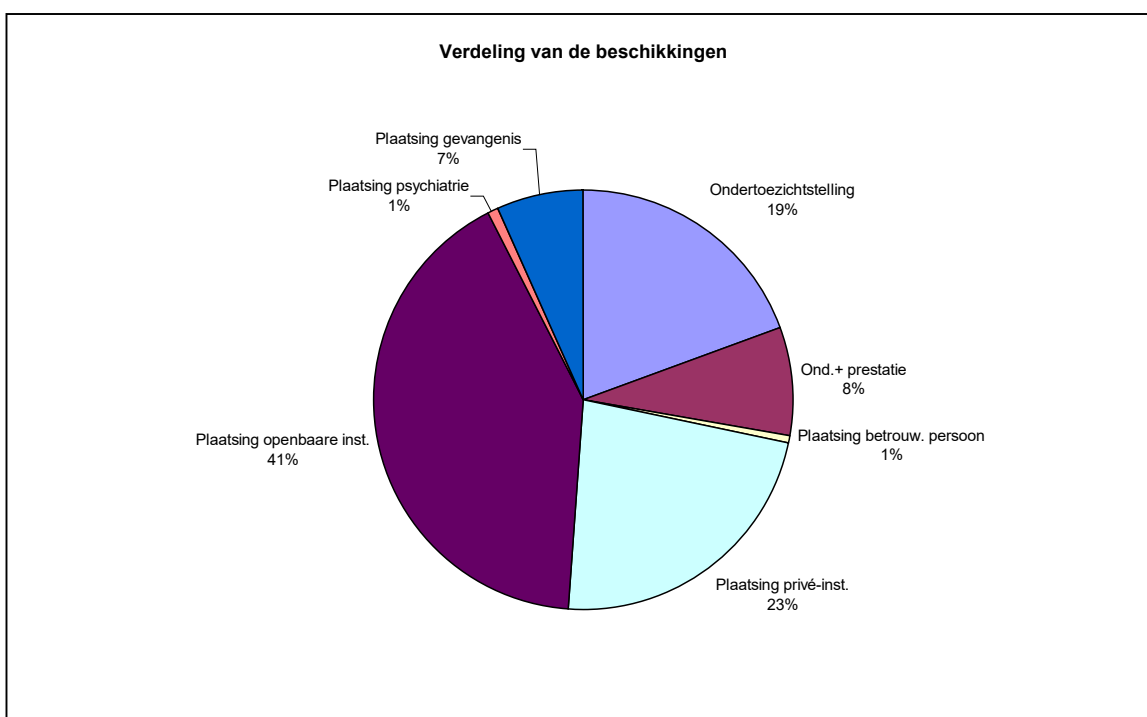
Het relatieve status-quo van de plaatsingen - in een privé- of openbare inrichting - in verhouding tot al de vonnissen is opvallend. Deze vaststelling kan op verschillende manieren geïnterpreteerd worden, aangezien er geen

gegevens voorhanden zijn over de beschikkingen, wat ons een context en een zicht op de precieze draagwijdte zou opleveren. Zo zien we, op basis van onze opgetekende gegevens, dat de plaatsing in een gemeenschapsinstelling frequenter voorkomt in het kader van maatregelen door beschikking dan in het kader van een vonnis.

De statistieken van het Nationaal Instituut voor de Statistiek tot 1989 bieden geen ander vergelijkingspunt doordat de maatregelen tegen minderjarigen geboekstaafd staan zonder een onderscheid te maken tussen minderjarige delinquenten en "minderjarigen in gevaar of die landloper of bedelaar zijn en waarvoor een klacht werd ingediend tegenover de ouders".

b. De maatregelen door beschikking

Figuur 4. Spreiding van de (geregistreerde) maatregelen genomen via een voorlopige beschikking

Hoewel ze een minderheid vertegenwoordigt onder de vonnissen, staat de plaatsing in een gemeenschapsinstelling in voor 40 % van de maatregelen door beschikking. Alle plaatsingsmaatregelen, plaatsingen in privé-inrichting en "bij een betrouwbaar persoon" samen, maken 65% uit van de voorlopige maatregelen.

De plaatsing in een huis van bewaring, op basis van artikel 53 van de wet van 1965, vertegenwoordigt ongeveer 7% van het totaal van de beschikkingen.

Ten slotte is het aandeel van de ondertoezichtstellingen - zonder gemeenschapsdienst - in alle beschikkingen (18%) min of meer vergelijkbaar

met het aandeel in de vonnissen (16%). Het aandeel van de ondertoezichtstellingen met gemeenschapsdienst (8%) ligt daarentegen heel wat lager bij de beschikkingen dan bij de vonnissen (26%), maar we gaven al aan dat we verschillende fenomenen vaststelden in de verschillende taalgemeenschappen.

Plaatsing in een psychiatrische instelling hoeft maar in een heel kleine minderheid van de gevallen (1%), zowel bij de vonnissen als bij de beschikkingen.

(2) Spreiding van de beslissingen in verhouding tot de aard van de maatregel, zonder rekening te houden met het onderscheid tussen vonnissen en beschikkingen

Voor een meer gesynthetiseerd beeld, kunnen we de maatregelen toelichten van de jeugdrechters zonder rekening te houden met het onderscheid tussen voorlopige beschikking en vonnis, tenminste voor die die in beide juridische vormen kunnen voorkomen. Het beeld dat we zo krijgen, legt de nadruk op effectieve inhoud van de maatregel en de concrete implicaties voor de minderjarige en niet het juridische kader van de beslissing en de diverse aspecten die daaraan zijn verbonden.

Gezien hun kleine aandeel, hebben we de ondertoezichtstellingen met begeleiding door een COE (*Centre d'orientation éducative - Centrum voor opvoedkundige voorlichting of geestelijke hygiëne* - art. 37 2°c) niet in een aparte categorie kunnen onderbrengen. Deze maatregelen zitten vervat in de categorie "ondertoezichtstelling".

Tabel 12. Verdeling van de (genoteerde) beslissingen, beschikkingen en vonnissen samen

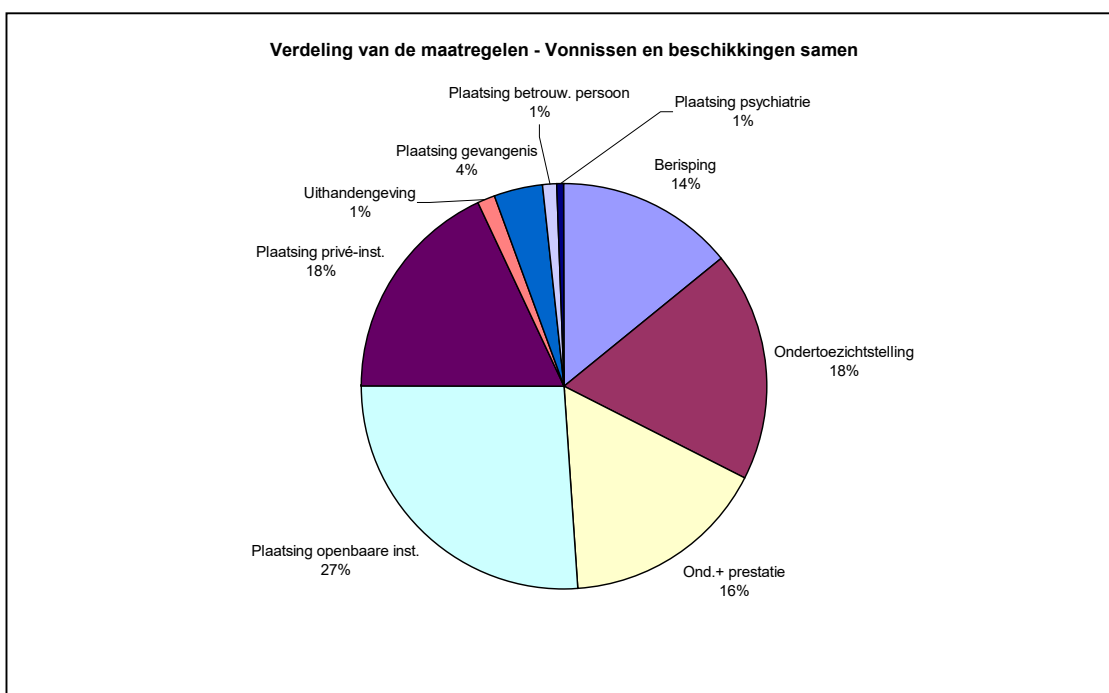
Totaal van de maatregelen - Beschikkingen en vonnissen samen		
berisping	125	14%
ondertoezichtstelling	164	18%
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	144	16%
plaatsing in gemeenschapsinst.	234	26%
plaatsing in een privé-inrichting	160	18%
uithandengeving	11	1%
plaatsing in huis van bewaring	35	4%
plaatsing betr. pers.	9	1%
psychiatrie	6	1%
Totaal maatregelen	888	100%

Als we de vonnissen en beschikkingen onverschillig bekijken, kan het beeld dat we kunnen opmaken uit de spreiding van de verschillende maatregelen als volgt worden samengevat:

- *Meer dan één keer op vier beval de jeugdrechter de plaatsing in een gemeenschapsinstelling.* Deze beslissing vertegenwoordigt zo 26% van de maatregelen die de jeugdrechter nam. *De plaatsing in een privé-inrichting* wordt dan weer in bijna één geval op vijf gebruikt.

- Alle plaatsingen in privé- of openbare inrichtingen of bij een betrouwbaar persoon samen, maken 46% uit van de beslissingen. Als we daar nog de plaatsingen in een huis van bewaring, die 4% vertegenwoordigen van de maatregelen genomen door de jeugdrechters, bijtellen en de plaatsingen in een psychiatrische instelling, goed voor 1%, kunnen we besluiten dat *bijna één maatregel op twee de minderjarige uit het gezin onttrekt*. De plaatsing bij een betrouwbaar persoon komt slechts in een verwaarloosbaar klein percentage van de maatregelen voor.
- De plaatsing in een huis van bewaring op basis van artikel 53, vertegenwoordigt ongeveer 4% van de maatregelen. In verhouding blijft dit dus een marginale maatregel. De uithandengeving vertegenwoordigt dan weer 1% van de uitgesproken maatregelen.
- *De maatregelen in "open omgeving", gewone ondertoezichtstelling of ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst, worden in ongeveer één geval op drie (34%) genomen*. De gemeenschapsdienst neemt 16% van het totale aantal beslissingen in.
- 13% van de maatregelen zijn bovendien berispingen, die dus evenmin een onttrekking uit het gezin impliceren.

Figuur 5. Verdeling van de (genoteerde) beslissingen, beschikkingen en vonnissen samen

Deel twee

De samenstelling van de stalen en hun representativiteit

Voor elk beslissingsniveau werd een willekeurig staal samengesteld op basis van de systematische inventarisatie. Over dat staal werden vervolgens uitvoerig gegevens verzameld op basis van het dossier, maar eveneens op basis van een vragenlijst voor de magistraat die de beslissing nam.

Zoals we uitlegden in het inleidende deel, kreeg de magistraat precieze instructies²⁸ zodat elk type van beslissing voldoende vertegenwoordigd was, zodat de dossiers volkomen willekeurig werden geselecteerd en zodat de spreiding van de beslissingen in de aldus samengestelde steekproef representatief was voor de reële spreiding van de beslissingen in de geregistreerde reeks.

1. De steekproef van dossiers die het parket in een bepaalde richting stuurde: beschrijving en representativiteit

Voor het beslissingsniveau dat voortkomt uit de bevoegdheid van het parket, werd de magistraten gevraagd elke week een vragenlijst in te vullen voor de twee belangrijkste, bepalende oriëntaties van elk type (vijf categorieën).

De doelstelling was oorspronkelijk om uit *eenzelfde representatief staal* beslissingen, twee soorten informatie te halen:

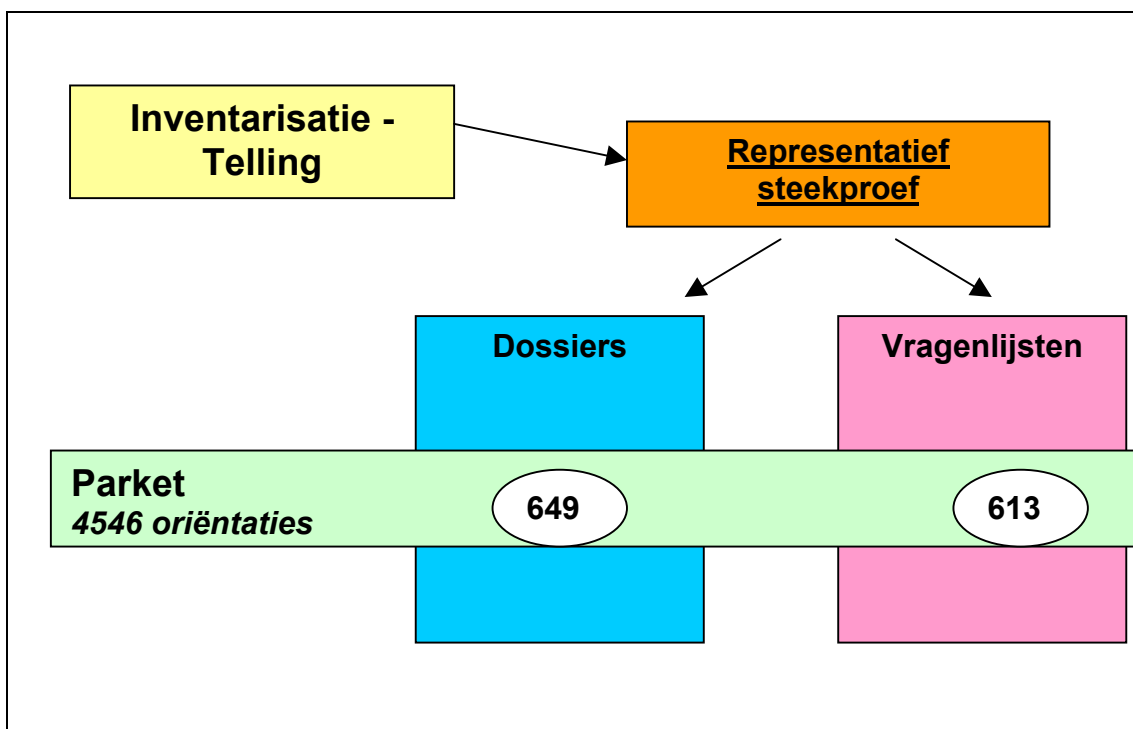
- informatie in de dossiers die de onderzoekers rechtstreeks hebben verzameld (socio-demografische gegevens, gegevens betreffende misdrijven en gerechtelijk verleden, de gezinssituatie en de schoolsituatie);
- informatie die werd gevraagd aan de parketmagistraten via een vragenlijst en die vooral betrekking had op de elementen die meespeelden bij de beslissing, en de respectievelijke invloed van die verschillende elementen.

In principe werd het doel bereikt, maar niet alle voorziene vragenlijsten werden ingevuld. Wij beschikken dus concreet over twee steekproeven van verschillende grootte:

- de steekproef samengesteld uit de beslissingen waarvoor de informatie uit het dossier werd gecodeerd, in totaal 649 beslissingen;
- en de steekproef die in het eerste vervat zit, maar beperkter is, samengesteld uit de beslissingen waarvoor ook een vragenlijst werd ingevuld, namelijk 613 beslissingen.

²⁸ Zie bijlagen 3a en b.

Figuur 6. Staal "parket"

De representativiteit van de twee steekproeven evalueren, kan gebeuren door de overeenkomsten te onderzoeken tussen de spreiding bij de beginpopulatie - het geheel van geregistreerde bepalende oriëntaties - en de spreiding in elk van de willekeurige selecties. Men onderzoekt met andere woorden of de verdeling van de beslissingen in beide steekproeven trouw blijft aan die van alle geïnventariseerde beslissingen samen.

Deze evaluatie maakt het eerst en vooral mogelijk de overeenkomst met de "reële" spreiding te evalueren zoals ze werd berekend op basis van de geregistreerde gegevens. Als de verdelingen teveel afwijken, moet de representativiteit van het staal ernstig in vraag worden gesteld. De informatie zou immers te zeer beperkt worden en de resultaten interpreteren kan dan enkel nog voor elke categorie van beslissingen apart.

De meest waarschijnlijke hypothese is dat de spreiding van de steekproef globaal gezien vergelijkbaar is, maar met bepaalde afwijkingen die voor bepaalde categorieën groter zijn dan voor andere. In dat geval is het gebruik van correctiecoëfficiënten een afdoend middel om uit de verdeling tussen categorieën toch nog conclusies te trekken.

Deze correctiecoëfficiënten worden berekend op basis van de afwijking die is vastgesteld tussen het geobserveerde aandeel van een categorie in het geheel van de geregistreerde maatregelen enerzijds, en anderzijds in de steekproef van de gecodeerde dossiers of het beperktere staal waarvoor eveneens een vragenlijst werd ingevuld. In de latere analyse kunnen deze

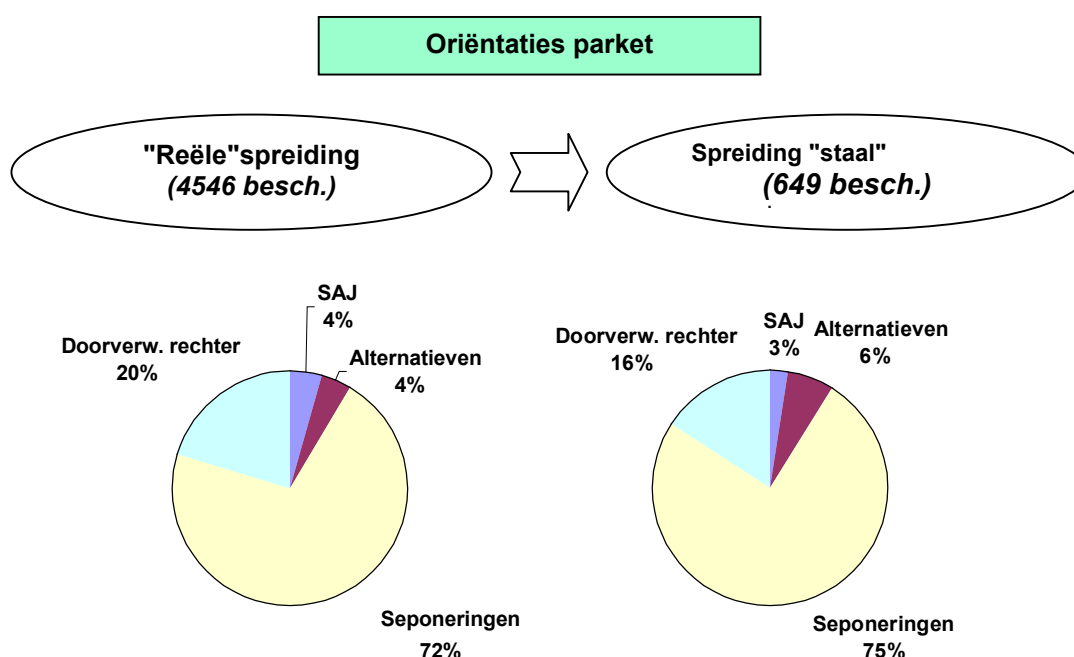
correctiecoëfficiënten gebruikt worden om de interpretatie een ruimer draagvlak te geven.

Voor de verwerking en de analyse van deze informatie, groeperen we de bepalende oriëntaties in vier categorieën:

- (1) de doorverwijzingen naar de *Service d'aide à la jeunesse* (SAJ) of *het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg* (CBJ);
- (2) de seponering (daarin zijn 6 beslissingen tot 'berisping' door het parket inbegrepen die werden vastgesteld in Nederlandstalige arrondissementen);
- (3) de alternatieve maatregelen: groepering van de bemiddelingen (26) en de alternatieve afhandeling (gemeenschapsdienst) (165);
- (4) de doorverwijzingen van het dossier naar de jeugdrechter, onder eender welke vorm (door saisine, rechtstreekse dagvaarding of proces-verbaal, of vastlegging als prioriteit na saisine van de jeugdrechter).

De onderstaande figuur en de tabel tonen de spreiding van de beslissingen over het geheel van geregistreerde bepalende oriëntaties (4546) enerzijds, en over het staal van dossiers en vragenlijsten anderzijds. De spreiding in beide steekproeven is globaal gezien representatief voor de "reële" spreiding die we zien in de systematische inventarisatie van de 4546 in aanmerking genomen oriëntaties. *Het resultaat van onze willekeurige selectieprocedure is vanuit dit standpunt dus volledig afdoend.* We hebben echter de perfectie niet bereikt, aangezien bepaalde - lichte - afwijkingen niet vastgesteld kunnen worden.

Figuur 7. Steekproef "parket": "reële" spreiding van de 4546 oriëntaties en spreiding binnen de steekproef

Tabel 13. Staal "parket": "reële" spreiding van de oriëntaties en spreiding binnen het staal

	reële spreiding		spreiding staal "dossiers"		spreiding staal "dossiers" + "vragenlijsten"	
SAJ/CBJ	203	4%	17	3%	14	2%
seponeringen	3236	71%	483	75%	465	76%
alternatieve afhandeling (gemeenschapsdienst)	165	4%	32	5%	31	5%
strafbemiddeling	26	1%	9	1%	6	1%
saisines van de jeugdrechter	620	14%	83	13%	81	13%
rechtstreekse dagvaarding	179	4%	15	2%	12	2%
vastlegging als prioriteit na saisine	117	3%	4	1%	4	1%
totaal	4546	100%	643	100%	613	100%
SAJ/CBJ	203	4,5%	17	2,6%	14	2,3%
Alternatieven	191	4,2%	41	6,3%	37	6%
Seponeringen	3236	71%	489	75%	465	76%
Doorverwijzing naar de rechter	916	20%	102	16%	97	16%
Totaal	4546	100%	649	100%	613	100%

De enkele beslissingen tot doorverwijzing naar de diensten voor jeugdbijstand - reeds marginaal in de reële spreiding - zijn bovendien ondervertegenwoordigd in de steekproeven. De alternatieve beslissingen van het parket, bemiddeling of gemeenschapsdienst, zijn dan weer lichtjes oververtegenwoordigd in de steekproeven. *De doorverwijzingen naar de jeugdrechter*, door saisine of dagvaarding, *zijn ondervertegenwoordigd in het staal* : terwijl ze in werkelijkheid instaan voor 1 oriëntatie op 5, vertegenwoordigen ze in ons staal slechts 16%. Tegelijk zijn de seponeringen, een sterk vertegenwoordigde categorie in de reële spreiding, licht oververtegenwoordigd in het staal. Hoewel ze slechts 71% vertegenwoordigen van de oriëntaties, maken de seponeringen 76% uit van ons staal.

Bij de analyse van de dossiers en als we een algemeen profiel willen schetsen van de populatie die is onderworpen aan een beslissing van het parket, in verhouding tot het een of andere criterium, zullen we op de resultaten een wegingsprocedure moeten toepassen. Het zou immers niet correct zijn om conclusies te trekken voor het algemene profiel van de populatie op basis van een steekproef waarvan het aantal dat wordt doorverwezen naar de rechter, is ondervertegenwoordigd en waar de seponeringen oververtegenwoordigd zijn. Een correctie is mogelijk: volgens de procedure moeten de gegevens eerst voor elk categorie apart worden behandeld, waarna er een correctiecoëfficiënt wordt op toegepast, wat de resultaten van de analyse voor elke categorie in de juiste verhoudingen giet - de verhouding die uit de inventarisatie resulteerde - en vervolgens een algemeen profiel samenstelt op basis van de aldus gewogen resultaten. Als we het geheel van de dossiers van de steekproef bekijken, moeten we de volgende wegingscoëfficiënten toepassen op elk van de categorieën beslissingen²⁹.

²⁹ De coëfficiënten kunnen variëren in verhouding tot het volume dossiers, waar we elke keer rekening mee kunnen houden in de analyse. De coëfficiënten worden in dat geval elke keer berekend in verhouding tot de geobserveerde spreiding in de dossiers die in aanmerking komen.

Tabel 14. Correctiecoëfficiënten voor het staal "parket"

	correctiecoëfficiënt
SAJ/CBJ	1,70
Alternatieven	0,67
Seponeringen	0,94
Doorverwijzing naar de rechter	1,28

Aangezien de spreiding van het staal niet fundamenteel verschilt van wat uit de geregistreerde gegevens kwam, zullen de gewogen resultaten geen significant verschillend beeld geven van de niet gewogen cijfers. Dat zullen wij dan ook verifiëren bij de analyse van de dossiers.

2. De steekproef van dossiers met een maatregel van de jeugdrechter: beschrijving en representativiteit

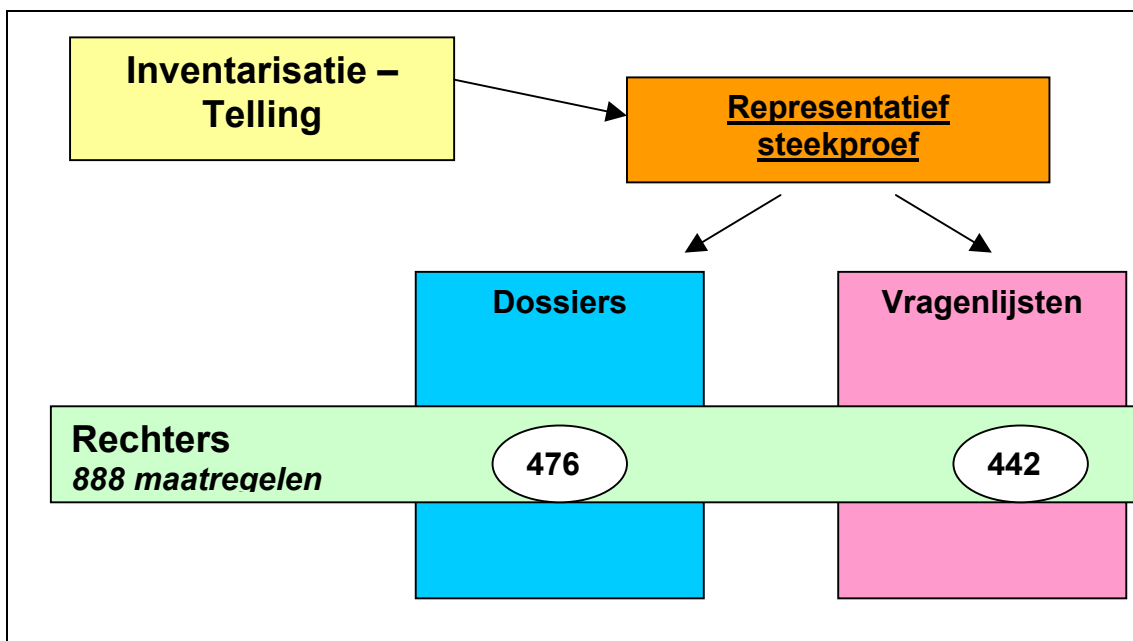
Net als bij het parket, werd de doelstelling gerespecteerd om over *eenzelfde representatief staal* van beslissingen informatie te halen uit de dossiers van de jeugdrechtbank, evenals rechtstreeks bij de jeugdrechters zelf.

Ondanks een beginselakkoord hebben bepaalde jeugdrechters echter niet meegewerkt zoals voorzien, naar verluidt wegens tijdgebrek door de hoge werkdruk. Er werd vervolgens een andere procedure opgesteld: als de rechter zelf niet op de vragenlijst kon antwoorden, vulde het onderzoeksteam het formulier in, op basis van de motivatie die de magistraat expliciet gaf in het dossier³⁰. Deze procedure werd vooral toegepast in Brussel en betreft 18% van de vragenlijsten (79 vragenlijsten).

Er zijn echter minder aldus ingevulde vragenlijsten dan gecodeerde dossiers. Zo bestaat het staal waarvoor de informatie uit het dossier gecodeerd werd uit 476 beslissingen en het staal waarvoor ook een vragenlijst werd ingevuld uit 442 beslissingen.

³⁰ Zie aangepast formulier in bijlage 3b.

Figuur 8. Staal "rechters"

Waar er voor de informatie die werd verzameld op basis van de schema's een belangrijk verschil was tussen beide taalgemeenschappen, was het volume van bestudeerde maatregelen min of meer gelijk voor de Nederlandstalige en de Franstalige kant.

Tabel 15. Taalverdeling in het staal "rechters"

Stalen "rechters"					
	Franstaligen		Nederlandstaligen		Totaal
"dossiers"	239	51%	231	49%	470
"vragenlijsten"	222	50%	219	49%	443

In eerste instantie bekijken we de respectievelijke representativiteit van beide steekproeven. In toepassing van de procedure zoals ze eerder werd uitgelegd voor het parket, vergelijken we vervolgens de respectievelijke spreidingen, waarbij we eerst een onderscheid maken tussen de vonnissen en de voorlopige beschikkingen. Daarna wordt deze operatie herhaald zonder rekening houden met de juridische aard van de beslissing.

A. Evaluatie van de representativiteit met onderscheid tussen beschikkingen en vonnissen

Als we de respectievelijke spreiding over de drie groepen van maatregelen bekijken, eerst onafhankelijk van de taalgemeenschap, dan zien we dat de

verdeling tussen vonnissen en beschikkingen globaal gezien bijna perfect wordt gerespecteerd.

Binnen deze subgroepen zijn bepaalde maatregelen echter oververtegenwoordigd in de stalen in vergelijking met hun werkelijk aandeel in wat werd genoteerd. Het betreft hier voornamelijk de berisping: hoewel ze slechts 14% vertegenwoordigt van de maatregelen, slaat 22% van ons staal "dossiers" en 23% van ons staal "dossiers + vragenlijsten" op berispingen. Tegelijk zijn de gemeenschapsdiensten die zijn opgelegd door een vonnis ondervertegenwoordigd in de stalen. Voor de andere maatregelen die zijn opgelegd door vonnis, wijken de verhoudingen in de stalen niet meer dan 2% af van de "reële" verhoudingen.

Bij de beschikkingen daarentegen, zijn de "reële" verhoudingen in beide types stalen relatief goed gerespecteerd: we stellen een maximale afwijking van 2% vast in vergelijking met de reële verhoudingen.

Tabel 16. Staal "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding in het staal, met onderscheid tussen vonnissen en voorlopige beschikkingen

Totaal (F en N)	gereg. maatr.	% gereg. maatr.	"dossiers"	% "dossiers"	"dos. + vrag."	% "dos.+vrag."
Vonnissen						
berisping	125	14%	102	22%	100	23%
ondertoezichtstelling	61	7%	28	6%	23	5%
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	100	11%	29	6%	26	6%
plaatsing berouw. pers.	5	1%	2	0%	1	0%
plaatsing in een privé-inrichting	40	5%	12	3%	14	3%
gemeenschapsinst.	14	2%	12	3%	8	2%
psychiatrie	1	0%	1	0%	1	0%
uithandengeving	11	1%	6	1%	6	1%
Totaal vonnissen	357	40%	192	41%	179	41%
Beschikkingen						
ondertoezichtstelling	103	12%	65	14%	61	14%
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	44	5%	27	6%	26	6%
plaatsing berouw. pers.	4	0%	4	1%	3	1%
plaatsing in een privé-inrichting	120	14%	62	13%	61	14%
gemeenschapsinst.	220	25%	108	23%	100	23%
psychiatrie	5	1%	2	0%	2	0%
huis van bewaring	35	4%	10	2%	9	2%
Totaal beschikkingen	531	60%	278	59%	262	59%
Totaal vonnissen en beschikkingen	888	100%	470	100%	441	100%

Op basis van de volgende twee tabellen kunnen we deze afwijkingen in de respectievelijke taalgemeenschappen evalueren. We zullen eerst zien dat bepaalde vastgestelde, significante afwijkingen in elk van de taalgemeenschappen worden gecompenseerd bij de cumulatie van de gegevens. Dat is het geval voor de "plaatsing in een gemeenschapsinstelling door beschikking", die is ondervertegenwoordigd in het Nederlandstalige staal

(van 28% naar 20%) en oververtegenwoordigd in het Franstalige staal (van 24% naar 26%): het resultaat is een lichte ondervertegenwoordiging van de maatregel in het globale staal dat de Franstalige en Nederlandstalige maatregelen cumuleert (25% wordt 23%).

Andere afwijkingen worden daarentegen gecumuleerd: zo komt de belangrijkste genoteerde afwijking van de berisping vooral voor uit een oververtegenwoordiging in het Nederlandstalige staal (van 21% naar 29% en 30%), maar die stijgt nog door de afwijking die we aan Franstalige kant noteren (van 11% naar 15% en 16%). De ondervertegenwoordiging van de "ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst door vonnis" is vooral een Franstalig verschijnsel (van 15% naar 9%) en de lichte oververtegenwoordiging aan Nederlandstalige kant van deze categorie - die hier overigens amper vertegenwoordigd is - kan de Franstalige afwijking niet compenseren.

Tabel 17. Steekproef "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding in het de steekproef, met onderscheid tussen vonnissen en voorlopige beschikkingen (aan Franstalige kant)

Franstaligen	gereg. maatr.	% gereg. maatr.	"dossiers"	% "dossiers"	"dos.+vrag."	% "dos.+vrag."
Vonnissen						
berisping	74	11%	35	15%	35	16%
ondertoezichtstelling	52	8%	17	7%	12	5%
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	95	15%	22	9%	21	9%
plaatsing bertrouw. pers.	4	1%	1	0%	0	0%
plaatsing in een privé-inrichting	32	5%	5	2%	4	2%
gemeenschapsinst.	14	2%	4	2%	3	1%
psychiatrie	1	0%	1	0%	1	0%
uithandengeving	11	2%	6	3%	6	3%
Totaal vonnissen	283	44%	91	38%	82	37%
Beschikkingen						
ondertoezichtstelling	71	11%	32	13%	30	14%
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	18	3%	11	5%	11	5%
plaatsing bertrouw. pers.	3	0%	4	2%	3	1%
plaatsing in een privé-inrichting	86	13%	29	12%	29	13%
gemeenschapsinst.	154	24%	62	26%	57	26%
psychiatrie	3	0%	2	1%	2	1%
huis van bewaring	31	5%	8	3%	8	4%
Totaal beschikkingen	366	56%	148	62%	140	63%
Totaal vonnissen en beschikkingen	649	100%	239	100%	222	100%

Tabel 18. Steekproef "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding in de steekproef, met onderscheid tussen vonnissen en voorlopige beschikkingen (aan Nederlandstalige kant)

Nederlandstaligen	gereg. maatr.	% gereg. maatr.	"dossiers"	% "dossiers"	"dos.+vrag."	% "dos.+vrag."
Vonnissen						
berisping	51	21%	67	29%	65	30%
ondertoezichtstelling	9	4%	11	5%	11	5%
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	5	2%	7	3%	5	2%
plaatsing berouw. pers.	1	0%	1	0%	1	0%
plaatsing in een privé-inrichting	8	3%	7	3%	10	5%
gemeenschapsinst.	0	0%	8	3%	5	2%
psychiatrie	0	0%	0	0%	0	0%
uithandengeving	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal vonnissen	74	31%	101	44%	97	44%
Beschikkingen						
ondertoezichtstelling	32	13%	33	14%	31	14%
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	26	11%	16	7%	15	7%
plaatsing berouw. pers.	1	0%	0	0%	0	0%
plaatsing in een privé-inrichting	34	14%	33	14%	32	15%
gemeenschapsinst.	66	28%	46	20%	43	20%
psychiatrie	2	1%	0	0%	0	0%
huis van bewaring	4	2%	2	1%	1	0%
Totaal beschikkingen	165	69%	130	56%	122	56%
Totaal vonnissen en beschikkingen	239	100%	231	100%	219	100%

Wat zijn de consequenties van deze vaststellingen?

1° Een eerste gevolg vinden we op het vlak van *de al dan niet voldoende kwantitatieve vertegenwoordiging van elk van de beschouwde categorieën*. We moeten met andere woorden weten of we een categorie, rekening houdend met het aantal individuen (in casu beslissingen) waaruit ze is samengesteld, apart en op een geldige manier kunnen analyseren. Eerst en vooral stellen we vast dat de kwantitatieve vertegenwoordiging van een categorie, afhankelijk van het reële aandeel van die categorie, kleiner of groter is in het staal. Zo kunnen we op de categorieën "berisping" en "plaatsing in een gemeenschapsinstelling door beschikking", die uit meer dan 100 eenheden bestaan, zonder probleem specifieke analyses uitvoeren, met name betreffende het profiel van de populatie. Voor de categorieën "plaatsing in privé-inrichting" door beschikking, "ondertoezichtstelling" en "ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst", door vonnis enerzijds en beschikking anderzijds, is het aantal analyse-eenheden voldoende, maar niettemin beperkt en het staat als een paal boven water dat de analyse aan waarde zou winnen als we de beschikkingen en de vonnissen groeperen. De andere categorieën omvatten een beperkt aantal eenheden (van 1 tot 12). Deze informatie moet dus met heel wat voorbehoud worden behandeld: Hoe gegrond het ook blijkt om te analyseren waarin de populaties in deze slecht vertegenwoordigde categorieën zich onderscheiden - of niet - van de beter

vertegenwoordigde categorieën, veralgemeende conclusies in termen van populatieprofiel zouden niet op een geldige basis steunen.

2° Als we, op basis van een of ander criterium, een algemeen profiel willen schetsen van de populatie die een maatregel van een jeugdrechter kreeg opgelegd, zullen we een exacter resultaat verkrijgen als we eerst een corrigerende (wegings)coëfficiënt toepassen.

B. Evaluatie van de representativiteit, vonnissen en beschikkingen samen

Op basis van de voorgaande vaststelling leggen we de nadruk op de effectieve inhoud van de maatregel, zonder rekening te houden met de juridische basis van de beslissing. Naast het belang van een meer gesynthetiseerd beeld, *kunnen we dankzij deze procedure ook op ruimere categorieën werken en zo analyses maken met een grotere methodologische validiteit.*

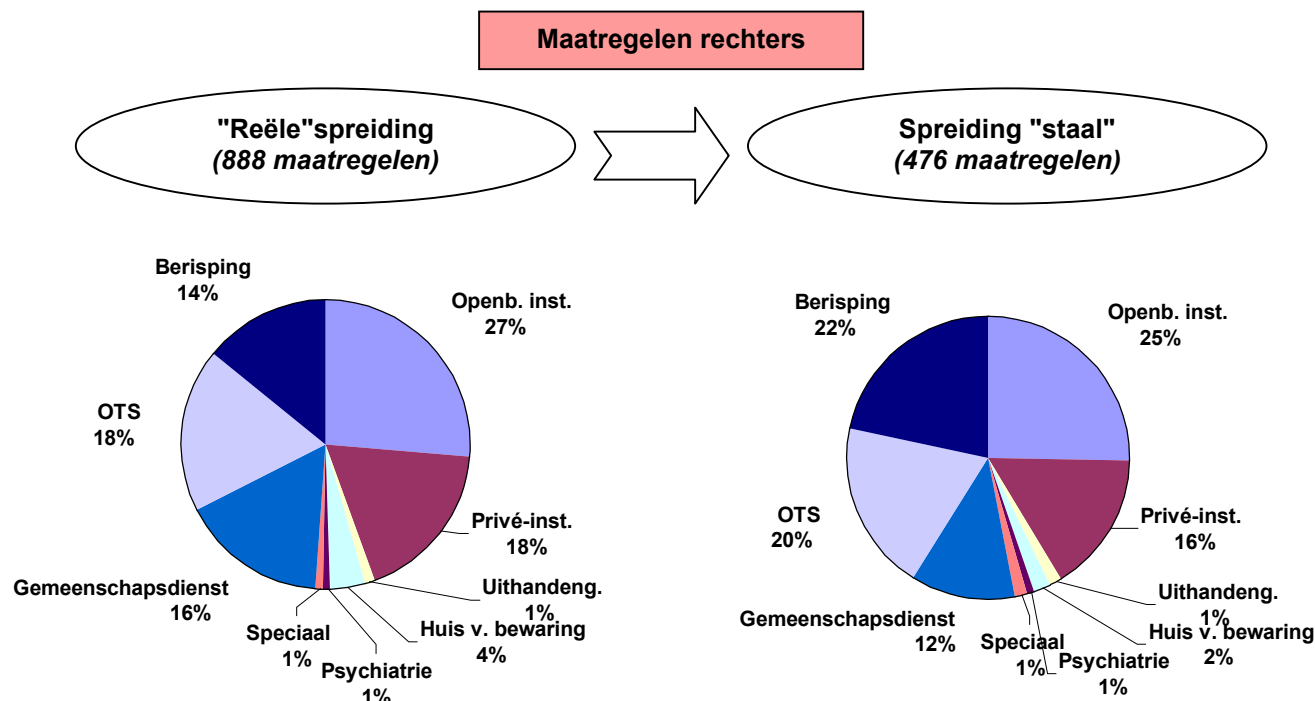
Als we vonnissen en beschikkingen uit elkaar halen, zien we eerst en vooral dat bepaalde afwijkingen in de verhoudingen kleiner worden, wat binnen de stalen een spreiding oplevert die meer overeenstemt met de reële spreiding. Dat is meer bepaald het geval voor de plaatsing in een gemeenschapsinstelling, waarvoor de verhoudingen in dezelfde lijn liggen.

Door de groepering kunnen we eveneens werken met vijf aparte categorieën die kwantitatief goed vertegenwoordigd zijn in het staal: de berisping, de ondertoezichtstelling, de plaatsing in een gemeenschapsinstelling, de plaatsing in een privé-inrichting en, in mindere mate, de ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst. De profielen van deze vijf populaties kunnen op een correcte manier worden vergeleken.

Tabel 19. Staal "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding in het staal, vonnissen en voorlopige beschikkingen samen

Beschikkingen en vonnissen samen						
	gereg. maatr.	% gereg. maatr.	"dossiers"	% "dossiers"	"dos.+vrag."	% "dos.+vrag."
berisping	125	14%	102	22%	100	23%
ondertoezichtstelling	164	18%	93	20%	84	19%
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	144	16%	56	12%	52	12%
privé-inst.	160	18%	76	16%	71	17%
gemeenschapsinst.	234	26%	120	26%	111	24%
uithandengeving	11	1%	6	1%	6	1%
huis van bewaring	35	4%	10	2%	9	2%
betrouwb. pers.	9	1%	7	1%	4	1%
psychiatrie	6	1%	3	1%	3	1%
gebrek aan middelen	4	0,4%	3	0,6%	2	
Totaal	892	100%	476	100%	442	100%

Figuur 9. Staal "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding binnen het staal

De toe te passen correctiecoëfficiënten voor de profielanalyses van de populatie die een maatregel opgelegd kreeg, zijn berekend in de volgende tabel, op basis van het eerder uitgelegde principe.

Tabel 20. Correctiecoëfficiënten voor de steekproef "rechters"

Beschikkingen en vonnissen samen		
	coëfficiënt "dossiers"	coëff. "dos.+vrag."
berisping	0,65	0,62
ondertoezichtstelling	0,94	0,97
ondertoezichtst. + gemeenschapsdienst	1,37	1,38
privé-inst.	1,12	1,06
gemeenschapsinst.	1,04	1,08
uithandengeving	0,98	0,91
huis van bewaring	1,87	1,93
plaatsing bertrouw. pers.	0,69	1,12
psychiatrie	1,07	0,99
def. middelen	0,71	

Deel drie

De resultaten van de analyse van de dossiers en van de vragenlijsten

In dit derde deel hebben we het over de resultaten van de analyse van de informatie die werd verzameld zowel in de dossiers als via de vragenlijsten. Het onderzoek van deze gegevens levert resultaten op die we in twee grote categorieën kunnen onderverdelen.

Het eerste type resultaat is het voortbrengen van informatie waarmee we *de populaties kunnen beschrijven die een beslissing van het parket of een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen*. De kennis die dat oplevert, betreft in de eerste plaats de inbreuken die aan de basis liggen van de onderzochte beslissingen en het gerechtelijke verleden van de minderjarigen in kwestie. Beide populaties werden eveneens bestudeerd vanuit verschillende socio-demografische kenmerken verbonden aan de leeftijd, het geslacht, de nationaliteit en de afkomst van de minderjarige, maar ook aan zijn schoolsituatie en de gezinssituatie. Deze laatste twee aspecten werden onderworpen aan een analyse die verder gaat dan een loutere beschrijving van het type van school of gezinsstructuur. Wat betreft de school, gingen we nader in op de melding van specifieke problemen, in het bijzonder schoolverzuim. De gezinssituatie werd dan weer op diverse aspecten geanalyseerd: de gerechtelijke of psychiatrische antecedenten in de familie, de socio-economische situatie of nog de verstandhouding binnen het gezin. Ten slotte maakt ook de informatie die in de dossiers verband houdt met twee types van problematisch gedrag - agressief gedrag en legaal of illegaal druggebruik - deel uit van deze studie. Dankzij de eerste reeks resultaten kunnen we deze populatie - die geen "natuurlijke" populatie is in de demografische betekenis - zo, onder bepaalde voorwaarden tenminste, beter situeren ten opzichte van de hele populatie van in België wonende jeugd.

Op een tweede niveau belicht het onderzoek de manier waarop de diverse bestudeerde elementen al dan niet een rol spelen in *de beslissing van de parketmagistraat en de jeugdrechter*. De analyse wil immers de logica in de twee opeenvolgende fases van het beslissingsproces ontsluiten. Met de poging die we hier hebben ondernomen, kunnen we zo, op elk niveau in het beslissingsproces, de diverse aspecten schetsen die een invloed hebben op de gerechtelijke behandeling van het dossier. De informatie die rechtstreeks bij de magistraten werd verzameld, vult deze analyse aan. Ze werd eveneens gekoppeld aan de informatie in het dossier, wat de redenering van de beslissing zoals die expliciet werd omschreven, confronteert met de objectief vastgestelde redenering.

Hoofdstuk 1 . De misdrijven die aan de basis liggen van de beslissingen: beschrijving en analyse van hun invloed op de beslissing

Wat de analyse van de dossiers vanuit het standpunt van de misdrijven betreft, willen we de lezer eerst herinneren aan de extreme complexiteit van deze oefening. Een minderjarige die een beslissing van de parketmagistraat opgelegd krijgt of een maatregel van de jeugdrechter kan immers een of meerdere delicten gepleegd hebben en die kunnen van dezelfde of een andere aard zijn. Een duidelijke analyse maken van zo'n complexe werkelijkheid is dus geen sinecure.

1. Het aantal misdrijven dat de beslissing rechtvaardigt

Er kan een eerste onderzoek worden gedaan naar het aantal delicten die de beslissing motiveren: dat is slechts een van de - weliswaar beperkte - indicatoren van het belang van de situatie op een beslissing. De cijfers die hier worden onderzocht gaan enkel over de feiten die expliciet aan de bron van de onderzochte beslissingen lagen en niet over de eerder gepleegde inbreuken.

In eerste instantie wordt de frequentie bestudeerd voor alle stalen samen. Vervolgens bekijken we, om de verschillende categorieën van beslissingen te kunnen vergelijken, voor elke categorie twee indicatoren: het gemiddelde aantal feiten en de mediaanlijn.³¹

A. De frequenties over alle dossiers

Informatie over het aantal misdrijven dat aan de basis ligt van de beslissing is gekend in 91% van de dossiers van het parket en 95% van de dossiers van de jeugdrechters. Algemeen gesproken zullen we eerst zien dat de maatregelen van de jeugdrechters op een groter aantal misdrijven slaan dan de oriëntaties van het parket. Terwijl 77% van de beslissingen van het parket slechts één feit betreft, is dat voor de maatregelen van de jeugdrechters slechts 36%. In 57% van de dossiers hebben de maatregelen van de rechters betrekking op één of twee feiten (wat de mediaan op 2 brengt), terwijl bijna 90% van de oriëntaties van het parket over één of twee feiten gaat. Beslissingen tegen een hoog aantal feiten komen in verhouding vaker voor - hoewel ze marginaal blijven - als ze worden genomen door een rechter in plaats van door een parketmagistraat.

De statistische indicatoren rond de centrale gegevens bevestigen de afwijking tussen beide stalen: in het staal "parket" ligt het gemiddelde van het aantal feiten op 1,5 en is de mediaan 1. In het staal "rechters" bedraagt het gemiddelde 3,9 voor een mediaan van 2.

³¹ De mediaanlijn - of mediaan - is de waarde die de bestudeerde individuen in twee exact gelijke delen verdeelt: 50% van de effectieve objecten is kleiner dan deze waarde en 50% is groter. Deze indicator is een handige aanvulling van het gemiddelde, die immers sterk beïnvloed wordt door de uitersten.

Tabel 21. Aantal misdrijven waarop de beslissing in beide stalen betrekking heeft

Aantal misdrijven die de beslissing rechtvaardigen	Staal "parket"			Staal "rechters"		
	Aantal dossiers	%	% gecumuleerd	Aantal dossiers	%	% gecumuleerd
1	455	77%	77%	163	36%	36%
2	67	11%	88%	96	21%	57%
3	31	5%	94%	55	12%	70%
4	16	3%	96%	35	8%	77%
5	10	2%	98%	28	6%	84%
6	5	0,8%	99%	9	2%	86%
7	1	0,2%	99%	7	2%	87%
8	0	0,0%	99%	15	3%	90%
9	0	0,0%	99%	5	1%	92%
10	1	0,2%	99%	10	2%	94%
11 tot 15	3	0,5%	100%	16	4%	97%
16 tot 20	0	0,0%	100%	5	1,1%	98%
21 tot 30	1	0,2%	100%	5	1,1%	99,6%
31 tot 38	0	0,0%	100%	2	0,4%	100%
Totaal gekend	590	100%		451	100%	
Ind	59			25		
Totaal dossiers	649			476		
Gemiddelde	1,5			3,7		
Mediaan	1			2		

B. Analyse per categorie van maatregelen

(1) De oriëntaties van het parket

Tabel 22. Gemiddelde en mediaan van het aantal misdrijven, o.b.v. de verschillende oriëntaties van het parket

Oriëntaties van het parket			
	Aantal dossiers (info gekend)	Gemiddelde aantal	Mediaan
alternatief	34	1,9	1
seponering	442	1,3	1
doorverwijzing naar de rechter	99	2,9	2
SAJ/CBJ	15	1,2	1
Totaal	590	1,5	1

Zoals te verwachten was gezien de afwijkingen tussen de stalen "parket" en "rechter", bestaat er een opmerkelijk verschil op het vlak van het aantal inbreuken tussen enerzijds de dossiers die het parket aan de rechter doorgeeft - door saisine of dagvaarding - en anderzijds de dossiers die hij binnen zijn eigen bevoegdheid houdt of doorverwijst naar de diensten voor jeugdbijstand. De dossiers die de jeugdrechter in handen neemt, vertonen een hoger aantal inbreuken dan de andere, maar nog niet de aantallen die we vaststelden in het staal van dossiers waaruit daadwerkelijk een maatregel van de jeugdrechter volgde.

(2) De maatregelen van de jeugdrechter

Als we rekening houden met de juridische aard van de beslissing van de rechter, stellen we eerst en vooral vast dat het aantal misdrijven meestal hoger ligt bij een vonnis dan bij een beschikking, hoewel de afwijking klein blijft. Dat verschil is een logisch gevolg van de kenmerken van de vonnisprocedure, waarbij de jeugdrechter alle - nog niet berechte - feiten systematisch onder de loep moet nemen om zijn vonnis te motiveren.

Tabel 23. Gemiddelde en mediaan van het aantal misdrijven, op basis van de juridische aard van de maatregel van de rechter

Maatregelen van de rechter: op basis van de juridische aard			
	Aantal dossiers	Gemiddelde aantal	Mediaan
voorlopige beschikking	270	3,5	2
vonnis	181	4	2
Totaal (gekende info)	541	3,7	2

Als we een abstractie maken van de juridische aard van de maatregel en enkel rekening houden met de inhoud, zien we eveneens significante verschillen.

Tabel 24. Gemiddelde en mediaan van het aantal misdrijven, op basis van de inhoud van de maatregel van de rechter

Beschikkingen en vonnissen samen			
	Aantal dossiers	Gemiddelde aantal	Mediaan
berisping	95	3,7	2
OTS	89	3	2
OTS + gem. dienst	55	2,8	2
privé-inst.	67	3,8	2
gemeenschapsinst.	116	4	2,5
uithandengeving	6	12,7	10
huis van bewaring	10	3,2	1,5
betrouwb. pers.	7	3,1	2
psychiatrie	(3)	(8)	(5)
gebrek aan middelen	(3)	(2,7)	(2)
Totaal	451	3,7	2
Ongekend	25		

Het hoogste gemiddelde - zonder enige discussie - vinden we bij de uithandengeving. Ook al beschikten we voor de berekening van dit gemiddelde slechts over een beperkt aantal dossiers, het toont met grote waarschijnlijkheid aan dat het aantal inbreuken een niet te verwaarlozen element is bij een beslissing tot uithandengeving.

De beslissing tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling volgt gemiddeld uit een groter aantal inbreuken (4) dan de andere types beslissingen. Omgekeerd stellen we het significantste verschil vast bij de ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst (2,8): het gemiddelde aantal feiten dat aan de basis ligt van de beslissing ligt lager vergeleken met de

andere categorieën van maatregelen. Minder belangrijk is het verschil voor de gewone ondertoezichtstelling, die echter een lichtjes hoger gemiddelde aantal feiten (3) vertoont. Tussen de plaatsing in een gemeenschapsinstelling en de plaatsing in een privé-inrichting is het verschil eveneens miniem. Algemeen gesproken ligt het grootste verschil dus tussen de maatregelen in open milieu en de plaatsingen: voor de eerste ligt het gemiddelde aantal inbreuken tegen de 3, terwijl dat voor de tweede naar 4 overhelt. De - zeldzame - plaatsingen bij een betrouwbaar persoon zijn hierop een uitzondering en vertonen op dit punt een profiel dat meer aansluit bij dat van de maatregelen in open milieu.

In het licht van deze cijfers kunnen we besluiten dat het aantal inbreuken een van de indicatoren van het al dan niet vastzitten in de criminaliteit, een rol speelt in de keuze die de magistraat maakt tussen plaatsing of behoud in de familiale omgeving.

De invloed van dit criterium lijkt echter te moeten worden uitgesloten bij de voorlopige plaatsingen in een huis van bewaring. Het gemiddelde aantal geobserveerde feiten voor de enkele voorlopige plaatsingen in een huis van bewaring ligt immers lager dan het algemene gemiddelde, wat er in elk geval op wijst dat de basis voor deze maatregel niet een groter aantal feiten is. Gezien echter het kleine aantal plaatsingen in een huis van bewaring, moet deze statistische redenering hier wel met de nodige reserve worden bekeken.

Voor de berispingen is het gemiddelde aantal feiten gelijk aan het algemene gemiddelde. Hoewel de hypothesen een beperkte reikwijdte hebben in vergelijking met dit resultaat, constateren we toch dat de berisping niet noodzakelijk wordt uitgesproken bij een kleiner aantal feiten. Binnen haar juridische categorie, de vonnissen, vertegenwoordigt de berisping ook niet het kleinste gemiddelde. De ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst opgelegd door een vonnis vertegenwoordigt een lichtjes lager cijfer dan de berisping. Dat wordt nog duidelijker in vergelijking met het gemiddelde van de enkele plaatsingen in privé-inrichting opgelegd door vonnis, waaruit we echter niet meer conclusies zullen trekken, gezien de lagere statistische validiteit.

2. De types inbreuken die aan de basis liggen van de oriëntatie van het parket of van de maatregel die de rechter neemt

A. Beschrijving van de types van vastgestelde feiten

Als we de aard van de inbreuken bekijken die aan de basis liggen van de verschillende onderzochte maatregelen, dan wordt de procedure uiteraard complexer. We benadrukten het immers al eerder: het is mogelijk dat slechts één enkele feit tot de maatregel leidt - dat is het geval in slechts 36% van de dossiers waarin de jeugdrechter een maatregel oplegt en in 77% van de dossiers waar het parket een bepalende oriëntatie aan geeft - maar de maatregel kan ook een antwoord zijn op meerdere feiten. Bij meervoudige misdrijven kan het misdrijf van gelijke of een andere aard betreffen.

Voor dit verslag hebben we 25 verschillende, vooraf gegroepeerde, types misdrijven genomen die zelf ook uit 8 aparte generieke categorieën komen.

Vervolgens berekenden we de frequentie van elk type misdrijf in beide stalen. Als een type misdrijf meerdere keren voorkomt in eenzelfde dossier, wordt het dan als slechts één misdrijf geboekstaafd. De percentages in de tabel zijn berekend op basis van het aantal dossiers waarvoor er informatie over de aard van de delicten beschikbaar is. U moet de informatie dus als volgt lezen: dit type misdrijf komt minstens één keer voor in dat aantal en in zoveel percent van de dossiers.

In eenzelfde dossier kunnen meerdere types misdrijven tot de maatregel hebben geleid: het totaal van de verschillende percentages ligt bijgevolg dus hoger dan 100. Voor het staal "rechters" is dat bijna 200%, wat de cumulatie van verschillende types misdrijven in dezelfde dossiers nog eens in de verf zet. In het staal "parket" blijkt dat totaal (127%) minder hoog, wat wijst op een proportioneel kleiner aantal dossiers met feiten van verschillende types. Concreter stellen we bij een beslissing van het parket slechts een cumulatie van feiten van verschillende aard vast in 15% van de dossiers (waarover we informatie hebben), terwijl deze verhouding 51% bedraagt in de dossiers waar de jeugdrechter een maatregel oplegde.

Tabel 25. Cumulatie van feiten van verschillende aard in de twee stalen

Cumulatie van feiten van een verschillend type						
	cumulatie		geen cumulatie		totaal (gekende info)	
dossiers "parket"	86	15%	502	85%	588	100%
dossiers "rechter"	233	51%	222	49%	455	100%

De toepassing van de correctieprocedure wijzigt deze globale verhoudingen op geen enkele manier. Ze geven dus een correct beeld van de "cumulatie van feiten" die we zien bij de populatie die werd onderworpen aan ofwel een van de bepalende oriëntaties van het parket, ofwel aan een maatregel van de jeugdrechter.

De volgende tabel toont voor beide stalen de frequentie van elk type feit en maakt elke keer een onderscheid tussen het aantal keren dat het type misdrijf voorkomt op zichzelf of samen met andere types van feiten.

Tabel 26. Frequentie van de diverse types misdrijven in beide stalen

	Dossiers met een maatregel van het parket						Dossiers met een maatregel van de jeugdrechter					
	Frequentie van de types misdrijven		Alleen		Samen met andere types		Frequentie van de types misdrijven		Alleen		Samen met andere types	
Misdrijven tegen goederen:	343 (58%)						341 (76%)					
diefstal	242	41%	195	33%	47	8%	309	68%	136	30%	173	38%
hold-up	0	0%					5	1%	0	0%	5	1%
afpersing, heling of oplichting	33	6%	23	4%	10	2%	51	11%	13	3%	38	8%
vandalisme, beschadiging of vernieling	79	13%	53	9%	26	4%	56	12%	4	0,9%	52	11%
brandstichting	16	3%	11	2%	5	1%	11	2%	3	0,7%	8	2%
Misdrijven tegen personen	97 (16%)						96 (21%)					
opzettelijke slagen en verwondingen	78	13%	57	10%	21	4%	93	20%	22	5%	71	16%
gewapende bedreigingen	12	2%	9	2%	3	1%	20	4%	2	0,4%	18	4%
toediening van schadelijke stoffen	0	0%					2	0%	0	0,0%	2	0,4%
aanranding	7	1%	7	1%	0	0%	2	0%	1	0,2%	1	0,2%
Misdrijven betreffende verdovende middelen	95 (16%)						128 (28%)					
drughandel	20	3%	6	1%	14	2%	30	7%	2	0,4%	28	6%
gebruik en bezit	88	15%	57	10%	31	5%	103	23%	13	3%	90	20%
Misdrijven tegen de openbare orde en de openbare veiligheid	26 (4%)						38 (8%)					
smaad of weerspelligheid tegen agenten	8	1%	1	0%	7	1%	13	3%	3	0,7%	10	2%
bezit van blanke of verboden wapens	18	3%	10	2%	8	1%	27	6%	0	0,0%	27	6%
Seksuele misdrijven	15 (3%)						28 (6%)					
verkrachting	13	2%	10	2%	3	1%	10	2%	2	0,4%	8	2%
aanranding van de eerbaarheid	3	1%	1	0%	2	0%	16	4%	0	0,0%	16	4%
openbare zedenschennis	0						2	0%	0	0,0%	2	0,4%
aanzetting tot ontucht	0						1	0%	0	0,0%	1	0,2%
prostitutie	0						4	1%	3	0,7%	1	0,2%
Verkeersovertredingen	35 (6%)						10 (2%)					
rijden zonder papieren	17	3%	9	2%	8	1%	9	2%	0	0,0%	9	2%
rijden onder invloed	0	0%					1	0%	0	0,0%	1	0,2%
hinderen van het verkeer	21	4%	15	3%	6	1%						
Jeugdbescherming	26 (4%)						98 (21%)					
schoolverzuim	2	0%	1	0%	1	0%	10	2%	0	0,0%	10	2%
weglopen	14	2%	8	1%	6	1%	83	18%	12	2,6%	71	16%
wangedrag of gebrek aan discipline	10	2%	4	1%	6	1%	20	4%	0	0,0%	20	4%
Andere	35 (6%)						15 (3%)					
andere misdrijven	35	6%	21	4%	14	2%	15	3%	7	1,5%	8	2%
Aantal betrokken dossiers	588	100%					455	100%				
Ongekend	61						21					

(1) De misdrijven tegen goederen

Zowel in de dossiers met een beslissing van het parket als in de dossiers met een maatregel van de rechter, is *diefstal* veruit het meest voorkomende misdrijf. Bij het parket is de diefstal het feit, of een van de feiten, dat aan de basis ligt van de beslissingen in 41% van de dossiers. Bij de maatregelen van de jeugdrechter wordt dat 68%. De categorie "diefstal" is uiteraard nog pluriform: het kan hier gaan om diefstallen uit een etalage, diefstal van handtassen of portefeuilles, autodiefstal, diefstal in auto's, diefstal met braak

in bewoonde of leegstaande gebouwen of andere types van eenvoudige of zware diefstal. Deze verschillende vormen kunnen samen voorkomen in eenzelfde dossier, maar hier zullen we alle types als één type beschouwen³². Tussen de beslissingen die op minstens één diefstal betrekking hadden, gaat de diefstal in slechts 8% van de dossiers van het parket samen met een andere of meerdere andere types misdrijven, terwijl dat bij de rechters 38% wordt. We zien daarentegen dat de diefstal als losstaand feit in beide stalen ongeveer dezelfde verhouding van dossiers inneemt, zijnde ongeveer één op drie. We zullen overigens zien dat dit het enige type misdrijf is dat, als losstaand feit, een tenminste gelijke verhouding heeft tussen de maatregelen van de jeugdrechter en de beslissingen van het parket, *waaruit we kunnen concluderen dat dit soort feiten meer dan andere tot vervolging en saisine van de jeugdrechter leidt*.

Bij de misdrijven tegen goederen vinden we twee andere categorieën met in een van de twee groepen een frequentie van meer dan 10%. Vandalisme, vernieling of beschadiging komen voor in de motivatie van 13% van de oriëntaties van het parket en in ongeveer dezelfde verhouding (12%) van de maatregelen van de jeugdrechter. We zien echter een opmerkelijk verschil: terwijl vandalisme het enige feit is in 9% van de beslissingen van het parket, zakt deze verhouding naar 0,9% als we naar de maatregelen van de rechter kijken, wat laat vermoeden - maar dat zullen we later nog onderzoeken - dat het bijna altijd (90% van de gevallen) bij cumulatie met een ander type misdrijf is dat vandalisme, beschadiging of vernieling tot saisine van de jeugdrechter leidt.

Afpersing, heling of oplichting, ondergebracht in eenzelfde categorie, komen bijna twee keer zoveel voor in de dossiers met een maatregel van de jeugdrechter, maar ook hier is het de cumulatie met andere types van feiten die de doorverwijzing naar de rechter versnelt en niet het losstaande feit op zich. Terwijl afpersing, heling of oplichting de maatregel in 11% van de dossiers geheel of gedeeltelijk motiveren, ligt dat cijfer in de gevallen waar afpersing, heling of oplichting de enige aanleiding zijn veel lager: 3% van het totaal, waar dat in geval van cumulatie met andere feiten 8% is. Als er cumulatie is, is dat meestal met diefstal (7% van de gevallen), gevolgd door "slagen en verwondingen" in 2% van de dossiers.

Brandstichting blijkt in beide stalen heel marginaal te zijn.

Ten slotte en rekening houdend met de verschillende vormen van schending van goederen die samen in eenzelfde dossier kunnen voorkomen, zien we dat het aantal dossiers met een oriëntatie van het parket op 58% ligt en op 76% voor een maatregel van de jeugdrechter voor wat betreft de beslissingen die worden gemotiveerd door minstens één type schending van goederen.

(2) De misdrijven tegen personen

Opzettelijke slagen en verwondingen zijn in de categorie van misdrijven tegen personen de meest voorkomende feiten en hun frequentie ligt, algemener

³² Wegens misverstanden bij het coderen konden we niet met fijnere categorieën werken.

bekeken, ongeveer gelijk met de feiten rond verdovende middelen, die nog net iets vaker voorkomen. Slagen en verwondingen zijn in beide stalen significant aanwezig, maar ze blijven echter ruim achter diefstal. Zo gaat 13% van de beslissingen van het parket over ten minste één feit van slagen en verwondingen, wat bij de jeugdrechter stijgt tot 20%. We zullen echter zien dat het opnieuw in combinatie is met andere types van feiten dat ze met een belangrijker deel van de koek gaan lopen op dit tweede beslissingsniveau. In de meeste gevallen zijn slagen en verwondingen die tot een maatregel van de rechter leiden, slechts een van de vele types: dat is het geval voor 16% van alle dossiers en daarvan vertegenwoordigt de combinatie van slagen en verwondingen met diefstal(len) een groot deel, met name 10% van het totaal. Als losstaande misdaad spreken we slechts over 5% van de maatregelen die de rechter neemt, tegenover een dubbel zo grote populatie bij het parket.

De andere misdrijven tegen personen blijven relatief in de minderheid.

(3) Misdrijven met verdovende middelen

Het gebruik en het bezit van verdovende middelen is, na diefstal, het tweede type misdrijf dat het vaakst tot een beslissing van het parket of de jeugdrechter leidt. We moeten deze vaststelling echter sterk nuanceren. Terwijl het gebruik en het bezit van verdovende middelen alleen al 10% van de oriëntaties van het parket bepaalt, bedraagt dat aantal voor de maatregelen van de jeugdrechter slechts 3%. Het is dus vooral in combinatie met een ander type misdrijf dat het gebruik en het bezit van verdovende middelen tot een maatregel van de jeugdrechter leidt. Als we deze 20% van de dossiers waar het gebruik van verdovende middelen gecombineerd wordt met andere types van feiten bovendien nader bekijken, zien we dat het slechts in een minderheid van de gevallen (2%) om de combinatie "gebruik van en handel in verdovende middelen" gaat. We stellen meer bepaald de volgende combinaties vast: "gebruik en bezit" en "diefstal" gaan samen in 61 dossiers, hetzij 13% van het totaal; "gebruik en bezit" en "slagen en verwondingen" komen tegelijk voor in 23 dossiers, hetzij 5% van het totaal; "gebruik en bezit" en "afpersing, heling of oplichting" gaan samen in 17 dossiers, hetzij 4% van het totaal. Het spreekt voor zich dat de drie bovenvermelde combinaties ook nog eens onderling gecumuleerd kunnen worden.

Handel in verdovende middelen vinden we bij het parket in slechts 3% van de dossiers terug. Dit aantal stijgt tot 7% in de dossiers waaruit een maatregel van de jeugdrechter volgt, wat laat vermoeden dat dit soort feiten vaker naar de jeugdrechter wordt doorverwezen. We moeten deze vaststelling echter nuanceren: het is vooral bij de combinatie met andere types misdrijven dat de jeugdrechter een maatregel zal opleggen.

(4) Misdrijven tegen de openbare orde en de openbare veiligheid

Misdrijven tegen de openbare orde en de openbare veiligheid komen slechts in een relatief klein aantal dossiers voor: 4% van de dossiers van het parket en 8% van de dossiers met een maatregel van de jeugdrechter. We herhalen

dat dit hogere aandeel in het staal "rechter" waarschijnlijk het gevolg is van het feit dat dit soort delicten vaker naar de rechter wordt doorverwezen, maar - en dat is een belangrijke nuance - dat geldt slechts in die gevallen waar ook andere feiten zijn gepleegd en niet voor losstaande delicten.

(5) Seksuele misdrijven

De misdrijven van seksuele aard - vooral verkrachtingen en aanranding van de eerbaarheid - liggen in een heel kleine minderheid van de gevallen aan de basis van beslissingen van zowel het parket (3%) als de jeugdrechters (6%). Bovendien zijn ze zelden het enige type feit dat tot de beslissing leidt (2% bij het parket en 1% bij de rechters). Als dit type feit vaker voorkomt bij de maatregelen van de rechter - en dus vaker tot een saisine van de jeugdrechter lijkt te leiden - dan is dat vooral in combinatie met een ander type misdrijf.

(6) Verkeersovertredingen

De verkeersovertredingen slaan op 6% van de oriëntaties die het parket aan een dossier geeft. Deze verhouding bedraagt slechts 2% voor de rechterlijke maatregelen; in dat geval betreft het ook uitsluitend verkeersovertredingen die gecombineerd worden met andere types van feiten.

(7) Feiten die een maatregel tot bescherming van de jeugd rechtvaardigen

Ook als het niet om een misdrijf gaat, zullen bepaalde feiten die specifiek verbonden zijn met minderjarigen toch tot een tussenkomst van het parket of van de jeugdrechter leiden. Ook deze maatregelen werden in dit document bestudeerd. Het gaat om een heel klein aantal dossiers in het beslissingsstadium van het parket. Bijna één maatregel op vijf die wordt genomen door de jeugdrechter betreft echter weglopen (18%), wangedrag of gebrek aan discipline (4%) of schoolverzuim (2%).

(8) Andere misdrijven

Een bepaald aantal misdrijven vallen niet onder de eerder bestudeerde categorieën: we hebben het dan vooral over bedreigingen zonder wapen (10 bij het parket en 4 bij de rechters), illegaal verblijf (8 in het staal "parket" en 4 in het staal "rechters") en enkele geïsoleerde gevallen van bommeldingen, huisvredebreuk, beledigingen, gebrek aan de nodige papieren of wreedheden tegen dieren. Deze misdrijven werden ondergebracht in de categorie "andere" en maken 6% uit van de beslissingen van het parket en 3% van de maatregelen van de rechters. Deze "andere misdrijven" gaan in de meerderheid van de gevallen, en in beide stalen, echter samen met het een of andere eerder besproken type misdrijf.

Aanpassingsprocedure aan de "reële" spreiding

De correctieprocedure door toepassing van de correctiecoëfficiënt verandert niets aan het beeld dat we zo kregen van het type van delicten bij de onderzochte populatie, noch bij de oriënterende beslissingen van het parket, noch bij de maatregelen van de jeugdrechter. Anders gezegd, als we de frequentie berekenen van elk type misdrijf - of van combinaties van misdrijven - na elk type maatregel naar zijn juiste verhouding te hebben teruggebracht (zoals berekend bij de inventarisatieprocedure), verkrijgen we nagenoeg dezelfde resultaten. De grootste afwijking in vergelijking met de cijfers zonder de correctiecoëfficiënt bedraagt 1%. Dat is het geval voor enkele van de frequentste types misdrijven:

Tabel 27. Frequentie van de belangrijkste types feiten na toepassing van de correctiecoëfficiënten

Frequentie van de belangrijkste types feiten na toepassing van de correctiecoëfficiënten				
	Staal "parket"		Staal "rechter"	
	frequentie in het staal "dossiers"	vastgestelde frequentie na correctieprocedure	frequentie in het staal "dossiers"	vastgestelde frequentie na correctieprocedure
Diefstal	41%	41%	68%	68%
gecumuleerd met andere types	8%	9%	38%	37%
losstaand	33%	33%	30%	31%
Slagen en verwondingen	13%	13%	20%	20%
gecumuleerd met andere types	4%	4%	16%	16%
losstaand	10%	9%	5%	5%
Gebruik en bezit van verdovende middelen	15%	15%	23%	21%
gecumuleerd met andere types	5%	6%	20%	19%
losstaand	10%	10%	3%	2%
Afpersing, heling of oplichting	6%	6%	11%	12%
Vandalisme of vernieling	13%	13%	12%	13%
Weglopen			18%	19%

B. Cumulatie van verschillende types feiten: invloed op de oriëntatie van het parket of op de maatregel die de rechter neemt

Eerst en vooral kunnen we nagaan of de cumulatie van meerdere feiten van een verschillend type – dus het plegen van een pluriform delinquentie – invloed heeft op de behandeling van het dossier door het parket enerzijds en de jeugdrechter anderzijds.

Dat onderzoek kan in twee fases gebeuren: dankzij een statistische test kunnen we eerst en vooral duidelijk bepalen of de variabele "cumulatie van verschillende types misdrijven" al dan niet tot een verschillende behandeling van het dossier leidt³³. Door vervolgens de spreidingen van de beslissingen te

³³ Gezien de aard van de (kwalitatieve) variabelen gebruiken we de klassieke Chi-kwadraat-test om te zien of het om een significante invloed gaat, en het Phi van Cramer om er het gewicht van te berekenen, wat het, na onderzoek van alle bestudeerde variabelen, mogelijk maakt hun respectievelijke invloed te bepalen. De waarde van p is de graad van waarschijnlijkheid dat de vastgestelde afwijkingen op een significante invloed wijzen van de variabele: hoe kleiner p , hoe meer de test op een significante invloed wijst. De algemeen aangenomen plafondwaarde van p is 0,05: als p kleiner is dan 0,05 betekent dat dat de kans dat de afwijkingen vastgesteld in de spreidingen op toeval

onderzoeken voor elk waarde van de variabele (cumulatie of niet) kunnen we, indien nodig, de effectieve invloed beschrijven.

Dit soort analyses levert heel andere resultaten op in het staal van dossiers met een oriëntatie van het parket dan in het staal van dossiers met een maatregel van de jeugdrechter. *Terwijl de beslissing van de parketmagistraat duidelijk invloed blijkt te ondervinden van de cumulatie van meerdere types van feiten, zijn er geen significante indicatoren om dat ook over de keuze van de maatregel door de jeugdrechter te zeggen.*

Rechterlijke maatregel - Cumulatie van types feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	6,023752	df=4	p=0,19739
M-L Chi-square	6,041718	df=4	p=0,19606
Phi	0,1189128		
Contingency coefficient	0,1180809		
Cramér's V	0,1189128		

Oriëntaties parket - Cumulatie van types feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	81,44254	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	65,63648	df=3	p=0,00000
Phi	0,372166		
Contingency coefficient	0,348794		
Cramér's V	0,372166		

In hoeverre beïnvloedt de cumulatie van feiten de beslissingname bij het parket ? Uit een vergelijkend onderzoek van de spreiding van beslissingen over gecumuleerde en niet gecumuleerde feiten blijkt dat *dossiers met pluriforme delinquentie duidelijk meer worden doorverwezen naar de jeugdrechter*, een beslissing waarvan de waarschijnlijkheid bijna vijf keer zo hoog ligt. Omgekeerd komt de seponering bijna twee keer meer voor als er geen feiten van verschillende aard tegelijk worden gepleegd.

Tabel 28. Invloed van pluriforme delinquentie op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Cumulatie van types feiten	1 enkel type feit	cumulatie van verschillende types feiten	totaal
alternatief	6%	7%	6%
seponering	80%	42%	75%
doorverwijzing naar de rechter	11%	50%	17%
SAJ/CBJ	3%	1%	3%
Totaal	100%	100%	100%

Wat de maatregelen van de jeugdrechter betreft, stellen we inderdaad vast dat de afwijkingen tussen beide spreidingen miniem zijn, wat op geen enkele invloed van betekenis wijst. Toch bemerken we enkele verschillen. Zo moet de berisping, de vaakst genomen maatregel bij enkelvoudige misdrijven (24%), zodra we het over pluriforme delinquentie hebben, plaats maken voor

berusten, kleiner is dan 5%. Hoe verder de V van Cramer (waarvan de waarde altijd tussen 0 en 1 ligt) van 0 verwijderd is en hoe dichter ze bij 1 ligt, hoe belangrijker de invloed van de variabele zal zijn.

plaatsing in een gemeenschapsinstelling (29%). Ook de ondertoezichtstelling scoort in dat geval lichtjes hoger (21%). We stellen eveneens een verschil vast op het vlak van de "gemeenschapsdienst", die duidelijk minder vaak (ongeveer een derde minder) wordt toegepast als het om meerdere types van feiten tegelijk gaat: van 15% bij slechts één type naar 9% in geval van cumulatie. Het aandeel van de plaatsingen in privé-inrichting lijkt geen invloed te ondervinden van de cumulatie van feiten van verschillende aard. Globaal gezien lijkt het er dus op dat de kans op plaatsing lichtjes stijgt in geval van pluriforme delinquentie: het aandeel van de plaatsingen stijgt bij cumulatie van 38% naar 45% en omgekeerd daalt het aandeel van de maatregelen waarbij de minderjarige in zijn eigen milieu wordt gehouden van 57% naar 49%. Deze afwijkingen mogen echter niet als echt bepalende factoren worden beschouwd zoals dat bij de beslissingname bij het parket wel het geval was.

Tabel 29. Invloed van pluriforme delinquentie op de beslissing van de jeugdrechter

Rechterlijke maatregel - Cumulatie van types feiten	1 enkel type feit	cumulatie van verschillende types feiten	totaal
berisping	24%	19%	22%
OTS	18%	21%	20%
OTS + gem.dienst	15%	9%	12%
privé-inst.	15%	15%	15%
gemeenschapsinst.	22%	29%	25%
uithandengeving	1%	1%	1%
huis van bewaring	3%	2%	2%
betrouwb. pers.	1%	2%	2%
psychiatrie	0%	1%	1%
gebr. middelen	0%	1%	1%
totaal	100%	100%	100%

C. Types van feiten en keuze van de maatregel

Vervolgens kijken we of we significante verschillen in de spreiding van de maatregelen kunnen waarnemen, op basis van de aard van de delicten. Opnieuw blijken de resultaten sterk te verschillen naargelang het niveau van de beslissingname. De tests die we voor elk type misdrijf uitvoerden, wijzen op een *zekere en relatief sterke invloed van het type delict op de oriëntatie die de parketmagistraat aan het dossier geeft. Welke maatregel de jeugdrechter kiest, blijkt daarentegen slechts heel gedeeltelijk en licht te worden beïnvloed door de aard van de delicten.*

(1) De invloed van het type delict op de oriëntatie die het parket aan het dossier geeft

Zoals we al konden veronderstellen uit de beschrijving van onze twee stalen "parket" en "rechter", heeft de *aanwezigheid van diefstal een duidelijk significante invloed op de oriëntatie die de parketmagistraat aan het dossier geeft.*

Oriëntaties parket - Diefstal			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	30,01592	df=3	p=0,00213
M-L Chi-square	29,66937	df=3	p=0,00213
Phi	0,2259369		
Contingency coefficient	0,2203819		
Cramér's V	0,2259369		

Tabel 30. Invloed van de aanwezigheid van diefstal op de beslissing van de jeugdrechter

Oriëntaties parket - Diefstal					
	diefstal	losstaand feit	gecumuleerd	geen diefstal	totaal
alternatief	9%	8%	13%	3%	6%
seponering	64%	73%	26%	82%	75%
doorverwijzing naar de rechter	25%	16%	60%	11%	17%
SAJ/CBJ	2%	2%	2%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Seponering komt duidelijk vaker voor als het feit of de feiten andere zijn dan diefstal. Parallel daarmee is de verhouding van doorverwijzingen naar de rechter meer dan verdubbeld, aangezien minstens een van de geconstateerde feiten een diefstal is. Als we echter een onderscheid gaan maken tussen de dossiers waar diefstal het enige type feit is en de dossiers waar hij gecumuleerd wordt met andere feiten, dan stellen we vast dat het in de eerste plaats die cumulatie is die het hogere aantal doorverwijzingen naar de rechter voor dit type delicten verklaart.

De aanwezigheid van diefstal, losstaand of gecumuleerd, verhoogt ook de kans op een alternatieve straf, bemiddeling of herstelmaatregel. Hulp zonder dwangmaatregelen (SAJ/CBJ) is daarentegen minder frequent bij diefstal dan bij andere delicten.

De statistische verificatie van de invloed van slagen en verwondingen op de beslissing van het parket blijkt eveneens afdoende, maar is duidelijk niet zo sterk.

Oriëntaties parket - Slagen en verwondingen			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	10,06574	df=3	p=0,01802
M-L Chi-square	8,509077	df=3	p=0,03659
Phi	0,1308381		
Contingency coefficient	0,1297324		
Cramér's V	0,1308381		

Tabel 31. Invloed van de aanwezigheid van slagen en verwondingen op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Slagen en verwondingen					
	slagen	losstaand feit	gecumuleerd	geen slagen	totaal
alternatief	13%	16%	5%	5%	6%
seponering	65%	74%	43%	76%	75%
doorverwijzing naar de rechter	21%	9%	52%	16%	17%
SAJ/CBJ	1%	2%	0%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Bij opzettelijke slagen en verwondingen is de kans dat het dossier wordt doorverwezen naar de rechter significant hoger, maar dat is vooral het geval als daar nog andere types van feiten bijkomen. De aanwezigheid van slagen en verwondingen drijft eveneens de kans op een alternatieve straf sterk op, een vaststelling die vooral opgaat als het enkel over deze vorm van delinquentie gaat. Parallel daarmee komt seponering minder vaak voor wanneer dit type van feiten gecumuleerd wordt met andere vormen van delinquentie. De doorverwijzing naar een instelling voor bijstand zonder verplichting is eveneens minder frequent.

Voor deze eerste twee categorieën van feiten worden de resultaten significanter als we de dossiers met meervoudige delinquentie scheiden van die met losstaande types van feiten: de invloed van het type feit zelf, die in beide gevallen werd geverifieerd, interfereert dus duidelijk met de cumulatie van meerdere types van verschillende feiten.

Wat het gebruik en het bezit van verdovende middelen betreft, wijst de statistische analyse eveneens op een significante invloed, maar deze keer is dat uitsluitend het geval als we een onderscheid maken tussen de dossiers waar andere types van feiten bijkomen en de dossiers waar het louter over het gebruik en bezit van verdovende middelen gaat.

Oriëntaties parket - Gebruik en bezit van verdovende middelen (3c)			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	46,62476	df=6	p=0,00000
M-L Chi-square	38,53508	df=6	p=0,00213
Phi	0,2815916		
Contingency coefficient	0,2710502		
Cramér's V	0,1991153		

Tabel 32. Invloed van de aanwezigheid van gebruik en bezit van verdovende middelen op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Gebruik en bezit van verdovende middelen					
	gebruik verd. midd.	losstaand feit	gecumuleerd	geen gebr. verd. midd.	totaal
alternatief	2%	2%	3%	6%	6%
seponering	72%	89%	39%	75%	75%
doorverwijzing naar de rechter	24%	5%	58%	16%	17%
SAJ/CBJ	2%	4%	0%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Uit de resultaten kunnen we dus de volgende conclusies trekken: het gebruik en het bezit van verdovende middelen als losstaand type worden beduidend vaker geseponerd, terwijl deze feiten, als ze samen met een ander type van delinquentie worden gepleegd, heel wat minder vaak in een seponering resulteren. Net de omgekeerde tendens van deze afwijkingen stellen we vast

voor de doorverwijzingen naar de rechter: het aandeel van de doorverwijzingen wordt meer dan verdubbeld als gebruik van verdovende middelen samen met andere feiten in één dossier opduikt, als alleenstaand feit wordt er daarentegen veel minder doorverwezen. Wat de alternatieve oriëntaties betreft, is de vaststelling dezelfde, cumulatief of niet: het gebruik van verdovende middelen heeft een negatieve invloed op het opleggen van alternatieve maatregelen. De optie CBJ wordt dan weer bijna nooit genomen als er verdovende middelen in het spel zijn, zelfs nooit als er ook nog andere feiten bijkomen.

De resultaten zijn eveneens significant voor handel in verdovende middelen, hoewel beduidend minder frequent. Of er al dan niet handel in verdovende middelen is, heeft daadwerkelijk een invloed op de beslissing van de magistraat: dit type feit laat het aantal doorverwijzingen naar de rechter duidelijk stijgen en de seponeringen dalen. De alternatieve oriëntaties en de niet verplichte bijstand worden dan weer helemaal vermeden.

Oriëntaties parket - Drughandel			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	16,95551	df=3	p=0,00072
M-L Chi-square	14,29214	df=3	p=0,00253
Phi	0,1698114		
Contingency coefficient	0,1674147		
Cramér's V	0,1698114		

Tabel 33. Invloed van de aanwezigheid van drughandel op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Drughandel			
	drughandel	geen drughandel	totaal
alternatief	0%	6%	6%
seponering	50%	76%	75%
doorverwijzing naar de rechter	50%	16%	17%
SAJ/CBJ	0%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%

Ten slotte is er een laatste categorie van feiten die een statistisch significante invloed lijkt te hebben op de spreiding van de beslissingen van het parket: we hebben het over vandalisme, beschadiging en vernieling. Maar, net als voor het gebruik en bezit van verdovende middelen, is de invloed van dit soort feiten heel verschillend naargelang ze los van of in combinatie met andere types van feiten werden gepleegd. De statistische test geeft slechts uitsluitel als deze twee categorieën apart worden bekeken.

Oriëntaties parket - Vandalisme (3c)			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	36,97692	df=6	p=0,00000
M-L Chi-square	43,06137	df=6	p=0,00213
Phi	0,2507707		
Contingency coefficient	0,2432391		
Cramér's V	0,1773216		

Tabel 34. Invloed van de aanwezigheid van vandalisme, beschadiging en vernieling op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Vandalisme					
	vandalisme	losstaand feit	gecumuleerd	geen vandalisme	totaal
alternatief	8%	4%	15%	6%	6%
seponering	77%	96%	38%	74%	75%
doorverwijzing naar de rechter	15%	0%	46%	17%	17%
SAJ/CBJ	0%	0%	0%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het antwoord op daden van vandalisme waar geen ander type feit bijkomt, is bijna altijd (96%) seponering. De rest krijgt alternatieve maatregelen opgelegd; doorverwijzing naar de rechter of naar diensten voor jeugdbijstand zijn hier totaal afwezig. Als het vandalisme daarentegen samen met andere types van feiten wordt gepleegd, dan vergroot de kans op doorverwijzing naar de rechter sterk, maar in mindere mate ook die op een alternatieve straf.

De aan- of afwezigheid van afpersing, heling of oplichting lijkt de beslissing eveneens te beïnvloeden, maar de statistische test biedt hierop geen sluitend - of zelfs helemaal geen - antwoord.

Oriëntaties parket – Afpersing, heling of oplichting			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	4,056397	df=3	p=0,25544
M-L Chi-square	6,673753	df=3	p=0,08306
Phi	0,083058		
Contingency coefficient	0,082773		
Cramér's V	0,083058		

Tabel 35. Invloed van de aanwezigheid van afpersing, heling of oplichting op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Afpersing, heling of oplichting			
	Afpersing	Geen	totaal
alternatief	0%	6%	6%
seponering	76%	75%	75%
doorverwijzing naar de rechter	24%	16%	17%
SAJ/CBJ	0%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%

De aanwezigheid van afpersing, heling of oplichting heeft de neiging het aandeel van doorverwijzingen naar rechter op te drijven, maar apart onderzoek van de dossiers waar de feiten respectievelijk wel en niet samen met andere types van feiten zijn gepleegd, toont aan dat dat fenomeen het gevolg is van de cumulatie en niet van het type misdrijf als dusdanig.

Tussen de andere minder frequente types van feiten kon geen enkele statistisch significante relatie worden ontdekt³⁴. We merken echter op dat:

- losstaande verkeersovertredingen (27) altijd geseponeerd werden;

³⁴ Dat betekent niet dat er geen significante relaties kunnen worden gevonden op basis van een groter staal waarin meer dossiers met dit type misdrijven kunnen worden bestudeerd. Hun kleine aantal beperkt in ieder geval sterk de invloed die ze kunnen hebben op de behandeling in grote aantallen van de dossiers.

- de enkele misdrijven van seksuele aard die werden vastgesteld in het staal in de meeste gevallen (13 op 15) geseponneerd werden, ongeacht of ze samen met een ander feit werden gepleegd.

(2) Invloed van het type delict op de beslissing van de jeugdrechter

Terwijl de aard van de delicten in de beslissingsfase van het parket een significante invloed heeft op de behandeling van het dossier, *blijkt de beslissing van de jeugdrechter weinig afhankelijk van deze variabele*. Wij hadden bovendien eerder al vastgesteld dat de cumulatie van feiten van verschillende aard geen echte, significante invloed had op de behandeling van de dossiers door de jeugdrechters.

Diefstal of niet, slagen en verwondingen of niet, losstaand of niet, dat heeft immers allemaal geen invloed van betekenis op de spreiding van de rechterlijke maatregelen.

We bekijken eerst het belangrijke deel (68%) van dossiers met ten minste één diefstal. De statistische test geeft helemaal geen uitsluitsel. De studie van de respectievelijke spreidingen bevestigt deze vaststelling, maar biedt geen enkel inzicht.

Maatregelen rechters - Diefstal			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	1,403683	df=4	p=0,84355
M-L Chi-square	1,395231	df=4	p=0,84502
Phi	0,0574024		
Contingency coefficient	0,057308		
Cramér's V	0,0574024		

Tabel 35b. Invloed van de aanwezigheid van diefstal op de beslissing van de jeugdrechter

Maatregelen rechters - Diefstal							
	diefstal		enkel diefstal		diefstal gecumuleerd		totaal dossiers
berisping	62	20%	30	22%	32	18%	22%
OTS	60	19%	25	18%	35	20%	20%
OTS + gem.dienst	38	12%	22	16%	16	9%	12%
privé-inst.	46	15%	18	13%	28	16%	15%
gemeenschapsinst.	82	27%	31	23%	51	29%	25%
uithandengeving	6	2%	3	2%	3	2%	1%
huis van bewaring	7	2%	5	4%	2	1%	2%
betrouwb. pers.	4	1%	1	1%	3	2%	2%
psychiatrie	2	1%	0	0%	2	1%	1%
gebr. middelen	2	1%	1	1%	1	1%	1%
totaal	309	100%	136	100%	173	100%	100%

We merken geen enkel significant verschil tussen de spreiding van de maatregelen in dit geheel en de spreiding in de totale populatie (455 dossiers). Met andere woorden, de maatregelen tegen minderjarigen die ten minste één diefstal hebben gepleegd, verschillen niet significant van de

maatregelen tegen die die geen diefstal pleegden. We kunnen echter twee sub-groepen bekijken.

Eerst die waarvoor diefstal het enige vastgestelde delinquentie feit is (30%). Deze eerste sub-groep vertoont bepaalde significante kenmerken in de verdeling van de verschillende maatregelen, zonder zich echter fundamenteel te onderscheiden. Hij wordt eerst en vooral gekenmerkt door een belangrijker aandeel van ondertoezichtstellingen met gemeenschapsdienst: deze maatregel wordt toegepast in 16% van de dossiers waar de diefstal de enige vorm van delinquentie is, terwijl dat voor het totaal van de dossiers 12% is. Parallel worden de plaatsing in een gemeenschapsinstelling enerzijds (25% voor het totaal, 23% in de sub-groep), en in een privé-inrichting anderzijds (15% in het totaal, 13% in de sub-groep) iets minder vaak toegepast: 40% in totaal tegenover 36% in de sub-groep. Als diefstal wordt gecumuleerd met andere types van delinquentie, stijgt het aandeel van plaatsing in een gemeenschapsinstelling (29% tegen 25% in de totale populatie) terwijl we parallel daarmee een daling zien in de berispingen (18% tegen 22% in de totale populatie en in de gemeenschapsdienst (9% tegen 12% in de totale populatie). De vastgestelde afwijkingen blijven al bij al redelijk beperkt.

Vervolgens bekijken we de maatregelen tegen dossiers met opzettelijke slagen en verwondingen. Deze groep vertegenwoordigt 20% van de dossiers. De test toont geen enkele statistisch significante invloed aan.

Maatregelen rechters – Slagen en verwondingen			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	6,389181	df=4	p=0,17192
M-L Chi-square	7,073879	df=4	p=0,13204
Phi	0,1224666		
Contingency coefficient	0,1215585		
Cramér's V	0,1224666		

Tabel 36. Invloed van de aanwezigheid van slagen en verwondingen op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechters – Slagen en verwondingen							
	slagen en verw.		enkel slagen en verw.		slagen en verw. gecumuleerd		totaal dossiers
berisping	25	27%	8	36%	17	24%	22%
OTS	20	22%	3	14%	17	24%	20%
OTS + gem. dienst	13	14%	2	9%	11	15%	12%
privé-inst.	7	8%	1	5%	6	8%	15%
gemeenschapsinst.	23	25%	6	27%	17	24%	25%
uithandengeving	2	2%	0	0%	2	3%	1%
huis van bewaring	1	1%	1	5%	0	0%	2%
betrouw. pers.	0	0%	0	0%	0	0%	2%
psychiatrie	1	1%	1	5%	0	0%	1%
gebr. middelen	1	1%	0	0%	1	1%	1%
totaal	93	100%	22	100%	71	100%	100%

Als we de spreidingen aandachtig observeren, stellen we in deze groep iets meer berispingen (27% tegen 22% in het totaal van de dossiers), gewone

ondertoezichtstellingen (22% tegen 20% in het totaal van de dossiers) en gemeenschapsdienst (14% tegen 12% in het totaal van de dossiers) vast. Omgekeerd, terwijl de frequentie van de plaatsingen in een gemeenschapsinstelling gelijk is aan die van alle dossiers samen (25%), ligt het aandeel van de plaatsingen in een privé-inrichting daarentegen beduidend lager dan voor alle dossiers samen (8% tegen 15% voor het totaal van de dossiers). Daaruit kunnen we afleiden dat *slagen en verwondingen in een dossier in geen geval tot zwaardere maatregelen leiden*. We stellen veeleer het tegendeel vast, de maatregelen in open milieu en de berisping blijven in verhouding belangrijker bij slagen en verwondingen. Dat fenomeen is echter niet statistisch significant.

Een derde groep verdient specifieke aandacht: de groep van maatregelen die uitsluitend of gedeeltelijk te maken hebben met het gebruik en bezit van verdovende middelen. *Dit type misdrijf is het enige in het staal "rechters" met een statistisch - licht - significante invloed*, op voorwaarde echter dat we de dossiers waar het feit los staat van andere en die waar ook andere types van feiten werden gepleegd, apart bekijken.

Maatregelen rechters – Gebruik en bezit van verdovende middelen			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	15,57563	df=8	p=0,04889
M-L Chi-square	18,44913	df=8	p=0,01811
Phi	0,1912133		
Contingency coefficient	0,1878107		
Cramér's V	0,1352082		

Tabel 37. Invloed van de aanwezigheid van verdovende middelen op de beslissing van de jeugdrechter

Maatregelen rechters – Gebruik en bezit van verdovende middelen							
	gebruik en bezit verd. midd.		enkel gebruik en bezit verd. midd.		gebruik en bezit verd. midd. gecumuleerd		totaal dossiers
berisping	27	26%	7	54%	20	22%	22%
OTS	23	22%	3	23%	20	22%	20%
OTS + gem. dienst	6	6%	1	8%	5	6%	12%
privé-inst.	15	15%	2	15%	13	14%	15%
gemeenschapsinst.	29	28%	0	0%	29	32%	25%
uithandengeving	2	2%	0	0%	2	2%	1%
huis van bewaring	0	0%	0	0%	0	0%	2%
betrouwb. pers.	1	1%	0	0%	1	1%	2%
psychiatrie	0	0%	0	0%	0	0%	1%
gebr. middelen	0	0%	0	0%	0	0%	1%
totaal	103	100%	13	100%	90	100%	100%

Als we vervolgens de spreiding van de verschillende types van maatregelen bekijken, is dit de belangrijkste vaststelling: de aanwezigheid van gebruik en bezit van verdovende middelen in een dossier laat de gemeenschapsdienst - met ongeveer de helft - dalen. De daling heeft enkel betrekking op deze categorie van maatregelen, die evenredig stijgt met de aandelen van zowel de berisping als de ondertoezichtstelling en plaatsing in een gemeenschapsinstelling. Enkel het aandeel van plaatsingen in een privé-inrichting verandert niet. In de enkele dossiers waar het gebruik en het bezit van verdovende middelen de enige motivatie is voor de beslissing, werd er

een plaatsing in een gemeenschapsinstelling opgelegd. Als dit type van feiten echter samenging met andere, nam de plaatsing in een gemeenschapsinstelling een belangrijke plaats in.

Ten slotte is ook de studie van het relatief grote aantal dossiers waarin gewag wordt gemaakt van weggelopen minderjarigen leerrijk: we stellen hier een statistisch sterk significante invloed vast.

Maatregelen rechter - Weglopen			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	50,05198	df=4	p=0,00000
M-L Chi-square	54,08474	df=4	p=0,00000
Phi	0,3427724		
Contingency coefficient	0,3242526		
Cramér's V	0,3427724		

Tabel 38. Invloed van de aanwezigheid van weglopen op de beslissing van de jeugdrechter

Maatregelen rechter - Weglopen							
	weglopen		enkel weglopen		weglopen gecumuleerd		totaal dossiers
berisping	3	4%	0	0%	3	4%	22%
OTS	12	14%	1	8%	11	15%	20%
OTS + gem. dienst	2	2%	0	0%	2	3%	12%
privé-inst.	16	19%	4	33%	12	17%	15%
gemeenschapsinst.	41	49%	6	50%	35	49%	25%
uithandengeving	1	1%	0	0%	1	1%	1%
huis van bewaring	1	1%	0	0%	1	1%	2%
betrouw. pers.	4	5%	1	8%	3	4%	2%
psychiatrie	2	2%	0	0%	2	3%	1%
gebr. middelen	1	1%	0	0%	1	1%	1%
totaal	83	100%	12	100%	71	100%	100%

In deze groep, die 18% vertegenwoordigt van alle dossiers, *ligt het aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling beduidend hoger dan in alle dossiers samen* (49% tegen 25% bij het totaal van de dossiers). *Het aandeel van plaatsingen in een privé-inrichting is eveneens belangrijker* (19% tegen 15% in het totaal van de dossiers). Plaatsing bij een betrouwbaar persoon, heel marginaal in het totaal van de dossiers, stijgt daarentegen lichtjes, vooral als weglopen de enige motivatie is voor de maatregel. Parallel daarmee wordt het aandeel van de gemeenschapsdienst teruggebracht tot een klein stukje (2% tegenover 12% voor het totaal), net als de berisping (4% tegen 22% voor het totaal). De verhouding van gewone ondertoezichtstelling daalt eveneens significant (14% tegenover 20%).

Vandalisme, beschadiging en vernieling, die voorkomen in 12% van de dossiers, gaan bijna altijd samen met andere types van feiten. We moeten dus heel voorzichtig zijn als we gaan interpreteren, zeker aangezien het hier over een relatief klein aantal dossiers gaat. De statistische test legt echter een licht significante invloed bloot van dit type van feiten op de keuze die de rechter maakt.

Maatregelen rechters - Vandalisme			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	9,597486	df=4	p=0,04779
M-L Chi-square	10,39654	df=4	p=0,03426
Phi	0,1500977		
Contingency coefficient	0,1484349		
Cramér's V	0,1500977		

Tabel 39. Invloed van de aanwezigheid van vandalisme op de beslissing van de jeugdrechter

Maatregelen rechters - Vandalisme							
	vandalisme, beschadiging en vernieling		enkel vandalisme, beschadiging en vernieling		enkel vandalisme, beschadiging en vernieling gecumuleerd		totaal dossiers
berisping	5	9%	0	0%	5	10%	22%
OTS	17	30%	2	50%	15	29%	20%
OTS + gem. dienst	5	9%	1	25%	4	8%	12%
privé-inst.	9	16%	0	0%	9	17%	15%
gemeenschapsinst.	17	30%	1	25%	16	31%	25%
uithandengeving	0	0%	0	0%	0	0%	1%
huis van bewaring	2	4%	0	0%	2	4%	2%
betrouwb. pers.	0	0%	0	0%	0	0%	2%
psychiatrie	1	2%	0	0%	1	2%	1%
gebr. middelen	0	0%	0	0%	0	0%	1%
totaal	56	100%	4	100%	52	100%	100%

We zien immers dat een berisping, in geval van vandalisme, weinig wordt uitgesproken, in tegenstelling tot de in verhouding belangrijke frequentie, voor alle dossiers samen, van de eenvoudige ondertoezichtstelling en de plaatsing in een gemeenschapsinstelling.

Minder frequent zijn de dossiers waar afpersing, heling of oplichting geheel (3%) of gedeeltelijk (8%) aan de basis van de maatregel liggen. Vertoont de beslissing in deze groep, die 11% uitmaakt van het totaal, specifieke kenmerken in vergelijking de andere dossiers? De statistische test biedt slechts een zwak antwoord, op voorwaarde dat de dossiers met losstaande feiten en de dossiers met meerdere feiten apart worden bekeken.

De aanwezigheid van afpersing, heling of oplichting lijkt het opleggen van gemeenschapsdienst te stimuleren in de gevallen waar dat de enige feiten zijn die de minderjarige ten laste worden gelegd: in dit - weliswaar heel marginale - geheel wordt in bijna één geval op twee gemeenschapsdienst opgelegd. Parallel komt ook de plaatsing in een gemeenschapsinstelling vaker voor, maar het fenomeen is dan het gevolg van de cumulatie van afpersing, oplichting of heling met andere types van feiten. Omgekeerd worden berispingen, eenvoudige ondertoezichtstellingen en plaatsingen in een privé-inrichting minder vaak gebruikt.

Maatregelen rechter – Afpersing, heling of oplichting (3c)			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	19,58865	df=8	p=0,01202
M-L Chi-square	14,5867	df=8	p=0,06771
Phi	0,2144359		
Contingency coefficient	0,2096694		
Cramér's V	0,151629		

Tabel 40. Invloed van de aanwezigheid van afpersing, heling of oplichting op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Afpersing, heling of oplichting							
	afpersing, heling of oplichting		enkel afpersing, heling of oplichting		afpersing, heling of oplichting gecumuleerd		totaal dossiers
berisping	9	18%	2	15%	7	18%	22%
OTS	8	16%	3	23%	5	13%	20%
OTS + gem. dienst	10	20%	6	46%	4	11%	12%
privé-inst.	5	10%	1	8%	4	11%	15%
gemeenschapsinst.	16	31%	1	8%	15	39%	25%
uithandengeving	1	2%	0	0%	1	3%	1%
huis van bewaring	2	4%	0	0%	2	5%	2%
betrouwb. pers.	0	0%	0	0%	0	0%	2%
psychiatrie	0	0%	0	0%	0	0%	1%
gebr. middelen	0	0%	0	0%	0	0%	1%
totaal	51	100%	13	100%	38	100%	100%

Ten slotte verdienen verkrachtingen en aanranding van de eerbaarheid, hoe zeldzaam ze ook mogen zijn, nader onderzoek, rekening houdend met de specifieke aard van dit type misdrijven. Hier is echter geen statistisch geldig onderzoek mogelijk en hebben de percentages enkel een indicatieve waarde.

Tabel 41. Invloed van de aanwezigheid van verkrachting op de beslissing van de jeugdrechter

Maatregelen rechter - Verkrachtingen				
	verkrachting		enkel verkrachting	totaal dossiers
berisping	1	10%		22%
OTS	2	20%		20%
OTS + gem. dienst	0	0%		12%
privé-inst.	3	30%	2	15%
gemeenschapsinst.	4	40%		25%
uithandengeving		0%		1%
huis van bewaring		0%		2%
betrouwb. pers.		0%		2%
psychiatrie		0%		1%
gebr. middelen		0%		1%
totaal	10	100%		100%

Zoals we kunnen zien, worden de tien vastgestelde gevallen waarin een verkrachting voorkwam, verdeeld over de algemeen meest voorkomende maatregelen, met uitzondering van de gemeenschapsdienst, die in ons staal niet werd gebruikt als antwoord op dit type van feiten. Door de lage representativiteit van deze cijfers kunnen we echter niet verder ingaan op deze verdeling.

Aanranding van de eerbaarheid is, in ons staal, nooit de enige motivatie voor de beslissing. Net als bij de verkrachtingen worden bij een aanranding van de eerbaarheid de meest voorkomende maatregelen opgelegd, met uitzondering deze keer van de berisping, die in ons staal niet werd gebruikt. A priori lijkt de behandeling van dit soort dossiers geen specifieke kenmerken te vertonen.

Tabel 42. Invloed van de aanwezigheid van aanranding van de eerbaarheid op de beslissing van de jeugdrechter

Maatregelen rechter – Aanranding van de eerbaarheid				
	aanranding van de eerbaarheid		enkel aanranding van de eerbaarheid	totaal dossiers
berisping		0%		22%
OTS	4	25%		20%
OTS + gem. dienst	2	13%		12%
privé-inst.	6	38%		15%
gemeenschapsinst.	4	25%		25%
uithandengeving		0%		1%
huis van bewaring		0%		2%
betrouwb. pers.		0%		2%
psychiatrie		0%		1%
gebr. middelen		0%		1%
totaal	16	100%	0	100%

3. Onderzoek van enkele belangrijke omstandigheden en kenmerken van de misdrijven aan de basis van de maatregel

Naast het type feit werden bepaalde belangrijke omstandigheden en kenmerken ontdekt in verband met het delict, waardoor we de analyse van de omstandigheden kunnen verfijnen.

A. Het gebruik van geweld bij het plegen van de feiten

In elk dossier hebben we onderzocht of er sprake was van geweld bij het plegen van de feiten (in de juridische omschrijving). De kwalificatie van de feiten alleen al is in sommige gevallen al voldoende significant wat betreft het gebruik van geweld: dat is het geval voor opzettelijke slagen en verwondingen of voor bedreigingen met wapen die sowieso altijd gepaard gaan met geweld. We konden deze informatie verzamelen voor 588 dossiers van het parket en 455 dossiers van de jeugdrechters.

Tabel 43. Gebruik van geweld bij het plegen van de feiten in beide stalen

Parket en rechters – Gebruik van geweld bij het plegen van de misdrijven						
	Gebruik van geweld		Geen geweld		Totaal dossiers (gekend)	
Staal "parket"	125	21%	463	79%	588	100%
Staal "rechters"	222	49%	233	51%	455	100%

In het geanalyseerde staal van het parket vermelden 21% van de dossiers gebruik van geweld bij het plegen van een of ander feit dat aan de basis ligt van de beslissing. De onderzochte dossiers met beslissingen van de jeugdrechters wijzen op een merkelijk hoger aantal, ongeveer de helft. Deze afwijking zou erop wijzen dat het gebruik van geweld een reële invloed heeft op de manier waarop het parket het dossier behandelt. Dat gaan wij verder onderzoeken.

Toepassing van de correctiecoëfficiënten, in beide steekproeven, verandert niets aan deze verdeling. Ze zijn dus wel degelijk representatief voor wat we zien bij de populatie die werd onderworpen ofwel aan een van de oriëntaties van het parket, ofwel aan een maatregel van de jeugdrechter.

(1) Het gebruik van geweld en de invloed ervan op de oriëntatie gegeven door het parket

Oriëntaties parket - Gebruik van geweld			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	11,53638	df=3	p=0,00916
M-L Chi-square	10,79737	df=3	p=0,01288
Phi	0,14007		
Contingency coefficient	0,138716		
Cramér's V	0,14007		

De statistische analyse maakt inderdaad gewag van een significante invloed zonder echter heel manifest aanwezig te zijn. Uit observatie van de spreiding

blijkt dan weer een *stijging van het percentage doorverwijzingen naar de rechter als er geweld werd gebruikt*, met parallel een daling van het aantal seponeringen. De alternatieve oriëntaties dalen niet als er geweld werd gebruikt: integendeel, het stuwt hun aandeel zelfs omhoog.

Tabel 44. Invloed van geweld op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Gebruik van geweld					
	geen geweld gesignaleerd		geweld gesignaleerd		Totaal
alternatief	22	5%	12	10%	6%
seponering	359	78%	81	65%	75%
doorverwijzing naar de rechter	69	15%	30	24%	17%
SAJ/CBJ	13	3%	2	2%	3%
Totaal	463	100%	125	100%	100%

Is het gebruik van geweld meer of minder frequent volgens de aard van de feiten? Dat is uiteraard systematisch het geval voor opzettelijke slagen en verwondingen of voor bedreigingen met wapen. Maar de andere frequentste categorieën kunnen we wel onderzoeken.

Tabel 45. Types misdrijven en gebruik van geweld in het staal "parket"

Type van feiten – Gebruik van geweld			
	diefstal	gebruik van verdovende middelen	vandalisme
geen	28%	24%	21%
cumulatie met andere	34%	19%	50%
alleen	6%	0%	8%
totaal	21%	21%	21%

Zo stellen we vast dat losstaande diefstal zelden gepaard gaat met geweld. Het gebruik van geweld ligt daarentegen een stuk boven het gemiddelde als er bij de diefstal ook andere feiten komen. Hetzelfde fenomeen merken we op bij vandalisme. Dat is daarentegen niet het geval voor het gebruik en bezit van verdovende middelen, die op zich nooit met geweld gepaard gaan, maar die ook in combinatie met andere types van feiten niet meer dan gemiddeld tot geweld leiden.

(2) Het gebruik van geweld en zijn invloed op de beslissing van de jeugdrechter

In het beslissingsstadium van de *jeugdrechter daarentegen, vertoont het gebruik van geweld bij het plegen van het misdrijf (of de misdrijven) geen enkele statistisch significante invloed.*

Maatregelen rechters – Gebruik van geweld			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	12,032	df=8	p=0,14980
M-L Chi-square	11,01613	df=8	p=0,20080
Contingency coefficient	0,1619002		
Cramér's V	0,1160113		

Als we immers de spreiding onderzoeken van de maatregelen op basis van het gebruik van geweld, stellen we lichte afwijkingen vast. De verhouding van geweld schommelt, voor de meest toegepaste maatregelen, altijd rond de helft. *De impact van geweld op het aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling blijkt in elk geval nihil te zijn.* De enkele verschillen die we vaststellen, wijzen bovendien zeker niet op een spreiding over andere maatregelen waarbij de minderjarige in het gezin wordt gehouden of plaatsingsmaatregelen naargelang er geweld werd gebruikt of niet.

Tabel 46. Invloed van geweld op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechters – Gebruik van geweld						
	gebruik van geweld		geen geweld		totaal	
berisping	42	19%	56	24%	98	22%
OTS	49	22%	40	17%	89	20%
OTS + gem. dienst	29	13%	26	11%	55	12%
privé-inst.	28	13%	40	17%	68	15%
gemeenschapsinst.	55	25%	61	27%	116	25%
uithandengeving	3	1%	3	1%	6	1%
huis van bewaring	7	3%	3	1%	10	2%
betrouwb. pers.	5	2%	2	1%	7	2%
psychiatrie	3	1%	0	0%	3	1%
gebr. middelen	1	0%	2	1%	3	1%
totaal	222	100%	233	100%	455	100%
	49%		51%		100%	

Als we de voorlopige beschikkingen en de vonnissen ten slotte apart bekijken, stellen we vast dat het gebruik van geweld evenredig verdeeld wordt over alle maatregelen. Of er geweld werd gebruikt of niet lijkt dus geen invloed te hebben op de juridische aard van de beslissing.

Tabel 47. Invloed van geweld op de juridische aard van de beslissing van de rechter

	Gebruik van geweld		Geen geweld		Totaal dossiers (gekend)	
Vonnissen	89	48%	96	52%	185	100%
Beschikkingen	137	51%	133	49%	270	100%
Totaal	222	49%	233	51%	455	100%

Komt geweld al dan niet vaker voor naargelang de aard van de feiten? We voeren het onderzoek eerst voor het belangrijke deel dossiers (68%) waarin ten minste één diefstal voorkomt: in 50% van de gevallen wordt er ook geweld vermeld, d.w.z. in dezelfde verhouding als in alle dossiers samen. Deze verhouding zakt echter naar 29% als diefstal het enige type feit is in het dossier. De aanwezigheid van het gebruik en bezit van verdovende middelen (23% van de dossiers) verhoogt de melding van geweld niet - of althans weinig significant (56%). Hetzelfde geldt, ten slotte, voor de dossiers met een weggelopen jongere: hoewel het iets frequenter is (57%), komt geweld hier echter niet meer of minder voor dan in alle dossiers samen.

Tabel 48. Types misdrijven en gebruik van geweld in het staal "rechters"

Type van feiten – Gebruik van geweld				
	diefstal	gebruik van verdovende middelen	vandalisme	afpersing, heling of oplichting
geen	48%	47%	47%	48%
cumulatie met andere	66%	62%	67%	59%
alleen	28%	8%	25%	42%
totaal	49%	49%	49%	49%

B. Gebruik van een wapen

Voor elk type feit waarop de maatregel reageert, werd ook de melding geregistreerd of er een wapen werd gebruikt. Gewapende bedreigingen en hold-ups komen automatisch in deze categorie terecht.

Tabel 49. Gebruik van geweld bij het plegen van de feiten in beide stalen

Parket en rechters – Gebruik van geweld bij het plegen van de misdrijven						
	Gebruik van wapens		Geen wapens		Totaal dossiers (gekend)	
Staal "parket"	38	6%	550	94%	588	100%
Staal "rechters"	79	19%	376	83%	455	100%

Het aantal dossiers waarin het gebruik van wapens vermeld staat, bedraagt 19% in de beslissingsfase van de jeugdrechter, terwijl dat bij het parket slechts 6% is. Deze verhoudingen blijven gelijk na toepassing van de correctieprocedure.

(1) Het gebruik van wapens en de invloed ervan op de oriëntatie gegeven door het parket

Zelfs al constateren we een hogere verhouding in het gebruik van wapens in het staal dat een maatregel opgelegd krijgt van de jeugdrechter, dan nog wijst de statistische analyse niet op een significante invloed van deze variabelen op de beslissing van het parket. Als we immers de respectievelijke verdelingen bekijken, merken we iets minder doorverwijzingen naar de rechter - en minder alternatieven - als er wapens werden gebruikt, maar de afwijkingen zijn miniem.

Oriëntaties parket - Gebruik van geweld			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	2,790975	df=3	p=0,42499
M-L Chi-square	4,955121	df=3	p=0,17512
Phi	0,068895		
Contingency coefficient	0,068732		
Cramér's V	0,068895		

Tabel 50. Invloed van het gebruik van wapens op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Gebruik van geweld					
	geen wapens gesignaleerd		wapens gesignaleerd		Totaal
alternatief	34	6%	0	0%	6%
seponering	411	75%	29	76%	75%
doorverwijzing naar de rechter	91	17%	8	21%	17%
SAJ/CBJ	14	3%	1	3%	3%
Totaal	550	100%	38	100%	100%

(2) Het gebruik van wapens en zijn invloed op de maatregel van de rechter

De statistische analyse geeft duidelijk aan dat de jeugdrechters voor de 19% dossiers waar wapens werden gebruikt bij het plegen van het misdrijf, geen significant verschillende maatregelen toepassen.

Maatregelen rechter – Gebruik van een wapen			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	1,477582	df=4	p=0,83060
M-L Chi-square	1,414315	df=4	p=0,84170
Phi	0,058894		
Contingency coefficient	0,0587921		
Cramér's V	0,058894		

Tabel 51. Invloed van het gebruik van wapens op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Gebruik van een wapen						
	gebruik van wapens		geen gebruik van wapens		totaal dossiers	
berisping	19	21%	79	22%	98	22%
OTS	15	17%	74	20%	89	20%
OTS + gem. dienst	12	13%	43	12%	55	12%
privé-inst.	14	16%	54	15%	68	15%
gemeenschapsinst.	18	20%	98	27%	116	25%
uithandengeving	3	3%	3	1%	6	1%
huis van bewaring	4	4%	6	2%	10	2%
betrouwb. pers.	1	1%	6	2%	7	2%
psychiatrie	2	2%	1	0%	3	1%
gebr. middelen	1	1%	2	1%	3	1%
totaal	89	100%	366	100%	455	100%

Het gebruik van een wapen lijkt dus op geen enkele manier invloed te hebben op de beslissing. De spreiding van de verschillende maatregelen op basis van deze variabele wijst op geen enkel significant verschil. Het gebruik van wapens veroorzaakt in elk geval geen stijging in het aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling; de verhouding van dit type maatregel ligt in dit geval zelfs nog iets lager.

C. Het plegen van de feiten "in groep"

Ook het feit of ten minste één misdrijf in groep werd begaan, hebben we in elk dossier uitgelopen. Ongeacht het staal - of de beslissing nu van het parket kwam of van de jeugdrechter - de verhouding van dossiers waarin ten minste één misdrijf in groep werd begaan, benadert de helft: 47% in het staal "parket" en 52% in het staal "rechters".

Tabel 52. Groepcontext bij het plegen van de feiten in beide stalen

Parket en rechters – Plegen van misdrijven in groep (ten minste 1)						
	In groep		Nooit in groep		Totaal dossiers (gekend)	
Staal "parket"	277	47%	311	53%	588	100%
Staal "rechters"	237	52%	218	48%	455	100%

(1) De groepcontext en zijn invloed op de oriëntatie gegeven door het parket

Zoals we konden veronderstellen uit de percentages in beide stalen alleen al, *is de invloed van een groepcontext op de oriëntatie van het parket nihil*. De statistische test biedt immers geen uitsluitel en de respectievelijke spreidingen wijzen ook al niet op een significante afwijking tussen beide categorieën van dossiers.

Oriëntaties parket – Misdrijven in groep			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	1,521453	df=3	p=0,67733
M-L Chi-square	1,537428	df=3	p=0,67366
Phi	0,050868		
Contingency coefficient	0,050802		
Cramér's V	0,050868		

Tabel 53. Invloed van een groepcontext op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Misdrijven in groep					
	nooit in groep		in groep		Totaal
alternatief	21	7%	13	5%	6%
seponering	230	74%	210	76%	75%
doorverwijzing naar de rechter	51	16%	48	17%	17%
SAJ/CBJ	9	3%	6	2%	3%
Totaal	311	100%	277	100%	100%

(2) De groepcontext en zijn invloed op de maatregel van de rechter

Hetzelfde geldt voor de beslissing die uit de bevoegdheid van de rechter voortvloeit: dit soort element lijkt *geen enkele invloed* te hebben op de keuze van het type maatregel. De statistische analyse biedt inderdaad geen uitsluitel en de afwijkingen die we noteren tussen de spreidingen zijn heel relatief.

Maatregelen rechter – Misdrijven in groep			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	2,939491	df=4	p=0,56800
M-L Chi-square	2,951905	df=4	p=0,56591
Phi	0,0830675		
Contingency coefficient	0,0827824		
Cramér's V	0,0830675		

Tabel 54. Invloed van een groepcontext op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Misdrijven in groep						
	(Minstens 1) misdrijf in groep		Nooit in groep		Totaal dossiers (info gekend)	
berisping	46	19%	52	24%	98	22%
OTS	49	21%	40	18%	89	20%
OTS + gem. dienst	33	14%	22	10%	55	12%
privé-inst.	35	15%	33	15%	68	15%
gemeenschapsinst.	58	24%	58	27%	116	25%
uithandengeving	3	1%	3	1%	6	1%
huis van bewaring	6	3%	4	2%	10	2%
betrouw. pers.	3	1%	4	2%	7	2%
psychiatrie	2	1%	1	0%	3	1%
gebr. middelen	2	1%	1	0%	3	1%
totaal	237	100%	218	100%	455	100%

D. Melding van een "bende" of een georganiseerde groep

De vermelding in het dossier dat de persoon tot een "bende" of een groep met een bepaalde graad van organisatie behoort, heeft daarentegen een significante invloed op de beslissing. We onderzoeken eerst de frequentie van dit type dossiers. Bij het parket zien we dat er in 8% van de dossiers gesproken wordt over het lidmaatschap van een bende. Dit percentage stijgt naar 18% in het staal van de dossiers waarin de jeugdrechter een maatregel oplegt. De toepassing van de correctiecoëfficiënten brengt deze verhouding terug tot 17%, wat nauwer aansluit bij de realiteit van de totale populatie die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgt.

Tabel 55. Bendecontext bij het plegen van de feiten in beide stalen

Parket en rechters – Signalement van een bende						
	Bende		Geen bende		Totaal dossiers (gekend)	
Staal "parket"	48	8%	540	92%	588	100%
Staal "rechters"	81	18%	374	82%	455	100%

(1) Vermelding van een bende en zijn invloed op de oriëntatie gegeven door het parket

Ook al wordt er slechts in een klein aantal dossiers gewag gemaakt van een bende, toch worden deze duidelijk anders behandeld (de statistische resultaten zijn opmerkelijk).

Oriëntaties parket – Vermelding van een bende			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	37,21247	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	30,18435	df=3	p=0,00000
Phi	0,251568		
Contingency coefficient	0,243967		
Cramér's V	0,251568		

Tabel 56. Invloed van een bendecontext op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Vermelding van een bende					
	bende		geen bende		Totaal
alternatief	3	6%	31	6%	6%
seponering	22	46%	418	77%	75%
doorverwijzing naar de rechter	23	48%	76	14%	17%
SAJ/CBJ	0	0%	15	3%	3%
Totaal	48	100%	540	100%	100%

Observatie van de respectievelijke spreidingen toont duidelijk aan dat de vermelding van een bende tot een significant hoger aantal doorverwijzingen naar de rechter leidt: zo wordt de kans dat het dossier wordt doorverwezen naar de rechter meer dan verdrievoudigd als er in het dossier sprake is van een bende of een georganiseerde groep.

(2) Vermelding van een bende en de invloed daarvan op de oriëntatie gegeven door het rechter

Wat de beslissingen van de jeugdrechter betreft, heeft dit element niet meer dezelfde significante invloed. Ook al kunnen we afwijkingen vaststellen, de statistische test wijst niet op een speciale behandeling voor deze 18% van dossiers waarin over een georganiseerde bende wordt gesproken. We wijzen echter op een aantal afwijkingen: de melding van een "bendecontext" brengt een verhoogd aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling met zich mee. Tegelijk wordt de gewone ondertoezichtstelling en ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst minder gebruikt. Hetzelfde kunnen we zeggen van de plaatsingen in een privé-inrichting. Voor berispingen liggen de zaken dan weer anders.

Maatregelen rechter – Vermelding van een bende			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	5,987753	df=4	p=0,20007
M-L Chi-square	6,24074	df=4	p=0,18189
Phi	0,118557		
Contingency coefficient	0,1177325		
Cramér's V	0,118557		

Tabel 57. Invloed van een bendecontext op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Vermelding van een bende						
	Vermelding van een bende		Geen vermelding van een bende		Totaal dossiers (info gekend)	
berisping	23	28%	75	20%	98	22%
OTS	11	14%	78	21%	89	20%
OTS + gem. dienst	5	6%	50	13%	55	12%
privé-inst.	9	11%	59	16%	68	15%
gemeenschapsinst.	26	32%	90	24%	116	25%
uithandengeving	1	1%	5	1%	6	1%
huis van bewaring	3	4%	7	2%	10	2%
betrouw. pers.	2	2%	5	1%	7	2%
psychiatrie	0	0%	3	1%	3	1%
gebr. middelen	1	1%	2	1%	3	1%
totaal	81	100%	374	100%	455	100%

(3) Vermelding van een bende en gebruik van geweld

We onderzochten hoe deze variabele, die een invloed heeft op de behandeling van het dossier door het parket, verbonden is met het gebruik van geweld, waarvan we eerder al de significante invloed aantoonde.

Bende – Gebruik van geweld			
	Chi-square	df	p
M-L Chi-square	1,003487	df=1	p=0,31647
Phi for 2 x 2 tables	0,042446		
Tetrachoric correlation	0,102703		
Contingency coefficient	0,042408		

De test kan geen enkele significante relatie ontwaren tussen beide types elementen, wat er ook op wijst dat de variabelen een aparte invloed hebben op het type behandeling die het parket zal aannemen. We noteren niet significant meer geweld in de dossiers die gewag maken van een bende of georganiseerde groep. In het staal "rechters" kunnen we evenmin een statistisch significante relatie tussen beide variabelen aantonen.

E. Misdrijven die verband houden met de school

Ten slotte is er nog een laatste element in verband met de misdrijf die nader onderzoek verdient. Uit het registratierooster van de gegevens konden we, voor elke misdrijf die tot een beslissing leidde, opmaken of deze werd gepleegd op school of in de directe omgeving van de school. Zo kunnen we een onderscheid maken tussen de dossiers waarin ten minste een delict werd gepleegd in of rond de school. Ze maken 13% uit van de dossiers van het parket en 17% van de dossiers met een maatregel van de jeugdrechter. De verhouding blijft ongeveer gelijk na weging via de correctieprocedure.

Tabel 58. Feiten in of rond de school in beide stalen

Parket en rechters – Misdrijven in of rond de school						
	Schoolcontext		Nooit in schoolcontext		Totaal dossiers (gekend)	
Staal "parket"	77	13%	511	87%	588	100%
Staal "rechters"	79	17%	376	83%	455	100%

(1) Misdrijven in of rond de school en de invloed daarvan op de oriëntatie gegeven door het parket

Zoals de resultaten van de statistische test aantonen, heeft het feit dat (minstens) een feit in of rond de school werd gepleegd geen enkele invloed op de keuze van de parketmagistraat. De spreiding van de verschillende oriëntaties blijft onveranderd, ongeacht of het misdrijf al dan niet in of rond de school werd gepleegd.

Oriëntaties parket – Schoolcontext			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	0,695707	df=3	p=0,87421
M-L Chi-square	0,798479	df=3	p=0,84983
Phi	0,034397		
Contingency coefficient	0,034377		
Cramér's V	0,034397		

(2) Misdrijven in of rond de school en de invloed daarvan op de oriëntatie gegeven door de rechter

Maatregelen rechter – Schoolcontext			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	2,996882	df=4	p=0,55835
M-L Chi-square	3,065458	df=4	p=0,54693
Phi	0,0838745		
Contingency coefficient	0,083581		
Cramér's V	0,0838745		

Hetzelfde geldt door de beslissingen van de jeugdrechter. De vastgestelde afwijkingen in de spreidingen zijn slechts heel miniem.

Tabel 59. Invloed van een schoolcontext op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Schoolcontext						
	Schoolkader		Niet in of rond de school		Totaal dossiers (info gekend)	
berisping	24	30%	74	20%	98	22%
OTS	18	23%	71	19%	89	20%
OTS + gem. dienst	9	11%	46	12%	55	12%
privé-inst.	9	11%	59	16%	68	15%
gemeenschapsinst.	16	20%	100	27%	116	25%
uithandengeving	0	0%	6	2%	6	1%
huis van bewaring	1	1%	9	2%	10	2%
betrouw. pers.	0	0%	7	2%	7	2%
psychiatrie	1	1%	2	1%	3	1%
gebr. middelen	1	1%	2	1%	3	1%
totaal	79	100%	376	100%	455	100%

(3) Schoolcontext en gebruik van geweld

Gaan de minderjarigen die ten minste één feit pleegden in de schoolcontext, vaker over tot geweld of niet? Als we de twee beide variabelen in het eerste staal (parket) kruisen, merken we geen significant verschil: er komt niet minder of meer geweld voor in het kader van misdrijven op of rond de school.

Parket – Schoolcontext en gebruik van geweld			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	0,03554	df=1	p=0,85047
M-L Chi-square	0,035263	df=1	p=0,85105
Phi for 2 x 2 tables	0,007775		
Tetrachoric correlation	0,017254		
Contingency coefficient	0,007774		

Rechters – Schoolcontext en gebruik van geweld			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	3,23796	df=1	p=0,07195
M-L Chi-square	3,241839	df=1	p=0,07178
Phi for 2 x 2 tables	0,0871828		
Tetrachoric correlation	0,1709243		
Contingency coefficient	0,0868534		

Dezelfde analyse op de dossiers die onderworpen worden aan een maatregel van de jeugdrechter levert "beperkte" resultaten op. We stellen effectieve verschillen vast, maar die blijven niettemin beperkt: de dossiers waarin ten minste één delict is gepleegd in of rond de school en waaruit een maatregel van de rechter volgt, vermelden vaker dan de andere geweld bij het plegen van de feiten.

Tabel 60. Gebruik van geweld en schoolcontext

	Gebruik van geweld		Geen gebruik van geweld		Totaal	
Schoolkader	49	62%	30	38%	79	100%
Geen schoolkader	177	47%	199	53%	376	100%
Totaal	226	50%	229	50%	455	100%

4. Perceptie van het delict door de magistratuur: resultaten van de vragenlijst

Dit onderzoek naar de gegevens uit de dossiers kan aangevuld worden met de elementen uit de vragenlijst voor de magistraten die te maken hebben met de perceptie van ofwel de ernst van het delict, ofwel de ernst van de omstandigheden van het delict.

De analyse van de resultaten van de vragenlijst versterkt de conclusies nog die de studie op basis van enkel de dossiers, heeft opgeleverd.

Van de verschillende waarderingselementen die ze voorgelegd kregen, haalden de parketmagistraten het vaakst het type delict (57% van de vragenlijsten) en de omstandigheden van het delict (56%) aan als bepalend of belangrijk voor de beslissing. Terwijl deze elementen in verband met de

situatie van het delict in de formulieren van de parketmagistraten bovenaan de lijst prijken, komen ze bij de jeugdrechters maar op de derde (omstandigheden van het delict: 40%) en vierde plaats (type delict: 39%), na de elementen in verband met het gedrag van de minderjarige dat uit het dossier kan worden opgemaakt (48%) en de familiale dynamiek (43%).

We kunnen vervolgens de antwoorden van de magistraten over hun perceptie van de ernst van het delict of de omstandigheden van het delict kruisen met de oriëntaties en maatregelen die ze namen in elke beslissingsfase. Door dat onderzoek kunnen we de eerder vaststellingen verifiëren en bevestigen, *met name de belangrijke invloed van de omstandigheden van het misdrijf op de manier waarop het parket de dossiers behandelt en hun - bijna of volledig - onbestaande invloed op de beslissing van de jeugdrechter.*

(1) Perceptie van de ernst van het delict en van de omstandigheden van het delict en invloed op de manier waarop het parket de dossiers behandelt

De analyse die werd uitgevoerd op de 564 dossiers waarvoor de magistraten een antwoord gaven op deze vraag, wijst op *een statistisch uitgesproken sterke relatie tussen de perceptie van de ernst van het delict en de oriëntatie die het parket aan het dossier geeft.* De vergelijking van de spreiding van de gepercipieerde ernst van het misdrijf onderstreept de invloed van deze variabelen heel erg: de verhouding van doorverwijzingen naar de rechter bedraagt bij een delict of een aantal delicten dat als "ernstig" wordt beschouwd 34% terwijl dat in het andere geval slechts 6% is. Omgekeerd wordt een zaak veel makkelijker geseponeerd als de magistraat het misdrijf niet ernstig vindt. Wij stellen eveneens vast dat de verhouding van alternatieve maatregelen bij als ernstig beschouwde delicten twee keer hoger ligt dan bij minder ernstige delicten. *Alternatieve maatregelen hangen dus in de praktijk niet samen met minder ernstige delicten*, wat daarentegen waarschijnlijk wel het geval is voor de doorverwijzingen naar een centrum voor bijzondere jeugdzorg.

Oriëntaties parket – Perceptie van het delict			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	93,37216	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	92,27846	df=3	p=0,00000
Phi	0,4068826		
Contingency coefficient	0,37688		
Cramér's V	0,4068826		564 d.

Tabel 61. Invloed van de perceptie van het delict op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Perceptie van het delict					
	Als ernstig beschouwd delict		Als niet ernstig beschouwd delict		totaal
alternatief	19	9%	14	4%	6%
seponering	115	56%	311	87%	76%
doorverwijzing naar de rechter	71	34%	20	6%	16%
SAJ/CBJ	2	1%	12	3%	2%
Totaal	207	100%	357	100%	100%

De test is eveneens heel sluitend betreffende de perceptie van de omstandigheden van het delict.

Oriëntaties parket – Perceptie van de omstandigheden van het delict			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	90,17923	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	87,09572	df=3	p=0,00000
Phi	0,4016496		
Contingency coefficient	0,3727099		
Cramér's V	0,4016496		559 d.

Tabel 62. Invloed van de perceptie van de omstandigheden van het delict op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Perceptie van de omstandigheden van het delict					
	als ernstig beschouwde omstandigheden van het delict		als niet ernstig beschouwde omstandigheden van het delict		totaal
alternatief	16	8%	17	5%	6%
seponering	104	54%	316	86%	76%
doorverwijzing naar de rechter	69	36%	23	6%	16%
SAJ/CBJ	2	1%	12	3%	2%
Totaal	191	100%	368	100%	100%

Hetzelfde kunnen we zeggen over de spreiding van de verschillende oriëntaties: doorverwijzing naar de rechter komt zes keer meer voor als de omstandigheden van het delict als ernstig worden beschouwd dan in het andere geval.

Als we beide variabelen samen bekijken, d.w.z. als we de vragenlijsten bekijken waarin de magistraat ofwel het delict zelf, ofwel de omstandigheden van het delict, ofwel beide samen als ernstig beschouwt, dan wordt de invloed van deze variabele op de oriëntatie door het parket nog versterkt. Het aandeel van de doorverwijzingen naar de rechter wordt beperkt tot 4% als noch het delict, noch de omstandigheden als ernstig worden gezien. De seponering, sterk beperkt als het delict of de omstandigheden als ernstig worden beschouwd, vertegenwoordigt echter nog 57% van de beslissingen die het parket in dergelijke gevallen neemt.

Oriëntaties parket – Perceptie van het delict of de omstandigheden van het delict			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	99,29891	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	103,8088	df=3	p=0,00000
Phi	0,4173831		
Contingency coefficient	0,3851786		
Cramér's V	0,4173831		570 d.

Tabel 63. Invloed van de perceptie van het delict of de omstandigheden ervan op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Perceptie van het delict of de omstandigheden van het delict					
	als ernstig beschouwde omstandigheden van het delict		als niet ernstig beschouwde omstandigheden van het delict		totaal
alternatief	22	9%	12	4%	6%
seponering	138	57%	292	89%	76%
doorverwijzing naar de rechter	79	33%	13	4%	16%
SAJ/CBJ	3	1%	11	3%	2%
Totaal	242	100%	328	100%	100%

(2) Perceptie van de ernst van het delict en van de omstandigheden van het delict en invloed op de manier waarop de jeugdrechters de dossiers behandelen

Hetzelfde type analyse toegepast op de beslissingsfase binnen de bevoegdheid van de jeugdrechter levert geen sluitende resultaten op over de perceptie van de ernst van het delict op zich, of heel licht significante resultaten op het vlak van gepercipieerde ernst van de omstandigheden van het delict.

Maatregelen rechters – Perceptie van de omstandigheden van het delict			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	10,59865	df=4	p=0,03147
M-L Chi-square	10,99703	df=4	p=0,02660
Phi	0,1828503		
Contingency coefficient	0,1798681		
Cramér's V	0,1828503		

Als we de respectievelijke spreidingen onderzoeken, stoten we daadwerkelijk op een hogere verhouding van plaatsingen in een gemeenschapsinstelling voor de gevallen waar de omstandigheden van het delict als ernstig worden beschouwd.

Tabel 64. Invloed van de perceptie van de omstandigheden van het delict op de beslissing van de rechter

	Perceptie van de omstandigheden van het delict					
	ernstig		niet ernstig		totaal	
berisping	39	20%	35	25%	74	22%
OTS	34	17%	31	22%	65	19%
OTS + gem. dienst	20	10%	17	12%	37	11%
privé-inst.	32	16%	25	18%	57	17%
gemeenschapsinst.	62	32%	22	16%	84	25%
uithandengeving	2	1%	1	1%	3	1%
huis van bewaring	4	2%	2	1%	6	2%
betrouwb. pers.	1	1%	3	2%	4	1%
psychiatrie	2	1%	1	1%	3	1%
gebr. middel	0	0%	1	1%	1	0%
totaal	196	100%	138	100%	334	100%
	44%		31%		76%	

We zien ook een afwijking als we de spreidingen onderzoeken op basis van de gepercipieerde ernst van het delict zelf, maar die neemt bijlange dezelfde omvang niet aan, wat een verklaring is voor de niet-sluitende resultaten.

Tabel 65. Invloed van de perceptie van het delict op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechters – Perceptie van het delict						
	Als ernstig beschouwd delict		Als niet ernstig beschouwd delict		totaal	
berisping	45	23%	48	27%	93	25%
OTS	37	19%	35	20%	72	19%
OTS + gem. dienst	22	11%	20	11%	42	11%
privé-inst.	31	16%	28	16%	59	16%
gemeenschapsinst.	52	27%	36	20%	88	24%
uithandengeving	3	2%	0	0%	3	1%
huis van bewaring	4	2%	4	2%	8	2%
betrouwb. pers.	0	0%	3	2%	3	1%
psychiatrie	1	1%	2	1%	3	1%
gebr. middel	1	1%	0	0%	1	0%
totaal	196	100%	176	100%	372	100%
	44%		40%		84%	

Maatregelen rechter - Perceptie van het delict			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	2,453201	df=4	p=0,65304
M-L Chi-square	2,462161	df=4	p=0,65143
Phi	0,0833641		
Contingency coefficient	0,083076		
Cramér's V	0,0833641		

5. Conclusies over de types misdrijven die aan de basis liggen van de maatregel en hun invloed op de beslissing

Uit alle onderzochte statistische relaties blijkt heel duidelijk dat het alleen voor beslissingen van het parket is dat de aard van het misdrijf een echt significante invloed heeft op de behandeling van het dossier. Als we de verschillende geanalyseerde resultaten bekijken, is het meest bepalende element³⁵ het feit of de oriëntatie al dan niet een reactie is op de cumulatie van meerdere types van feiten. Cumulatie versterkt dus heel duidelijk de doorverwijzing van het dossier naar de rechter: de kans op deze maatregel wordt verviervoudigd. Dit element krijgt voorrang op de aard van de delicten. De types van feiten hebben niettemin eveneens een significante invloed op het verdere verloop van het dossier. Zo stijgt de kans op doorverwijzing naar de rechter als er in de eerste plaats diefstal, maar ook het gebruik en bezit van verdovende middelen, vandalisme, handel in verdovende middelen en ten slotte, in mindere mate, slagen en verwondingen gecumuleerd worden met andere types van feiten. Op zich wordt diefstal niet anders behandeld dan gemiddeld. Anders is het voor het gebruik en bezit van verdovende middelen: die dossiers worden duidelijk minder doorgestuurd naar de rechter. Dat geldt

³⁵ Het element met de hoogste graad van associatie.

ook, maar in mindere mate, voor opzettelijke slagen en verwondingen. Vandalisme zonder andere feiten wordt dan weer nooit vervolgd (in ons staal).

Ten slotte is er, bij de kenmerken rond het plegen van het delict, de context van "bende" of georganiseerde "groep", die wel marginaal blijft, maar toch een grote invloed heeft op de beslissing. Het gebruik van geweld heeft eveneens een significante invloed op de behandeling van het dossier.

Deze vaststellingen worden nog versterkt door de kruisanalyse van de antwoorden op de vragenlijsten en de beslissingen van de magistraten. Zowel de perceptie van het delict als de omstandigheden van het delict wijst de magistraat aan als de elementen die de beslissing het meest beïnvloeden. En hun invloed op de effectieve oriëntatie van het dossier blijkt daadwerkelijk sterk significant.

Op het vlak van de beslissingen van de jeugdrechter konden we slechts enkele heel zwakke relaties ontwaren tussen de verschillende elementen rond de misdrijven. De interpretatie ervan is bovendien niet altijd makkelijk. We brengen echter wel naar voren dat weggelopen een significante invloed heeft op de keuze van de maatregel: plaatsing wordt in dat geval veel meer opgelegd en dan vooral plaatsing in een gemeenschapsinstelling. De antwoorden op de vragenlijsten bevestigen het onbelangrijke aandeel van de criminele kenmerken in de beslissing van de jeugdrechter.

Hoofdstuk 2. Het bestaan van vroegere feiten en maatregelen

Na onderzoek van de beslissingen op basis van de misdrijven die eraan ten grondslag lagen, analyseren we de gerechtelijke situatie van de minderjarige, waarbij we rekening houden met twee verschillende aspecten: het bestaan van enerzijds vroegere feiten dan die waarop de onderzochte maatregel betrekking heeft en anderzijds vroegere gerechtelijke tussenkomsten ofwel van het parket, ofwel van de jeugdrechter.

Wij onderscheiden drie types tussenkomsten: die van het parket, die van de rechter, door voorlopige beschikking en via vonnis. Waar we ook rekening mee houden, is de frequentie van de dossiers waarin eerder al hetzij een beschikking hetzij een vonnis werd opgelegd. Ten slotte geeft een globaal cijfer het aantal dossiers weer met ofwel een vroegere tussenkomst van het parket, ofwel een tussenkomst van de jeugdrechter, ofwel beide samen.

Tabel 66. Bestaan van vroegere feiten en vroegere tussenkomsten in beide stalen

Parket en rechters – Vroegere feiten en gerechtelijke interventies								
	Vroegere feiten	Vroegere interventies van het parket	Vroegere maatregel rechter			Vroegere interventie parket en/of rechter	Totaal dossiers (info gekend)	
			Beschikking	Vonnis	Beschikking en/of vonnis			
Staal "parket"	36%	30%	17%	3%	18%	38%	100%	649
Staal "rechters"	46%	32%	27%	17%	31%	42%	100%	476

Van de minderjarigen die een beslissing van het parket of de jeugdrechter opgelegd kregen, kwamen ongeveer 4 op 10 al eerder met het gerecht in aanraking. Dit, relatief hoge, aantal geeft de verhouding weer van de "terugkeer" van minderjarigen in het gerechtelijke circuit. De onderzochte aantallen verschillen niet in het staal van dossiers met een oriëntatie van het parket en het staal van dossiers met een maatregel van de jeugdrechter. Het percentage van dossiers waarin vroegere feiten dan die die aan de basis van de beslissing liggen, werden gesignaleerd bedraagt 36% van de door het parket behandelde dossiers; voor het staal "rechters" wordt dat 46%. In het laatste staal echter, ligt het aantal dossiers van minderjarigen "die al voor de rechter zijn verschenen" significant hoger - bijna twee keer hoger - , vooral wat vroegere vonnissen betreft.

1. Bestaan van vroegere feiten en invloed op de behandeling van het dossier

A. Bestaan van vroegere feiten en invloed op de oriëntatie van het parket

Het feit dat de minderjarige vroeger al feiten heeft gepleegd die aan het parket werden gemeld, heeft een significante invloed op het type behandeling door het parket. Het aantal doorverwijzingen naar de rechter wordt in dat geval verdrievoudigd, terwijl het aantal seponeringen tegelijk gevoelig daalt. *De invloed van “recidive” op de kans op saisine door de jeugdrechter valt niet te ontkennen.*

Oriëntaties parket – Vroegere feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	41,30564	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	39,99126	df=3	p=0,00000
Phi	0,2522797		
Contingency coefficient	0,2446155		
Cramér's V	0,2522797		

Tabel 67. Invloed van het bestaan van vroegere feiten op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Vroegere feiten			
	Vroegere feiten Vermeld in het dossier	Geen vroegere feiten vermeld	totaal
alternatief	9%	5%	6%
seponering	62%	83%	75%
doorverwijzing naar de rechter	27%	9%	16%
SAJ/CBJ	3%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%
	236	413	649

B. Bestaan van vroegere feiten en invloed op de maatregel van de rechter

Deze invloed is eveneens, maar in mindere mate, gevoelig op het vlak van de beslissing die voortvloeit uit de bevoegdheid van de jeugdrechter.

Maatregelen rechter – Vroegere feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	21,03014	df=4	p=0,00031
M-L Chi-square	21,6622	df=4	p=0,00023
Phi	0,2181273		
Contingency coefficient	0,2131162		
Cramér's V	0,2181273		

Tabel 68. Invloed van het bestaan van vroegere feiten op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechters – Vroegere feiten						
	Vroegere feiten		Geen vroegere feiten		totaal	
berisping	38	17%	64	25%	102	21%
OTS	42	19%	51	20%	93	20%
OTS + gem. dienst	13	6%	43	17%	56	12%
privé-inst.	36	17%	40	16%	76	16%
gemeenschapsinst.	68	31%	52	20%	120	25%
uithandengeving	6	3%	0	0%	6	1%
huis van bewaring	9	4%	1	0%	10	2%
betrouw. pers.	2	1%	5	2%	7	1%
psychiatrie	2	1%	1	0%	3	1%
gebr. middelen	2	1%	1	0%	3	1%
totaal	218	100%	258	100%	476	100%

Zoals we kunnen opmaken uit de respectievelijke spreidingen, verandert het bestaan van vroegere feiten gevoelig de toepassing van twee types van maatregelen: *de plaatsing in een gemeenschapsinstelling, waarvan de kans stijgt met bijna 50%, en de gemeenschapsdienst, waarvan de kans bijna drie keer lager ligt*. De berisping komt eveneens minder vaak voor (daling van 25%). De plaatsing in een privé-inrichting evenals de gewone ondertoezichtstelling ondervinden slechts weinig gevolgen van recidive.

2. Bestaan van vroegere gerechtelijke tussenkomst en invloed op de behandeling van het dossier

De volgende tabel geeft de resultaten weer van de invloed-analyse van elk van de variabelen op elk niveau van de beslissingname. Globaal gezien heeft *het feit dat er vroeger een gerechtelijke tussenkomst is geweest, een statistisch significante invloed op de behandeling van het dossier op elk beslissingsniveau*. Deze invloed blijkt echter iets sterker te zijn in de beslissingsfase onder de bevoegdheid van de jeugdrechter. Of het nu om een vroegere interventie van het parket gaat of van de jeugdrechter, dat maakt weinig uit³⁶.

Tabel 69. Invloed van het bestaan van een vroegere tussenkomst op de beslissing van het parket en de rechter

Invloed van een vroegere gerechtelijke tussenkomst				
Type interventie	Invloed op de oriëntatie van het parket		Invloed op de maatregel van de rechter	
	p	Cramer's V	p	Cramer's V
Gerechtelijke interventie (eender welke)	p=0,00483	0,14	p=0,00011	0,23
Interventie van het parket	p=0,00005	0,19	p=0,00058	0,21
Maatregel van de jeugdrechter	p=0,00087	0,16	p=0,01165	0,17
Beschikking van de jeugdrechter	p=0,00061	0,16	p=0,00162	0,20
Vonnis	p=0,00000	(0,27)	p=0,53394	0,08

³⁶ De resultaten in verband met de invloed van een vroegere vonnis op de oriëntatie van het parket mogen we niet voor waar aannemen, gezien het te kleine aantal in bepaalde categorieën.

A. Bestaan van vroegere gerechtelijke tussenkomsten en invloed op de oriëntatie van het parket

Tabel 70. Invloed van het bestaan van een vroegere tussenkomst op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Vroegere gerechtelijke tussenkomsten							
	Vroegere interventies van het parket		Vroegere maatregel van de rechter		Vroegere gerechtelijke tussenkomst		totaal
	ja	neen	ja	neen	ja	neen	
alternatief	6%	7%	5%	7%	6%	6%	6%
seponering	65%	80%	68%	77%	69%	79%	75%
doorverwijzing naar de rechter	26%	11%	27%	13%	22%	12%	17%
SAJ/CBJ	3%	2%	0%	3%	2%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Het bestaan van vroegere gerechtelijke interventies versterkt duidelijk de frequentie van de doorverwijzingen naar de rechter: het aantal wordt zo meer dan verdubbeld, ten nadele van de seponering. Ook al ondervinden de alternatieve maatregelen maar weinig invloed van een vroegere tussenkomst, toch komen ze iets minder vaak voor. Dat geldt ook voor de doorverwijzing naar een centrum voor bijzondere jeugdzorg, die zelfs helemaal vermeden wordt als de jeugdrechter ooit al eens een maatregel heeft opgelegd.

B. Bestaan van vroegere gerechtelijke tussenkomsten en invloed op de maatregel van de rechter

Tabel 71. Invloed van het bestaan van een vroegere tussenkomst op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter - Vroegere gerechtelijke tussenkomsten							
	Vroegere interventies van het parket		Vroegere maatregel van de rechter		Vroegere gerechtelijke tussenkomst		totaal
	ja	neen	ja	neen	ja	neen	
berisping	15%	24%	15%	24%	16%	25%	21%
OTS	19%	20%	16%	21%	17%	21%	20%
OTS + gem. dienst	5%	15%	7%	14%	6%	16%	12%
privé-inst.	17%	15%	16%	16%	17%	15%	16%
gemeenschapsinst.	35%	21%	32%	22%	33%	19%	25%
uithandengeving	1%	2%	4%	0%	3%	0%	1%
huis van bewaring	5%	1%	5%	1%	5%	0%	2%
betrouwb. pers.	1%	2%	1%	2%	1%	2%	1%
psychiatrie	1%	1%	1%	0%	1%	0%	1%
gebr. aan midd.	1%	1%	1%	1%	1%	0%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

De tabel die de spreidingen vergelijkt volgens het al dan niet bestaan van enige vorm van vroegere tussenkomst kan goed worden vergeleken met de tabel die de gegevens bevat over het bestaan van vroegere feiten. De vastgestelde afwijking ten aanzien van de plaatsing in een gemeenschapsinstelling wordt nog versterkt: de plaatsing in een gemeenschapsinstelling ligt, als er vroeger al gerechtelijke tussenkomsten zijn geweest, boven de 66%. De gemeenschapsdienst wordt het meest beïnvloed

door het feit of er vroeger al een gerechtelijke tussenkomst is geweest: de kans hierop wordt 2 tot 3 keer kleiner.

Wat de marginalere maatregelen betreft, zoals plaatsing in een huis van bewaring en uithandengeving, kunnen we, zonder deze vaststellingen statistisch te staven, vaststellen dat het bestaan van een vroegere tussenkomst het dossier beïnvloedt. Geen van beide werd immers toegepast in de dossiers waarin een vroegere tussenkomst werd vastgesteld en omgekeerd vergroot het bestaan van een vroegere maatregel van de jeugdrechter de kans hierop (binnen dezelfde verhoudingen, aangezien de respectievelijke kansen in het totaal slechts miniem zijn).

C. De minderjarigen “zonder vroegere feiten en/of vroegere maatregel”

Zoals gezegd, bedraagt het aantal minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, die al eerder andere feiten hebben gepleegd en die al eerder een maatregel van de jeugdrechter opgelegd hadden gekregen, via vonnis of beschikking, 32%. In 32 % van de gevallen, is de onderzochte maatregel dus niet de eerste maatregel, maar de tweede of de zoveelste maatregel tegenover dezelfde minderjarige. In de overige 68% gaat het wel degelijk om de eerste maatregel.

In deze groep moeten we nog twee subgroepen onderscheiden. Die waarvoor geen enkel vroeger feit gekend is: deze groep vertegenwoordigt meer dan de helft (52%); en de groep waarvoor er eerdere feiten gekend zijn, maar die de jeugdrechter echter geen maatregel heeft opgelegd: ze maken 16% van het staal uit.

We hebben reeds de invloed onderzocht van vroegere feiten en van een vroegere tussenkomst op de spreiding van de verschillende maatregelen. Het is interessant om ook eens van naderbij te bekijken hoe het staat met de maatregelen tegen de specifieke categorie van minderjarigen “zonder vroegere feiten en/of vroegere maatregel”, in vergelijking met de andere categorieën minderjarigen.

Tabel 72. Minderjarigen “zonder vroegere feiten en/of vroegere maatregel” die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen

	Eerste maatregel			Zoveelste maatregel	Gekende informatie	
	geen vroegere feiten	vroegere feiten	totaal			
berisping	61%	17%	78%	21%	101	100%
OTS	54%	20%	74%	26%	92	100%
OTS + gem. dienst	74%	8%	82%	17%	53	100%
privé-inst.	51%	16%	67%	32%	74	100%
gemeenschapsinst.	40%	20%	60%	38%	117	100%
Totaal	52%	16%	68%	30%	466	100%

Bij de ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst gaat het meestal om een eerste maatregel en de eerste feiten (74%). In 82 % van de gevallen is de gemeenschapsdienst de eerste maatregel tegenover de minderjarige. We kunnen met andere woorden zeggen *dat de categorie van minderjarigen die*

een gemeenschapsdienst opgelegd krijgen, het meest “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” profiel hebben. We stelden eerder al vast dat dit type maatregel gemiddeld genomen wordt voor een kleiner aantal misdrijven dan voor de andere categorieën maatregelen. Het lijkt er dus sterk op dat gemeenschapsdienst wordt gebruikt voor minderjarigen waarvoor alles erop wijst dat ze relatief minder diep in de delinquentie en het gerechtelijke circuit vastzitten dan de andere categorieën minderjarigen die een maatregel krijgen door de jeugdrechter.

De volgende categorie die nauw aansluit bij het *meest “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel”* is de "berisping", waar het in 61% van de gevallen om het eerste feit en de eerste maatregel gaat en in 78% van de gevallen om de eerste maatregel, ongeacht eventueel eerder gepleegde feiten. De categorie "gewone ondertoezichtstelling" vertoont eveneens een profiel dat dicht bij deze eerste groep aanleunt, met 54% dossiers zonder eerder gepleegd feit of vroegere maatregel en 74% van de gevallen waar het een eerste maatregel betreft.

Het verschil wordt veel groter bij de plaatsingen in een privé- of gemeenschapsinstelling. Als we enkel rekening houden met de 5 categorieën van maatregelen die statistisch genoeg vertegenwoordigd zijn, zijn het de minderjarigen die werden geplaatst in een gemeenschapsinstelling die het vaakst al eerdere feiten hebben gepleegd en al andere maatregelen hebben opgelegd gekregen. Maar de frappantste vaststelling is de omvang van dit percentage: is het immers niet verwonderlijk dat het bij 40% van de minderjarigen die werden geplaatst in een gemeenschapsinstelling om het eerste feit of de eerste feiten gaat en een eerste maatregel? Met andere woorden, *als de jeugdrechter beslist de minderjarige in een gemeenschapsinstelling te plaatsen, blijkt dat er vier keer op de tien niet eerst een andere maatregel werd geprobeerd, hoewel het toch om het eerste feit van de minderjarige gaat.* Dit aandeel van dossiers "zonder vroegere feiten of maatregelen" bedraagt voor de plaatsingen in een privé-inrichting iets meer dan de helft van de gevallen.

Om dieper in te gaan op deze analyse kunnen we ons afvragen of de beslissing tot plaatsing in een gemeenschap- of privé-inrichting van minderjarigen die nooit eerder een delict hebben gepleegd en nooit eerder een gerechtelijke interventie hebben gekend, kan verklaard worden door bepaalde kenmerken van de gepleegde feiten, die wijzen op een grotere "ernst" van de gepleegde feiten. We onderzochten eerst de eventuele invloed van het bestaan van geweld bij het plegen van de misdrijven (zie infra). Die hypothese kunnen we onderzoeken door de drie variabelen te kruisen: type maatregel, "zonder vroegere feiten en vroegere maatregel" of niet, en al dan niet gebruik van geweld bij het plegen van het delict. De aldus bekomen resultaten bevestigen de hypothese niet. Bij de minderjarigen die werden geplaatst in een gemeenschapsinstelling en nooit eerder een andere maatregel opgelegd kregen of andere feiten pleegden, bedraagt het aantal minderjarigen die, op basis van het feit zelf of volgens wat in het dossier stond, geweld gebruikten exact de helft, wat overigens overeenstemt met de verhouding in alle 445 dossiers waarvoor de informatie beschikbaar is. We

stellen hetzelfde vast ten aanzien van de minderjarigen die in een privé-inrichting werden geplaatst. Paradoxaal genoeg zijn het de minderjarige “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” die gewone ondertoezichtstelling opgelegd krijgen en in tweede instantie ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst, die het vaakst geweld gebruikten.

Als we vervolgens, in deze specifieke categorie van “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” die in een gemeenschapsinstelling werden geplaatst, *de door de rechter gepercipieerde ernst van de delicten en van de omstandigheden* onderzoeken, stellen we vast dat die in 66% van de gevallen niet als ernstig worden beschouwd. *Het feit dat de delicten als ernstig worden beschouwd, verklaart voor jongeren die hun eerste feit pleegden of een eerste maatregel opgelegd kregen, dus slechts twee keer op drie een plaatsing in een gemeenschapsinstelling.*

Tabel 73. Gebruik van geweld bij minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen

Minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel”				
	Vermelding van geweld	Geen vermelding van geweld	Totaal	% geweld
berisping	28	30	58	48%
OTS	32	16	48	67%
OTS + gem. dienst	22	16	38	58%
gemeenschapsinst.	23	23	46	50%
privé-inst.	15	17	32	47%
uithandengeving	0	0	0	
huis van bewaring	1	0	1	
betr. pers.	4	1	5	
psychiatrie	1	0	1	
gebrek aan middelen	1	0	1	
Totaal	127	103	230	55%

Wat valt op als we vervolgens de minder frequente maatregelen onderzoeken? Wat de uithandengeving betreft, is de vaststelling duidelijk: de 6 saisines werden allemaal uitgesproken tegenover minderjarigen die eerder al feiten pleegden en al een of meerdere maatregelen opgelegd kregen. Van de tien voorlopige plaatsingen in een huis van bewaring werden er 8 uitgesproken na meerdere andere maatregelen en vroegere feiten, eentje werd er echter al onmiddellijk opgelegd na het eerste feit van de minderjarige en als allereerste maatregel. De enkele minderjarigen die werden geplaatst bij een betrouwbaar persoon zijn heel overwegend “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel”. Ten slotte gaat het bij twee van de drie minderjarigen die in een psychiatrische instelling werden geplaatst al niet meer om hun eerste maatregel.

3. Conclusies over de invloed van vroegere feiten en maatregelen op de beslissing

Als we de vastgestelde significante invloeden onderzoeken en vergelijken met wat we eerder al vaststelden over het type feit en de cumulatie ervan, kunnen we enkele belangrijke besluiten trekken.

- Voor de beslissingen van het parket: meer nog dan het feit al eerder met het gerecht in aanraking te zijn geweest, heeft het feit eerder al daden te hebben gepleegd een invloed op de behandeling van het dossier. Deze invloed komt echter niet zo sterk naar voren als de invloed van meerdere feiten van verschillende aard die worden gecumuleerd. Qua belang komt deze invloed op gelijke hoogte met die van het type van de gepleegde feiten.
- Voor de beslissingen van de rechter: het type delict of de cumulatie van delicten van verschillende aard heeft slechts een minieme of helemaal geen invloed. Het feit eerder al feiten te hebben gepleegd en/of eerder al met het gerecht in aanraking te zijn geweest, maakt daarentegen wel iets uit (in gelijke mate). De invloed van recidive is iets minder uitgesproken dan bij het parket. Een vroegere gerechtelijke tussenkomst heeft daarentegen een duidelijkere invloed dan in de beslissingsfase van het parket.

Hoofdstuk 3. Socio-demografische kenmerken en specifieke problemen: beschrijving en analyse van de invloed op de beslissing

1. Het geslacht

A. Beschrijving van de steekproeven

Tabel 74. Verdeling volgens het geslacht in beide steekproeven

	Minderjarigen van het mannelijke geslacht		Minderjarigen van het vrouwelijke geslacht		Totaal (gekende info)	
Staal "parket"	544	84%	102	16%	646	100%
Staal "rechters"	422	89%	53	11%	475	100%

Zowel in het staal van dossiers met een beslissing van het parket als in het staal met een maatregel van de jeugdrechter, *zijn overwegend jongens betrokken in de dossiers*. Dat geldt zelfs nog iets meer in de beslissingsfase die onder de bevoegdheid van de rechter valt (89%) dan in die van het parket (84%), met dien verstande dat die afwijking wel beperkt blijft.

Het overwicht van jongens in de populatie die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kreeg is dus blijkbaar niet het gevolg van het feit dat het parket een selectie doorvoert. Het fenomeen is al duidelijk aanwezig in de dossiers die naar de magistraten gaan. De selectie van het parket zal het fenomeen veeleer versterken dan beperken, maar ze drukken er toch niet echt hun stempel op.

B. Invloed op de beslissing

Vertoont de behandeling van de dossiers significante verschillen naargelang het geslacht van de minderjarige in kwestie?

(1) Geslacht en invloed daarvan op de oriëntatie van het parket

De statistische analyse wijst op een licht significante invloed op de beslissingname bij het parket. Uit onderzoek van de respectievelijke spreidingen *blijkt dat enkel de marginaalste oriëntaties een significant verschil vertonen volgens geslacht*. Alternatieve maatregelen worden immers minder vaak toegepast bij meisjes dan bij jongens. Doorverwijzing naar de centra voor bijzondere jeugdzorg komt daarentegen veel vaker voor bij meisjes.

Het aantal seponeringen is exact hetzelfde in de groep van meisjes als in de veel grotere groep jongens. Saisine door de jeugdrechter is daarentegen iets zeldzamer, maar de vastgestelde afwijking is miniem. *Het geslacht blijkt trouwens geen rol van betekenis te spelen als het parket het dossier behandelt.*

Oriëntaties parket - geslacht			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	15,00981	df=6	p=0,02019
M-L Chi-square	12,43791	df=6	p=0,05289
Phi	0,1520776		
Contingency coefficient	0,1503489		
Cramér's V	0,1075351		

Tabel 75. Invloed van het geslacht op de beslissing van het parket

	Minderjarigen van het mannelijke geslacht		Minderjarigen van het vrouwelijke geslacht		Totaal (gekende info)	
alternatief	37	7%	4	4%	41	6%
seponering zonder gevolg	410	75%	76	75%	486	75%
doorverwijzing naar de rechter	88	16%	14	14%	102	16%
SAJ/CBJ	9	2%	8	8%	17	3%
Totaal	544	100%	102	100%	646	100%

(2) Geslacht en invloed op de maatregel van de rechter

Maatregelen rechter - Geslacht			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	11,33438	df=4	p=0,02306
M-L Chi-square	12,2142	df=4	p=0,01583
Phi	0,1592374		
Contingency coefficient	0,1572561		
Cramér's V	0,1592374		

De statistische test, die significant is voor de beslissingsfase onder de bevoegdheid van de jeugdrechter, wijst hier op een lichtjes sterkere invloed. We gingen de invloed na op de respectievelijke spreidingen.

Tabel 76. Invloed van het geslacht op de beslissing van de rechter

	Minderjarige van het mannelijke geslacht		Minderjarige van het vrouwelijke geslacht		Totaal (info gekend)	
berisping	95	23%	7	13%	102	21%
OTS	83	20%	10	19%	93	20%
OTS + gem.dienst	54	13%	2	4%	56	12%
privé-inst.	62	15%	14	26%	76	16%
gemeenschapsinst.	101	24%	19	36%	120	25%
uithandengeving	6	1%	0	0%	6	1%
huis van bewaring	9	2%	0	0%	9	2%
betrouwb. pers.	6	1%	1	2%	6	1%
psychiatrie	3	1%	0	0%	3	1%
gebr. middel	3	1%	0	0%	3	1%
totaal	422	100%	53	100%	475	100%
	89%		11%		100%	

De significante relatie tussen geslacht en keuze van de maatregel zien we vooral bij *het grotere aantal plaatsingen van meisjes in gemeenschapsinstellingen en privé-inrichtingen*, waarvan de verhouding respectievelijk met 50% en 73% stijgt in vergelijking met de jongens. *Parallel is het aandeel van de berisping, de gewone ondertoezichtstelling en vooral gemeenschapsdienst in verhouding kleiner.*

(3) Geslacht, omstandigheden van het delict en gerechtelijk verleden

Hoe verhoudt de vrouwelijke populatie zich, bekeken vanuit de gerechtelijke situatie en de omstandigheden van de misdrijven? Kunnen er specifieke

kenmerken aan de basis liggen van een verschillende behandeling door de jeugdrechter?

Tabel 77. Geslacht, gerechtelijk verleden en omstandigheden van het misdrijf

Geslacht - Gerechtelijk verleden en omstandigheden van het misdrijf				
	Staal "parket"		Staal rechter"	
	Meisjes	Jongens	Meisjes	Jongens
Zonder vroegere feiten en vroegere maatregel	68%	52%	60%	52%
Gebruik van geweld	14%	23%	44%	49%
Cumulatie van verschillende feiten	13%	15%	56%	51%
Als ernstig beschouwd delict of omstandigheden	42%	42%	45%	63%

De meisjes die een beslissing van het parket opgelegd kregen, zijn significant vaker (68%) dan de jongens (52%) minderjarigen « zonder vroegere feiten en vroegere maatregel» die nog nooit met het gerecht in aanraking zijn gekomen. Hetzelfde kunnen we vaststellen voor de minderjarige die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgt, maar hier is de afwijking minder significant: het gaat vaker dan bij de jongens (60% van de meisjes tegenover 52% van de jongens) om een eerste maatregel voor eerste feiten. *Het grotere aantal plaatsingen van meisjes is in elk geval niet het gevolg van een sterkere verankering in een bepaalde vorm van delinquentie*: integendeel, hoewel het in verhouding vaker om eerste feiten gaat, lopen ze globaal meer risico te worden geplaatst.

Dat groter aantal plaatsingen kan evenmin het gevolg zijn van meer gebruik van geweld of van feiten - of omstandigheden - die de magistraat ernstiger acht. Geweld komt in beide stalen (maar uitgesprokener voor de eerste beslissingsfase) immers iets minder vaak voor bij meisjes dan bij jongens. Het aantal als ernstig beschouwde delicten ligt dan weer gelijk bij zowel jongens als meisjes die een beslissing van het parket opgelegd krijgen, terwijl dat bij de meisjes die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen veel minder is.

De meisjes cumuleren overigens zowat even vaak als jongens meerdere types van feiten. Dat element verklaart dus evenmin het verschil in behandeling op het vlak van de rechterlijke beslissing.

En het type van het gepleegde feit? In het staal van dossiers met een maatregel van de jeugdrechter, ligt de verhouding van meisjes die zich hebben bezondigd aan diefstal op ongeveer hetzelfde niveau als de jongens; ze zijn lichtjes in de minderheid wat betreft opzettelijke slagen en verwondingen. Qua gebruik en bezit van verdovende middelen scoren ze daarentegen iets hoger (15% meisjes terwijl ze slechts 10% van het totaal vertegenwoordigen). De meisjes zijn eveneens oververtegenwoordigd in de dossiers van minderjarigen die van huis weglopen (het aandeel van de meisjes bedraagt in dat geval 20% tegenover 10% in het geheel van dossiers). Zoals we eerder al vaststelden, wordt in deze gevallen vaker naar plaatsing gegrepen. Dit element zal dus waarschijnlijk invloed hebben op het verschil in behandeling in de beslissingsfase bij de jeugdrechter.

2. De leeftijd

A. Beschrijving van de steekproeven

In de volgende tabel vindt u het aantal minderjarigen per leeftijdscategorie in elk staal. De correctieprocedure, die elk type van beslissing tot zijn juiste verhoudingen moet herleiden, verandert slechts weinig aan de verhoudingen die werden berekend voor elk van de stalen. Enkel het aantal +18-jarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, wordt significant teruggedrongen³⁷.

Tabel 78. Leeftijd van de minderjarigen in beide stalen

Stalen "parket" en "rechters" - Leeftijdscategorieën								
	minder dan 10	10 tot 13 jaar	14 jaar	15 jaar	16 jaar	17 jaar	18 jaar en meer	Totaal
Staal "parket"	2%	16%	10%	17%	20%	28%	8%	100%
Staal "rechters"	0%	6%	11%	14%	28%	30%	12%	100%

Stalen "parket" en "rechters" - Leeftijdscategorieën - na correctieprocedure								
	minder dan 10	10 tot 13 jaar	14 jaar	15 jaar	16 jaar	17 jaar	18 jaar en meer	Totaal
Staal "parket"	2%	15%	9%	17%	21%	28%	8%	100%
Staal "rechters"	0%	7%	11%	14%	28%	31%	9%	100%

Onderzoek naar de frequentie van de dossiers volgens leeftijd van de minderjarigen in elk van de twee stalen wijst op een in verhouding hoger aantal jongere minderjarigen bij degenen die een beslissing van het parket opgelegd krijgen en, parallel, een groter aantal oudere minderjarigen bij degenen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen. Dit verschil is merkbaar door de iets hogere gemiddelde leeftijd in de beslissingsfase onder de bevoegdheid van de rechter (15 en 4 maanden) dan in de beslissingsfase van het parket (16 jaar).

Van de jongeren die een beslissing van het parket opgelegd kregen, is 2% jonger dan 10 en in totaal 18% jonger dan 14 jaar. In het staal van dossiers met een maatregel van de jeugdrechter, heeft slechts 6% de leeftijd van 14 jaar nog niet bereikt. In beide stalen zijn de best vertegenwoordigde leeftijdscategorieën, in volgorde van belangrijkheid, 17, 16 en 15 jaar. De 15-16-jarigen maken op hun eentje bijna de helft uit van het staal "parket" en bijna 60% van het staal "rechters". De vastgestelde minimumleeftijd is bij het parket 5 jaar en in het stadium van de rechterlijke beslissing 10 jaar.

De +18-jarigen - die vóór hun 18 jaar feiten hebben gepleegd die onder de rechtspraak voor minderjarigen vallen - vertegenwoordigen 8% van de dossiers van het parket, ze maken in het staal 12% uit van de populatie die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kreeg (of 9 % als we elk van de

³⁷ Wat een gevolg is van de oververtegenwoordiging van de berispingen in ons staal, een maatregel die werd toegepast op een in een verhouding groter aantal +18-jarigen.

maatregelen, en in het bijzonder de berisping, tot hun juiste verhoudingen herleiden).

B. Invloed op de beslissing

(1) Leeftijd en invloed op de behandeling van het dossier door het parket

De analyse wijst op *geen enkele statistisch significante invloed* van de leeftijdscategorie op de keuze van het parket betreffende de oriëntatie van het dossier.

Oriëntaties parket – Leeftijdscategorie			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	21,47024	df=18	p=0,25638
M-L Chi-square	19,4217	df=18	p=0,36632
Phi	0,1863907		
Contingency coefficient	0,1832349		
Cramér's V	0,1076127		

Tabel 79. Invloed van de leeftijd van de minderjarigen op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Leeftijdscategorie															
	minder dan 10 jaar		10 tot 13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar		17 jaar		18 jaar en meer		Totaal
alternatief	1	7%	12	12%	4	7%	4	4%	9	7%	9	5%	1	2%	6%
seponering	11	73%	73	75%	50	83%	79	77%	85	68%	119	70%	42	88%	74%
doorverwijzing rechter	2	13%	10	10%	4	7%	17	17%	26	21%	38	22%	5	10%	17%
SAJ/CBJ	1	7%	2	2%	2	3%	3	3%	5	4%	4	2%	0	0%	3%
Totaal	15	100%	97	100%	60	100%	103	100%	125	100%	170	100%	48	100%	100%

Uit de frequentie van de verschillende beslissingen naargelang de leeftijdscategorie kunnen we geen enkele fundamentele wijziging ontwaren in de spreiding van de oriëntaties. Er zijn echter enkele verschillen die we willen onderstrepen. Hoewel we niet kunnen zeggen dat het aantal dossiers dat wordt doorverwezen naar de rechter coherent stijgt met de leeftijd van de minderjarige in kwestie, stellen we wel vast dat het aantal -15-jarigen meestal merkkelijk kleiner is, doordat die vaker tot alternatieve maatregelen worden doorverwezen. Deze afwijkingen zijn echter niet statistisch significant, zodat we niet kunnen besluiten dat de leeftijd van de jongere een beslissende invloed heeft op de beslissing.

(2) Leeftijd en invloed op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter

Dat is echter anders in de beslissingsfase bij de jeugdrechter, waar *de analyse het bestaan verifieert van statistisch significante verschillen naargelang de leeftijdscategorie van de minderjarige*.

Maatregelen rechter – Leeftijdscategorie			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	105,6247	df=20	p=0,00000
M-L Chi-square	99,46888	df=20	p=0,00000
Phi	0,4893994		
Contingency coefficient	0,4395802		
Cramér's V	0,2446997		

Tabel 80. Invloed van de leeftijd van de minderjarigen op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Leeftijdscategorieën													
	10 tot 13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar		17 jaar		18 jaar en meer		Totaal
berisping	3	10%	10	20%	8	13%	26	20%	19	14%	36	67%	22%
OTS	3	10%	7	14%	13	20%	27	21%	39	28%	3	6%	20%
OTS +gem.dienst	5	17%	8	16%	7	11%	16	12%	12	9%	8	15%	12%
privé-inst.	9	30%	6	12%	12	19%	22	17%	23	17%	1	2%	16%
gem.inst.	9	30%	18	35%	22	34%	37	28%	31	22%	1	2%	26%
Totaal	30	100%	51	100%	64	100%	130	100%	139	100%	54	100%	100%
	6%		11%		14%		28%		30%		12%		

Gemeenschapsdienst lijkt met het ouder worden steeds minder te worden toegepast: de maatregel wordt toegepast op de 17% van de groep jonger dan 14 jaar om gradueel te dalen tot 9% voor de minderjarigen jonger dan 17 jaar. Deze verhouding stijgt echter opnieuw bij de 12% jongeren van 18 jaar en ouder. *Gewone ondertoezichtstelling wordt dan weer meer toegepast naarmate de minderjarige ouder wordt* (behalve voor de jongeren van 18 jaar en ouder).

Ook plaatsing in een gemeenschapsinstelling verschilt volgende de leeftijd van de minderjarige. *Deze maatregel wordt - in verhouding - beduidend meer gebruikt voor minderjarigen van 14 en 15 jaar, en zelfs voor de minderjarigen jonger dan 14 jaar* dan voor de 16- en 17-jarigen: zo ligt de verhouding plaatsingen in een gemeenschapsinstelling 50% hoger voor een minderjarige van minder dan 16 jaar dan voor een minderjarige van 16 jaar en meer. Terwijl de verhouding plaatsingen van 14-jarigen in een gemeenschapsinstelling 35% bedraagt, daalt deze verhouding gestaag naarmate de leeftijd stijgt, om voor de 17-jarigen te stranden op 22%. Boven de 17 jaar wordt dit een heel marginale maatregel.

Deze vaststelling valt enkel te verklaren door de significante invloeden in de beslissingsfase van de jeugdrechter, die we eerder al aanhaalden. Ter herinnering, twee factoren in verband met de gerechtelijke situatie bleken een significante invloed te hebben in deze beslissingsfase: het feit eerder al misdrijven te hebben gepleegd (recidive) en het feit eerder al met het gerecht in aanraking te zijn geweest versterken de kans op plaatsing in een gemeenschapsinstelling op significante wijze. Als wij deze twee variabelen nu kruisen met de variabele "leeftijd", stellen we - logischerwijs - vast dat er daadwerkelijk een significant verband bestaat, maar in de andere zin dan wat zou helpen te verklaren waarom de jongere minderjarige meer kans maakt om te worden geplaatst in een gemeenschapsinstelling. Met andere woorden: de minderjarige van 16 jaar en ouder heeft in verhouding vaker al eerder feiten

gepleegd en is ook al vaker met het gerecht in aanraking geweest, maar hij maakt wel minder kans in een gemeenschapsinstelling te worden geplaatst. De minderjarige van minder dan 16 jaar loopt evenmin significant vaak van huis weg, een element dat, zoals we eerder zagen, ook sneller tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling leidt.

Het onderzoek kan geen duidelijk fenomeen blootleggen betreffende de plaatsingen in een privé-inrichting, uitgenomen het feit dat ze in verhouding heel vaak worden gebruikt voor jongeren van minder dan 13 jaar (30% tegen 16% in alle dossiers samen).

We zullen nog zien dat *bij de jongeren van 18 jaar en ouder, de berisping heel frequent voorkomt* (67%), wat waarschijnlijk een gevolg is van het feit dat deze maatregel het mogelijk maakt een dossier af te sluiten voor jongeren, die in de toekomst niet meer zullen afhangen van het jeugdrecht.

Laten we ten slotte even naar de twee marginaalste maatregelen kijken: eerst is er de uithandengeving: het gaat in ons staal - logischerwijs - enkel om minderjarigen van 17 en 18 jaar. De plaatsing in een huis van bewaring raakt dan weer in hoofdzaak minderjarigen van 17 jaar.

3. Nationaliteit en origine van de minderjarigen

De gegevens over de beide populaties in kwestie werden hiervoor verzameld op basis van twee verschillende criteria: enerzijds de nationaliteit en anderzijds de origine, ongeacht de nationaliteit.

A. Beschrijving van de twee populaties

(1) *De nationaliteit*

Ten aanzien van de nationaliteit namen we drie begincategorieën: de Belgen, de vreemdelingen uit de Europese Unie en de niet-Europese. Het aandeel van de minderjarigen van Belgische nationaliteit bedraagt 79% in het staal van minderjarigen die een beslissing van het parket opgelegd krijgen en 72% in het staal van minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen.

Tabel 81. Verdeling van de minderjarigen op basis van nationaliteit in beide stalen

	Belgische nationaliteit	Nationaliteit uit de Europese Unie	Niet-EU-nationaliteit Europese Unie	Totaal dossiers (info gekend)	Ongekend
Staal "parket"	494	15	116	649	24
	79%	2%	19%	100%	
Staal "rechters"	342	17	115	474	2
	72%	3,6%	24%	100%	

Als we deze informatie vergelijken met *de demografische gegevens* die in 1999 werden gepubliceerd voor de gehele Belgische bevolking³⁸, *is het duidelijk dat de populatie van buitenlandse niet-EU-nationaliteit sterk oververtegenwoordigd is*. De populatie met de nationaliteit van een land buiten de Europese Unie bedraagt voor heel België 3,2%, voor alle leeftijden en alle gewesten samen.

Deze oververtegenwoordiging is iets minder groot in vergelijking met de referentiepopulatie van de -18-jarigen. Het aandeel van vreemdelingen van buiten de Europese Unie bedraagt dan 4,4%. Het aantal vreemdelingen met de nationaliteit uit een van de landen van de Europese Unie is dan weer heel vergelijkbaar met wat we bij de Belgische bevolking jonger dan 18 jaar vaststellen (3,2%).

Ten slotte moeten we in deze materie rekening houden met de gewestelijke spreiding. Een belangrijk deel van de vreemdelingen van niet-EU-nationaliteit is immers geconcentreerd in het Brussels gewest, waar ze ongeveer 14% uitmaken van de populatie, terwijl dat in Vlaanderen en Wallonië slechts 2% is. Zoals we uitlegden in het eerste deel van dit rapport, zijn de Brusselse beslissingen lichtjes oververtegenwoordigd in ons staal van dossiers (21% van alle dossiers). Door een snelle omrekening kunnen we het referentiepercentage globaal op 4,5% schatten, d.w.z. het percentage dat we

³⁸ We verwijzen naar de gegevens die werden gepubliceerd door *het Nationaal Instituut voor de Statistiek* evenals naar de gegevens die beschikbaar zijn op de site van het *Centrum voor gelijke kansen*.

zouden kunnen bereiken als de verdeling van de populatie gelijkaardig was aan die in de globale populatie, alle leeftijden samengenomen. Deze berekening die rekening houdt met de gewestelijke diversiteit kunnen we slechts maken als we ook rekening houden met de leeftijdscategorie, maar over die info beschikken we niet. We kunnen niettemin veronderstellen dat het percentage hoger zou liggen, gezien het globaal grotere aandeel van de minderjarigen van niet-EU-nationaliteit. *In elk geval valt de oververtegenwoordiging van minderjarigen van buitenlandse nationaliteit (van buiten de Europese Unie) bij de minderjarigen die een beslissing van het parket of een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, niet te ontkennen:* terwijl het percentage dat we konden verwachten als de verdeling gelijk was aan die in de totale groep minderjarigen zo'n 5% is, bedraagt het 19% voor de minderjarigen die een beslissing van het parket opgelegd kregen en 24% voor de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen.

(2) De origine

Om een preciezer beeld te krijgen van de populatie die te maken krijgt met maatregelen van de jeugdrechter, werd ook de informatie over de origine van de minderjarigen - ongeacht hun nationaliteit - uit de dossiers gelicht. Dit soort informatie konden we noteren voor 95% van het staal "parket" en voor 93% van het staal "rechters".

De tabel vermeldt de spreiding van de populatie in beide stalen op basis van de origine van de minderjarige. De correctieprocedures, die elk type beslissing tot zijn "reële" proporties moet herleiden, brengt geen verandering in het beeld dat we in deze tabel terugvinden.

Tabel 82. Spreiding volgens origine van de minderjarigen in beide stalen

	Van Belgische origine	Minderj. van buitenlandse origine Europese Unie	Minderjarigen van buitenlandse origine buiten de EU						Totaal gekend
			Oost-Europa	Maghreb	Turkije	Afrika andere	andere	Totaal buiten EU	
Staal "parket "	414	26	39	84	24	17	10	174	614
	67%	4%	6%	14%	4%	3%	2%	28%	100%
Staal "rechter"	234	15	21	95	29	33	18	196	445
	53%	3%	5%	21%	7%	7%	4%	44%	100%

Als we rekening houden met de origine van de minderjarigen versterkt dat nog het beeld van een oververtegenwoordiging van de immigrantenpopulatie in de minderjarigen die een beslissing van het parket en meer nog van de jeugdrechter opgelegd kregen. We beschikken, wat de origine betreft, echter over geen enkel referentiegegeven in de globale populatie om er de omvang van te kunnen evalueren. Dat neemt natuurlijk niet weg dat de 28% minderjarigen van buitenlandse origine - van buiten de Europese Unie - in de populatie die een beslissing van het parket opgelegd kreeg en vooral de 44% in de populatie die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kreeg nog altijd een beduidend hoger aandeel hebben dan in de totale bevolking. Van die groep maken de minderjarigen van Maghrebijnse afkomst - en dan vooral

Marokko - zowat elke keer de helft uit. De daarop volgende origines (van buiten de EU) zijn de Oost-Europese landen, Turkije en de Afrikaanse landen buiten de Maghreb.

Hoe duidelijk de oververtegenwoordiging van de immigrantenbevolking ook moge zijn, bij de interpretatie van deze gegevens moeten we uiteraard heel nauwkeurig te werk gaan: *de vaststelling dat de verhouding minderjarigen van buitenlandse origine hoger ligt bij de minderjarigen die een beslissing van het parket opgelegd kregen of een maatregel van de jeugdrechter dan in de globale bevolking betekent niet dat deze groep misdadiger is*. De cijfers in dit document zijn - net als de statistieken van de verschillende instanties belast met de administratie van het strafrecht in zijn verschillende stadia - significant voor de beslissingsactiviteit van de instantie die rechtstreeks is verbonden met die die eerder in het systeem tussenkomen³⁹.

Zelfs in de primitieve fase waarin de "processen-verbaal, klachten en aangiften" aan het Openbaar Ministerie worden bezorgd, net als in de latere stadia van het gerechtelijk proces, mogen we de statistieken niet lezen als een maatstaf voor de criminaliteit, maar wel als een maat voor de behandeling die de strafrechtelijke administratie geeft aan het materiaal dat het krijgt - of overneemt. Reeds in dit stadium produceert een ingewikkelde reeks mechanismen immers al, op een niet ongedifferentieerde manier, de massa zaken die de initiële toevoer aan het strafrechtelijk systeem uitmaken. Dat wordt benadrukt door een lange criminologische traditie: de doorverwijzing van een feit naar de gerechtelijke instanties hangt af van diverse factoren. De eerste hebben te maken met de zichtbaarheid van het feit: de aard van het feit, de omstandigheden waarin het zich afspeelt, de relatieve transparantie of ondoorzichtigheid van de geografische of sociale ruimte zijn factoren die evenzeer bijdragen tot het al dan niet openbaar maken. De representaties van de delinquentie en de delinquent door de potentiële doorverwijzers moduleren vervolgens sterk hun idee over de relevantie van een doorverwijzing naar gespecialiseerde instanties. We kunnen vooropstellen dat het makkelijkst te vergelijken valt met een bedreigd gevoel, een perceptie die zelf te maken heeft met een mix van factoren. In dit systeem waarin uitbeelding meespeelt, zijn bepaalde individuen of groepen kwetsbaarder dan andere, omdat ze omwille van complexe ideologische omstandigheden op een bepaald moment als een bedreiging aanvoelen⁴⁰. De actoren in eerste lijn van het strafrechtsbedeling systeem kunnen in meerdere of mindere mate ontvankelijk zijn voor deze klachten en er aldus al meer of minder efficiënt antwoord op bieden. De eerste doorverwijzers hebben diverse mobilisatiemogelijkheden. Dat betekent dat, hoewel de statistieken in het begin van het proces, de politiestatistieken, a priori dicht bij het misdrijf staan, ze echter helemaal niet overeenkomen met dit misdrijf en we hun capaciteit om de criminaliteit te "meten" resoluut moeten verwerpen⁴¹.

³⁹ Voor een beknopt overzicht van deze kwestie, zie VANNESTE Charlotte, "Criminalité et pénalité: deux phénomènes distincts", in *L'évolution de la population pénitentiaire belge de 1830 à nos jours: comment et pourquoi? - Des logiques socio-économiques à leur traduction pénale*, *Revue de droit pénal et de criminologie*, juin 200, pp. 689-723 of in : *Les chiffres des prisons. Des logiques économiques à leur traduction pénale*, L'Harmattan, Collection déviance et Société, 2001.

⁴⁰ Zie hiervoor ZAUBERMAN Renée, *Renvoyants et renvoyés*, *Déviance et Société*, 1982a, 6, 1, 23-52.

⁴¹ Zie ROBERT Ph., "Les statistiques criminelles et la recherche", *Déviance et Société*, 1977, I, 1, 3-21

We kunnen echter niet ontkennen, zoals Lode Walgrave en Conny Vercaigne al aantoonde⁴², dat de oververtegenwoordiging van jonge allochtonen in de statistieken niet uitsluitend het gevolg is van de selectiviteit van de politie en het gerecht. De auteurs van dit artikel onthouden niettemin uit het onderzoek dat ze recent voerden over *"L'urbanisation, l'exclusion sociale en de criminaliteit van rue"* (urbanisatie, sociale uitsluiting en straatcriminaliteit)⁴³ en dat (deels) gebaseerd is op een enquête naar zelf aangegeven delinquentie in Brusselse scholen, dat de factor etniciteit - en meer specifiek de Marokkaanse origine - ondergeschikt is aan de sociaal-economische status en de daaraan verbonden sociale kwetsbaarheid. De auteurs tonen met andere woorden aan dat *"de factor 'allochtoon' op zich de delinquentie niet helpt te verklaren, maar het is een element dat de kwetsbaarheid voor andere elementen kan verhogen (p. 100) ... Als de Marokkaanse allochtonen in absolute cijfers meer delicten begaan, ligt dat niet aan hun etniciteit, maar aan hun sociale uitsluiting en het daaruit voortvloeiende gebrek aan perspectieven (p. 110)(vertaling)"*.

Ook al relativeren deze auteurs de impact van de selectiviteit van de politie, toch wijzen ze erop dat die niet ontkend kan worden. Uit een ander onderzoek, deze keer een dat in Antwerpen werd gevoerd, onthouden ze dat het gedrag van jonge Marokkaanse allochtonen meer in de kijker loopt en dat deze visibiliteit, die een bron is van onzekerheid, tot een groter aantal tussenkomsten van de politie leidt. Het feit allochtoon te zijn, zo besluit een andere auteur van dit boek na observatie op het terrein, leidt tot een groter aantal controles en oproepingen, wat jegens hen het *criminaliseringsproces* versterkt *"dat we niet mogen verwarren met hogere criminaliteit"*⁴⁴

Met ons eigen onderzoek willen we niet dieper ingaan op de vraag waarom jonge "allochtonen" oververtegenwoordigd zijn in de groep van minderjarigen die een beslissing van het parket opgelegd krijgen. Daarvoor verwijzen we naar de onderzoeken die we hier kort aanhaalden. We willen daarentegen wel analyseren wat er daadwerkelijk gebeurt in de beslissingsfasen die onder de bevoegdheid vallen van het parket en de jeugdrechters. Het doel is dus, net als voor de sociaal-demografische of gerechtelijke kenmerken of de kenmerken van het misdrijf, te onderzoeken of de origine van de minderjarige een invloed heeft op de behandeling van het dossier door het parket of de jeugdrechter.

en ROBERT Ph., AUBUSSON DE CAVARLAY B., POTTIER M.-L., TOURNIER P., *Les comptes du crime. Les délinquances en France et leurs mesures*, Parijs, l'Harmattan, 1994.

⁴² WALGRAVE Lode, VERCAIGNE Conny, "La délinquance des jeunes autochtones et allochtones à Bruxelles", in BASTENIER et al. *Mon délit? Mon origine. Criminalité et criminalisation de l'immigration*, ed. De Boeck, 2001, 88-111.

⁴³ Onderzoek in samenwerking met C. KESTELOOT van het Instituut voor Sociale en Economische Geografie van de KULeuven, gefinancierd door de S.S.T.C. (Ministerie voor politieke wetenschap).

⁴⁴ FRANCIS Vincent, "L'étranger, objet de toutes les attentions: étude des pratiques de ciblage policier", in BASTENIER et al. *Mon délit? Mon origine. Criminalité et criminalisation de l'immigration*, ed. De Boeck, 2001, 187-199.

B. Origine van de minderjarige en invloed op de behandeling van het dossier

(1) Origine van de minderjarige en invloed daarvan op de oriëntatie gegeven door het parket

a. Bevestiging en beschrijving van de invloed

Alleen al de beschrijving van de samenstelling van beide groepen laat veronderstellen dat minderjarigen van buitenlandse origine (buiten de EU) vaker worden doorverwezen naar de jeugdrechter. Terwijl ze immers slechts 28% vertegenwoordigen in het eerste staal, maken ze 44% uit van de populatie die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgt. Deze stijging is merkbaar in alle categorieën met uitzondering van de minderjarigen uit de Oost-Europese landen. Parallel zijn de Belgen in verhouding talrijker aanwezig in de beslissingsfase die onder de verantwoordelijkheid valt van het parket (67%) dan in die van de rechter (53%). Dat geldt eveneens voor de enkele buitenlandse minderjarigen uit een land van de Europese Unie.

Deze invloed wordt op sluitende wijze bevestigd door de statistische analyse. De sterkste invloed komt naar voren als we twee categorieën onderscheiden: die van de minderjarigen van Belgische origine en die van de minderjarigen van buitenlandse origine, zonder verder onderscheid te maken. De invloed blijft echter kleiner dan de invloed van pluriforme delinquentie of recidive.

Oriëntaties parket - Belgische en buitenlandse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	16,402	df=3	p=0,00094
M-L Chi-square	16,00543	df=3	p=0,00113
Phi	0,1634422		
Contingency coefficient	0,161302		
Cramér's V	0,1634422		

Tabel 83. Invloed van de origine van de minderjarigen op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Origine van de minderjarigen									
	Van Belgische origine	Minderjarigen van buitenlandse origine Europese Unie	Minderjarigen van buitenlandse origine buiten de EU						Totaal gekend
			Oost-Europa	Maghreb	Turkije	Afrika andere	andere	Totaal buiten EU	
alternatieven	5%	12%	5%	10%	8%	18%	0%	10%	6%
seponering	79%	65%	72%	64%	75%	53%	70%	65%	75%
doorverwijzing rechter	13%	23%	23%	25%	17%	18%	30%	24%	16%
SAJ/CBJ	3%	0%	0%	1%	0%	12%	0%	2%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Uit de observatie van de respectievelijke spreidingen blijkt vervolgens duidelijk dat de verhouding van dossiers die worden doorverwezen naar de rechter beduidend hoger ligt - bijna dubbel zo hoog - voor de minderjarigen van buitenlandse origine. De minderjarigen die van origine uit een van de landen van de Europese Unie of Oost-Europa komen, zijn hierop echter geen uitzondering, in tegenstelling tot wat we op basis van de beschrijving van de

twee stalen konden veronderstellen, maar de cijfers zijn in dat geval te laag om er definitieve conclusies uit te kunnen trekken. Het is bij de jonge Maghrebijnen (vooral Marokkanen) dat deze stijging in het aantal saisines door de rechters het sterkst naar voren komt, met zo'n 25% van de beslissingen.

De alternatieve maatregelen worden eveneens significant vaker gebruikt tegenover minderjarigen van buitenlandse origine. Terwijl ze één keer op twintig worden gebruikt tegenover jongeren van Belgische origine, is dat één keer op tien voor minderjarigen van buitenlandse origine.

De vastgestelde afwijkingen vertalen zich in een verschillende toepassing van de seponering: zo daalt het aantal seponeringen met bijna 20% als het om een minderjarige van buitenlandse origine gaat.

b. Eventuele interferentie van andere variabelen

We kunnen ons vervolgens afvragen of deze verschillende behandeling op basis van de buitenlandse origine of van de minderjarige een gevolg kan zijn van andere factoren waarvan de invloed op het beslissingsproces al werd aangetoond. Met andere woorden, kan het grotere aantal doorverwijzingen naar de rechter niet het gevolg zijn van het feit dat het bij minderjarigen van buitenlandse origine vaker om pluriforme delinquentie gaat, of aan een groter aantal minderjarige recidivisten of minderjarigen die vroeger al met het gerecht in aanraking kwamen, of nog aan frequenter gebruik van geweld bij het plegen van de feiten. We zullen dit onderzoeken.

- Pluriforme delinquentie, recidive, gerechtelijk verleden en gebruik van geweld

We kunnen geen enkel verschil vaststellen tussen minderjarigen van buitenlandse origine en minderjarigen van Belgische origine wat betreft cumulatie van feiten van verschillende aard. Het resultaat van de statistische test is iets duidelijker: de minderjarigen van buitenlandse origine zijn niet meer dan de anderen verantwoordelijk voor pluriforme delinquentie. Elke hypothese in deze trant moeten we dus onmiddellijk van de tafel vegen. *Het hogere aantal saisines door de rechter tegenover minderjarigen van buitenlandse origine is geen gevolg van een hoger aantal pluriforme feiten*, een element waarvan het belang in de beslissing van de parketmagistraat gekend is.

Parket - Buitenlandse origine – Cumulatie van feiten van verschillende aard			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	0,1250453	df=1	p=0,72363
M-L Chi-square	0,125987	df=1	p=0,72263
Phi for 2 x 2 tables	0,0149297		
Tetrachoric correlation	0,0299615		
Contingency coefficient	0,0149281		

Gebruik van geweld wordt evenmin vaker vastgesteld bij minderjarigen van buitenlandse origine dan bij de Belgen.

Parket - Buitenlandse origine - Gebruik van geweld			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	3,015566	df=1	p=0,08247
M-L Chi-square	2,948842	df=1	p=0,08594
Phi for 2 x 2 tables	-0,073317		
Tetrachoric correlation	-0,131671		
Contingency coefficient	0,0731205		

We stellen *evenmin een significant verschil* vast *qua recidive of een vroegere gerechtelijke tussenkomst*.

Parket - Buitenlandse origine – Vroegere feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	1,044002	df=1	p=0,30690
M-L Chi-square	1,038892	df=1	p=0,30808
Phi for 2 x 2 tables	0,041235		
Tetrachoric correlation	0,0681817		
Contingency coefficient	0,0412		

Parket - Buitenlandse origine – Vroegere gerechtelijke tussenkomst			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	1,067533	df=1	p=0,30151
M-L Chi-square	1,073142	df=1	p=0,30024
Phi for 2 x 2 tables	0,0416972		
Tetrachoric correlation	0,0692364		
Contingency coefficient	0,041661		

- Gebruik en bezit van verdovende middelen

Tussen de specifieke types van delicten met een invloed op de beslissing van het parket verzwakt het gebruik en bezit van verdovende middelen, in cumulatie met andere feiten, duidelijk de kans op de doorverwijzing naar de rechter. Het is dus interessant om te onderzoeken of dit type van feiten vaker of minder vaak voorkomt bij minderjarigen van buitenlandse origine.

Buitenlandse origine - Gebruik van verdovende middelen			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	30,36897	df=1	p=0,00000
M-L Chi-square	40,73347	df=1	p=0,00000
Phi for 2 x 2 tables	0,2326664		
Tetrachoric correlation	0,6034252		
Contingency coefficient	0,2266135		

De statistische analyse wijst op een heel significante invloed. Maar dan wel in omgekeerde zin dan wat we konden vooropstellen: met andere woorden, *het gebruik van verdovende middelen* - als gehele of gedeeltelijke reden voor de beslissing - *wordt in verhouding veel vaker vastgesteld bij de groep van Belgische origine dan in de populatie van buitenlandse origine* (vooral niet-EU-onderdanen). Terwijl de groep van niet-EU-onderdanen 28% vertegenwoordigt van de populatie die wordt geconfronteerd met een beslissing van het parket, maakt hij slechts 4% uit van de minderjarigen waarvoor gebruik van verdovende middelen werd gemeld. De minderjarigen van Belgische origine maken 95% uit van de minderjarigen bij die dit soort feiten is betrokken, terwijl ze globaal voor 67 % van het staal staan. Deze

vaststelling zou logischerwijs tot meer saisines van de rechter moeten leiden ten opzichte van Belgen. Dat is echter niet wat we constateren.

Deze laatste vaststelling bevestigt en versterkt nog de specifieke invloed van de factor "origine" op de manier waarop het parket de verschillende categorieën van minderjarigen behandelt.

Tabel 84. Origine van de minderjarigen en gebruik en bezit van verdovende middelen

Parket – Origine van de minderjarigen – Gebruik en bezit van verdovende middelen				
Staal "parket"	Belgische origine	Origine buiten de EU	Origine EU	Totaal
gebruik en bezit van verdovende middelen	81	3	1	85
	95%	4%	1%	100%
% in het staal	67%	28%	4%	100%

- Perceptie van de ernst van de delicten door de magistraat

Ten slotte worden de delicten of de omstandigheden van het delict niet vaker of minder vaak ernstig geacht door de parketmagistraat naargelang de jongere al dan niet van buitenlandse origine is. De statistische analyse biedt hierover helemaal geen uitsluitsel.

Perceptie van het delict of de omstandigheden – Buitenlandse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	1,033266	df=1	p=0,30940
M-L Chi-square	1,030186	df=1	p=0,31012
Phi for 2 x 2 tables	-0,043662		
Tetrachoric correlation	-0,071731		
Contingency coefficient	0,0436207		

De eventuele interferentie met andere types van bepalende variabelen die eerder werden onderzocht, zullen we, zoals zal blijken, eveneens verwerpen, zodat we kunnen bevestigen dat *de variabele betreffende de origine van de minderjarige daadwerkelijk een significante invloed heeft op de behandeling door het parket, onafhankelijk van enige andere bepalende variabele.*

(2) Origine van de minderjarige en invloed op de keuze van de maatregel door de jeugdrechter

a. Bevestiging en beschrijving van de invloed

Net als in de beslissingsfase die onder de bevoegdheid van het parket valt, wijst de statistische analyse op een *significante invloed van de origine van de minderjarige op de maatregel die de jeugdrechter kiest*. Deze invloed is ongeveer even groot als in de beslissingsfase van het parket. Dat is het feit als we de minderjarigen van Belgische origine onderscheiden van die van buitenlandse origine, maar nog meer als we een onderscheid maken tussen de minderjarigen van Maghrebijnse en Turkije afkomst en de andere minderjarigen, van Belgische of een andere origine. Het feit Maghrebijn of

Turk te zijn weegt dus zwaarder door op dit niveau van de beslissing. De invloed neemt aldus een even belangrijk aandeel in de beslissingname als het feit eerder al feiten te hebben gepleegd of eerder al met het gerecht in aanraking te zijn geweest.

Maatregelen rechters – Buitenlandse origine			
	Chi-square	df	p
M-L Chi-square	9,615859	df=4	p=0,04743
Phi	0,1507286		
Contingency coefficient	0,1490451		
Cramér's V	0,1507286		

Maatregelen rechters – Maghrebijnse of Turkse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	23,1989	df=4	p=0,00012
M-L Chi-square	22,77703	df=4	p=0,00014
Phi	0,234743		
Contingency coefficient	0,2285309		
Cramér's V	0,234743		

Tabel 85. Invloed van de origine van de minderjarigen op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechters – Origine van de minderjarige									
	Van Belgisch e origine	Minderj. van buitenlandse origine Europese Unie	Minderjarigen van buitenlandse origine buiten de EU						% totaal
			Oost-Europa	Maghreb	Turkije	Afrika andere	andere	Totaal buiten EU	
berisping	25%	33%	19%	20%	24%	18%	11%	19%	23%
OTS	21%	20%	14%	14%	17%	30%	17%	16%	19%
OTS + gem.dienst	9%	7%	10%	23%	17%	3%	6%	16%	12%
privé-inst.	19%	7%	10%	8%	7%	18%	33%	11%	16%
gemeenschapsinst	22%	0%	43%	29%	28%	21%	33%	29%	25%
uithandengeving	0%	7%	0%	3%	0%	0%	0%	1%	1%
huis van bewaring	1%	13%	0%	1%	3%	6%	0%	2%	2%
betrouwb. pers.	1%	7%	5%	0%	3%	3%	0%	1%	1%
psychiatrie	0%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
gebr. middel	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	53%	3%	5%	21%	7%	7%	4%	44%	

Als we vervolgens de respectievelijke spreidingen onderzoeken, kunnen we de significante afwijkingen die worden gestaaft door de statistische test, isoleren. *De minderjarigen van buitenlandse origine (buiten de Europese Unie) worden in verhouding vaker dan de andere minderjarigen geplaatst in een gemeenschapsinstelling* (29% tegen 22% voor de minderjarigen van Belgische origine). Bij deze minderjarigen vinden we de belangrijkste groepen terug in de (minderheids)categorieën van Oost-Europese jongeren of andere landen dan de Maghreblanden, Turkije of de andere Afrikaanse landen.

De Maghrebijnen en Turken onderscheiden zich daarentegen duidelijk door een duidelijk frequenter - zo'n twee keer meer - gebruik van ondertoezichtstelling met gemeenschapsdienst. Ze worden daarentegen duidelijk minder vaak geplaatst in een privé-inrichting en krijgen minder vaak een gewone ondertoezichtstelling of een berisping opgelegd.

Wat de marginale maatregelen zoals uithandengeving of plaatsing in een huis van bewaring betreft, is het aandeel van minderjarigen van buiten de Europese Unie misschien iets groter, maar de cijfers zijn in elk geval te beperkt om er statistisch geldige conclusies uit te trekken.

b. Eventuele interferentie met andere variabelen

Net als voor de behandeling van de dossiers door het parket, kunnen we onderzoeken of de invloed van de origine van de minderjarige op de beslissing verklaard kan worden op basis van andere variabelen waarvan we de invloed al aantoonden.

- Recidive en gerechtelijke situatie

De analyse bevestigt een *statistisch significante relatie tussen de origine van de minderjarigen en recidive*: de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, hebben in verhouding vaker al eerder andere feiten gepleegd. Van de Maghrebijnen en Turken is 56% eerder al aangeklaagd voor feiten, tegen 40% voor de jongeren van een andere origine.

Vroegere feiten – Maghrebijnse of Turkse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	9,438416	df=1	p=0,00213
M-L Chi-square	9,404283	df=1	p=0,00217
Phi for 2 x 2 tables	0,1497299		
Tetrachoric correlation	0,2472712		
Contingency coefficient	0,1480792		

De statistische analyse wijst eveneens op een *zwakke relatie tussen de origine van de minderjarige en het feit eerder al met het gerecht in aanraking te zijn geweest*. De minderjarigen van Turkse of Maghrebijnse origine zijn in verhouding vaker al eerder met het gerecht in aanraking geweest: dat is het geval voor 50% van hen tegenover slechts 36% bij de minderjarigen van een andere origine.

Vroegere gerechtelijke tussenkomst – Maghrebijnse of Turkse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	7,838342	df=1	p=0,00512
M-L Chi-square	7,741661	df=1	p=0,00540
Phi for 2 x 2 tables	0,1364492		
Tetrachoric correlation	0,2260214		
Contingency coefficient	0,1351964		

Deze twee elementen, waarvan we hebben vastgesteld dat ze tot meer plaatsingen in een gemeenschapsinstelling leiden - maar zeker ook meer gemeenschapsdienst - kunnen dus voor een klein deel verklaren waarom minderjarigen van buitenlandse origine vaker in een gemeenschapsinstelling worden geplaatst.

- Het specifieke geval van de minderjarigen « zonder vroegere feiten en vroegere maatregel »

We onderstreepten echter eerder al het grote aantal minderjarigen dat in een gemeenschapsinstelling wordt geplaatst, hoewel ze voordien nog nooit een andere maatregel van de jeugdrechter hadden opgelegd gekregen of andere (gekende) feiten hadden gepleegd. We stelden vast dat deze plaatsingen niet aan het gebruik van geweld te wijten zijn. Gezien het hogere relatieve aantal minderjarigen van buitenlandse origine dat wordt geplaatst in een gemeenschapsinstelling, kunnen we de hypothese onderzoeken als zouden minderjarigen van buitenlandse origine sterker vertegenwoordigd zijn in de groep “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” die in een openbare instelling worden geplaatst. Na controle kunnen we deze hypothese uitsluiten.

Tabel 86. De minderjarigen zonder vroegere feiten en vroegere maatregel die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, volgens origine

Maatregelen rechter – Minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel”								
Minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel”	Minderjarigen van Belgische origine		Minderjarigen van buitenlandse origine buiten de EU		Minderjarigen van buitenlandse origine Europese Unie		Totaal	
berisping	42	32%	17	19%	2	29%	61	27%
OTS	29	22%	14	16%	2	29%	45	20%
OTS + gem.dienst	17	13%	19	22%	1	14%	37	16%
privé-inst.	20	15%	15	17%	0	0%	35	15%
gemeenschapsinst.	21	16%	21	24%	0	0%	42	19%
uithandengeving	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
huis van bewaring	0	0%	0	0%	1	14%	1	0%
betrouw. pers.	2	2%	2	2%	0	0%	4	2%
psychiatrie	0	0%	0	0%	1	14%	1	0%
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal	131	100%	88	100%	7	100%	226	100%
	58%		39%		3%		100%	
Totaal dossiers	53%		44%		3%		100%	

We herinneren er eerst aan dat de maatregelen tegenover minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” 52% vertegenwoordigen van de maatregelen in ons staal. We onderzoeken vervolgens hoe deze gespreid zijn door een onderscheid te maken op basis van de verschillende maatregelen en de origine van de minderjarige.

Een eerste resultaat van dit onderzoek is de vaststelling van *relatief vergelijkbare aantallen van de verschillende categorieën minderjarigen in de globale bevolking enerzijds en in de populatie minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” anderzijds*. De minderjarigen van Belgische origine zijn iets talrijker in minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” dan in het hele staal. Parallel daarmee ligt het aantal minderjarigen van buitenlandse origine lichtjes lager bij de minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” dan in het hele staal. De hypothese dat de jeugdrechter sneller een maatregel oplegt aan minderjarigen van buitenlandse origine kunnen we op basis hiervan dus niet bevestigen.

Als we vervolgens specifiek elke maatregel gaan onderzoeken, kunnen we geen duidelijk fenomeen vaststellen, maar bepaalde verschillen verdienen niettemin nadere aandacht. Zo zien we eerst en vooral dat *de minderjarigen van buitenlandse origine die een eerste maatregel opgelegd krijgen voor eerste feiten in verhouding vaker dan de anderen in een gemeenschapsinstelling worden geplaatst* (24% van de minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” van buitenlandse origine werden geplaatst in een gemeenschapsinstelling tegenover 16% van de minderjarigen “zonder vroegere feiten en vroegere maatregel” van Belgische origine). Ze krijgen ook vaker een *gemeenschapsdienst* (22% tegen 13%). Parallel krijgen ze minder vaak dat de anderen een berisping (19% tegen 32%) of eenvoudige ondertoezichtstelling (16% tegen 22%). Het aantal plaatsingen in een privé-inrichting ligt ongeveer gelijk, ongeacht de origine van de minderjarige.

- Het gebruik van geweld

Ook al heeft *geweld* geen enkele significante invloed op de beslissing van de jeugdrechter, toch hebben we onderzocht hoe dat zit op basis van de origine van de minderjarige.

Tabel 87. Gebruik van geweld en origine van de minderjarige, in het staal "rechters"

Rechters – Gebruik van geweld – Origine van de minderjarige								
	Belgische origine		Origine buiten EU		Origine EU		Totaal	
geweld	116	52%	84	45%	7	44%	207	49%
geen geweld	108	48%	101	55%	9	56%	218	51%
	224	100%	185	100%	16	100%	425	100%

De verdeling in twee gelijke delen volgens het feit of er al dan niet geweld werd gebruikt bij de delicten, zet zich haast exact voort in elk van de subgroepen. We stellen een lichte afwijking vast bij de minderjarigen van buitenlandse origine, die in verhouding iets minder vaak geweld gebruiken bij de gepleegde misdrijven (45%) dan de minderjarigen van Belgische origine (52%). *Het relatief hogere aantal plaatsingen van deze groep in een gemeenschapsinstelling ligt in elk geval niet aan het feit dat ze vaker geweld gebruiken.*

- Gepercipieerde ernst van het delict door de magistraat

We merken daarentegen wel een significant verschil in het beeld dat de rechter zich vormt van de ernst van het delict of van de omstandigheden van het delict: *delicten gepleegd door minderjarigen van Belgische origine beschouwen de rechters significant vaker als ernstig dan die gepleegd door minderjarigen van buitenlandse origine*. Deze vaststelling draagt in elk geval niet bij tot een verklaring waarom ze dan minder dan de anderen in een gemeenschapsinstelling worden geplaatst.

Rechters - Gepercipieerde ernst van het delict of de omstandigheden – Buitenlandse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	6,303503	df=1	p=0,01205
M-L Chi-square	6,307796	df=1	p=0,01202
Phi for 2 x 2 tables	0,1351703		
Tetrachoric correlation	0,213817		
Contingency coefficient	0,1339522		

- Gebruik en bezit van verdovende middelen

Bij de variabelen rond de aard van het delict konden we slechts weinig significante relaties bespeuren in de beslissingsfase van de rechter. We konden echter wel een significante invloed aantonen van de aanwezigheid van gebruik en bezit van verdovende middelen. Dit is trouwens het enige type delict waarvan de aanwezigheid een significante invloed heeft op de maatregel die de rechter zal kiezen. Als dit type van feiten samengaat met andere, nam de plaatsing in een gemeenschapsinstelling echter een belangrijkere plaats in, zo stelden we vast. Het is dus interessant om te onderzoeken of dit type van feiten verschillend wordt behandeld naargelang van de origine van de minderjarige.

Wat leren we uit de gegevens van het staal "rechters"? Net als voor de dossiers met een oriëntatie van het parket, doen we ook hier een verrassende vaststelling. We stoten op een statistisch significante relatie, maar die toont aan dat van alle dossiers waarvoor gebruik en bezit van verdovende middelen de beslissing deels of geheel hebben gemotiveerd, de verhouding van minderjarigen van buitenlandse origine (buiten de EU) significant minder is (21%) dan in het geheel van de dossiers (44%). Omgekeerd moeten de jongeren van Belgische origine in verhouding vaker verantwoording afleggen voor dit soort feiten: terwijl ze 53% uitmaken van de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, vormen ze 76% van de groep minderjarigen die beschuldigd worden van het gebruik en bezit van verdovende middelen. De statistische test bevestigt het bestaan van een significante afwijking volgens de al dan niet buitenlandse origine van de minderjarige.

Rechters – gebruik van verdovende middelen – – Buitenlandse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	25,57295	df=1	p=0,00000
M-L Chi-square	27,19793	df=1	p=0,00000
Phi for 2 x 2 tables	0,2522188		
Tetrachoric correlation	0,4440034		
Contingency coefficient	0,2445599		

Tabel 88. Gebruik van verdovende middelen en origine van de minderjarige, in het staal "rechters"

Rechters – Gebruik van verdovende middelen – Origine van de minderjarige				
	Belgische origine	Origine buiten de EU	Origine EU	Totaal
gebruik en bezit van verdovende middelen	74	21	3	98
% in het staal	76%	21%	3%	100%
	53%	44%	3%	100%

Deze vaststelling draagt in elk geval niet bij tot hypothese dat het frequentere gebruik of bezit van verdovende middelen bij minderjarigen van buitenlandse origine het hogere aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling rechtvaardigt. Logischerwijs zouden we dan het omgekeerde effect moeten vaststellen.

4. Minderjarigen en de school

De schoolsituatie van de minderjarigen zullen we onderzoeken vanuit diverse hoeken: eerst en vooral het type opleiding, maar ook de eventuele schoolproblemen waarover in het dossier wordt gesproken of de perceptie die de beslissingnemer heeft van de schoolsituatie van de minderjarige in kwestie. De invloed van deze verschillende aspecten op de beslissing zal elke keer worden geanalyseerd. Ten slotte zullen we ook de eventuele verbanden bekijken met de andere soorten variabelen.

A. Type opleiding

(1) *Beschrijving van de steekproeven*

Tabel 89. *Verdeling volgens type opleiding van de minderjarigen, in beide stalen*

Stalen "parket" en "rechters" – Type opleiding									
	Algemeen onderwijs	Techn./beroepsond.	afwisselend	Bijzonder ond.	centrale examen commissie	Basisonderwijs	Gestopt	Totaal gekend	Ongekend
Staal "parket"	55	111	37	16	4	11	2	236	413
	23%	47%	16%	7%	2%	5%	1%	100%	64%
Staal "rechters"	45	198	81	45	27	6	6	408	68
	11%	49%	20%	11%	7%	1%	1%	100%	14%

Stalen "parket" en "rechters" – Type opleiding (na toepassing van de correctiecoëfficiënten)								
	Algemeen onderwijs	Techn./beroepsond.	afwisselend	Bijzonder ond.	centrale examen commissie	Basisonderwijs	Gestopt	Totaal gekend
Staal "parket"	24%	49%	17%	7%	2%	5%	1%	100%
Staal "rechters"	11%	50%	20%	11%	6%	1%	1%	100%

Op basis van de eerste tabel stellen we eerst en vooral vast dat 86% van de dossiers van de jeugdrechter informatie bevatten over het type opleiding. Dat is verre van het geval voor *het parket*: in deze beslissingsfase *bevatten slechts 36% van de dossiers informatie over het type opleiding*. De verdeling voor dit beslissingsniveau is dus niet representatief voor alle dossiers, maar voor dat derde van de dossiers waarvoor deze informatie gekend is. Deze vaststelling is in elk geval significant voor de heel verschillende basissen waarover het parket en de rechters beschikken om hun beslissing te nemen. Dat feit zal verder in dit werk nog bevestigd worden.

Diepgaander onderzoek naar de aan- of afwezigheid van dit type informatie in de dossiers van het parket toont aan dat *het parket bij het nemen van een beslissing tot saisine door de jeugdrechter beduidend vaker over informatie beschikt aangaande het type opleiding*. Omgekeerd ontbreekt deze informatie bij seponeringen vaak in het dossier.

Tabel 90. Staal parket": gekende informatie op basis van de genomen beslissing

	Gekende info		Ongekenede info	
alternatieven	18	8%	23	6%
seponering	145	61%	344	83%
doorverwijzing rechter	68	29%	34	8%
SAJ/CBJ	5	2%	12	3%
Totaal	236	100%	413	100%

De correctieprocedure toegepast op het staal "parket" zoals op het staal "rechter" wijzigt echter niets fundamenteels aan de samenstelling van het staal. Ze zal hoogstens het aantal minderjarigen dat technisch of beroepsonderwijs volgt, optrekken naar 49% voor het parket en 50% voor de rechter .

Ook al verzamelden we redelijk gedetailleerde informatie over de schoolsituatie van de minderjarigen, beroeps- en technisch onderwijs waren niettemin moeilijk te onderscheiden, aangezien die precieze informatie meestal niet in de dossiers stond. Met andere woorden, de richting die de minderjarige volgde, was meestal vermeld, maar niet het type onderwijs. Bepaalde richtingen kunnen immers zowel in het beroeps- als het technisch onderwijs worden gevolgd. Daarom hebben we de categorie "technisch of beroepsonderwijs " samengenomen.

Als we de aldus verkregen tabel vergelijken met de spreiding in de hele Belgische bevolking in het secundaire onderwijs⁴⁵, zijn de minderjarigen in het algemeen onderwijs *flagrant ondervertegenwoordigd*: terwijl ze in totaal 57% vertegenwoordigen van de minderjarigen in het secundaire onderwijs, maken ze slechts 11% van de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen en 23% van de minderjarigen die een beslissing van het parket opgelegd krijgen (hetzij 14% en 27% als we de minderjarigen die hebben afgehaakt op school, die in de basisschool zitten of het bijzonder onderwijs of die zijn ingeschreven bij de centrale examencommissie, niet meerekenen, wat een correcter vergelijkingspunt geeft).

Het klopt dat het overwicht van jongeren ouder dan 14 jaar, in onze twee populaties, het aantal minderjarigen in het algemeen onderwijs heel logischerwijs naar beneden lijkt te trekken, maar deze factor is geen sluitende verklaring voor de vastgestelde ondervertegenwoordiging. Als we immers naar de gegevens van de Franse Gemeenschap per schooljaar kijken, zien we dat het aantal jongeren in het algemeen onderwijs heel sterk daalt vanaf het derde jaar van het middelbaar; toch blijven er nog altijd 48% van de schoolgaande jeugd in het derde tot het zesde jaar van het middelbaar over. Dit percentage ligt dus nog flink boven dat in onze twee stalen. De minderjarigen in het algemeen onderwijs lijken zo minder kans te hebben in aanraking te komen met het parket en vooral de jeugdrechter, dan de minderjarigen in het onderwijs van een ander type.

⁴⁵ Bronnen: Nationaal Instituut voor de Statistiek, Vlaamse Gemeenschap en Franse Gemeenschap.

Tabel 91. Vertegenwoordiging van de types onderwijs in beide stalen en in de referentiepopulatie

	België	België: volledig middelbaar	Franse Gem.: 1e en 2e jaar	Franse Gem.: 3e tot 6e jaar	Staal "parket"	Staal "rechters"
algemeen ond.	57%	61%	88%	48%	33%	19%
techn./beroepsond.	36%	39%	12%	52%	67%	81%
totaal	93%	100%	100%	100%	100%	100%

Parallel zijn de twee groepen oververtegenwoordigd. *Het gaat in de eerste plaats om de belangrijke groep van minderjarigen in het beroeps- of technisch onderwijs.* Als we enkel rekening houden met de leerlingen die zijn ingeschreven in het algemeen, technisch of beroepsonderwijs, bedraagt het aantal minderjarigen in het technische of beroepsonderwijs 67% van ons staal "parket" en 81% van ons staal "rechters" terwijl dat slechts 39% is van de Belgische referentiepopulatie (en ongeveer 52% vanaf het derde jaar van het secundair).

Beide andere onderwijstypes die oververtegenwoordigd zijn in de groep van minderjarigen die een gerechtelijke beslissing opgelegd kregen, zijn enerzijds deeltijds onderwijs en anderzijds bijzonder onderwijs. Voor deze laatste twee categorieën is vooral de oververtegenwoordiging elke keer duidelijker merkbaar in het beslissingsstadium van de rechter dan in dat van het parket. De groep minderjarigen in het deeltijds onderwijs (of met beperkt uurrooster) vertegenwoordigt immers zowat één minderjarige op vijf (17% in het staal "parket" en 20% in het staal "rechters"). Bij de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, wordt deze categorie zelfs belangrijker dan die van de minderjarigen in het algemeen onderwijs, een categorie die nochtans veruit de bovenhand haalt in de referentiepopulatie.

We kennen de verhoudingen niet van elk van deze categorieën voor de totale schoolgaande jeugd in het middelbaar in België. De som van de twee categorieën "deeltijds onderwijs" en "bijzonder onderwijs" kunnen we daarentegen wel bepalen: 7% van de schoolgaande jeugd. In ons staal vertegenwoordigen beide categorieën samen echter 31%, wat heel wat meer is dan de verhouding in de referentiepopulatie. We kunnen eveneens de verhouding bepalen van schoolgaande jongeren in het bijzonder secundair onderwijs, maar enkel in de Franse Gemeenschap: het percentage van 3,7% ligt beduidend lager dan wat we in ons staal "parket" (7%) of "rechters" (11%) zagen. Voor het deeltijds onderwijs beschikken we daarentegen enkel over cijfers voor de Vlaamse Gemeenschap: de afwijking tussen de 1,2% voor de gehele schoolgaande jeugd in de Vlaamse Gemeenschap en de 17% of 20% in onze twee stalen wijst op een nog grotere oververtegenwoordiging van de jongeren in dit type onderwijs. Aangezien we in de referentiepopulatie geen gegevens hebben over het aantal minderjarigen dat langs de centrale examencommissie passeert, kunnen we niet zien of deze groep oververtegenwoordigd is of niet. Het blijkt echter om een groot aantal te gaan, in elk geval in de beslissingsfase die onder de bevoegdheid van de jeugdrechter valt.

(2) Invloed van het type onderwijs op de behandeling van het dossier door het parket

a. Invloed en beschrijving

Alleen al uit de beschrijving van de twee steekproeven kunnen we opmaken dat minderjarigen ingeschreven in het algemeen onderwijs minder kans hebben te worden geconfronteerd met een saisine door de jeugdrechter.

We onderzoeken dit met behulp van een statistische analyse van de spreiding van de oriëntaties van het parket.

Oriëntaties parket – Type onderwijs			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	14,13609	df=3	p=0,00273
M-L Chi-square	16,33897	df=3	p=0,00097
Phi	0,2447421		
Contingency coefficient	0,2377259		
Cramér's V	0,2447421		

Tabel 92. Invloed van het type onderwijs op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Type onderwijs						
	Algemeen ond.		Niet algemeen ond.		Totaal (gekend)	
alternatieven	8	12%	8	6%	18	8%
seponering	49	74%	49	56%	145	61%
doorverwijzing rechter	9	14%	9	35%	68	29%
SAJ/CBJ	0	0%	0	3%	5	2%
Totaal	66	100%	66	100%	236	100%

De tabel met de spreidingen wijst immers op een *meer dan dubbel aantal doorverwijzingen naar de jeugdrechter voor minderjarigen uit een andere richting dan het algemeen onderwijs*. De minderjarigen uit het technisch of beroepsonderwijs - de grootste groep - en degenen met een deeltijdse opleiding onderscheiden zich niet in deze materie: ze hebben hier hetzelfde aandeel van 35% van doorverwijzingen naar de rechter.

Parallel ligt het *aantal seponeringen en alternatieve maatregelen allebei hoger bij de minderjarigen uit het algemeen onderwijs*. De kans voor een minderjarige op een alternatieve maatregel is twee keer groter als hij algemeen onderwijs volgt. Zijn dossier wordt overigens drie keer op vier geseponeerd, terwijl dat meer naar de helft toegaat voor de andere categorieën.

b. Eventuele invloed van andere variabelen

Heeft de minderjarige in het niet algemeen onderwijs meer kenmerken dan de anderen waarvan we de invloed op de beslissing van het parket al hebben aangetoond en is dat - ten minste gedeeltelijk - een verklaring voor de verschillende behandeling van zijn dossier?

- *Pluriforme delinquentie, type van delict en gebruik van geweld*

We vinden geen enkel significant verschil tussen de minderjarigen in het algemeen onderwijs en de anderen voor wat betreft pluriforme delinquentie, het gebruik van geweld of het type van de delicten. Er hebben er niet meer of minder diefstallen gepleegd of verantwoording moeten afleggen voor het gebruik en bezit van verdovende middelen. De statistische tests bieden op deze punten geen van alle uitsluitel.

- *Gerechtelijk verleden en recidive*

We stellen daarentegen wel significante verschillen vast tussen beide categorieën op het vlak van het bestaan van eerder gepleegde feiten en het feit eerder al met het gerecht in aanraking te zijn geweest. *De minderjarigen uit het niet algemeen onderwijs komen vaker "terug" in het gerechtelijke circuit.* 52% van hen werden al eerder aangeklaagd voor andere feiten, terwijl dat bij de jongeren in het algemeen onderwijs slechts 27% is. Dit verschil ligt ongeveer op hetzelfde niveau voor het aantal dat eerder al met het gerecht in aanraking kwam.

Parket - Type onderwijs (algemeen of niet) – Vroegere feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	11,52666	df=1	p=0,00069
M-L Chi-square	11,91659	df=1	p=0,00056
Phi for 2 x 2 tables	0,2210017		
Tetrachoric correlation	0,3705873		
Contingency coefficient	0,2157947		

Parket - Type onderwijs (algemeen of niet) – Vroeger al met het gerecht in aanraking geweest			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	12,88427	df=1	p=0,00033
M-L Chi-square	13,47075	df=1	p=0,00024
Phi for 2 x 2 tables	-0,233654		
Tetrachoric correlation	-0,39547		
Contingency coefficient	0,2275261		

De perceptie die de parketmagistraten hebben van de ernst van de delicten - of van de omstandigheden van het delict -, evenals het gepercipieerde belang van de antecedenten verschilt eveneens significant van één categorie tot de andere. De afwijking is op deze punten niettemin minder uitgesproken. De magistraten vinden dat de minderjarigen ernstige feiten hebben gepleegd voor 55% van de minderjarigen ingeschreven in het niet algemeen onderwijs, terwijl dat voor de minderjarigen in het algemeen onderwijs 40% is. De antecedenten worden bij 50% van de minderjarigen uit het niet algemeen onderwijs als een "logisch gevolg" gezien, maar bij slechts 33% van de minderjarigen uit het algemeen onderwijs.

Parket - Type onderwijs (algemeen of niet) – Perceptie van de delicten of omstandigheden			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	3,955184	df=1	p=0,04673
M-L Chi-square	3,971745	df=1	p=0,04627
Phi for 2 x 2 tables	-0,136589		
Tetrachoric correlation	-0,224936		
Contingency coefficient	0,1353323		

Parket - Type onderwijs (algemeen of niet) – Perceptie van de antecedenten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	4,487689	df=1	p=0,03414
M-L Chi-square	4,562982	df=1	p=0,03267
Phi for 2 x 2 tables	-0,153283		
Tetrachoric correlation	-0,254402		
Contingency coefficient	0,1515136		

Tabel 93. Type onderwijs, gerechtelijk verleden en perceptie door de magistraat van het delict, de omstandigheden en de antecedenten, in het staal "parket"

	Bestaan van vroegere feiten	Vroegere gerechtelijke tussenkomst	Als ernstig beschouwde delicten of omstandigheden	Perceptie van de antecedenten (die verband houden)
Niet algemeen ond.	52%	50%	55%	50%
Algemeen ond.	27%	24%	40%	33%
Totaal	45%	43%	51%	45%

Deze elementen verklaren dus waarschijnlijk gedeeltelijk waarom de minderjarigen uit het algemeen onderwijs significant minder vaak te maken krijgen met een saisine door de rechter. Maar dan moeten we nog kunnen onderzoeken of de frequentere melding van vroegere feiten voortvloeit uit een daadwerkelijk hogere graad van delinquentie of uit een hogere visibiliteit, uit frequentere doorverwijzing of nog uit een grotere selectiviteit van de politie tegenover deze groep. Ten slotte moeten we in het beeld dat de magistraten geven, een onderscheid kunnen maken tussen wat deel uitmaakt van het beeld dat ze zich zelf vormen - en de plaats die de ene of andere studierichting daarin inneemt - en wat een gevolg is van objectief vastgestelde elementen.

- Type onderwijs en origine van de minderjarigen

Uit de statistische analyse kunnen we geen significante relatie opmaken tussen de origine van de minderjarigen en het type opleiding. Met andere woorden, of de minderjarigen in ons staal al dan niet algemeen onderwijs volgen, heeft geen invloed op het relatieve aantal personen van buitenlandse origine.

Deze twee variabelen "origine" en "type onderwijs" hebben dus, onderling onafhankelijk, een significante invloed op de behandeling van het dossier door het parket.

(3) Invloed van het type onderwijs op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter

a. Invloed en beschrijving

In de beslissingsfase bij de jeugdrechter kunnen we uit de statistische analyse *geen enkele significante invloed opmaken van het type onderwijs op de keuze van de maatregel*. De statistische test biedt helemaal geen uitsluitsel.

Maatregelen rechter – Type onderwijs (algemeen of niet)			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	0,5359299	df=4	p=0,96991
M-L Chi-square	0,5212513	df=4	p=0,97140
Phi	0,0374071		
Contingency coefficient	0,037381		
Cramér's V	0,0374071		

Onderzoek naar de spreiding van de maatregelen die de jeugdrechters namen, bevestigt deze vaststelling. *De manier waarop de maatregelen verdeeld zijn, is ongeveer dezelfde in de groep van de minderjarigen uit het technisch of beroepsonderwijs als in de groep van de minderjarigen in het algemeen onderwijs*. Elk van deze beide groepen wordt op dezelfde manier gekenmerkt door een relatief groter aantal beslissingen tot gemeenschapsdienst (16 en 17% tegenover slechts 12% voor het geheel van de dossiers).

Tabel 94. Invloed van het type onderwijs op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Type onderwijs									
	Algemeen	techn./beroeps.	deeltijds	bijz. ond.	centrale examencom.	basisond.	Gestopt	Totaal (info gekend)	
berisping	22%	21%	26%	13%	30%	33%	33%	22%	91
OTS	22%	20%	17%	22%	22%	17%	17%	20%	81
OTS + gem.dienst	16%	17%	4%	9%	7%	0%	0%	12%	50
privé-inst.	16%	16%	17%	27%	7%	17%	17%	17%	68
gemeenschapsinst	22%	21%	26%	24%	26%	17%	17%	23%	93
uithandengeving	0%	2%	1%	2%	0%	0%	0%	1%	6
gevangenis	0%	2%	4%	0%	4%	0%	17%	2%	9
betr. pers.	2%	1%	2%	2%	0%	0%	0%	1%	5
psychiatrie	0%	0%	2%	0%	0%	17%	0%	1%	3
gebr. middel	0%	1%	0%	0%	4%	0%	0%	0%	2
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	408
	45	198	81	45	27	6	6	408	
	11%	49%	20%	11%	7%	1%	1%	100%	

De relatief grote groep (20%) minderjarigen uit het deeltijds onderwijs onderscheidt zich daarentegen duidelijk door een beduidend kleiner aantal beslissingen tot gemeenschapsdienst, wat dan wel tot een stijging leidt van het aantal berispingen en plaatsingen in een gemeenschapsinstelling. Ook bij de minderjarigen uit het bijzonder onderwijs is de spreiding van de maatregelen significant verschillend. Ze krijgen minder vaak een gemeenschapsdienst, maar krijgen vooral minder vaak een berisping. Parallel daarmee ligt het aantal plaatsingen in een privé-inrichting voor deze groep dan weer merkkelijk hoger. Deze afwijkingen blijven niettemin te beperkt om er een statistisch significante invloed uit te kunnen afleiden.

b. Type onderwijs en andere variabelen in de groep van minderjarigen die aan een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen

Aangezien het type opleiding geen significante invloed heeft op de keuze van de maatregel, hoeven we ook de eventuele interferentie met andere variabelen niet te onderzoeken. Het is echter interessant om, net als voor de groep die een beslissing van het parket opgelegd kreeg, te onderzoeken of beide grote categorieën jongeren - algemeen onderwijs of niet - zich significant onderscheiden vanuit andere standpunten.

- Omstandigheden van het delict en gerechtelijk verleden

Of ze nu algemeen onderwijs volgen of niet, de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, gebruiken niet meer of minder geweld of bezitten en gebruiken niet meer of minder verdovende middelen. Ze hebben evenmin vaker of minder vaak eerder al feiten gepleegd.

Daarentegen stellen we wel vast, en dat bevestigt wat we in het vroegere stadium van de beslissing al hadden vastgesteld, *dat bij de minderjarigen in het niet algemeen onderwijs een groter aantal minderjarigen al met het gerecht in aanraking is geweest*. 44% van de minderjarigen uit het niet algemeen onderwijs kwam eerder met het gerecht in aanraking tegenover slechts 27% van de minderjarigen uit het algemeen onderwijs. *Hun frequentere "terugkeer" in het gerechtelijke circuit wordt dus bevestigd in de twee verschillende stalen.*

Rechters – Type onderwijs – Eerder in aanraking geweest met het gerecht			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	4,597974	df=1	p=0,03201
M-L Chi-square	4,804732	df=1	p=0,02838
Phi for 2 x 2 tables	0,109568		
Tetrachoric correlation	0,234875		
Contingency coefficient	0,1089162		

Terwijl de gepercipieerde ernst van het delict of de omstandigheden voor de rechters in geen van beide schoolcategorieën varieert, zit er daarentegen wel een significant verschil in hun perceptie van de gerechtelijke antecedenten. Terwijl ze vinden dat de antecedenten in 38% van de gevallen terzake doen voor de minderjarigen in het algemeen onderwijs, bedraagt deze verhouding 66% voor de andere minderjarigen.

Rechters – Type onderwijs – Perceptie van de antecedenten door de rechter			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	7,80799	df=1	p=0,00520
M-L Chi-square	7,45665	df=1	p=0,00632
Phi for 2 x 2 tables	0,171007		
Tetrachoric correlation	0,3607554		
Contingency coefficient	0,1685602		

- Type onderwijs en origine

We vinden geen enkel significant verschil op basis van het *aantal minderjarigen van buitenlandse origine volgens het type onderwijs*. Dat was al het geval, zoals we al zagen, voor de groep die een beslissing van het parket opgelegd kreeg. *Deze twee variabelen hebben ook in dit staal een onderling onafhankelijke rol.*

Enkel voor de minderjarigen van Maghrebijnse of Turkse origine zien we een lichte afwijking: ze volgen iets vaker dan de andere minderjarigen niet algemeen onderwijs, maar het verschil blijft beperkt.

Rechters – Type onderwijs – Maghrebijnse en Turkse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	3,67702	df=1	p=0,05517
M-L Chi-square	4,049541	df=1	p=0,04419
Phi for 2 x 2 tables	0,0999595		
Tetrachoric correlation	0,2373383		
Contingency coefficient	0,0994638		

B. Melding van problemen op school

Naast het type onderwijs werd ook een hele reeks informatie uit het dossier van de minderjarige in verband met zijn schoolsituatie geregistreerd en geanalyseerd. We hebben deze informatie omgezet in twee variabelen. De eerste houdt rekening met het feit of er al problemen zijn gemeld in de schoolcarrière van de minderjarige. We spreken ook van problemen op school als een van de hierna genoemde elementen expliciet als een probleem wordt bestempeld in een van de stukken van het dossier van de minderjarige. De problemen in de dossiers zijn van verschillende ordes: eerst is er het van school sturen, maar ook de melding van belangrijke problemen zoals duidelijke onverschilligheid, het feit dat de minderjarige de groep kennelijk verstoort of agressief is tegenover de leraar of zijn schoolkameraden. Ook schoolverzuim wordt bij deze schoolproblemen gerekend, maar het wordt overigens duidelijk als een tweede variabele beschouwd, die trouwens het belang aantoont van dat schoolverzuim.

(1) Beschrijving van de steekproeven

In het eerste staal, dat met de minderjarigen die een beslissing van het parket opgelegd kregen, wijzen de dossiers in 23% van de gevallen op schoolproblemen. Dat aantal bedraagt meer dan het dubbele (58%) in het staal dat in de tweede beslissingsfase werd samengesteld. We moeten echter rekening houden met het feit dat er in de dossiers van de jeugdrechter over het algemeen, veel informatie in verband met de school staat, of er nu problemen zijn of niet. De afwijking in deze aantallen is dus ook het gevolg van *minder beschikbare informatie over deze verschillende aspecten in de beslissingsfase van het parket.*

De correctieprocedure wijzigt deze verhoudingen slechts lichtjes. Bij het parket moet het percentage dossiers waarin gewag wordt gemaakt van problemen op school, op 25% worden geschat en bij de jeugdrechters bedraagt dat na correctie 59%.

Tabel 95. Melding van problemen op school in beide stalen

Stalen "parket" en "rechters" – Melding van problemen op school						
	Melding van problemen op school		Geen melding van problemen op school		Totaal	
Staal "parket"	149	23%	500	77%	649	100%
Staal "rechter"	275	58%	201	42%	476	100%

Als we vervolgens, bij deze verschillende problemen, enkel schoolverzuim bekijken, bedraagt het aantal dossiers waarin dit type wordt vermeld, 13% in het staal "parket" en 47% in het staal "rechters".

Tabel 96. Melding van schoolverzuim in beide stalen

Stalen "parket" en "rechters" – Melding van schoolverzuim												
	Melding schoolverzuim								Geen		Totaal	
	Permanent		Frequent		occasioneel		Totaal					
Staal "parket"	20	3%	29	4%	38	6%	87	13%	562	87%	649	100%
Staal "rechter"	51	11%	95	20%	78	16%	224	<u>47%</u>	252	53%	476	100%

Dit schoolverzuim wordt, in het eerste staal, het vaakst als occasioneel bestempeld, daarna komt frequent verzuim en permanent verzuim ten slotte neemt een kwart van het geheel in. *De minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, bezondigen zich dan weer ongeveer in één op de twee gevallen aan schoolverzuim.* Bovendien is het schoolverzuim in die gevallen heel vaak frequent (20%) of permanent (11%) en zelden occasioneel (16%).

Zelfs al zijn deze resultaten, die heel sterk verschillen van één beslissingsfase tot een andere, waarschijnlijk deels het gevolg van een verschillende beschikbaarheid van informatie van dit type op de twee beslissingsniveaus, *toch kunnen we vooropstellen dat de melding van problemen op school, of in het bijzonder schoolverzuim de kans op doorverwijzing van het dossier naar de jeugdrechter vergroot.* Deze hypothese kunnen we verifiëren aan de hand van de invloed van deze twee variabelen op de behandeling door het parket volgens het feit of er in het dossier al dan niet sprake is van problemen op school.

(2) Invloed van de melding van problemen op school op de behandeling van het dossier door het parket

a. Invloed en beschrijving

De statistische analyse wijst daadwerkelijk op een *heel sterke invloed van de melding van problemen op school op de manier waarop de parketmagistraat het dossier behandelt.* De graad van associatie wijst immers op een invloed

die in de beslissingsfase van het parket enkel moet onderdoen voor de variabele in verband met pluriforme delinquentie.

Oriëntaties parket – Melding van problemen op school			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	70.42133	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	57.12466	df=3	p=0,00001
Phi	0.3294047		
Contingency coefficient	0.3128675		
Cramér's V	0.3294047		

Tabel 97. Invloed van problemen op school op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Melding van problemen op school						
	Melding van problemen op school		Geen melding van problemen op school		Totaal	
alternatieven	9	6%	32	6%	41	6%
seponering	80	54%	409	82%	489	75%
doorverwijzing rechter	53	36%	49	10%	102	16%
SAJ/CBJ	7	5%	10	2%	17	3%
Totaal	149	100%	500	100%	649	100%

Zoals we kunnen opmaken uit de vergelijking van de respectievelijke spreidingen, *wordt het aantal doorverwijzingen van het dossier naar de jeugdrechter meer dan verdrievoudigd wanneer de magistraat weet heeft van problemen op school*. Deze toename van de saisines door de rechter gaat vooral ten koste van het aantal seponeringen. Het aantal alternatieve maatregelen ondervindt blijkbaar geen invloed van problemen op school. Het aantal keren dat er een beroep wordt gedaan op centra voor bijzondere jeugdzorg stijgt daarentegen ook lichtjes als er problemen zijn op school.

Deze invloed is even groot - of zelfs groter - als we enkel kijken naar de gevallen van schoolverzuim. Het aantal doorverwijzingen naar de rechter wordt hier verviervoudigd: als er schoolverzuim bij komt kijken, heeft de minderjarige zowat één kans op twee om naar de jeugdrechter te worden verwezen, terwijl dat veeleer één op tien is als er van verzuim geen sprake is.

Oriëntaties parket – Melding van schoolverzuim			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	70.42133	df=3	p=0,00001
M-L Chi-square	57.12466	df=3	p=0,00001
Phi	0.3294047		
Contingency coefficient	0.3128675		
Cramér's V	0.3294047		

Tabel 98. Invloed van schoolverzuim op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Melding van schoolverzuim						
	Melding van schoolverzuim		Geen melding van schoolverzuim		Totaal	
alternatieven	5	6%	36	6%	41	6%
seponering	38	44%	451	80%	489	75%
doorverwijzing rechter	38	44%	64	11%	102	16%
SAJ/CBJ	6	7%	11	2%	17	3%
Totaal	87	100%	562	100%	649	100%

b. Eventuele interferentie met andere variabelen

- *Omstandigheden van het delict en gerechtelijk verleden*

Uit de statistische analyse halen we, in het staal van dossiers van parket, *meerdere significante relaties tussen de melding van problemen op school en de variabelen betreffende de omstandigheden van het delict of het gerechtelijke verleden van de minderjarigen. De frequentere doorverwijzing naar de jeugdrechter van minderjarigen met schoolproblemen kan dus gedeeltelijk - maar slechts gedeeltelijk - worden verklaard door het feit dat hun gerechtelijke voorgeschiedenis al zwaarder weegt en dat de omstandigheden van het misdrijf zelf vaker tot een saisine door de jeugdrechter leidt.* Die interferentie is echter niet de enige verklaring en deze relaties wegen dan ook helemaal niet zo zwaar door op de manier waarop het parket het dossier behandelt als de variabele "schoolproblemen" op zich.

De minderjarigen met schoolproblemen pleegden vaker dan de anderen pluriforme delinquentie (25% tegenover 12%). Ze hebben iets meer dan de anderen geweld gebruikt bij hun delicten (30% tegenover 19%). Het type delict is daarentegen niet kenmerkend. De significante relaties zijn echter niet sterk uitgesproken.

Parket - Melding van problemen op school – Cumulatie van verschillende feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	14.47516	df=1	p=0,00014
M-L Chi-square	13.13476	df=1	p=0,00029
Phi for 2 x 2 tables	0.1569		
Tetrachoric correlation	0.2987879		
Contingency coefficient	0.1550037		

Parket - Melding van problemen op school – Gebruik van geweld			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	7.694664	df=1	p=0,00554
M-L Chi-square	7.284024	df=1	p=0,00696
Phi for 2 x 2 tables	0.1143948		
Tetrachoric correlation	0.2093427		
Contingency coefficient	0.1136535		

Duidelijker is de relatie tussen het gerechtelijke verleden van de minderjarige - vroegere feiten en vroegere gerechtelijke tussenkomsten - en problemen op school: de minderjarigen die problemen hebben op school kwamen vaker dan de anderen al eerder met het gerecht in aanraking (52% tegenover 34%) en pleegden ook vaker eerder al andere feiten (56% tegenover 30%).

Parket - Melding van problemen op school – Vroegere feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	33.47173	df=1	p=0,00000
M-L Chi-square	32.47142	df=1	p=0,00001
Phi for 2 x 2 tables	-0.2271		
Tetrachoric correlation	-0.379532		
Contingency coefficient	0.2214607		

Parket - Melding van problemen op school – Vroegere gerechtelijke tussenkomst			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	16.36927	df=1	p=0,00005
M-L Chi-square	16.02959	df=1	p=0,00006
Phi for 2 x 2 tables	0.1588153		
Tetrachoric correlation	0.2706616		
Contingency coefficient	0.1568496		

Ten slotte verschilt ook de gepercipieerde ernst van hun delicten - of van de omstandigheden - door de magistraat op significante wijze. Voor de perceptie van de antecedenten geldt dat daarentegen niet.

Parket - Melding van problemen op school – Gepercipieerde ernst van de delicten of omstandigheden			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	19.61314	df=1	p=0,00001
M-L Chi-square	18.934	df=1	p=0,00001
Phi for 2 x 2 tables	0.1873129		
Tetrachoric correlation	0.3170901		
Contingency coefficient	0.1841109		

Tabel 99. Melding van problemen op school en andere variabelen in verband met de inbreuk en het gerecht in het staal "parket"

Parket - Melding van problemen op school – Andere variabelen in verband met de inbreuk en het gerecht			
	Melding van problemen op school	Geen melding van problemen op school	Totaal
Cumulatie van verschillende feiten	25%	12%	15%
Gebruik van geweld	30%	19%	21%
Als ernstig beschouwde feiten	50%	29%	34%
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	52%	34%	38%
Vroegere feiten	56%	30%	36%

- Type opleiding

Minderjarigen buiten het algemeen onderwijs hebben twee keer meer problemen op school dan de minderjarigen uit het algemeen onderwijs. De twee variabelen die de kans op doorverwijzing van het dossier naar de rechter vergroten, interfereren dus gedeeltelijk, zonder elkaar echter te overlappen.

Parket - Melding van problemen op school – Type opleiding			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	15.59357	df=1	p=0,00008
M-L Chi-square	16.08423	df=1	p=0,00006
Phi for 2 x 2 tables	-0.25705		
Tetrachoric correlation	-0.424455		
Contingency coefficient	0.2489563		

Tabel 100. Melding van problemen op school en type onderwijs, in het staal "parket"

Parket - Melding van problemen op school – Type opleiding			
	Melding van problemen op school	Geen melding van problemen op school	
Algemeen onderwijs	27%	73%	100%
Niet algemeen onderwijs	56%	44%	100%

- Origine van de minderjarige

Als we ten slotte de melding onderzoeken van schoolproblemen op basis van de origine van de minderjarige, ontwaren we slechts een heel licht significante relatie. *De minderjarigen van buitenlandse origine die een beslissing van het parket opgelegd krijgen, vertonen net iets vaker problemen in hun schooltijd.* Het hogere aantal doorverwijzingen naar de jeugdrechter kunnen we voor deze groep dus - maar dan slechts heel gedeeltelijk - toeschrijven aan het feit dat ze iets vaker in problemen komen op school. *Deze vaststelling is echter niet van dien aard dat ze de invloed van de origine van de minderjarige op de behandeling van het dossier door het parket als dusdanig in vraag stelt, aangezien de respectievelijke invloeden helemaal niet te vergelijken zijn.*

Parket - Melding van problemen op school – Origine van de minderjarige			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	3.922926	df=1	p=0,04763
M-L Chi-square	3.841398	df=1	p=0,05000
Phi for 2 x 2 tables	-0.079932		
Tetrachoric correlation	-0.139936		
Contingency coefficient	0.0796779		

Tabel 101. Melding van problemen op school en origine van de minderjarige, in het staal "parket"

Parket - Melding van problemen op school – Origine van de minderjarige			
	Melding van problemen op school	Geen melding van problemen op school	
Minderjarige van Belgische origine	21%	79%	100%
Minderjarige van buitenlandse origine	29%	72%	100%

Tot slot toont de heel sterke invloed van schoolproblemen op een groter aantal doorverwijzingen naar de jeugdrechter het doorslaggevende belang aan van de schoolcarrière op het beslissingsproces. We zien echter dat de invloed van deze variabele ook van doen heeft met de significant verschillende kenmerken van deze populatie wat de gepleegde feiten en het gerechtelijke verleden betreft, maar ook qua type opleiding of nog - maar heel lichtjes - qua origine.

(3) Invloed van de melding van problemen op school op de behandeling van het dossier door de jeugdrechters

a. Invloed en beschrijving

- Melding van problemen op school in zijn geheel

In het staal van dossiers met een beslissing van de jeugdrechter, kunnen we een beter onderscheid maken tussen de dossiers waarin niets over de school staat en die waarin dat wel het geval is, hetzij positief, hetzij negatief. De aldus vastgestelde relatie, op basis van deze drie categorieën, is heel sterk significant. *Problemen op school hebben in feite de sterkste invloed op dit*

stadium van de beslissing die we tot dusver konden vaststellen, terwijl het type opleiding er helemaal niet toe doet. Het gewicht van deze invloed is heel vergelijkbaar met die bij het parket, alleen is hij nog iets groter.

Maatregelen rechters – Melding van problemen op school			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	40.86971	df=9	p=0,00001
M-L Chi-square	43.98689	df=9	p=0,00000
Phi	0.3461972		
Contingency coefficient	0.3271472		
Cramér's V	0.3461972		

Tabel 102. Invloed van problemen op school op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechters – Melding van problemen op school				
	Problemen op school	Geen problemen op school	Vraag niet gesteld	Totaal
berisping	17%	42%	20%	21%
OTS	19%	18%	21%	20%
OTS + gem.dienst	10%	23%	10%	12%
privé-inst.	18%	8%	16%	16%
gemeenschapsinst.	29%	8%	27%	25%
uithandengeving	1%	0%	1%	1%
huis van bewaring	3%	0%	2%	2%
betr. pers.	2%	0%	1%	1%
psychiatrie	0%	0%	1%	1%
gebr. middel	0%	2%	1%	1%
Totaal maatregelen	100%	100%	100%	100%
	275	66	135	476
	58%	14%	28%	100%

Uit de vergelijking van de manier waarop de maatregelen zijn gespreid in de verschillende aldus opgestelde categorieën leiden we markante verschillen af in de (minderheids)groep van jongeren die *expliciet geen problemen hebben op school*. Ze worden *veel minder dan de anderen geplaatst in een privé- of gemeenschapsinrichting*. Parallel ligt het aantal berispingen en gemeenschapsdiensten twee keer hoger dan in de andere categorieën. *De afwezigheid van specifieke problemen op school blijkt duidelijk de voorkeur te versterken om de minderjarige in zijn omgeving te houden.*

We zien eveneens dat uithandengeving en plaatsing in een huis van bewaring, twee marginale maatregelen, in verhouding vaker voorkomen bij minderjarigen die op school in de problemen geraken. Geen enkele van deze twee maatregelen werd, in ons staal van minderjarigen zonder bijzondere problemen op school, opgelegd.

- Schoolverzuim in het bijzonder

Als we specifiek naar het schoolverzuim gaan kijken, zien we dat in bijna de helft van de dossiers (47%) schoolverzuim voorkomt, gespreid over occasioneel (16%), frequent (20%) en permanent (11%) verzuim. Schoolverzuim is duidelijk geen probleem in 14% van de dossiers en in 39%

van de gevallen bevat het dossier hierover geen informatie. De correctieprocedure die elk type van maatregel tot zijn juiste proporties herleidt, levert een vergelijkbare spreiding op. Het verzuim komt dan op 48% tegenover 13% gevallen waar verzuim expliciet is uitgesloten. Zelfs al hebben we geen informatie over de referentiepopulatie van de schoolgaande jeugd, uit deze cijfers kunnen we in elk geval afleiden *dat de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen zich relatief vaak aan schoolverzuim bezondigt*.

Als we bij de problemen op school enkel rekening houden met verzuim, bemerken we een significante relatie die bijna evenveel invloed heeft als alle probleemcategorieën samen.

Maatregelen rechters – Melding van schoolverzuim			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	27.35521	df=9	p=0,00122
M-L Chi-square	27.65623	df=9	p=0,00109
Phi	0.30766		
Contingency coefficient	0.2940577		
Cramér's V	0.30766		

Door de spreiding van de maatregelen in elke categorie te analyseren, stoten we op significante afwijkingen. *Plaatsing in een gemeenschapsinstelling komt twee keer vaker voor bij bewezen schoolverzuim (32%) dan bij minderjarigen die op regelmatige basis school lopen (18%). Hetzelfde geldt voor de plaatsing in een privé-inrichting, maar de afwijking tussen beide categorieën is daar iets minder groot.*

Ook de gemeenschapsdienst ondervindt hiervan de gevolgen, maar in de omgekeerde zin: we spreken over slechts 7% van de dossiers in geval van schoolverzuim, tegenover 17% wanneer de minderjarige duidelijk op regelmatige basis school loopt. Gemeenschapsdienst wordt dus bij voorkeur toegepast voor jongeren die normaal school lopen. Ook een berisping komt minder vaak voor bij schoolverzuim.

Ook al laten de cijfers geen statistische redenering toe voor deze marginale categorieën, toch stellen we vast dat we bij minderjarigen die zich schuldig maken aan permanent verzuim, de grote verhoudingen van uithandengeving of plaatsing in een huis van bewaring tot nu toe no nooit tegengekomen zijn.

Tabel 103. Invloed van schoolverzuim op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechters – Melding van schoolverzuim								
	Gemeld schoolverzuim				Geen verzuim	Geen informatie	Totaal dossiers	
	occasioneel	frequent	permanent	totaal verzuim				
berisping	10%	15%	12%	13%	34%	28%	21%	102
OTS	21%	20%	25%	21%	15%	19%	20%	93
OTS + gem.dienst	5%	11%	4%	7%	17%	16%	12%	56
privé-inst.	22%	22%	10%	19%	12%	13%	16%	76
gemeenschapsinst.	37%	28%	31%	32%	18%	19%	25%	120
uithandengeving	1%	1%	4%	2%	2%	1%	1%	6
huis van bewaring	0%	2%	8%	3%	0%	2%	2%	10
betr. pers.	3%	1%	4%	2%	0%	1%	1%	7
psychiatrie	1%	0%	2%	1%	2%	0%	1%	3
gebr. middel	0%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	3
Totaal maatregelen	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	476
	78	95	51	224	65	187	476	
	16%	20%	11%	47%	14%	39%	100%	

b. Eventuele interferentie met andere variabelen

Vervolgens onderzochten we of de melding van problemen op school al dan niet verband houdt met andere kenmerken van de groep minderjarigen die voor de jeugdrechter verschijnt.

- Omstandigheden van het delict en gerechtelijk verleden

Ook al hebben de elementen in verband met de omstandigheden van het misdrijf en het gerechtelijke verleden slechts weinig invloed op de beslissing van de jeugdrechter, we kunnen toch het eventuele verband ervan nagaan met de melding van problemen op school.

Een eerste *significant verband dat we onderzochten, is dat met de pluriforme delinquentie*. De statistische analyse wijst immers op een relatie tussen beide variabelen, die, zonder heel sterk uitgesproken te zijn, toch significant is. Het aantal beslissingen dat betrekking heeft op pluriforme delinquentie bedraagt 63% voor de minderjarigen met problemen op school, tegenover 35% voor de anderen. We herinneren er echter aan dat deze variabele geen enkele invloed had op de beslissing van de jeugdrechter.

Rechters - Melding van problemen op school – Cumulatie van verschillende feiten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	36.74411	df=4	p=0,00000
M-L Chi-square	37.30462	df=4	p=0,00001
Phi	0.2778372		
Contingency coefficient	0.267697		
Cramér's V	0.1964606		

De minderjarigen met de schoolproblemen worden ook significant meer voorgeleid voor het gebruik en bezit van verdovende middelen. We vonden echter geen significant verschil in het eerste staal. De feiten (of de omstandigheden) worden iets – maar niettemin significant – vaker als ernstig beschouwd door de rechter. Ze worden daarentegen niet vaker of minder vaak dan de anderen voorgeleid voor diefstal en gebruikten evenmin vaker of minder vaak geweld bij het plegen van de feiten.

Ze kwamen ook al vaker dan de anderen eerder in aanraking met het gerecht, maar, paradoxaal genoeg, worden hun gerechtelijke antecedenten door de rechters als minder relevant beschouwd.

Rechters - Melding van problemen op school – Gebruik en bezit van verdovende middelen			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	11.9629	df=1	p=0,00054
M-L Chi-square	12.42016	df=1	p=0,00042
Phi for 2 x 2 tables	-0.162148		
Tetrachoric correlation	-0.289738		
Contingency coefficient	0.1600579		

Rechters - Melding van problemen op school – Gepercipieerde ernst van de delicten of van de omstandigheden			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	5.554109	df=1	p=0,01844
M-L Chi-square	5.548993	df=1	p=0,01849
Phi for 2 x 2 tables	-0.128954		
Tetrachoric correlation	-0.203335		
Contingency coefficient	0.1278947		

Rechters - Melding van problemen op school – Vroegere gerechtelijke tussenkomst			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	10.99167	df=1	p=0,00092
M-L Chi-square	11.10592	df=1	p=0,00086
Phi for 2 x 2 tables	-0.15196		
Tetrachoric correlation	-0.24141		
Contingency coefficient	0.150235		

Rechters - Melding van problemen op school – Perceptie van de antecedenten			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	10.54424	df=1	p=0,00117
M-L Chi-square	10.53533	df=1	p=0,00001
Phi for 2 x 2 tables	0.1790234		
Tetrachoric correlation	0.2809988		
Contingency coefficient	0.1762217		

Tabel 104. Melding van schoolverzuim en andere variabelen in verband met de inbreuk en het gerecht in het staal "rechters"

Rechters - Melding van problemen op school – Andere variabelen in verband met de inbreuk en het gerecht			
	Melding van problemen op school	Geen melding van problemen op school	Totaal
Cumulatie van verschillende feiten	63%	35%	51%
Gebruik van verdovende middelen	28%	15%	49%
Als ernstig beschouwde feiten	64%	51%	59%
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	48%	33%	42%
Gerechtelijke antecedenten die als relevant worden beschouwd	32%	50%	40%

Zelfs al is de tabel niet altijd coherent, deze verschillende vaststellingen wijzen op een heel gedeeltelijke interferentie van bepaalde kenmerken (verdovende middelen, het gerechtelijke verleden) met het bestaan van problemen op school en wat er verband mee houdt, om tot een groter aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling te leiden.

- *Type opleiding*

In tegenstelling tot de vaststelling in het eerste staal, bij de populatie die een maatregel van de rechter opgelegd kreeg, *vinden we geen enkele significante relatie tussen problemen op school en het type opleiding*: met andere woorden, bij de jongeren uit het algemeen onderwijs constateren we niet vaker of minder vaak dan bij de andere jongeren die een maatregel van de rechter opgelegd krijgen, schoolverzuim, het feit van school gestuurd te worden of andere problemen in verband met de school. Bovendien stelden we eerder al vast dat het type opleiding op zich geen significante invloed heeft op de maatregel die de jeugdrechter kiest. Van de twee types variabelen uit ons onderzoek in verband met de school, heeft enkel die met betrekking tot schoolproblemen een invloed op de manier waarop de rechter het dossier behandelt.

Rechters - Melding van problemen op school – Type opleiding			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	1.283123	df=1	p=0,25732
M-L Chi-square	1.256157	df=1	p=0,26238
Phi for 2 x 2 tables	-0.056079		
Tetrachoric correlation	-0.116616		
Contingency coefficient	0.0559915		

- *Origine van de minderjarige*

Rechters - Melding van problemen op school – Buitenlandse origine			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	4.414927	df=1	p=0,03563
M-L Chi-square	4.418656	df=1	p=0,03555
Phi for 2 x 2 tables	0.0996051		
Tetrachoric correlation	0.1566642		
Contingency coefficient	0.0991147		

In dit staal, *konden we, op basis van eventuele problemen op school, geen enkel significant verschil vaststellen tussen minderjarigen van Belgische origine en minderjarigen van buitenlandse origine*. In het staal "parket" waren

er wel lichte verschillen, maar hier zijn ze volledig uitgesloten. *De invloed van de buitenlandse origine van de minderjarige op de gekozen maatregel heeft in elk geval niets van doen met het al dan niet bestaan van schoolproblemen.* De variabele "origine van de minderjarige" bevestigt zo steeds meer zijn autonome invloed op het beslissingsproces bij de jeugdrechter.

C. Perceptie van de schoolsituatie door de magistraten

De magistraten werd ook gevraagd zich, via de vragenlijst, rechtstreeks uit te spreken over de plaats die de elementen in verband met de schoolsituatie van de minderjarige innemen in de beslissing.

Wat leren de resultaten van de vragenlijst ons hierover?

De magistraten werden eerst en vooral ondervraagd over het belang dat ze hechten aan respectievelijk de 13 types elementen bij het nemen van hun beslissing. In de vragenlijsten die de parketmagistraten invulden, komt schoolsituatie slechts op de zevende plaats in het klassement: slechts in 20% van de antwoorden van de magistraten wordt dit een determinerend of belangrijk element genoemd voor beslissing en 63% halen het zelfs niet eens aan. De jeugdrechters klasseren het niet beter: ook bij hen neemt de schoolsituatie de zevende plaats van het klassement in, zelfs al zien we hier dat de schoolsituatie in 35% van de vragenlijsten als belangrijk of determinerend wordt beschouwd (49% van de antwoorden zwijgen schoolsituatie dood).

De relatief onbelangrijke plaats die de schoolsituatie inneemt in de bepalende elementen die de magistraten expliciet noemen, is op het eerste gezicht verwonderlijk en *sprekt zowel de resultaten van de analyses* tegen als de kruising die we nu zullen maken van de antwoorden van de magistraten op de vragenlijst en de elementen in daadwerkelijk uitgesproken beslissingen.

Zowel bij de beslissing van het parket als in de beslissingsfase van de rechter, heeft de rangschikking van dit element, *als de magistraten in de vragenlijst een positieve of negatieve perceptie van de schoolsituatie van de minderjarige aangeven* (183 dossiers bij het parket en 238 bij de rechters), *een heel sterke invloed op het verdere verloop van het dossier.* De mate van associatie is van de sterkste die we tot nu toe hebben vastgesteld, maar hij slaat enkel op de magistraten die in de vragenlijst antwoordden op de punten in verband met schoolsituatie, wat het gewicht er dan weer van beperkt.

(1) Invloed op de behandeling van het dossier door het parket

Oriëntaties parket – Perceptie van de schoolsituatie			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	22.53849	df=3	p=0,00005
M-L Chi-square	23.47425	df=3	p=0,00003
Phi	0.3509432		
Contingency coefficient	0.3311432		
Cramér's V	0.3509432		183 d

Tabel 105. Perceptie van de schoolsituatie en invloed op de beslissing van het parket

Oriëntaties rechter – Perceptie van de schoolsituatie								
	Perceptie van de schoolsituatie				Perceptie niet vermeld		totaal vragenlijsten	
	problematisch		niet problematisch					
alternatieven	2	2%	4	4%	31	7%	37	6%
seponering	47	52%	76	82%	342	80%	465	76%
doorverw. rechter	38	42%	11	12%	48	11%	97	16%
SAJ/CBJ	3	3%	2	2%	9	2%	14	2%
Totaal	90	100%	93	100%	430	100%	613	100%
	15%		15%		70%		100%	

Zo stellen we, tussen de 30% dossiers waarvoor de parketmagistraten hun mening over de schoolsituatie van de minderjarige gaven, daadwerkelijk een significant verschil vast in de behandeling naargelang we van een positieve of een negatieve perceptie van het schoolaspect kunnen spreken.

De minderjarigen waarvoor de schoolsituatie negatief wordt bevonden, worden vier keer vaker doorverwezen naar de rechter. Omgekeerd wordt hun dossier beduidend minder vaak geseponeerd. Ze krijgen eveneens minder vaak alternatieve maatregelen opgelegd.

(2) Invloed op de behandeling van het dossier door de jeugdrechters

Deze invloed blijkt nog duidelijker in de beslissingsfase onder de bevoegdheid van de jeugdrechter. De mate van associatie is tot dusver ongeëvenaard.

Maatregelen rechter – Perceptie van de schoolsituatie			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	37.2323	df=9	p=0,00002
M-L Chi-square	39.73397	df=9	p=0,00001
Phi	0.3955227		
Contingency coefficient	0.3677987		
Cramér's V	0.3955227		238 d.

Tabel 106. Perceptie van de schoolsituatie en invloed op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Perceptie van de schoolsituatie										
	Perceptie van de schoolsituatie						Perceptie niet vermeld		totaal vragenlijsten	
	problematisch		niet problematisch		totaal					
berisping	21	14%	30	36%	51	21%	49	24%	100	23%
OTS	32	21%	21	25%	53	22%	31	15%	84	19%
OTS + gem.dienst	6	4%	12	14%	18	8%	34	17%	52	12%
privé-inst.	41	27%	7	8%	48	20%	23	11%	71	16%
gemeenschapsinst.	48	31%	14	17%	62	26%	49	24%	111	25%
uithandengeving	1	1%	0	0%	1	0%	5	2%	6	1%
huis van bewaring	3	2%	0	0%	3	1%	6	3%	9	2%
betrouw. pers.	1	1%	0	0%	1	0%	3	1%	4	1%
psychiatrie	1	1%	0	0%	1	0%	2	1%	3	1%
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	2	1%	2	0%
totaal	154	100%	84	100%	238	100%	204	100%	442	100%
	35%		19%		54%		46%		100%	

In de 54% dossiers waarover de jeugdrechter zich in de vragenlijst heeft uitgesproken, zien we effectief belangrijke verschillen tussen elk van de twee subgroepen (als problematisch of niet problematisch beschouwd schoolsituatie), wat de vaststellingen bevestigt die we eerder al formuleerden na de analyse van de informatie die we uit de dossiers haalden. *Als problematisch beschouwd schoolsituatie hangt samen met een beduidend hoger aantal plaatsingen in gemeenschapsinstellingen en privé-inrichtingen. Parallel daarmee wordt een berisping of gemeenschapsdienst minder vaak opgelegd.*

5. De gezinssituatie

We verzamelden verschillende soorten informatie over het gezin van de minderjarige in zowel de dossiers met een beslissing van het parket als in de dossiers met een maatregel van de jeugdrechter. Ze heeft betrekking op de gezinsstructuur, de sociaal-economische situatie van het gezin, het gerechtelijke of psychiatrische verleden van het gezin of nog de verstandhouding tussen de jongere en zijn ouders of de andere gezinsleden. Deze diverse aspecten zullen we achtereenvolgens onderzoeken en we zullen tevens hun invloed op de beslissing van het parket of de jeugdrechter analyseren.

Ten slotte werden de magistraten ondervraagd over hun perceptie van de familiale dynamiek en de plaats die deze perceptie inneemt in de beslissing. We brengen verslag uit van hun antwoorden en onderzoeken hoe die de daadwerkelijk genomen beslissingen opsplitsen.

A. De gezinsstructuur

(1) Beschrijving van de steekproeven

De volgende tabel vermeldt de verdeling van de populatie in elk van de steekproeven, op basis van de gezinssituatie op het moment dat het parket of de jeugdrechter de beslissing neemt.

Tabel 107. Gezinssituatie van de minderjarigen in beide stalen

Gezinsstructuur – Stalen "parket" en "rechters"				
	Staal "parket"		Staal "rechters"	
Gezin met beide biologische ouders	231	60%	190	44%
Eenoudergezin of gezin met een niet biologische ouder	143	37%	200	44%
Eenoudergezin van feitelijk of wettelijk gescheiden ouders	91	24%	111	26%
Ander eenoudergezin	21	5%	26	6%
Gezin met een niet biologische ouder	31	8%	63	15%
Andere situaties	10	3%	40	9%
Levend bij naaste verwanten	6	2%	17	4%
Geadopteerde minderjarige	1	0%	10	2%
In een opvanggezin	3	1%	6	1%
Ouders overleden	0	0%	2	0%
Ouders niet in België	0	0%	5	1%
Totaal gekende informatie	384	100%	430	100%
Informatie niet gekend	265	41%	46	10%

Net als bij de schoolsituatie, is er vaker informatie over de gezinssituatie beschikbaar in de dossiers van de jeugdrechters dan in het stadium van het parket. In dat eerste stadium vonden we deze informatie immers slechts terug in 59% van de dossiers. De aldus bekomen verdeling voor dit staal is dus gebaseerd op minder dan de helft van de dossiers, terwijl de informatie ontbreekt in slechts 10% van de dossiers van de jeugdrechters. Zoals we constateerden voor de schoolsituatie verschilt de beschikbaarheid van de informatie naargelang de beslissing van het parket.

Tabel 108. Beschikbare informatie over de gezinssituatie van de minderjarigen, in het staal "parket"

Parket – Gezinssituatie – Informatie beschikbaar				
	Info gekend		Info onbekend	
Alternatieven	31	8%	10	4%
Seponering	251	65%	238	90%
Doorverwijzing rechter	88	23%	14	5%
SAJ/CBJ	14	4%	3	1%
Totaal	384	100%	265	100%

Het is vooral in de geseponeerde dossiers dat we geen informatie konden vinden over de gezinssituatie. De dossiers die werden doorverwezen naar de jeugdrechter zijn aldus oververtegenwoordigd in de dossiers met informatie over de gezinsstructuur.

Aangezien er geen gelijkaardige informatie beschikbaar is voor de Belgische referentiepopulatie, kunnen we op basis hiervan geen geldige hypothese formuleren⁴⁶. We kunnen hoogstens vaststellen dat het aantal minderjarigen dat bij zijn twee biologische ouders leeft (60% en 44%) relatief laag is in vergelijking met de enige indicator die we hebben, met name het aantal gezinnen met één of twee ouders. Maar de op basis van de beschikbare gegevens kunnen we geen sluitende conclusie formuleren.

Zoals Laurent MUCCHIELLI terecht opmerkt in een recente *Bilan pluridisciplinaire des recherches francophones et anglophones* over het thema *Gezinnen en delinquentie*, hebben de studies het meestal uitsluitend over jongeren die in beschuldiging zijn gesteld door het gerecht en maken die het dus niet mogelijk de veronderstelde invloed te meten van de gezinsfactor op de delinquentie⁴⁷. Op de vraag of gebroken gezinnen meer delinquente kinderen afleveren dan niet gebroken gezinnen, bieden het vijftigtal besproken studies uiteenlopende antwoorden⁴⁸, waardoor we dus geen coherente conclusie kunnen formuleren. MUCCHIELLI herinnert er daarentegen aan dat drie opeenvolgende studies⁴⁹ lieten opmerken en vervolgens aantoonde dat het aantal kinderen uit gebroken gezinnen in verhouding groter is in de groep die gerechtelijk wordt vervolgd en bij de veroordeelde minderjarigen dan bij de minderjarigen die zichzelf aangeven. Dat vertaalt, aldus de auteur, "een dubbel stigmatiseringseffect: het is enerzijds het gevolg van het vooroordeel dat een alleenstaande ouder minder goed in staat is zijn kind correct op te voeden en onder controle te houden dan een stabiel, uiterlijk verenigd gezin; anderzijds is het een gevolg van een sociologisch feit: gebroken gezinnen en jeugddelinquentie komen vooral voor in dezelfde achtergestelde milieus, wat van het uiterlijke verband in de eerste plaats een gevolg van de sociaal-economische context

⁴⁶ Het Nationaal Instituut voor de Statistiek heeft wel cijfers over de spreiding van de gezinnen, maar heeft, bij ons weten, geen gegevens van dit type voor uitsluitend de categorie "kinderen" (noch per leeftijdscategorie trouwens). Diepgaandere analyse is in ons onderzoek dus onmogelijk. De beschikbare cijfers zijn echter ook puur informatief voldoende interessant. Het aantal eenoudergezinnen bij de gezinnen met kinderen bedraagt 27% voor heel België en voor het jaar 1999 (het aantal bedroeg 25% in 1991). De verhouding ligt hoger in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar ze in 1991 een derde van de gezinnen vertegenwoordigt.

⁴⁷ MUCCHIELLI, L., *Familles et délinquances. Un bilan pluridisciplinaire des recherches francophones et anglophones*, CESDIP, Ministerie van Justitie en Centre National de la Recherche scientifique, Parijs, 2000, p. 26.

⁴⁸ MUCCHIELLI verwijst naar de studie van WELLS, L. en RANKIN, J., "Families and delinquency: a meta-analysis of the impact of broken homes", *Social Problems*, 1991, 38, 1, pp. 71-93.

⁴⁹ HIRSCHI, 1969, *Causes of delinquency*, Berkeley, Los Angeles en Londen, University of California Press, p. 242; WELLS, RANKIN, "Broken homes and juvenile delinquency: an empirical review", *Criminal Justice Abstracts*, 1985, 17, 2, p. 251 s.; VON VOORHIS et al., "The impact of family structure and quality on delinquency: a comparative assessment of structural and functional factors", *Criminology*, 1988, 26,2, p. 239 s.

maakt" (vertaling). Met een citaat van Jean TREPANIER verklaart de auteur hoe deze twee effecten gecumuleerd tot saisine van de sociale diensten leiden: *"Het volstaat dat een voldoende aantal interveniënten vinden dat gebroken gezinnen tot delinquentie leiden opdat deze factor hun beslissingen daadwerkelijk gaat beïnvloeden en opdat de onderzoekers vervolgens tussen de officiële delinquenten een groter aantal jongeren uit deze gezinnen vinden."* (vertaling)⁵⁰. Vervolgens vermeldt de auteur een groots opgezette en heel degelijke Franse enquête, die een luik van zelf aangegeven delinquentie bevat⁵¹. De onderzoekers komen tot de conclusie dat de structuur en de gezinssfeer op zich in geen enkel geval essentiële factoren en dat van de twee factoren de gezinssfeer en niet de structuur de belangrijkste is. Andere onderzoeken die MUCCHIELLI analyseerde, keren de piste van een invloed van de gezinsstructuur eveneens de rug toe en gaan vooral door op de kwaliteit van de interpersoonlijke relaties in van het gezin, of dat nu compleet is of niet.

Na deze bedenking vinden we het al iets minder erg dat we onze twee populaties niet kunnen vergelijken met een referentiepopulatie die geen gerechtelijke beslissing opgelegd kreeg. De resultaten zouden in elk geval voor discussie vatbaar zijn: ze kunnen immers evengoed factoren bespreken die bijdragen tot delinquent gedrag als factoren die sneller tot doorverwijzing naar de gerechtelijke instanties leiden.

In ons onderzoek kunnen we daarentegen wel de eventuele invloed nagaan van de gezinsstructuur op het beslissingsproces als de minderjarige eenmaal is doorverwezen naar de gerechtelijke instanties omwille van een misdrijf.

Uit de gegevens kunnen we eerst en vooral opmaken dat naargelang de beslissingsfase het aantal minderjarigen dat bij beide ouders woont, significant verschilt. Bij de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, zijn er immers evenveel uit een eenoudergezin of een gezin met één niet biologische ouder dan er bij de beide ouders wonen. Ze zijn ook vaker betrokken in specifieke situaties (zoals wonen bij andere familieleden dan de ouders). We zouden dus de hypothese kunnen formuleren dat de gezinssituatie invloed heeft op de manier waarop het parket het dossier behandelt, een hypothese die we verder zullen onderzoeken.

(2) Invloed van de gezinsstructuur op de behandeling van het dossier door het parket

De statistische analyse biedt hierover helemaal geen uitsluitel. *Of de minderjarige bij beide biologische ouders woont of in een andere gezinssituatie heeft geen enkele significante invloed op de manier waarop het parket het dossier behandelt.* Als we al een significant verschil konden vaststellen tussen de dossiers met informatie over de gezinssituatie (meer doorverwijzingen naar de rechter) en die waar dit type informatie niet in vermeld wordt, dan heeft het feit dat de magistraat over deze informatie beschikt toch geen enkele invloed op de beslissing.

⁵⁰ TREPANIER, J., "Les délinquants et leurs familles", *Revue de Droit Pénal et de Criminologie*, 1995, 75, 2, p. 132.

⁵¹ Het betreft een studie van het INSERM gebaseerd op een vragenlijst die was gericht aan een representatief staal van de schoolgaande bevolking van 12.391 individuen. CHOQUET, M., LEDOUX, S., 1994, *Adolescents. Enquête nationale*, Paris, Les Editions INSERM.

Oriëntaties parket – Gezinsstructuur			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	4.817334	df=3	p=0,18568
M-L Chi-square	4.701749	df=3	p=0,19499
Phi	0.1120051		
Contingency coefficient	0.1113091		
Cramér's V	0.1120051		

(3) Invloed van de gezinsstructuur op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter

a. Invloed en de reikwijdte ervan

De statistische analyse wijst daarentegen op een *significante invloed van de gezinsstructuur op de manier waarop de jeugdrechter het dossier behandelt*.

Maatregelen rechter – Gezinsstructuur			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	24.50849	df=4	p=0,00006
M-L Chi-square	25.2121	df=4	p=0,00005
Phi	0.2453924		
Contingency coefficient	0.2383217		
Cramér's V	0.2453924		

Door de vergelijking van de respectievelijke spreidingen, naargelang de minderjarige al dan niet bij zijn twee biologische ouders woont, kunnen we vervolgens de vinger leggen op deze significante afwijkingen.

Tabel 109. Invloed van de gezinssituatie op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Gezinsstructuur						
	Twee biologische ouders		Geen twee biologische ouders		Totaal	
berisping	53	28%	41	17%	94	22%
OTS	34	18%	50	21%	84	20%
OTS + gem.dienst	32	17%	19	8%	51	12%
privé-inst.	17	9%	53	22%	70	16%
gemeenschapsinst.	46	24%	62	26%	108	25%
uithandengeving	0	0%	3	1%	3	1%
huis van bewaring	3	2%	6	3%	9	2%
betr. pers.	2	1%	4	2%	6	1%
psychiatrie	1	1%	1	0%	2	0%
gebr. middel	2	1%	1	0%	3	1%
Totaal maatregelen	190	100%	240	100%	430	100%

De afwijking is niet merkbaar op het vlak van het aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling: de verhouding is ongeveer dezelfde in beide categorieën. *Het is vooral op het vlak van de plaatsingen in een privé-inrichting dat de gezinssituatie van de minderjarige een impact heeft*: plaatsing in een privé-inrichting komt meer dan twee keer vaker voor bij jongeren die niet in een gezin met de beide ouders wonen.

De minderjarigen die in deze situatie verkeren, krijgen ook minder vaak dan die die bij de beide ouders leven, een berisping of gemeenschapsdienst opgelegd. De gewone ondertoezichtstelling komt daarentegen iets vaker voor bij hen.

b. Eventuele interferentie met andere variabelen

In de analyses die we tot dusver maakten, vonden we tussen de variabelen in verband met het misdrijf en het gerechtelijke verleden geen enkele variabele met een significante invloed op het al dan niet hogere aantal plaatsingen in een privé-inrichting, behalve dan misschien als de minderjarige van huis is weggelopen.

Als we de variabele "weglopen" kruisen met de variabele rond de gezinsstructuur, stoten we op een licht significant verband. *Van de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, is 13% van wie bij de beide ouders woont, ooit al weggelopen, tegenover 23% bij de jongeren die in een andere gezinssituatie leven.* Er is een invloed, maar hij blijft beperkt. Hij helpt waarschijnlijk te verklaren waarom de minderjarigen die niet bij de beide ouders leven vaker dan in een privé-inrichting worden geplaatst.

Rechters – Gezinsstructuur - Weglopen			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	5.99541	df=1	p=0,01434
M-L Chi-square	6.149061	df=1	p=0,01315
Phi for 2 x 2 tables	-0.120632		
Tetrachoric correlation	-0.224002		
Contingency coefficient	0.1197633		

We konden geen enkele invloed vaststellen van de buitenlandse origine van de minderjarigen op het aantal plaatsingen in een privé-inrichting (ze worden iets minder vaak dan de minderjarigen van Belgische origine in een privé-inrichting geplaatst, maar veel vaker in een gemeenschapsinstelling).

Het type opleiding heeft evenmin invloed op de beslissing van de rechter. Problemen op school bevorderen daarentegen de plaatsing in een gemeenschapsinstelling, maar ook, in minder sterke doch significante mate, de plaatsing in een privé-inrichting.

De analyse wijst op een *licht significante relatie tussen de vaststelling van problemen op school en de gezinssituatie*: 66% van de minderjarigen die niet bij de beide ouders leven, vertonen problemen op school; voor de jongeren die bij de beide ouders wonen, is dat 53%. De afwijking blijft dus beperkt, maar kan op haar beurt ook helpen verklaren waarom de categorie minderjarigen die niet bij de beide ouders leven meer kans maken in een privé-inrichting te worden geplaatst.

Rechters – Gezinsstructuur – Problemen op school			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	7.701024	df=1	p=0,00552
M-L Chi-square	7.695968	df=1	p=0,00554
Phi for 2 x 2 tables	-0.133826		
Tetrachoric correlation	-0.211193		
Contingency coefficient	0.1326433		

B. Gerechtelijke en psychiatrische antecedenten in de familie

Bij het verzamelen van de gegevens onderzochten we of het dossier informatie bevatte over het feit of de ouders, broers of zussen al in aanraking waren geweest met het gerecht. Ook de psychiatrische internering van een van de gezinsleden werd bekeken.

Tabel 110. Gerechtelijke en psychiatrische antecedenten in de familie in beide stalen

Gerechtelijke en psychiatrische antecedenten in het gezin – Stalen "parket" en "rechters"				
	Staal "parket"		Staal "rechters"	
Gerechtelijke tussenkomst of psychiatrische internering voor een van de gezinsleden	72	11%	162	34%
Gerechtelijke tussenkomst voor een van de gezinsleden	69	11%	148	31%
Hechtenis van een van de ouders	17	3%	47	10%
Strafrechterlijke veroordeling van een van de ouders	34	5%	83	17%
Hechtenis van een broer of zus	8	1%	33	7%
Veroordeling van een broer of zus	18	3%	17	4%
Plaatsing van een broer of zus	22	3%	54	11%
Contact van een broer of zus met het gerecht	51	8%	74	16%
Psychiatrische internering ouders, broers of zussen	6	1%	38	8%
Psychiatrische internering van een broer of zus	1	0.2%	6	1%
Psychiatrische internering van een ouder	6	1%	36	8%
	649	100%	476	100%

Het eerste dat opvalt bij het zien van deze gegevens is *de belangrijke verhouding van minderjarigen uit gezinnen die met het gerecht in aanraking zijn geweest*. Die vaststelling is vooral opvallend bij de groep minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kreeg: voor 31% van hen, bijna een derde, had een gezinslid voor de een of andere reden ooit al te maken met het gerecht, een verhouding die zelfs 34% bedraagt als we ook rekening houden met de psychiatrische interneringen. In 10% van de gevallen heeft een van de ouders al in hechtenis gezeten, in 7% was dat een broer of zus en in 11% was er al eens een broer of zus geplaatst. 17% van de minderjarigen hadden een ouder strafrechtelijk weten veroordelen en in 16% van de gevallen had een broer of zus al met het gerecht te maken gekregen. De psychiatrische internering van een ouder raakt 8% van deze minderjarigen.

Deze verhoudingen liggen weliswaar beduidend lager in de populatie die een beslissing van het parket opgelegd kreeg - we hebben hier ook minder informatie -, maar ze zijn echter verre van insignificant, aangezien minstens één minderjarige op tien in zijn gezin iemand heeft die al in aanraking kwam met het gerecht.

Ook al beschikken we niet over referentiecijfers voor de globale bevolking, toch kunnen we veronderstellen dat deze percentages een oververtegenwoordiging bevatten, die vooral duidelijk is voor de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen. Deze gegevens tonen in elk geval aan in welke mate *de inschakeling van een minderjarige in een gerechtelijk traject deel uitmaakt van een familiale historiek*.

Het kleinere aantal in de beslissingsfase van het parket kan verwijzen naar ofwel het feit dat de informatie over de antecedenten in het gezin minder vaak gekend is door het parket en minder vaak in het dossier wordt vernoemd, ofwel het feit dat het parket

het dossier sneller doorverwijst naar de rechter zodra er antecedenten in het gezin worden vastgesteld. Dat gaan wij verder onderzoeken.

(1) Invloed van de antecedenten in het gezin op de behandeling van het dossier door het parket

De hypothese dat de antecedenten in het gezin invloed hebben op de manier waarop het parket het dossier behandelt, wordt bevestigd door de statistische test. Het blootgelegde verband is niet het sterkste dat we al gevonden hebben, maar het scoort toch redelijk hoog in het klassement van gelieerde maatregelen: de invloed is niet zo groot al die van pluriforme delinquentie of van de elementen in verband met de schoolsituatie, maar benadert of is zelfs nog iets groter dan het eigen gerechtelijke verleden of de invloed van de buitenlandse origine van de minderjarige. Deze invloed is er, ongeacht of er rekening wordt gehouden met psychiatrische interneringen.

Oriëntaties parket – Gerechtelijke antecedenten in de familie			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	24.0905	df=3	p=0,00002
M-L Chi-square	20.75225	df=3	p=0,00012
Phi	0.192664		
Contingency coefficient	0.1891848		
Cramér's V	0.192664		

Tabel 111. Invloed van de antecedenten in het gezin op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Gerechtelijke antecedenten in de familie						
	Antecedenten in het gezin		Geen antecedenten		Totaal	
Alternatieven	7	10%	34	6%	41	6%
Seponering	38	53%	451	78%	489	75%
Doorverwijzing rechter	22	31%	80	14%	102	16%
SAJ/CBJ	5	7%	12	2%	17	3%
Totaal	72	100%	577	100%	649	100%

De minderjarigen met gerechtelijke of psychiatrische antecedenten in het gezin worden effectief twee keer vaker doorverwezen naar de jeugdrechter. Het aantal seponeringen ligt tegelijk lager, maar dat is daarentegen niet het geval voor de alternatieve maatregelen, die bij hen eveneens vaker worden toegepast, net zoals de doorverwijzing naar de centra voor bijzondere jeugdzorg.

(2) Invloed van de antecedenten in het gezin op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter

Wat de beslissing van de jeugdrechter betreft, vinden we slechts een heel lichte – en amper significante – invloed en dan nog alleen voor wat betreft het bestaan van gerechtelijke antecedenten in het gezin, zonder de psychiatrische interneringen.

Uit onderzoek van de respectievelijke spreidingen, op basis van het al dan niet bestaan van zulke antecedenten, kunnen we immers geen heel significante afwijkingen afleiden. *De minderjarigen uit gezinnen met een gerechtelijk verleden worden iets vaker dan de anderen geplaatst in een gemeenschaps- of privé-instelling. Ze krijgen daarentegen veel minder vaak gemeenschapsdienst opgelegd. Maar de invloed van de antecedenten in het gezin blijft niettemin heel beperkt.*

Maatregelen rechter – Gerechtelijke antecedenten in het gezin			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	8.238751	df=4	p=0,08322
M-L Chi-square	8.858005	df=4	p=0,06476
Phi	0.1357616		
Contingency coefficient	0.1345275		
Cramér's V	0.1357616		

Tabel 112. Invloed van de antecedenten in het gezin op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Gerechtelijke antecedenten in het gezin						
	Antecedenten in het gezin		Geen antecedenten in het gezin		Totaal	
berisping	29	20%	73	22%	94	22%
OTS	28	19%	65	20%	84	20%
OTS + gem.dienst	9	6%	47	14%	51	12%
privé-inst.	27	18%	49	15%	70	16%
gemeenschapsinst.	43	29%	77	23%	108	25%
uithandengeving	4	3%	2	1%	3	1%
huis van bewaring	4	3%	6	2%	9	2%
betr. pers.	1	1%	6	2%	6	1%
psychiatrie	2	1%	1	0%	2	0%
gebr. middel	1	1%	2	1%	3	1%
Totaal maatregelen	148	100%	328	100%	430	100%

C. Sociaal-economische situatie van het gezin

Over de sociaal-economische situatie van de minderjarige - dus van zijn gezin - bevat het dossier meestal enkel indicaties die heel vaag zijn of vatbaar voor interpretatie. Zelfs al stelde het registratierooster aan de onderzoeker voor de minderjarige, op basis van de objectieve elementen in het dossier, zelf in een sociaal-economische categorie onder te brengen (welgesteld, gemiddeld of zorgelijk, zwak) meestal onthield hij zich hiervan, om subjectiviteit uit te sluiten.

Om deze dimensie rond de gezinssituatie te onderzoeken, hebben we twee types indicatoren in aanmerking genomen: die in verband met de werksituatie van de ouders en die in verband met de schuldenlast of de onmacht om in de behoeften van de minderjarige te voorzien.

De sociaal-economische situatie schetsen vanuit de werksituatie van de ouders is niet eenvoudig, aangezien de gezinsstructuren, zoals we eerder al zagen, heel sterk variëren. De werksituatie van de vader kan echter een doorslaggevende indicator zijn: we brachten de minderjarigen waarvan de vader volgens het dossier stempelt, werkloos of invalide is of in hechtenis zit, onder in één categorie. Dezelfde oefening maakten we voor de moeder van de minderjarige. De interpretatie van de gegevens is in dat geval echter niet dezelfde: het feit geen job te hebben kan het gevolg zijn van de keuze als huismoeder te werken - wat op zich sociaal gezien niet nadelig is - of van echte werkloosheid, wat economisch nadelig is. Vervolgens voegden we een derde variabele toe, die in alle gevallen rekening hield met de moeilijke situatie van de vader (OCMW, werkloos met of zonder uitkering, invalide of gedetineerd) en met die van de moeder voor de eenoudergezinnen. Deze variabelen kunnen uiteraard bekritiseerd worden, maar ze maken het op zijn minst mogelijk een moeilijk te vatten werkelijkheid te onderzoeken.

Tabel 113. Precaire situatie in beide stalen

Stalen "parket" en "rechters" – Werkloosheid in het gezin						
Staal "parket"						
	Werkloos, invalide of gedetineerd		Niet werkloos, invalide of gedetineerd		Beschikbare informatie	
vader	41	24%	131	76%	172	27%
moeder	32	17%	159	83%	191	29%
vader of moeder (voor eenoudergezinnen)	41	24%	131	76%	172	27%
Staal "rechters"						
	Werkloos, invalide of gedetineerd		Niet werkloos, invalide of gedetineerd		Beschikbare informatie	
vader	85	30%	200	70%	285	60%
moeder	63	22%	218	78%	281	59%
vader of moeder (voor eenoudergezinnen)	105	37%	180	63%	285	60%

De eerste vaststelling is dat *er maar een beperkte hoeveelheid informatie beschikbaar is in de dossiers van het parket* : we vinden de informatie terug in slechts 27 à 29% (naargelang de indicatoren) van de onderzochte dossiers. We moeten dus voorzichtig zijn met hypothesen op basis van deze informatie. Opnieuw is de informatie vaker beschikbaar als de magistraat beslist het dossier door te verwijzen naar de rechter. Met andere woorden, in de dossiers waar de informatie beschikbaar is, ligt het aantal doorverwijzingen naar de rechter hoger.

Tabel 114. Beschikbare informatie over de werkonzekerheid in beide stalen

Parket – Werksituatie – Beschikbaarheid van de informatie				
	Informatie		Info niet beschikbaar	
alternatieven	11	6%	30	6%
seponering	105	61%	384	81%
doorverwijzing rechter	50	29%	52	11%
SAJ/CBJ	6	3%	11	2%
Totaal	172	100%	477	100%

In het staal van dossiers met een maatregel van de jeugdrechter, vinden we informatie in 60% van de gevallen. Bij die gevallen waar de informatie beschikbaar is, stellen we vast dat de vader van 30% van de minderjarigen in kwestie in een onzekere werksituatie verkeert: ofwel stempelt hij, ofwel is hij werkloos, invalide of gedetineerd. Als we bovendien, voor de eenoudergezinnen, rekening houden met de situatie van de moeder, *bedraagt het percentage van gezinnen met een zorgwekkende werksituatie 37%*. In de dossiers waarvoor we op het niveau van het parket informatie hebben, is dat aantal beperkt tot 24%, wat echter ook al een aanzienlijke verhouding is.

Het is mogelijk dat de informatie vaker in het dossier wordt opgenomen als ze negatief is. Zeggen dat 37% van de jongeren die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, uit gezinnen komen waar werkonzekerheid heerst, is dus waarschijnlijk overdreven. We staan dus niet te lang stil bij dit cijfer. Echter, zelfs als we rekening houden met de dossiers zonder informatie over de werksituatie van de ouders, vertegenwoordigen de minderjarigen uit een gezin met werkonzekerheid nog steeds 22% van alle minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen. Dit percentage, dat dus als een minimum moet worden beschouwd, ligt in elk geval hoger dan de verhoudingen die we in de globale bevolking zouden

constateren⁵². *De hypothese dat de achtergestelde sociale categorieën oververtegenwoordigd zijn bij de minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, blijkt dus niet uit de lucht gegrepen.*

De twee andere indicatoren lijken te bevestigen dat het om een groep gaat met een onzekere sociaal-economische situatie. Eerst zijn er de financiële problemen en schulden: er wordt expliciet naar verwezen in 4% van de dossiers met een beslissing van het parket, maar in 17% van de dossiers met een maatregel van de rechter (we weten dat de informatie in deze dossiers ook vollediger is). Het feit dat een van de twee ouders niet in de behoeften van de minderjarige kan voorzien, staat dan weer in 5% van de dossiers van het parket en in 18% in de beslissingsfase bij de rechter.

Tabel 115. Schuldenlast en onmogelijkheid om in de behoeften van de minderjarige te voorzien, in beide stalen

Stalen "parket" en "rechters" - Financiële problemen en schulden - Onmogelijkheid in de behoeften te voorzien				
	Staal "parket"		Staal "rechter"	
Financiële problemen en schulden	29	4%	80	17%
Onmogelijkheid in de behoeften te voorzien	33	5%	88	18%
Totaal dossiers	649	100%	476	100%

(1) Invloed van de werkonzekerheid op de behandeling van het dossier door het parket

Er is wel degelijk een significante relatie te vinden. Ook al is ze gebaseerd op slechts een derde van het staal, de analyse bevestigt *de invloed van werkonzekerheid op de manier waarop het parket het dossier behandelt.*

Oriëntaties parket - Werkonzekerheid			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	7.750871	df=3	p=0,05146
M-L Chi-square	9.081413	df=3	p=0,02823
Phi	0.2122809		
Contingency coefficient	0.2076537		
Cramér's V	0.2122809		

Het aantal doorverwijzingen naar de rechter stijgt effectief als het gezin in een werkonzekere situatie verkeert: het verdubbelt er bijna door. Parallel wordt er vaker geseponeerd als niets op werkonzekerheid wijst.

Tabel 116. Invloed van werkonzekerheid op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket - Werkonzekerheid				
Vader of moeder	Werkloos, invalide of gedetineerd		Niet werkloos, invalide of gedetineerd	
alternatieven	1	2%	10	8%
seponering	22	54%	83	63%
doorverwijzing rechter	18	44%	32	24%
SAJ/CBJ	0	0%	6	5%
Totaal	41	100%	131	100%

⁵² Ter info: het werkloosheidscijfer voor België bedroeg in 1999 10,9% (dit werkloosheidscijfer, dat wordt berekend door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, is de verhouding van het aantal erkende werkzoekenden en de beroepsbevolking).

(2) Invloed van werkonzekerheid op de behandeling van het dossier door de rechter

We vinden daarentegen geen enkele significante invloed op de maatregel die de jeugdrechter kiest.

Maatregelen rechter - Werkonzekerheid			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	3.33834	df=4	p=0,50288
M-L Chi-square	3.336679	df=4	p=0,50315
Phi	0.1116087		
Contingency coefficient	0.11092		
Cramér's V	0.1116087		

Van alle onderzochte relaties is er echter één die *significant* blijkt te zijn, met name die *tussen het bestaan van problemen op school en werkonzekerheid in het gezin*. Zij die in een gezin leven waar werkonzekerheid heerst, vertonen vaker problemen op school dan de jongeren waar dat probleem niet gesignaleerd werd.

Rechters - Werkonzekerheid in het gezin – Schoolproblematiek			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	10.81438	df=1	p=0,00101
M-L Chi-square	11.08493	df=1	p=0,00087
Phi for 2 x 2 tables	-0.200878		
Tetrachoric correlation	-0.325699		
Contingency coefficient	0.1969442		

Tabel 117. Werkonzekerheid en problemen op school in het staal "rechters"

Rechters - Werkonzekerheid in het gezin – Schoolproblematiek			
	Geen werkonzekerheid	Werkonzekerheid	Totaal
Problemen op school	51%	72%	58%
Geen problemen op school	49%	28%	42%
Totaal	100%	100%	100%

D. Verstandhouding van de minderjarige met de rest van het gezin

Net als voor de andere informatie rond de gezinssituatie of de schoolsituatie, bevat het dossier veel vaker informatie over de gezinssfeer in de beslissingsfase van de rechter dan in die van het parket. 27% van de dossiers van het parket bevat informatie over een goede of slechte verstandhouding van de jongere met zijn gezin en vooral met zijn ouders. In de overige 73% geeft geen enkel stuk van het dossier hierover informatie. Bij de jeugdrechter zijn deze verhoudingen bijna net omgekeerd: hier bevat 72% van de dossiers de betreffende informatie. We stelden het al eerder vast: als de informatie voorkomt in de dossiers van het parket, dan ligt ook het aantal doorverwijzingen naar de rechter lichtjes hoger (19% tegenover 11%); met andere woorden, de informatie is vaker aanwezig wanneer de magistraat overgaat tot saisine door de jeugdrechter.

Als we enkel rekening houden met de dossiers met informatie, bedraagt het aantal minderjarigen "dat het slecht met zijn ouders kan vinden" 38% in het eerste staal, terwijl deze verhouding in het tweede staal die van de minderjarigen die in goede verstandhouding leven met hun ouders en de rest van het gezin overstijgt. De

correctieprocedure verandert niets aan de verdeling in beide stalen (behalve dat ze van 41% naar 43% stijgt voor het gedeelte van minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen en in slechte verstandhouding leven met hun ouders). We mogen eveneens veronderstellen dat de informatie vaker in het dossier wordt opgenomen als ze problematisch is. De genoemde aantallen worden dus beter vergeleken met het geheel van de dossiers. In het staal "rechters" bedraagt het aantal situaties met een slechte gezinssfeer in dat geval 42%. In elk geval tonen deze cijfers het belang aan dat de problematische gezinssituaties van de populatie in kwestie heeft voor de beslissing van zowel het parket als de jeugdrechter. We kunnen hier slechts één algemeen gegeven gaan vergelijken: de informatie komt uit Frankrijk en slaat op de groep leerlingen "die ontevreden zijn over het gezinsleven" in een representatief staal van 12.391 leerlingen uit de tweede graad⁵³: één jongere op zeven verklaart ontevreden te zijn.

Tabel 118. Verstandhouding binnen het gezin in beide stalen

Stalen "parket" en "rechters" – Verstandhouding van de jongere met zijn gezin										
	Slechte verstandhouding		Goede verstandhouding		Beschikbare informatie		Vraag niet gesteld		Totaal dossiers	
Staal "parket"	67	10%	111	17%	178	27%	471	73%	649	100%
		38%		62%		100%				
Staal "rechters"	199	41%	146	31%	345	72%	131	28%	476	100%
		58%		42%		100%				

Het grotere aantal minderjarigen dat in slechte verstandhouding leeft met zijn ouders in het tweede staal kan een invloed laten veronderstellen van een slechte gezinssfeer op het aantal saisines door de jeugdrechter. We zullen deze hypothese nader bekijken.

(1) Invloed van de verstandhouding binnen het gezin op de behandeling van het dossier door het parket

a. Invloed en de reikwijdte ervan

Zelfs al gaat het maar over 17% van de dossiers die een oriëntatie van het parket kregen, de gerealiseerde analyse biedt een afdoend antwoord. De mate van associatie die eruit voortvloeit is de hoogste die we tot dusver konden ontwaren in deze fase van de beslissing. De beperkte basis waarop de analyse steunt, beperkt waarschijnlijk wel de draagwijdte. Wat we er in elk geval kunnen uit afleiden, is dat *als de parketmagistraat informatie heeft over de verstandhouding binnen het gezin, deze variabele een van de invloedrijkste is.*

Oriëntaties parket – Verstandhouding binnen het gezin			
	Chi-square	df	p
M-L Chi-square	32,74529	df=3	p=0,00000
Phi	0,4208204		
Contingency coefficient	0,3878751		
Cramér's V	0,4208204		178 d.

⁵³CHOQUET, M., LEDOUX, S., *op. cit.*, geciteerd in MUCCHIELLI, *op. cit.*, p. 28.

Tabel 119. Invloed van de verstandhouding binnen het gezin op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Verstandhouding binnen het gezin						
	Slechte verstandhouding		Goede verstandhouding		Totaal beschikbare info	
Alternatieven	1	1%	11	10%	12	10%
Seponeren	27	40%	78	70%	105	70%
Doorverwijzing rechter	31	46%	21	19%	52	19%
SAJ/CBJ	8	12%	1	1%	9	1%
Totaal	67	100%	111	100%	178	100%

Uit de spreidingen blijkt *dat het aantal doorverwijzingen naar de rechter meer dan verdubbelt als er in het dossier sprake is van een slechte verstandhouding in het gezin*. We bemerken in deze gevallen eveneens dat er slechts heel zelden een *alternatieve maatregel wordt opgelegd*. Er wordt daarentegen vaker gebruik gemaakt van de *mogelijkheid tot doorverwijzing naar een centrum voor bijzondere jeugdzorg* voor vrijwillige hulp.

b. Eventuele interferentie met andere variabelen

Analyse van de interferentie met andere variabelen waarvan de invloed op de manier waarop het parket het dossier behandelt al werd aangetoond, levert enkele duidelijk resultaten op.

Parket - Variabelen die interfereren met de gezinssfeer		
	p	Cramer
Cumulatie van verschillende feiten	p=0,00137	0,25
Gebruik van geweld	p=0,02675	0,17
Vroegere feiten	p=0,00210	0,22
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	p=0,00819	0,19
Niet algemeen onderwijs	p=0,00014	0,34
Problemen op school	p=0,00047	0,25
Als problematisch beschouwd schoolsituatie	p=0,00000	0,55
Gerechtelijke antecedenten in het gezin	p=0,01877	0,17

- Gepleegde feiten en gerechtelijk verleden

Bepaalde kenmerken van de gepleegde feiten en van het gerechtelijke verleden, waarvan we al zagen dat ze de kans op doorverwijzing naar de rechter vergroten, werden vaker vastgesteld bij de minderjarigen met een slechte verstandhouding in het gezin.

Zo vertoonden ze iets vaker pluriforme delinquentie en gebruikten ze vaker geweld. Ze pleegden vaker eerder al feiten en kwamen vaker al eerder in aanraking met het gerecht. We willen hier nagaan of het om een significant verband gaat. Daarna moeten we dat ook nog kunnen interpreteren. Het is immers mogelijk dat de slechte gezinssfeer een stimulerende invloed heeft op de verzwarende elementen van de delicten of de recidive, maar het is evengoed mogelijk dat, omgekeerd, net deze elementen in verband met de delinquentie en het feit in het gerechtelijke circuit te zijn verzeild geraakt, aan de basis liggen van de slechte verstandhouding. De gegevens bieden hierover uiteraard geen uitsluitel. We kunnen alleen vaststellen dat deze verschillende aspecten met elkaar overeenkomen.

Tabel 120. Verstandhouding binnen het gezin, pluriforme delinquentie, gebruik van geweld en gerechtelijk verleden, in het staal "parket"

Parket - Verstandhouding binnen het gezin – Variabelen in verband met het delict en het gerechtelijke verleden.								
	Cumulatie van verschillende feiten		Gebruik van geweld		Vroegere feiten		Vroegere ger. tussenkomst	
	neen	ja	neen	ja	ja	neen	neen	ja
Goede verstandhouding	88%	12%	79%	21%	36%	64%	62%	38%
Slechte verstandhouding	67%	33%	63%	37%	60%	40%	42%	58%
Totaal kolommen	79%	21%	73%	27%	45%	55%	54%	46%

- Schoolsituatie

We vinden nog significantere relaties tussen de verstandhouding binnen het gezin en de variabelen rond de schoolsituatie, of het nu het type opleiding is, het bestaan van problemen op school of de positieve of negatieve perceptie die de magistraat ervan heeft.

Tabel 121. Verstandhouding binnen het gezin, type onderwijs en problemen op school, in het staal "parket"

Parket - Verstandhouding binnen het gezin – Variabelen betreffende de schoolsituatie						
	Type onderwijs		Problemen op school		Perceptie van de schoolsituatie	
	niet algemeen	algemeen	neen	ja	slecht	normaal
Goede verstandhouding	53%	91%	73%	47%	28%	95%
Slechte verstandhouding	47%	9%	27%	53%	72%	5%
Totaal kolommen	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Een slechte verstandhouding in het gezin gaat significant vaker gepaard met het feit geen algemeen onderwijs te volgen, met problemen op school en een negatieve perceptie door de magistraat van de schoolsituatie. Ook hier is de interpretatie van deze relatie ambigu: leidt de negatieve gezinssfeer vaker tot problemen op school, tot een door de magistraat als negatief beschouwd schoolgedrag of zelfs tot de oriëntatie naar niet algemeen onderwijs? Of zouden het de problemen op school zijn of het feit geen algemeen onderwijs te volgen, die tot een slechte verstandhouding in het gezin leiden? We kunnen uiteraard enkel vaststellen dat er een bijzondere samenhang bestaat tussen deze diverse elementen.

Verder stellen we vast dat de verstandhouding binnen het gezin significant vaker slecht is als er in het gezin ook gerechtelijke antecedenten zijn (of gevallen van psychiatrische internering). In de gevallen waar de jongere van huis wegloopt, is een slechte verstandhouding in het gezin zelden afwezig.

(2) Invloed van de verstandhouding binnen het gezin op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter

a. Invloed en de reikwijdte ervan

De invloed van de gezinssfeer - deze keer berekend op een beduidend relevanter aantal dossiers - speelt een even grote rol bij de beslissing van de jeugdrechter. De mate van associatie is eveneens de sterkste die we tot nu toe onderzochten in dit

stadium van de beslissing en overstijgt de tot dusver meest uitgesproken invloed, namelijk het bestaan van problemen op school.

Als we immers de verdeling onderzoeken van de maatregelen in beide groepen waar de situatie expliciet in het dossier vermeld staat, dan heeft de verstandhouding met de ouders of het gezin een duidelijke invloed op het aantal plaatsingen. *Waar deze verstandhouding problematisch is, bemerken we een forse stijging in het aantal plaatsingen in zowel gemeenschaps- als privé-instellingen: 60% van de jongeren werden geplaatst, tegenover slechts 26% als de verstandhouding in het gezin goed is.*

Omgekeerd, *als de gezinssfeer expliciet positief wordt genoemd, ligt het aantal berispingen heel hoog (meer dan één op drie) en het aantal plaatsingen beduidend lager. Eenvoudige ondertoezichtstellingen of ondertoezichtstellingen met gemeenschapsdienst worden daarentegen ongeveer evenveel gebruikt als gemiddeld in het staal terwijl ze minder frequent voorkomen bij een slechte verstandhouding in het gezin. Een negatieve gezinssfeer lijkt zo een stevige rem te zetten op het opleggen van gemeenschapsdienst.*

Maatregelen rechter – Verstandhouding binnen het gezin			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	48,61177	df=4	p=0,00000
M-L Chi-square	50,00373	df=4	p=0,00000
Phi	0,3849761		
Contingency coefficient	0,3592723		
Cramér's V	0,3849761		345 d.

Tabel 122. Invloed van de verstandhouding binnen het gezin op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Verstandhouding binnen het gezin					
	Melding van een slechte verstandhouding met het gezin	Als goed beschreven verstandhouding met het gezin	Vraag niet gesteld	Totaal van de dossiers	
berisping	12%	36%	20%	21%	56
OTS	16%	21%	23%	20%	76
OTS + gem.dienst	6%	13%	19%	12%	6
privé-inst.	23%	11%	11%	16%	102
gemeenschapsinst.	37%	15%	18%	25%	10
uithandengeving	2%	0%	2%	1%	93
huis van bewaring	2%	2%	2%	2%	120
betr. pers.	2%	1%	2%	1%	3
psychiatrie	1%	1%	1%	1%	3
gebr. middel	0%	1%	2%	1%	7
Totaal maatregelen	100%	100%	100%	100%	476
	199	146	131	476	
	41%	31%	28%	100%	

b. Eventuele interferentie met andere variabelen

Ook in deze beslissingsfase wijst de analyse op significante relaties met andere, eerder onderzochte variabelen.

Rechters – Variabelen die interfereren met de verstandhouding binnen het gezin		
	p	Cramer
Cumulatie van verschillende feiten	p=0,00000	0,22
Gebruik van geweld	p=0,01950	0,13
Vroegere feiten	neen	
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	neen	
Niet algemeen onderwijs	neen	
Problemen op school	p=0,00006	0,22
Als problematisch beschouwd schoolsituatie	p=0,00004	0,28
Gerechtelijke antecedenten in het gezin	neen	
Gezinsstructuur	p=0,02091	0,13
Weglopen	p=0,00005	0,22
Origine van de minderjarige	p=0,02948	0,12

- Gepleegde feiten en gerechtelijk verleden

We weten dat de kenmerken van delinquentie in het beslissingsstadium van de jeugdrechter slechts weinig invloed hebben op de gekozen maatregel. We onderzochten niettemin in dit staal of de significante relaties in het staal "parket" hier ook gelden. Pluriforme delinquentie stellen we paradoxaal genoeg vaker vast als de verstandhouding in het gezin goed is. De analyse spreekt zo de vaststelling tegen uit het eerste staal en relativeert ze dus ook. Hetzelfde geldt voor het gebruik van geweld, dat frequenter voorkomt als de verstandhouding in het gezin expliciet positief is.

Het bestaan van vroegere feiten of van een vroegere gerechtelijke tussenkomst vestigt dan weer geen significant verband met de gezinssfeer.

Tabel 123. Verstandhouding binnen het gezin, pluriforme delinquentie, gebruik van geweld en gerechtelijk verleden, in het staal "rechters"

Rechters - Verstandhouding binnen het gezin – Variabelen in verband met het delict				
	Cumulatie van verschillende feiten		Gebruik van geweld	
	neen	ja	neen	ja
Goede verstandhouding	33%	67%	45%	55%
Slechte verstandh.	56%	44%	59%	41%
Totaal kolommen	43%	57%	51%	49%

- Schoolsituatie

We vinden, in tegenstelling tot de resultaten in het staal "parket", evenmin een verband tussen het type opleiding en de verstandhouding in het gezin.

Net als in de dossiers met een oriëntatie van het parket, bestaat er een *significante relatie tussen problemen op school en een slechte verstandhouding in het gezin. Deze relatie is echter net de omgekeerde van wat men zou verwachten*. Met andere woorden, een *slechte verstandhouding in het gezin* komt in het staal van minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, *minder frequent voor bij de minderjarigen die problemen hebben op school* of waarvoor de rechter een negatieve perceptie heeft van hun schoolgedrag. Dit is een verrassende

vaststelling en de vraag blijft open, in het bijzonder gezien wat we leerden over de weliswaar minder talrijke dossiers met een beslissing van het parket.

Tabel 124. Verstandhouding binnen het gezin en problemen op school, in het staal "rechters"

Rechters - Verstandhouding binnen het gezin – Problemen op school				
	Problemen op school		Perceptie van de schoolsituatie	
	neen	ja	normaal	slecht
Goede verstandhouding	42%	65%	38%	69%
Slechte verstandh.	58%	35%	62%	31%
Totaal kolommen	100%	100%	100%	100%

Deze analyse leidt in elk geval tot de vaststelling dat *problemen op school en een slechte verstandhouding in het gezin, onderling onafhankelijk, een invloed hebben op de maatregel die de rechter kiest*. In dit geval stimuleren ze allebei, maar autonoom, het aantal plaatsingen van minderjarigen.

- Origine van de minderjarige

Ten slotte stelden we een significante relatie vast tussen de origine van de minderjarige en een slechte gezinssfeer. Maar ook hier toont de vastgestelde relatie mee aan dat de variabelen een onafhankelijke invloed hebben. Het is immers als de jongere van Belgische origine is, dat de gezinssfeer het vaakst als slecht wordt bestempeld. Als de minderjarigen van buitenlandse origine dus vaker in een gemeenschapsinstelling worden geplaatst, dan komt de verstandhouding in het gezin niet tussen in deze beslissing en zou ze trouwens logischerwijs sneller tot een andere beslissing moeten leiden. *De autonome invloed van de variabele "origine van de minderjarige" wordt hiermee nogmaals versterkt.*

Tabel 125. Verstandhouding binnen het gezin en origine van de minderjarige, in het staal "rechters"

Rechters - Verstandhouding binnen het gezin – Origine van de minderjarige		
	Origine van de minderjarige	
	niet Belgisch	Belgisch
Slechte verstandhouding	49%	61%
Goede verstandhouding	51%	39%
Totaal	100%	100%

E. Perceptie van de gezinssituatie door de magistraat

De resultaten van de vragenlijst geven ons eerst en vooral informatie over de plaats die de familiale dynamiek inneemt tussen de verschillende elementen die een rol kunnen spelen in hun beslissing. De tabel die we op basis daarvan kunnen opstellen, verschilt sterk naargelang het feit of we in de beslissingsfase van het parket zitten of in die van de jeugdrechter.

Terwijl de "familiale dynamiek" slechts op de zesde plaats komt in het klassement van de verschillende elementen waar het parket rekening mee houdt, staat dit element bij de jeugdrechters op nummer twee. Deze laatsten vinden dit aspect, in 43% van de ingevulde vragenlijsten, belangrijk of van doorslaggevend belang bij het

nemen van de beslissing. De parketmagistraten daarentegen vinden dit element belangrijk of van doorslaggevend belang in 24% van de vragenlijsten en vermelden het in 58% van de gevallen zelfs niet eens.

Wat de jeugdrechters betreft, bevestigen de resultaten van de vragenlijst aldus wat we uit de analyse van de dossiers leerden, namelijk de heel sterke invloed - de sterkste in dit beslissingsstadium - van de variabele "verstandhouding binnen het gezin". Beide variabelen - perceptie van de familiale dynamiek door de rechter en de gezinssfeer zoals beschreven in het dossier - overlappen elkaar aldus gedeeltelijk (maar niet helemaal), zoals de sterke, significante relatie tussen beide variabelen aangeeft.

Rechters – Verstandhouding in het gezin – Perceptie door de rechter			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	28,30472	df=1	p=0,00000
M-L Chi-square	28,59091	df=1	p=0,00000
Phi for 2 x 2 tables	-0,35707		
Tetrachoric correlation	-0,553227		
Contingency coefficient	0,3362752		

In zijn antwoord op de vragenlijst hierover, moet de magistraat aangeven of hij de familiale dynamiek positief of negatief inschat. Daardoor kunnen we onderzoeken of zijn perceptie, in de beide beslissingsstadia, invloed heeft op zijn uiteindelijke beslissing.

(1) Invloed op de behandeling van het dossier door het parket

Zelfs al vermeldde de parketmagistraat de familiale dynamiek in slechts 224 vragenlijsten, als hij het dan aanhaalt als element dat een invloed had op zijn beslissing stellen we daadwerkelijk vast dat hij een heel belangrijke invloed heeft gehad. *Een als problematisch beschouwde familiale dynamiek gaat één keer op drie gepaard met doorverwijzing van het dossier naar de rechter*, wat minstens twee keer meer is dan in het globale staal. Alternatieve straffen komen parallel daarmee minder vaak voor. Doorverwijzing naar de centra voor bijzondere jeugdzorg komt daarentegen vaker voor.

Oriëntatie parket – Perceptie van de familiale dynamiek			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	33,41832	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	38,50153	df=3	p=0,00000
Phi	0,3862498		
Contingency coefficient	0,3603069		
Cramér's V	0,3862498		224 d.

Tabel 126. Perceptie van de familiale dynamiek en invloed op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Perceptie van de familiale dynamiek							
	problematisch		niet problematisch		antw. vragenl.		totaal vragenl.
alternatieven	4	4%	8	7%	12	5%	6%
seponering	54	50%	93	80%	147	66%	76%
doorverwijzing rechter	38	35%	15	13%	53	24%	16%
SAJ/CBJ	12	11%	0	0%	12	5%	2%
Totaal	108	100%	116	100%	224	100%	100%

We zullen zien dat de variabele die is opgesteld op basis van de antwoorden van de magistraten sterk overeenstemt met de variabele "gezinssfeer", die voortkomt uit de info in het dossier, zonder dat ze elkaar echter volledig overlappen. De relatie is immers sterk significant.

Parket – Perceptie van de familiale dynamiek – Verstandhouding in het gezin			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	149,3927	df=4	p=0,0000
M-L Chi-square	115,6455	df=4	p=0,00000
Phi	0,4936674		
Contingency coefficient	0,4426651		
Cramér's V	0,3490755		

Het bestaan van gerechtelijke of (zeldzamer) psychiatrische antecedenten in het gezin draagt eveneens bij tot een negatieve perceptie van de familiale dynamiek. Als het gezin een gerechtelijke voorgeschiedenis heeft, wordt die dynamiek in 73% van de gevallen als negatief beschouwd, tegenover 43% als dat niet zo is.

Parket – Perceptie van de familiale dynamiek – Antecedenten in het gezin			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	12,51874	df=1	p=0,00040
M-L Chi-square	12,86311	df=1	p=0,00034
Phi for 2 x 2 tables	0,2364048		
Tetrachoric correlation	0,4263481		
Contingency coefficient	0,2300634		

Hetzelfde geldt voor de sociaal-economische situatie van het gezin: perceptie van de familiale dynamiek en werkonzekerheid zijn significant met elkaar verbonden. In de vragenlijsten is de perceptie van de familiale dynamiek vaker negatief als het gezin in een werkonzekere situatie verkeert (71%) dan als er geen sprake is van werkonzekerheid (39%).

Parket – Perceptie van de familiale dynamiek – Werkonzekerheid			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	5,306147	df=1	p=0,02125
M-L Chi-square	5,383758	df=1	p=0,02033
Phi for 2 x 2 tables	0,2642304		
Tetrachoric correlation	0,4477702		
Contingency coefficient	0,255463		

(2) Invloed op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter

Kruisonderzoek van de antwoorden van de rechters op de vragenlijsten en van de uiteindelijk genomen maatregelen bevestigt heel sterk het belang dat ze bij het nemen van hun beslissing beweren te hechten aan de familiale dynamiek. *De mate van associatie is effectief de hoogste die we tot dusver vaststelden*, sterker dan de manier waarop de schoolsituatie wordt ervaren en ook dan het element dat tot nu toe de eerste plaats bezette: de invloed van de verstandhouding in het gezin zoals beschreven in het dossier.

Maatregelen rechters – Perceptie van de familiale dynamiek			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	82,02094	df=4	p=0,00000
M-L Chi-square	89,57182	df=4	p=0,00000
Phi	0,5431752		
Contingency coefficient	0,4773077		
Cramér's V	0,5431752		292 d.

Tabel 127. Perceptie van de familiale dynamiek en invloed op de beslissing van de rechter

	Perceptie van de familiale dynamiek						Perceptie niet vermeld		totaal vragenlijsten	
	problematisch		niet problematisch		totaal					
berisping	25	13%	45	47%	70	24%	30	20%	100	23%
OTS	38	19%	22	23%	60	21%	24	16%	84	19%
OTS + gem.dienst	8	4%	18	19%	26	9%	26	17%	52	12%
privé-inst.	48	24%	3	3%	51	17%	20	13%	71	16%
gemeenschapsinst.	65	33%	6	6%	71	24%	40	27%	111	25%
uithandengeving	3	2%	0	0%	3	1%	3	2%	6	1%
huis van bewaring	3	2%	1	1%	4	1%	5	3%	9	2%
betrouwb. pers.	4	2%	0	0%	4	1%	0	0%	4	1%
psychiatrie	2	1%	0	0%	2	1%	1	1%	3	1%
gebr. middel	1	1%	0	0%	1	0%	1	1%	2	0%
totaal	197	100%	95	100%	292	100%	150	100%	442	100%
	45%		21%		66%		34%		100%	

Als we de spreiding van de maatregelen in beide hypothesen vergelijken, *dan zien we duidelijk dat een problematisch geachte familiale dynamiek duidelijk sneller tot een plaatsing leidt*. En als de familiale dynamiek gunstig bevonden wordt, zal de jeugdrechter slechts zelden overgaan tot plaatsing, of het nu in een privé-inrichting of een gemeenschapsinstelling is. *Het beeld dat de rechter heeft van de dynamiek blijkt hier daadwerkelijk van doorslaggevend belang*.

Parallel worden *berisping* en *gemeenschapsdienst* minder vaak opgelegd als de rechter een negatief beeld heeft van de familiale dynamiek. Het zijn daarentegen de *maatregelen bij uitstek als hij de familiale dynamiek positief ervaart*.

Overigens is er, qua spreiding van de maatregelen, geen verschil tussen de dossiers die de familiale dynamiek niet expliciet beschrijven in het antwoord op de vragenlijst en het geheel van alle dossiers.

6. Probleemgedrag

Er werd uit de dossiers eveneens informatie gehaald over bepaald probleemgedrag. We zullen ons in dit deel van het rapport beperken tot een overzicht van twee types probleemgedrag in beide onderzochte populaties: enerzijds agressiviteit en anderzijds legaal of illegaal druggebruik⁵⁴.

A. Melding van agressief gedrag

De volgende tabel vermeldt het aantal dossiers waarin voor de twee respectievelijke stalen expliciet agressief gedrag van de minderjarige staat vermeld: ofwel wordt er algemeen over zijn agressiviteit gesproken, ofwel specifiek tegenover de ouders, leraars of schoolkameraden.

Tabel 128. Melding van agressief gedrag in beide stalen

Stalen "parket" en "rechters" – Melding van agressief gedrag		
	Melding van agressief gedrag	
Staal "parket"	95	15%
Staal "rechters"	229	48%

In het eerste staal wordt er naar agressief gedrag verwezen - fysieke en/of verbale agressiviteit - in 15% van de dossiers. Dat wordt 48% voor de jongeren die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen.

Het verschil tussen beide beslissingsfases kan veroorzaakt worden ofwel door het feit dat de dossiers van het parket minder informatie bevatten, ofwel door het feit dat de minderjarige met agressief gedrag vaker wordt doorverwezen naar de jeugdrechter. Deze hypothese kunnen we verder onderzoeken.

(1) Invloed van agressief gedrag op de behandeling van het dossier door het parket

Oriëntaties parket – Agressief gedrag			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	68,48335	df=3	p=0,00000
M-L Chi-square	56,44247	df=3	p=0,00006
Phi	0,3248405		
Contingency coefficient	0,3089489		
Cramér's V	0,3248405		

De analyse wijst op een significante invloed, in de zin van *een groter aantal doorverwijzingen naar de rechter als er in het dossier fysieke of verbale agressiviteit vermeld staat*.

⁵⁴ Van huis weglopen werd in hoofdstuk 1 al geanalyseerd.

Tabel 129. Invloed van agressief gedrag op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Agressief gedrag						
	Melding van agressief gedrag					
	ja		neen		totaal	
Alternatieven	6	6%	35	6%	41	6%
Seponering	43	45%	446	81%	489	75%
Doorverwijzing rechter	40	42%	62	11%	102	16%
SAJ/CBJ	6	6%	11	2%	17	3%
Totaal	95	100%	554	100%	649	100%

(2) Invloed van agressief gedrag op de manier waarop de jeugdrechter het dossier behandelt

We vinden eveneens een sterk significante invloed terug in de beslissingsfase van de jeugdrechter.

Maatregelen rechter – Agressief gedrag			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	32,91302	df=4	p=0,00006
M-L Chi-square	33,34182	df=4	p=0,00006
Phi	0,2713502		
Contingency coefficient	0,2618802		
Cramér's V	0,2713502		

Tabel 130. Invloed van agressief gedrag op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Agressief gedrag						
	Melding van agressief gedrag		Geen melding van agressief gedrag		Totaal dossiers	
berisping	35	15%	67	27%	102	21%
ondertoezichtstelling	37	16%	56	23%	93	20%
ondertoezichtst. + gem.dienst	18	8%	38	15%	56	12%
privé-inst.	48	21%	28	11%	76	16%
gemeenschapsinst.	75	33%	45	18%	120	25%
uithandengeving	4	2%	2	1%	6	1%
huis van bewaring	6	3%	4	2%	10	2%
betr. pers.	2	1%	5	2%	7	1%
psychiatrie	3	1%	0	0%	3	1%
gebr. middel	1	0%	2	1%	3	1%
Totaal maatregelen	229	100%	247	100%	476	100%

Melding van agressief gedrag gaat duidelijk gepaard met een stijging van het aantal plaatsingen in zowel privé-inrichtingen als gemeenschapsinstellingen. Er wordt tegelijk minder overgegaan tot berisping, ondertoezichtstelling en gemeenschapsdienst als de minderjarige zich schuldig maakt aan agressiviteit.

B. Druggebruik

Van druggebruik zagen we eerder al dat het een misdrijf is die gedeeltelijk of volledig ten grondslag ligt aan een beslissing. Nu willen we de informatie

onderzoeken in het dossier betreffende legaal of illegaal druggebruik⁵⁵, ongeacht of het als een misdrijf wordt beschouwd of niet.

Tabel 131. Melding van (legaal en illegaal) druggebruik in beide stalen

Stalen "parket" en "rechters" – Druggebruik				
	Illegaal druggebruik		Legaal of illegaal druggebruik	
Staal "parket"	123	21%	130	20%
Staal "rechters"	203	43%	262	55%

We zullen zien dat in het staal van dossiers van de jeugdrechter, het percentage illegaal druggebruik bijna twee keer hoger ligt dan het percentage van dossiers waarvoor "het gebruik en het bezit" van verdovende middelen in het dossier vermeld staat als misdrijf die geheel (3%) of gedeeltelijk (20%) aan de basis ligt van de maatregel (23%). Niet elk geval van illegaal gebruik van verdovende middelen dat gekend is en vermeld wordt in de dossiers, wordt dus - als misdrijf - gekwalificeerd door de jeugdrechters. Dat is minder vaak het geval in de beslissingsfase van het parket, zelfs al ontsnappen enkele gevallen van illegaal druggebruik aan een kwalificatie als misdrijf, hoewel ze toch in het dossier vermeld staan.

(1) Invloed op de behandeling van het dossier door het parket

Oriëntaties parket – Legaal of illegaal druggebruik			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	19,13747	df=3	p=0,00026
M-L Chi-square	18,45897	df=3	p=0,00035
Phi	0,1729228		
Contingency coefficient	0,170394		
Cramér's V	0,1729228		

Tabel 132. Invloed van druggebruik op de beslissing van het parket

Oriëntaties parket – Legaal of illegaal druggebruik						
	Legaal of illegaal druggebruik					
	ja		neen		totaal	
Alternatieven	3	2%	35	7%	41	6%
Seponerings	94	69%	393	78%	489	76%
Doorverwijzing rechter	36	26%	62	12%	102	15%
SAJ/CBJ	4	3%	13	3%	17	3%
Totaal	137	100%	503	100%	649	100%

We zagen het al waar het gebruik van verdovende middelen een misdrijf inhield: *legaal of illegaal druggebruik vergroot de kans op doorverwijzing naar de jeugdrechter beduidend*. Ook zijn alternatieve straffen zeldzamer.

⁵⁵ Met legale drugs bedoelen we hier elke geestverruimende substantie die tot verslaving kan leiden en een verandering in het gedrag kan veroorzaken, maar niet wettelijk verboden is. Concreet bedoelden we met legaal druggebruik in dit onderzoek de melding van regelmatig misbruik van geneesmiddelen of alcohol of van een substantie zoals lijf of ether.

(2) Invloed op de behandeling van het dossier door de rechter

Maatregelen rechter – Legaal of illegaal druggebruik			
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	23,60784	df=4	p=0,00010
M-L Chi-square	24,6171	df=4	p=0,00006
Phi	0,2298129		
Contingency coefficient	0,2239745		
Cramér's V	0,2298129		

De dossiers in kwestie zijn hier veel talrijker dan het loutere gebruik van verdovende middelen dat op zich een misdrijf inhoudt. De statistische analyse wijst op een *significante invloed van gemiddelde draagwijdte* in vergelijking met de invloeden die in dit onderzoek werden gemeten.

Tabel 133. Invloed van druggebruik op de beslissing van de rechter

Maatregelen rechter – Legaal of illegaal druggebruik						
	Gebruik vermeld		Geen melding van gebruik		Totaal dossiers	
berisping	38	18%	64	24%	102	21%
OTS	44	21%	49	19%	93	20%
OTS + gem.dienst	12	6%	44	17%	56	12%
privé-inst.	40	19%	36	14%	76	16%
gemeenschapsinst.	68	32%	52	20%	120	25%
uithandengeving	2	1%	4	2%	6	1%
huis van bewaring	4	2%	6	2%	10	2%
betr. pers.	3	1%	4	2%	7	1%
psychiatrie	2	1%	1	0%	3	1%
gebr. middel	1	0%	2	1%	3	1%
Totaal maatregelen	214	100%	262	100%	476	100%

Zoals we al vaststelden voor de kwalificatie "gebruik en bezit van verdovende middelen", is het feit dat er druggebruik wordt vermeld in het dossier een *katalysator voor de plaatsing in een gemeenschapsinstelling* (legaal of niet, met dien verstande dat er slechts weinig gevallen werden vastgesteld waar alleen sprake is van legaal druggebruik). Ook *plaatsing in een privé-inrichting zal sneller worden opgelegd als er druggebruik in het spel is, maar de afwijking is hier minder significant*. Parallel zien we minder gemeenschapsdienst, net als bij de zeldzame categorie waar de kwalificatie "gebruik en van bezit van verdovende middelen" ten grondslag ligt aan de maatregel. Van het aandeel van de berisping wordt ook wat afgeknibbeld, maar dat is beperkter.

Hoofdstuk 4. Resultaten van de vragenlijst voor de magistraten

1. Vragenlijst en procedure

Met de vragenlijst, die de magistraat moest invullen op het moment van de beslissing, wilden we informatie verzamelen rechtstreeks van een sleutelfiguur in het gerechtelijke proces. Zo wilden we meer te weten komen over de elementen die een rol speelden in het beslissingsproces en wilden we deze informatie onderzoeken in het licht van die uit het dossier.

De vragenlijst werd zodanig opgesteld dat de antwoorden makkelijk kwantificeerbaar waren, maar ze bevatte eveneens opener vragen. Tot nu toe werden enkel de kwantificeerbare antwoorden geanalyseerd.

De magistraat kreeg dus een lijst met elementen, waarvoor hij aangaf of het element determinerend, belangrijk, niet relevant of weinig relevant was bij het nemen van de beslissing. Er werd hem overigens gevraagd of hij in het dossier in kwestie dit element positief of negatief vond (problematisch of niet problematisch dus). Zo werden een vijftiental elementen geïnventariseerd waar de magistraat hoogstwaarschijnlijk rekening mee houdt bij in de besluitvorming: het soort misdrijf, de omstandigheden, de antecedenten, de schoolsituatie, de familiale dynamiek, de lopende sociale actie, het slachtoffer, het gedrag van de jongere zoals vermeld in het dossier, het gedrag van de jongere op het bureau, de familiale draagkracht op financieel en sociaal vlak, de resultaten van de vorige overheidsinterventies, psychologische of psychiatrische problematiek, de vorderingen van het parket en de argumenten van de verdediging⁵⁶.

Hoewel een grote meerderheid van de magistraten in kwestie in principe akkoord gingen om deel te nemen aan het onderzoek en in het bijzonder aan de vragenlijst, hebben sommigen echter niet meegewerkt zoals voorzien, naar verluidt meestal wegens tijdgebrek en de werkdruk. Om dit probleem te counteren, voerden we een andere procedure in voor de gevallen waarin de magistraten zelf niet op de vragenlijst konden antwoorden. In die gevallen heeft het onderzoeksteam de vragenlijsten zelf ingevuld op basis van de motivatie die de magistraat in het dossier gaf. Deze procedure was vooral nodig in het gerechtelijke arrondissement van Brussel. Ze werd daadwerkelijk toegepast in 79 dossiers van de jeugdrechter, dat wil zeggen 18% van alle ingevulde vragenlijsten.

2. Verdeling van de vragenlijsten

De basisdoelstelling was om voor elk onderzocht dossier ook een ingevulde vragenlijst te hebben. Ondanks de "aangepaste" procedure die we toepasten als de magistraat niet deelnam, konden we het werk niet vervolledigen voor alle onderzochte dossiers. Het staal waarvoor gegevens uit het dossier en op basis van de vragenlijst werden geregistreerd, bestaat uit 613 eenheden bij het parket en 442 eenheden bij de jeugdrechter, die als volgt gespreid zijn.

⁵⁶ Zie bijlagen 3a en 3b.

Tabel 134. Verdeling van de vragenlijsten in het staal "parket"

Staal "parket" - Vragenlijsten						
	Vragenlijst		Geen vragenlijst		Totaal dossiers	
Alternatieven	37	6%	4	11%	41	6%
Seponerings	465	76%	24	67%	489	75%
Doorverwijzing rechter	97	16%	5	14%	102	16%
SAJ/CBJ	14	2%	3	8%	17	3%
Totaal	613	100%	36	100%	649	100%

De spreiding van de oriëntaties tussen de ingevulde vragenlijsten verschilt niet fundamenteel van de spreiding in alle onderzochte dossiers samen. Hetzelfde geldt voor de vragenlijsten ingevuld door de rechters.

Tabel 135. Verdeling van de vragenlijsten in het staal "rechters"

Staal "rechters" - Vragenlijsten				
	Spreiding in het staal "dossiers"		Spreiding in het staal "dossiers + vragenlijsten"	
berisping	102	21%	100	23%
OTS	93	20%	84	19%
OTS + gem.dienst	56	12%	52	12%
privé-inst.	76	16%	71	16%
gemeenschapsinst.	120	25%	111	25%
uithandengeving	4	1%	6	1%
huis van bewaring	10	2%	9	2%
betrouwb. pers.	7	1%	4	1%
psychiatrie	3	1%	3	1%
gebr. middel	3	1%	2	0%
totaal	476	100%	442	100%

Ondanks een verlies van 34 eenheden in vergelijking met het staal "dossiers" blijven de respectievelijke spreidingen van de verschillende maatregelen sterk vergelijkbaar. De oververtegenwoordiging van de berispingen is in het staal "dossiers + vragenlijsten" nog iets uitgesprokener dan in het eerste staal. Voor de andere maatregelen zijn de verhoudingen haast gelijk⁵⁷.

3. De antwoorden van de parketmagistraten

Met uitzondering van het onderzoek van de variabelen die naar voren komen uit de vragenlijst en die hiervoor al werden onderzocht, geven we in dit rapport slechts een algemeen overzicht van de antwoorden die de parketmagistraten gaven op de vragenlijst. Dat onderzoek is nauwkeuriger voor de antwoorden van de jeugdrechters.

In de onderstaande tabel vindt u een klassement, in volgorde van belangrijkheid, van elk van de elementen die volgens wat de parketmagistraten antwoordden, een rol spelen.

⁵⁷ Zie de commentaren betreffende het staal en de representativiteit ervan, in het tweede deel van dit rapport.

Tabel 136. Vragenlijsten "parket": klassement van de elementen die een rol spelen in volgorde van belangrijkheid

Vragenlijsten parket - Belang van de elementen bij het nemen van de beslissing								
	Determinerend of belangrijk element			Weinig relevant of niet relevant element			Geen antwoord (niet vermeld)	Totaal vragenlijsten
	determinerend	belangrijk	totaal	weinig relevant	niet relevant	totaal		
type delict	22%	35%	57%	24%	8%	33%	10%	100%
omstandigheden/delict	21%	36%	56%	18%	11%	30%	14%	100%
antecedenten	12%	29%	41%	13%	14%	27%	32%	100%
gedrag in het dossier	16%	23%	39%	6%	11%	17%	44%	100%
slachtoffer	11%	20%	30%	14%	14%	28%	42%	100%
familiale dynamiek	11%	14%	24%	6%	12%	18%	58%	100%
schoolsituatie	7%	14%	20%	6%	11%	16%	63%	100%
middelen in het gezin	5%	6%	11%	2%	13%	15%	74%	100%
argumenten/verdediging	4%	6%	10%	3%	11%	14%	76%	100%
vroegere tussenkomsten	4%	5%	10%	2%	11%	13%	77%	100%
sociale actie	5%	4%	8%	2%	12%	14%	78%	100%
psychologische problemen	2%	2%	4%	1%	12%	13%	83%	100%
gedrag tijdens de zitting	1%	2%	3%	1%	12%	13%	84%	100%

Zo stellen we vast dat de parketmagistraten de elementen in verband met het delict en de gerechtelijke antecedenten op eerste plaats zetten bij de elementen die hun beslissing beïnvloeden. De logica die expliciet wordt gegeven, komt dus op dit punt overeen met wat werd vastgesteld via de kruisanalyse van de elementen uit het dossier en de genomen beslissingen. Maar hoewel deze elementen daadwerkelijk een heel belangrijke invloed hebben op de behandeling van de dossiers door het parket, hebben we vastgesteld dat andere elementen in verband met de schoolsituatie, de gezinssituatie (zelfs de origine van de minderjarige) eveneens een belangrijke invloed kunnen hebben, terwijl de beslissingnemers ze uit zichzelf amper vernoemen.

4. De antwoorden van de jeugdrechters

A. Belang van de verschillende elementen die een rol spelen bij het nemen van de beslissing

(1) Het gewicht van de verschillende elementen die een rol spelen bij het nemen van de beslissing

Eerst en vooral willen we een algemeen overzicht geven van de antwoorden die de jeugdrechters formuleerden op deze vragenlijst, onafhankelijk van de uiteindelijk genomen maatregelen.

Tabel 137. Vragenlijsten "rechters": klassement van de elementen die een rol spelen in volgorde van belangrijkheid

Belang van de elementen bij het nemen van de beslissing								
	Determinerend of belangrijk element			Weinig relevant of niet relevant element			Geen antwoord (niet vermeld)	Totaal vragenlijsten
	Determinerend	belangrijk	totaal	weinig relevant	niet relevant	totaal		
gedrag in het dossier	13%	35%	48%	8%	2%	10%	42%	100%
familiale dynamiek	14%	29%	43%	9%	2%	11%	46%	100%
omstandigheden / delict	6%	34%	40%	23%	6%	29%	31%	100%
type delict	6%	33%	39%	24%	6%	31%	30%	100%
antecedenten	11%	27%	39%	21%	7%	28%	33%	100%
vordering parket	3%	33%	36%	21%	4%	26%	39%	100%
schoolsituatie	8%	26%	35%	13%	3%	17%	49%	100%
vroegere tussenkomsten	10%	19%	29%	4%	1%	5%	66%	100%
middelen in het gezin	6%	19%	25%	11%	6%	18%	57%	100%
gedrag op het bureau	1%	21%	22%	19%	7%	26%	51%	100%
sociale actie	6%	13%	19%	3%	2%	5%	75%	100%
slachtoffer	2%	16%	18%	15%	4%	18%	64%	100%
argumenten / verdediging	2%	15%	17%	20%	7%	27%	55%	100%
psychologische problemen	4%	9%	13%	1%	2%	3%	84%	100%

Als we tegelijk de antwoorden van de magistraten onderzoeken voor de 14 geïnventariseerde elementen in de lijst die hun was voorgelegd, is het *gedrag van de jongere zoals beschreven in het dossier* het element dat het meeste invloed blijkt te hebben op de beslissing. Immers, in 48% van de vragenlijsten wordt het *gedrag van de jongere zoals beschreven in het dossier* bepalend of belangrijk genoemd voor de beslissing. In slechts 10% van de vragenlijsten werd deze factor weinig belangrijk of irrelevant genoemd; in 42% van de gevallen werd de vraag trouwens niet beantwoord.

Dat eerste element wordt op de hielen gevolgd door *de familiale dynamiek*, die dan weer als belangrijk of van doorslaggevend belang wordt beschouwd in 43% van de vragenlijsten (voor een niet beantwoord percentage van 46%).

De elementen in verband met de *omstandigheden van het delict* en het *type delict* eindigen maar als derde (40%) en vierde (39%) in het eindklassement van elementen met een belangrijke of doorslaggevende invloed dat werd opgemaakt op basis van de antwoorden van de jeugdrechters. Deze twee elementen in verband met het delict komen eveneens veel vaker voor dan de elementen in verband met het *gedrag zoals beschreven in het dossier* of de *familiale dynamiek*, die als weinig belangrijk of niet relevant worden beschouwd bij het nemen van de beslissing (29% en 31%). De antwoorden met betrekking tot de invloed van de *antecedenten* van de minderjarige op de beslissing, leveren een profiel op dat heel nauw aansluit bij die betreffende de omstandigheden en het type delict. Het percentage van antwoorden waarbij het element *antecedenten* van doorslaggevend belang werd genoemd voor de beslissing overstijgt zelfs dat van de elementen rond de *omstandigheden* en het *type delict*.

De *vordering van het parket* wordt belangrijk of van doorslaggevend belang genoemd bij het nemen van de beslissing in 36% van de vragenlijsten; het wordt minder vaak (26%) beschouwd als een weinig belangrijk of irrelevant element, maar de afwijking tussen beide percentages is iets kleiner dan voor de eerder beschreven elementen.

De vraag over de invloed van de *schoolsituatie* op de beslissing wordt slechts in de helft van de vragenlijsten beantwoord. In 35% van de gevallen wordt dit element belangrijk of van doorslaggevend belang geacht, terwijl 17% het weinig belangrijk of niet relevant vindt.

De andere onderzochte elementen worden slechts door een minderheid belangrijk of van doorslaggevend belang bevonden. Zo wordt het percentage van niet beantwoorde vragen steeds belangrijker en wordt het element in kwestie steeds minder belangrijk of relevant geacht voor de beslissing.

(2) Gewicht van de verschillende elementen die een rol spelen bij het nemen van de beslissing naargelang van de positieve of negatieve perceptie van de jeugdrechter

Na dit eerste overzicht kunnen we vervolgens gaan onderzoeken of de verschillende elementen de beslissing beïnvloeden naargelang de magistraat ze als een negatief dan wel als een positief element ziet.

Tabel 138. Vragenlijsten "rechters": belangrijk of bepalend geachte elementen, naargelang de positieve of negatieve perceptie

Elementen die een rol spelen	als belangrijk of bepalend beschouwd		
	Beschouwd als negatief	Beschouwd als positief	Totaal
gedrag in het dossier	39%	7%	48%
familiale dynamiek	34%	9%	43%
omstandigheden van het delict	31%	8%	40%
type delict	29%	10%	39%
antecedenten	9%	29%	39%
vordering parket	0%	35%	36%
schoolsituatie	26%	6%	35%
eerdere tussenkomsten	18%	8%	29%
middelen in het gezin	13%	12%	25%
gedrag op het bureau	6%	17%	22%
sociale actie	14%	15%	19%
slachtoffer	12%	5%	18%
argument van de verdediging	0%	17%	17%
psychologisch probleem			13%

Zo constateren we dat het het vaakst is omdat ze als negatief worden beschouwd, dat de elementen een invloed hebben op de beslissing. Dat is heel duidelijk het geval voor de eerste vier elementen op het "palmares". Pas als die problematisch, negatief of ernstig lijken, gaan *het gedrag zoals beschreven in het dossier*, de *familiale dynamiek*, de *omstandigheden* en het *type delict* een belangrijke plaats innemen in de besluitvorming.

Hetzelfde geldt voor elementen die minder zwaar doorwegen in de beslissing. *Schoolsituatie*, *vroegere tussenkomsten* of de houding tegenover het *slachtoffer* nemen een belangrijk aandeel in de beslissing, vooral wanneer de perceptie van de magistraat negatief is.

Dat geldt daarentegen niet voor de *antecedenten*: ze zijn belangrijker als ze als positief worden beschouwd (antecedenten weinig relevant) dan als ze als negatief worden beschouwd.

Voor de vordering van het parket en in mindere mate de argumenten van de verdediging is de logica anders. Enkel - en dat is heel logisch - als ze "relevant" en "gerechtvaardigd" zijn, zullen de vorderingen van het parket en de argumenten van de verdediging een rol spelen in het beslissingsproces.

B. Belang van elk elementen voor de spreiding van de maatregelen

We onderzoeken vervolgens de invloed van elk van de elementen op de maatregel die de magistraat kiest.

(1) De perceptie van het "gedrag zoals beschreven in het dossier" en de keuze van de maatregel

Het meest aangehaalde element is het "gedrag zoals beschreven in het dossier". Hoe beïnvloedt dit element de uiteindelijke beslissing? Daarvoor vergelijken we de spreidingen van de maatregelen in elke mogelijke situatie.

Tabel 139. Perceptie van het gedrag zoals beschreven in het dossier en beslissing van de rechter

	Perceptie van het gedrag zoals beschreven in het dossier						Perceptie niet vermeld		totaal vragenlijsten	
	problematisch		niet problematisch		totaal					
berisping	27	13%	47	49%	74	24%	26	19%	100	23%
OTS	47	23%	16	17%	63	21%	21	15%	84	19%
OTS + gem.dienst	11	5%	19	20%	30	10%	22	16%	52	12%
privé-inst.	46	22%	4	4%	50	17%	21	15%	71	16%
gem.inst.	65	31%	7	7%	72	24%	39	28%	111	25%
uithandengeving	3	1%	0	0%	3	1%	3	2%	6	1%
huis van bewaring	3	1%	1	1%	4	1%	5	4%	9	2%
betrouwb. pers.	3	1%	0	0%	3	1%	1	1%	4	1%
psychiatrie	2	1%	1	1%	3	1%	0	0%	3	1%
gebr. middel	1	0%	0	0%	1	0%	1	1%	2	0%
totaal	208	100%	95	100%	303	100%	139	100%	442	100%
	47%		21%		69%		31%		100%	

De spreiding van de diverse maatregelen verschilt daadwerkelijk gevoelig naargelang van een positieve of negatieve perceptie van het gedrag van de minderjarige zoals beschreven in het dossier.

Een problematisch beeld van het "gedrag zoals beschreven in het dossier" leidt beduidend vaker tot plaatsing. In de gevallen waar het gedrag zoals beschreven in het dossier niet als problematisch wordt beschouwd, zien we dat plaatsing in zowel een privé-inrichting als een gemeenschapsinstelling

maar mondjesmaat wordt uitgesproken. Omgekeerd stijgt het aantal berispingen wel sterk.

De perceptie van het gedrag zoals beschreven in het dossier lijkt eveneens een significante invloed te hebben op de gemeenschapsdienst: een negatieve perceptie dringt de frequentie immers sterk terug, terwijl een positieve perceptie sneller tot gemeenschapsdienst leidt dan gemiddeld in het hele staal.

We willen nog benadrukken dat dit element vooral doorweegt op de beslissing als het als een probleem wordt gezien.

Tabel 140. Perceptie van het gedrag zoals beschreven in het dossier als belangrijk of bepalend element voor de rechterlijke beslissing

	Belang van het gedrag zoals beschreven in het dossier bij het nemen van de beslissing									
	problematisch gedrag				niet problematisch gedrag				totaal vragenlijsten	
	belangrijk of van doorslaggevend belang		weinig of niet belangrijk		belangrijk of van doorslaggevend belang		weinig of niet belangrijk			
berisping	19	11%	4	36%	17	59%	13	45%	100	23%
OTS	39	23%	4	36%	3	10%	5	17%	84	19%
OTS + gem.dienst	4	2%	1	9%	6	21%	6	21%	52	12%
privé-inst.	41	24%	1	9%	1	3%	1	3%	71	16%
gem.inst.	60	35%	0	0%	1	3%	4	14%	111	25%
uithandengeving	2	1%	1	9%	0	0%	0	0%	6	1%
huis van bewaring	3	2%	0	0%	1	3%	0	0%	9	2%
betrouwb. pers.	3	2%	0	0%	0	0%	0	0%	4	1%
psychiatrie	2	1%	0	0%	0	0%	0	0%	3	1%
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	0%
totaal	173	100%	11	100%	29	100%	29	100%	442	100%
	39%		2%		7%		7%		100%	

(2) De perceptie van de familiale dynamiek en de keuze van de maatregel

De familiale dynamiek wordt in 43% van de ingevulde vragenlijsten voorgesteld als een belangrijk of bepalend element.

Tabel 141. Perceptie van de familiale dynamiek en beslissing van de rechter

	Perceptie van de familiale dynamiek						Perceptie niet vermeld		Totaal vragenlijsten	
	problematisch		niet problematisch		totaal					
berisping	25	13%	45	47%	70	24%	30	20%	100	23%
OTS	38	19%	22	23%	60	21%	24	16%	84	19%
OTS + gem.dienst	8	4%	18	19%	26	9%	26	17%	52	12%
privé-inst.	48	24%	3	3%	51	17%	20	13%	71	16%
gem.inst.	65	33%	6	6%	71	24%	40	27%	111	25%
uithandengeving	3	2%	0	0%	3	1%	3	2%	6	1%
huis van bewaring	3	2%	1	1%	4	1%	5	3%	9	2%
betrouwb. pers.	4	2%	0	0%	4	1%	0	0%	4	1%
psychiatrie	2	1%	0	0%	2	1%	1	1%	3	1%
gebr. middel	1	1%	0	0%	1	0%	1	1%	2	0%
totaal	197	100%	95	100%	292	100%	150	100%	442	100%
	45%		21%		66%		34%		100%	

Als we de spreiding van de maatregelen in beide hypothesen vergelijken, blijkt de familiale dynamiek, als die als problematisch wordt beschouwd, duidelijk het aantal plaatsingen de hoogte in te drijven. Parallel zien we een daling van de berispingen en de gemeenschapsdienst. Omgekeerd is een positieve perceptie van de familiale dynamiek een katalysator voor berispingen en gemeenschapsdienst en wordt plaatsing in zowel privé-inrichtingen als gemeenschapsinstellingen een marginale maatregel.

Ook de familiale dynamiek heeft vooral een belangrijke of doorslaggevende invloed op de beslissing als hij als problematisch wordt beschouwd.

Tabel 142. Perceptie van de familiale dynamiek als belangrijk of doorslaggevend element en beslissing van de rechter

	Belang van de familiale dynamiek voor de beslissing									
	problematisch				niet problematisch				Totaal vragenlijsten	
	belangrijk of van doorslaggevend belang		weinig of niet belangrijk		belangrijk of van doorslaggevend belang		weinig of niet belangrijk			
berisping	15	10%	5	29%	22	56%	14	54%	100	23%
OTS	32	21%	2	12%	7	18%	5	19%	84	19%
OTS + gem.dienst	3	2%	1	6%	8	21%	3	12%	52	12%
privé-inst.	41	28%	2	12%	1	3%	1	4%	71	16%
gem.inst.	49	33%	5	29%	1	3%	3	12%	111	25%
uithandengeving	1	1%	2	12%	0	0%	0	0%	6	1%
huis van bewaring	3	2%	0	0%	0	0%	0	0%	9	2%
betrouwb. pers.	4	3%	0	0%	0	0%	0	0%	4	1%
psychiatrie	1	1%	0	0%	0	0%	0	0%	3	1%
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	0%
totaal	149	100%	17	100%	39	100%	26	100%	442	100%
	34%		4%		9%		6%		100%	

(3) De perceptie van de omstandigheden van het delict en de gekozen maatregel

De omstandigheden van het delict komen op de derde plaats in de rangschikking van elementen die volgens de jeugdrechters een rol spelen. Ze worden in 40% van de vragenlijsten belangrijk of bepalend genoemd voor de beslissing. Maar in tegenstelling tot de eerste twee onderzochte elementen vertegenwoordigt het aantal vragenlijsten waar de omstandigheden van het delict als weinig belangrijk of irrelevant worden beschouwd, een relatief groot aandeel (29%).

Tabel 143. Perceptie van de omstandigheden van het delict en beslissing van de rechter

	Perceptie van de omstandigheden van het delict						Perceptie niet vermeld		totaal vragenlijsten	
	ernstig		niet ernstig		totaal					
berisping	39	20%	35	25%	74	22%	26	24%	100	23%
OTS	34	17%	31	22%	65	19%	19	18%	84	19%
OTS + gem.dienst	20	10%	17	12%	37	11%	15	14%	52	12%
privé-inst.	32	16%	25	18%	57	17%	14	13%	71	16%
gem.inst.	62	32%	22	16%	84	25%	27	25%	111	25%
uithandengeving	2	1%	1	1%	3	1%	3	3%	6	1%
huis van bewaring	4	2%	2	1%	6	2%	3	3%	9	2%
betrouwb. pers.	1	1%	3	2%	4	1%	0	0%	4	1%
psychiatrie	2	1%	1	1%	3	1%	0	0%	3	1%
gebr. middel	0	0%	1	1%	1	0%	1	1%	2	0%
totaal	196	100%	138	100%	334	100%	108	100%	442	100%
	44%		31%		76%		24%		100%	

We stellen vast dat een negatieve perceptie van de omstandigheden van het delict het aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling daadwerkelijk de hoogte instuwt. Het aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling wordt zo verdubbeld in vergelijking met de gevallen waar de omstandigheden van de delicten niet ernstig worden bevonden.

Wat de andere maatregelen dan plaatsing in een gemeenschapsinstelling betreft, zijn de afwijkingen tussen beide groepen duidelijk minder groot. Het verschil ligt in de lijn van de verwachtingen: als de omstandigheden van het delict ernstig worden gevonden, zien we iets minder berispingen, gemeenschapsdienst en gewone ondertoezichtstellingen, maar ook een daling in het aantal plaatsingen in een privé-inrichting.

Het is opnieuw als de omstandigheden van het delict (heel) problematisch worden geacht, dat ze belangrijk worden voor het beslissingsproces.

Tabel 144. Perceptie van de omstandigheden van het delict, die een belangrijk of doorslaggevend element wordt genoemd voor de rechterlijke beslissing

	Belang van de ernst van de omstandigheden van het delict bij het nemen van de beslissing									Totaal vragenlijsten	
	ernstig				niet ernstig						
	belangrijk of van doorslaggevend belang		weinig of niet belangrijk		belangrijk of van doorslaggevend belang		weinig of niet belangrijk				
berisping	25	18%	13	32%	10	29%	22	27%	100	23%	
OTS	23	17%	7	17%	6	18%	20	24%	84	19%	
OTS + gem.dienst	11	8%	3	7%	5	15%	9	11%	52	12%	
privé-inst.	23	17%	8	20%	9	26%	15	18%	71	16%	
gemeenschapsinst.	48	35%	8	20%	4	12%	12	15%	111	25%	
uithandengeving	1	1%	1	2%	0	0%	1	1%	6	1%	
huis van bewaring	4	3%	0	0%	0	0%	0	0%	9	2%	
betrouw. pers.	1	1%	0	0%	0	0%	3	4%	4	1%	
psychiatrie	1	1%	1	2%	0	0%	0	0%	3	1%	
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	0%	
totaal	137	100%	41	100%	34	100%	82	100%	442	100%	
	31%		9%		8%		19%		100%		

Laten we deze informatie even bekijken in het licht van de gegevens betreffende de omstandigheden van het delict, die we rechtstreeks in de dossiers vonden. Er werd geweld gesignaleerd in ongeveer de helft van de onderzochte dossiers. Laten we even kijken hoe de verdeling is tussen de vragenlijsten waarin de omstandigheden van het delict enerzijds als ernstig worden beschouwd enerzijds en anderzijds als niet ernstig, en dat naargelang er in het dossier al dan niet gewag wordt gemaakt van geweld bij het plegen van de feiten. Er wordt vaker van geweld gesproken als de magistraat de omstandigheden van het delict ernstig acht, maar de afwijking is niettemin minder groot dan verwacht. Geweld is dus op zich zeker geen verklaring waarom de omstandigheden van het delict aldus worden gepercipieerd.

Tabel 145. Perceptie van de omstandigheden van het delict (door de rechter) en gebruik van geweld

Perceptie van de omstandigheden van het delict	Gebruik van geweld vermeld in het dossier		Geen gebruik van geweld vermeld in het dossier		Totaal vragenlijsten	
ernstig	102	53%	91	47%	193	100%
niet ernstig	48	38%	78	62%	126	100%
Totaal (gekende info)	150	47%	169	53%	319	100%

De melding van wapengebruik is nog minder een verklaring voor de gepercipieerde ernst van de omstandigheden van het delict door de magistraat. We stellen eveneens afwijkingen vast, maar die zijn niet significant.

Tabel 146. Perceptie van de omstandigheden van het delict (door de rechter) en wapengebruik

Perceptie van de omstandigheden van het delict	Wapengebruik vermeld in het dossier		Geen wapengebruik vermeld in het dossier		Totaal vragenlijsten	
ernstig	44	23%	149	77%	193	100%
niet ernstig	19	15%	107	85%	126	100%
Totaal (gekende info)	63	20%	256	80%	319	100%

Hetzelfde geldt voor de andere omstandigheden van het delict die in de dossiers werden onderzocht. Of er nu van een "bende" wordt gesproken of niet, of de inbreuk al dan niet op of rond de school werd gepleegd, deze variabelen hebben weinig of geen invloed op de perceptie die de magistraat heeft van de ernst van de omstandigheden van het delict.

Tabel 147. Perceptie van de omstandigheden van het delict (door de rechter) en melding van bendevorming

Perceptie van de omstandigheden van het delict	Vermelding van bendevorming		Geen bende vermeld		Totaal vragenlijsten (info gekend)	
ernstig	35	18%	158	82%	193	100%
niet ernstig	23	18%	103	82%	126	100%
Totaal (gekende info)	58	18%	261	82%	319	100%

Tabel 148. Perceptie van de omstandigheden van het delict (door de rechter) en schoolcontext

Perceptie van de omstandigheden van het delict	Feiten gepleegd in of rond de school		Niet in of rond de school		Totaal vragenlijsten (info gekend)	
ernstig	36	19%	157	81%	193	100%
niet ernstig	22	17%	104	83%	126	100%
Totaal (gekende info)	58	18%	261	82%	319	100%

(4) De perceptie van het delict en de gekozen maatregel

De aard van het delict blijkt in 39% van de ingevulde vragenlijsten een doorslaggevend of belangrijk element te zijn bij het nemen van de beslissing, wat dit element op zowat hetzelfde niveau plaatst als de eerder onderzochte omstandigheden van het delict

Tabel 149. Perceptie van de aard van het delict en beslissing van de rechter

	Perceptie van het delict						Perceptie van het delict niet vermeld		totaal vragenlijsten	
	ernstig		niet ernstig		totaal					
berisping	45	23%	48	27%	93	25%	7	10%	100	23%
OTS	37	19%	35	20%	72	19%	12	17%	84	19%
OTS + gem.dienst	22	11%	20	11%	42	11%	10	14%	52	12%
privé-inst.	31	16%	28	16%	59	16%	12	17%	71	16%
gem.inst.	52	27%	36	20%	88	24%	23	33%	111	25%
uithandengeving	3	2%	0	0%	3	1%	3	4%	6	1%
huis van bewaring	4	2%	4	2%	8	2%	1	1%	9	2%
betrouwb. pers.	0	0%	3	2%	3	1%	1	1%	4	1%
psychiatrie	1	1%	2	1%	3	1%	0	0%	3	1%
gebr. middel	1	1%	0	0%	1	0%	1	1%	2	0%
totaal	196	100%	176	100%	372	100%	70	100%	442	100%
	44%		40%		84%		16%		100%	

Het feit dat de magistraat het delict als ernstig beschouwt of niet, blijkt weinig invloed te hebben op de effectief gekozen maatregel. Als we de spreiding van de maatregelen vergelijken in beide groepen, vinden we immers geen enkel echt significant verschil. Plaatsing in een gemeenschapsinstelling komt weliswaar iets vaker voor als het delict ernstig wordt bevonden en berisping iets minder vaak, maar de afwijkingen zijn te verwaarlozen.

Tabel 150. Perceptie van de aard van het delict, die een belangrijk of doorslaggevend element wordt genoemd voor de rechterlijke beslissing

	Belang van de ernst van het delict voor de beslissing									
	ernstig				niet ernstig				totaal vragenlijsten	
	belangrijk of van doorslaggevend belang		weinig of niet belangrijk		belangrijk of van doorslaggevend belang		weinig of niet belangrijk			
berisping	26	20%	16	31%	10	24%	22	27%	100	23%
OTS	25	19%	9	18%	9	21%	16	20%	84	19%
OTS + gem.dienst	16	12%	3	6%	4	10%	7	9%	52	12%
privé-inst.	18	14%	12	24%	7	17%	16	20%	71	16%
gem.inst.	39	30%	9	18%	11	26%	18	22%	111	25%
uithandengeving	2	2%	1	2%	0	0%	0	0%	6	1%
huis van bewaring	4	3%	0	0%	0	0%	0	0%	9	2%
betrouw. pers.	0	0%	0	0%	1	2%	2	2%	4	1%
psychiatrie	0	0%	1	2%	0	0%	1	1%	3	1%
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	0%
totaal	130	100%	51	100%	42	100%	82	100%	442	100%
	29%		12%		10%		19%		100%	

Net als bij de eerder geanalyseerde elementen is het vooral als het delict negatief (ernstig) wordt geacht dat de magistraat het belangrijk of van doorslaggevend belang noemt in zijn beslissing. Het onevenwicht tussen het belang van een negatieve perceptie en het belang van een positieve perceptie is niettemin minder flagrant dan bij de eerder onderzochte elementen.

Kunnen we door de aard van de feiten te onderzoeken op basis van de informatie in de dossiers, deze gepercipieerde ernst van het delict een tastbare vorm geven? Daartoe onderzoeken we de frequentie van de belangrijkste types delicten in de twee verschillende groepen: die waar de jeugdrechter het misdrijf ernstig vindt en die waar hij ze niet ernstig acht.

We zien eerst dat de verdeling van de verschillende types delicten in beide groepen niet radicaal verschilt. Toch vinden we bepaalde afwijkingen. Als de magistraat het delict ernstig vindt, komt er vaker diefstal bij kijken (74%) dan als het niet ernstig wordt geacht (57%). Het grootste verschil zien we echter in de gevallen waar diefstal wordt gecumuleerd met andere types feiten.

Opzettelijke slagen en verwondingen enerzijds en gebruik en bezit van verdovende middelen anderzijds, worden lichtjes vaker vastgesteld bij delicten die als ernstig worden beschouwd, maar de verschillen zijn niet echt significant.

Ten slotte zijn er twee categorieën delicten die de magistraten minder vaak ernstig lijken te vinden: we hebben het hier aan de ene kant over vandalisme, beschadiging of vernieling en aan de andere kant over weglopen.

Tabel 151. Types misdrijven en en gepercipieerde ernst van het delict (door de rechter)

	Als ernstig beschouwde feiten		Als niet ernstig beschouwde feiten	
Diefstal	142	74%	94	57%
<i>gecumuleerd met andere types</i>	83	43%	47	29%
<i>losstaand</i>	59	31%	47	29%
Slagen en verwondingen	39	20%	29	18%
<i>gecumuleerd met andere types</i>	29	15%	19	12%
<i>losstaand</i>	10	5%	10	6%
Gebruik en bezit van verdovende middelen	42	22%	31	19%
<i>gecumuleerd met andere types</i>	37	19%	25	15%
<i>losstaand</i>	5	3%	6	4%
Afpersing, heling of oplichting	21	11%	11	7%
Vandalisme of vernieling	24	13%	30	18%
Weglopen	29	15%	36	22%
Totaal	192	100%	164	100%

(5) De perceptie van de antecedenten en de gekozen maatregel

Het beeld dat de magistraat heeft van de antecedenten van de minderjarige komt pas op de vijfde plaats in de palmares van elementen die volgens de magistraten invloed hebben. 39% van de ingevulde vragenlijsten beschouwen dit element als belangrijk of bepalend. Anderzijds wordt het in 28% van de gevallen als weinig belangrijk of irrelevant afgedaan.

Tabel 152. Perceptie van de gerechtelijke antecedenten en beslissing van de rechter

	Perceptie van de antecedenten						Perceptie niet vermeld		totaal vragenlijst	
	geen oorzaak (positief)		oorzaak (negatieve)		totaal					
berisping	35	18%	43	33%	78	24%	22	19%	100	23%
OTS	41	21%	21	16%	62	19%	22	19%	84	19%
OTS + gem.dienst	16	8%	13	10%	29	9%	23	20%	52	12%
privé-inst.	45	23%	12	9%	57	17%	14	12%	71	16%
gemeenschapsinst.	54	27%	32	24%	86	26%	25	22%	111	25%
uithandengeving	1	1%	4	3%	5	2%	1	1%	6	1%
huis van bewaring	2	1%	2	2%	4	1%	5	4%	9	2%
betrouwb. pers.	2	1%	2	2%	4	1%	0	0%	4	1%
psychiatrie	1	1%	2	2%	3	1%	0	0%	3	1%
gebr. middel	1	1%	0	0%	1	0%	1	1%	2	0%
totaal	198	100%	131	100%	329	100%	113	100%	442	100%
	45%		30%		74%		26%		100%	

Redelijk verrassend is dat als de magistraat een negatief beeld heeft van de antecedenten, hij vaker een berisping uitspreekt. Even verrassend is het globaal kleinere aantal plaatsingen, en dan vooral de plaatsingen in een privé-inrichting.

De antecedenten zijn ook een van de enige elementen die van belang zijn voor de beslissing, vooral waar de perceptie van de magistraat positief is.

Tabel 153. Perceptie van de gerechtelijke antecedenten, die een belangrijk of doorslaggevend element wordt genoemd, en beslissing van de rechter

	Belang van de antecedenten voor de beslissing									totaal vragenlijster	
	geen oorzaak (positieve perceptie)				oorzaak (negatieve perceptie)						
	belangrijk of determinerend		weinig of niet belangrijk		belangrijk of determinerend		weinig of niet belangrijk				
berisping	18	14%	16	26%	5	13%	27	46%	100	23%	
OTS	29	22%	12	19%	7	18%	8	14%	84	19%	
OTS + gem.dienst	12	9%	3	5%	1	3%	5	8%	52	12%	
privé-inst.	31	24%	13	21%	4	10%	6	10%	71	16%	
gemeenschapsinst.	38	29%	13	21%	15	38%	11	19%	111	25%	
uithandengeving	0	0%	1	2%	3	8%	1	2%	6	1%	
huis van bewaring	1	1%	1	2%	2	5%	0	0%	9	2%	
betrouwb. pers.	0	0%	2	3%	1	3%	1	2%	4	1%	
psychiatrie	0	0%	1	2%	1	3%	0	0%	3	1%	
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	0%	
totaal	129	100%	62	100%	39	100%	59	100%	442	100%	
	29%		14%		9%		13%		100%		

(6) Perceptie van de schoolsituatie en keuze van de maatregel

De relatief onbelangrijke plaats van de schoolsituatie in de rangschikking van elementen die volgens de magistraten een invloed hebben, is op het eerste gezicht verrassend. Bij de behandeling van de informatie uit de dossiers stelden we immers vast dat de melding van problemen op school een belangrijke weerslag heeft op de spreiding van de maatregelen die de magistraat neemt.

Tabel 154. Perceptie van de schoolsituatie en beslissing van de rechter

	Perceptie van de schoolsituatie						Perceptie niet vermeld		totaal vragenlijsten	
	problematisch		niet problematisch		totaal					
berisping	21	14%	30	36%	51	21%	49	24%	100	23%
OTS	32	21%	21	25%	53	22%	31	15%	84	19%
OTS + gem.dienst	6	4%	12	14%	18	8%	34	17%	52	12%
privé-inst.	41	27%	7	8%	48	20%	23	11%	71	16%
gem.inst.	48	31%	14	17%	62	26%	49	24%	111	25%
uithandengeving	1	1%	0	0%	1	0%	5	2%	6	1%
huis van bewaring	3	2%	0	0%	3	1%	6	3%	9	2%
betrouwb. pers.	1	1%	0	0%	1	0%	3	1%	4	1%
psychiatrie	1	1%	0	0%	1	0%	2	1%	3	1%
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	2	1%	2	0%
totaal	154	100%	84	100%	238	100%	204	100%	442	100%
	35%		19%		54%		46%		100%	

Als we echter de spreiding onderzoeken van de maatregelen in elk van de twee subgroepen (wel en niet problematisch geacht schoolsituatie) vallen ons significante afwijkingen op, wat de conclusies bevestigt die we eerder trokken

uit de informatie die we in de dossiers vonden. Met problematisch bevonden schoolsituatie gaat een groter aantal plaatsingen in gemeenschapsinstellingen en privé-inrichtingen gepaard. Parallel daarmee wordt een berisping of gemeenschapsdienst minder vaak opgelegd.

Tabel 155. Perceptie van de schoolsituatie, die een belangrijk of doorslaggevend element wordt genoemd, en beslissing van de rechter

	problematisch bevonden schoolsituatie				niet problematisch bevonden schoolsituatie				totaal vragenlijsten	
	belangrijk of determinerend		weinig of niet belangrijk		belangrijk of determinerend		weinig of niet belangrijk			
berisping	11	10%	7	25%	11	41%	15	38%	100	23%
OTS	27	23%	1	4%	7	26%	7	18%	84	19%
OTS + gem.dienst	3	3%	2	7%	5	19%	5	13%	52	12%
privé-inst.	32	28%	9	32%	1	4%	6	15%	71	16%
gem.inst.	37	32%	8	29%	3	11%	6	15%	111	25%
uithandengeving	1	1%	0	0%	0	0%	0	0%	6	1%
huis van bewaring	3	3%	0	0%	0	0%	0	0%	9	2%
betrouwwb. pers.	1	1%	0	0%	0	0%	0	0%	4	1%
psychiatrie	0	0%	1	4%	0	0%	0	0%	3	1%
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	0%
totaal	115	100%	28	100%	27	100%	39	100%	442	100%
	26%		6%		6%		9%		100%	

Net als voor bijna al de eerder onderzochte elementen heeft de schoolsituatie voor de magistraat in hoofdzaak meer invloed als ze problematisch wordt bevonden.

(7) De vorderingen van het parket en de gekozen maatregel

Het laatste element dat in meer dan één vragenlijst op drie (36%) belangrijk of doorslaggevend genoemd wordt voor de beslissing, betreft de vorderingen van het parket en het beeld dat de jeugdrechter daarvan heeft.

Tabel 156. Perceptie van de vorderingen van het parket en beslissing van de rechter

	Perceptie van de vorderingen van het parket						Perceptie niet vermeld		totaal vragenlijst	
	"gerechtvaardigd"		"weinig relevant"		totaal					
berisping	85	25%	1	8%	86	25%	14	15%	100	23%
OTS	66	20%	4	31%	70	20%	14	15%	84	19%
OTS + gem.dienst	37	11%	2	15%	39	11%	13	14%	52	12%
privé-inst.	55	16%	1	8%	56	16%	15	16%	71	16%
gem.inst.	84	25%	4	31%	88	25%	23	25%	111	25%
uithandengeving	3	1%	0	0%	3	1%	3	3%	6	1%
huis van bewaring	3	1%	0	0%	3	1%	6	7%	9	2%
betrouw. pers.	3	1%	1	8%	4	1%	0	0%	4	1%
psychiatrie	2	1%	0	0%	2	1%	1	1%	3	1%
gebr. middel	0	0%	0	0%	0	0%	2	2%	2	0%
totaal	338	100%	13	100%	351	100%	91	100%	442	100%
	76%		3%		79%		21%		100%	

Een heel grote meerderheid van de vragenlijsten (76%) acht de vorderingen van het parket gerechtvaardigd. De aldus geobserveerde spreiding van de maatregelen is een redelijk trouwe weerspiegeling van de spreiding in het hele staal. Het aantal vragenlijsten waarin de vorderingen weinig relevant worden genoemd, is te klein om er een statistisch significante vergelijking op te kunnen baseren.

Deel vier: algemene conclusies

Hoofdstuk 1. Een eerste resultaat van het onderzoek: spreiding van de beslissingen van de parketmagistraten en de jeugdrechters

Welke beslissingen nemen de jeugdinstanties tegenover de minderjarige delinquenten die naar hen worden doorgestuurd? In welke mate zal het Openbaar Ministerie seponeren of de jeugdrechter inschakelen? Neemt de jeugdrechter in de situaties waarmee hij te maken krijgt, vaak de beslissing om een minderjarige te plaatsen? Allemaal vragen die eenvoudig lijken, maar die tot op vandaag bij gebrek aan coherente statistieken terzake onbeantwoord bleven.

Een eerste resultaat van dit onderzoek is dat we een zicht kregen op de verdeling van de beslissingen in de twee opeenvolgende fases bij eerst de parketmagistraten en vervolgens de jeugdrechters. De systematische inventarisatie van de beslissingen op deze twee niveaus, in acht gerechtelijke arrondissementen en gedurende drie maanden, levert een databank op waarvan de representativiteit bevredigend mag worden genoemd.

Bij het parket werden 11.219 beslissingen geregistreerd door 25 verschillende magistraten: we kunnen ervan uitgaan dat het volume van geregistreerde beslissingen zo'n 55% vertegenwoordigt van de beslissingsactiviteit in de acht betrokken arrondissementen tijdens de observatieperiode, of ongeveer 7% van de beslissingen die parketmagistraten in België jaarlijks nemen tegenover minderjarige delinquenten. Van deze beslissingen kunnen er 4.546 bepalend worden genoemd voor het verdere verloop van het dossier: uit deze verdeling kunnen we conclusies trekken, die een representatief beeld geven van de spreiding van de beslissingen op dit niveau van de procedure.

De 30 jeugdrechters in kwestie registreerden wat hen betreft 1.155 beslissingen, d.i. ongeveer 42% van de beslissingen die tijdens deze periode en in hun arrondissementen potentieel geregistreerd konden worden. Dit volume kan ruwweg worden geschat op 10% van het aantal beslissingen dat jaarlijks door de jeugdrechters worden genomen ten aanzien van minderjarige delinquenten. Van deze beslissingen zijn er 888 maatregelen in de ware betekenis van het woord : het is op basis hiervan dat een zicht kan worden verkregen op de spreiding van de door jeugdrechters genomen maatregelen.

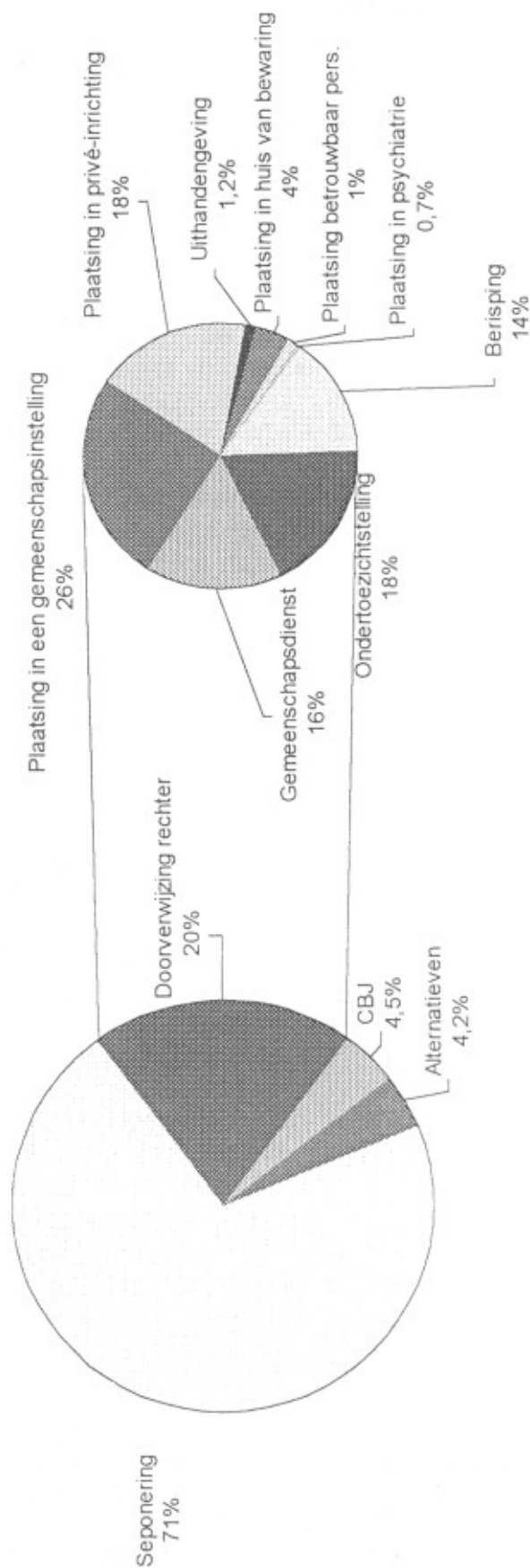
Figuur 10 geeft een overzicht van de spreiding van de beslissingen in de twee stadia van de procedure. Zo kunnen we in enkele lijnen de belangrijkste lessen uit deze eerste analyse samenvatten.

Parket

staal: 4546 oriëntaties

Rechters

staal: 888 maatregelen

Naast de doorverwijzingen naar de centra voor bijzondere jeugdzorg en de alternatieve maatregelen⁵⁸ die allebei heel marginaal blijven, is de seponering van het dossier de vaakst voorkomende oriëntatie. Die wordt immers bijna 7 keer op 10 toegepast door de parketmagistraten. In twintig percent van de gevallen leidt de behandeling van het dossier tot saisine door de jeugdrechter.

De maatregelen van de jeugdrechter zijn voor 60% genomen door voorlopige beschikking en voor 40% via vonnis. Onafhankelijk van de juridische aard van de beslissing worden ze verdeeld *in twee min of meer gelijke delen enerzijds maatregelen waarbij de minderjarige aan het gezinsmilieu wordt onttrokken, anderzijds maatregelen die toelaten dat de minderjarige bij zijn gezin blijft*⁵⁹.

Binnen de eerste groep komen de beslissingen tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling het vaakst voor: ze vertegenwoordigen iets meer dan één op vier maatregelen. De plaatsingen in een privé-inrichting zijn minder talrijk, maar maken nog altijd 20% uit van de door de jeugdrechter getroffen maatregelen. Voorlopige plaatsing in een arresthuis - op basis van artikel 53 van de wet van 1965 - blijft vrij zeldzaam, maar vertegenwoordigt toch nog 4% van het totaal aantal maatregelen. De uithandengeving van de jeugdrechtbank en de doorverwijzing naar een rechtbank voor volwassenen komt minder vaak voor, met name in ongeveer 1% van de gevallen. Even zeldzaam zijn de maatregelen van plaatsing bij een betrouwbaar persoon (1%) en plaatsing in een psychiatrische inrichting (0,7%).

De relatieve zeldzaamheid van deze laatste maatregelen geeft ons niet het recht om een aantal specifieke en belangrijke vragen die een aantal onder hen oproepen, te minimaliseren. Het doel van ons onderzoek is evenwel het besluitvormingsproces in zijn totaliteit te analyseren volgens een kwantitatieve methode die in de eerste plaats werkt volgens de wet van de grote getallen. Om die reden is aan deze meer marginale maatregelen dan ook slechts beperkte aandacht besteed kunnen worden, ook al liggen ze vaak in de lijn van politieke vragen of komen ze in media aan bod⁶⁰. Het resultaat van deze inventarisatie maakt het op zijn minst wel mogelijk om de inzet wat beter in zijn context te plaatsen, net zoals de analyse van de dossiers van haar kant enkele denkpistes oplevert.

De maatregelen waarbij een jongere in zijn leefomgeving wordt gehouden, zijn onderverdeeld in drie relatief vergelijkbare delen. De gewone ondertoezichtstellingen komen het meest voor: ze vertegenwoordigen 18% van het totaal aantal maatregelen. De prestaties "van opvoedkundige of filantropische aard" worden toegepast in een iets kleiner aantal gevallen (16%). De berisping tenslotte maakt 14% uit van de aldus onderzochte maatregelen.

⁵⁸ We hebben het hier over ofwel alternatieve afhandeling (3,6%) - gemeenschapsdienst van korte duur - ofwel, nog minder frequent, bemiddeling tussen dader en slachtoffer (0,6%)

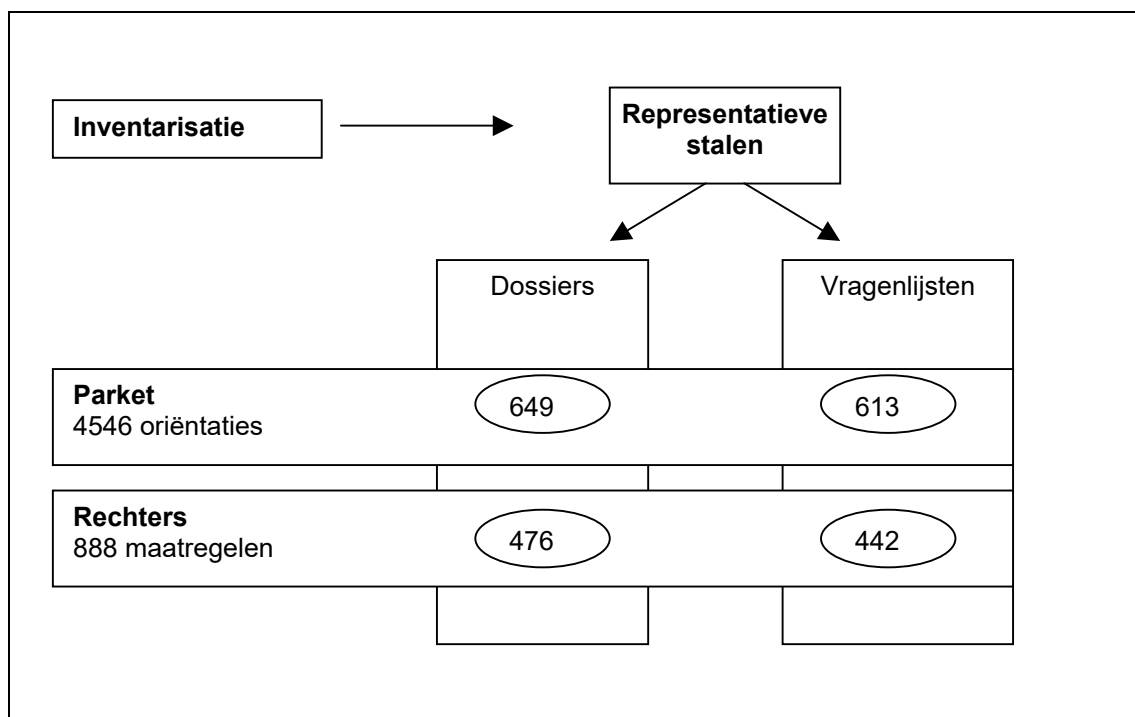
⁵⁹ We zien dat het aantal maatregelen die de minderjarige uit de gezinsomgeving halen veel groter is via voorlopige beschikkingen (71% van de beschikkingen) dan via vonnis (18% van de vonnissen).

⁶⁰ Door hun beperkte statistische representativiteit in ons staal kunnen hier trouwens geen echte commentaren op geven.

Hoofdstuk 2. Tweede resultaat van het onderzoek: de analyse van dossiers en vragenlijsten

Het corpus van het onderzoek steunt op de toepassing van een dubbele aanpak - dossieranalyse en vragenlijst - toegepast op eenzelfde geheel van beslissingen: een diepgaande studie van een dossier vormt zo een aanvulling voor een vragenlijst waarop de beslissingsnemer de elementen invulde die een rol speelden in het beslissingsproces. Deze dubbele procedure werd toegepast op twee verschillende, willekeurig samengestelde stalen op basis van de systematische inventarisatie van de beslissingen. Het basismateriaal voor de analyse bestaat zo, in elke fase van het gerechtelijke systeem, uit een steekproef van beslissingen waarvan de spreiding globaal genomen de "reële" spreiding weerspiegelt, d.w.z. deze die we afleiden uit de inventarisatieprocedure⁶¹. De analyse beslaat 649 dossiers en 613 vragenlijsten van het parket, 476 dossiers en 442 vragenlijsten van de jeugdrechter.

Figuur 11. Stalen "parket" en "rechters"

De verwerking van al deze gegevens levert resultaten op die we in twee grote categorieën kunnen onderverdelen.

⁶¹ We onderstrepen dat de trouw van de spreiding van het staal aan de reële spreiding geen voorwaarde is voor de geldigheid van het onderzoek; een "globale" getrouwheid vergemakkelijkt echter onze taak; als we een beeld moeten geven van het staal of de stalen in hun geheel, kunnen we middels een wegingsprocedure de afwijkingen corrigeren tussen de spreiding in het staal en de reële spreiding.

1. Eerste groep resultaten: kenmerken van de minderjarigen die werden berecht voor criminele feiten

Het eerste type resultaat bestaat uit het weergeven van informatie die toelaat *de populaties te beschrijven die een beslissing van het parket uitmaken of die een maatregel krijgen opgelegd door de jeugdrechter*. De kennis die hieruit voortvloeit, heeft in de eerste plaats betrekking op de inbreuken die aan de basis liggen van de onderzochte beslissingen, en op het gerechtelijk verleden van de minderjarigen in kwestie. Beide populaties werden eveneens bestudeerd vanuit verschillende socio-demografische kenmerken met betrekking tot de leeftijd, het geslacht, de nationaliteit en de afkomst van de minderjarige, maar ook met betrekking tot zijn schoolsituatie en de gezinssituatie. Deze laatste twee aspecten werden onderworpen aan een analyse die verder gaat dan een loutere beschrijving van het type scholing of van de gezinsstructuur. Wat de scholing betreft, werd nader ingegaan op de melding van specifieke problemen, in het bijzonder schoolverzuim. De gezinssituatie werd op diverse aspecten geanalyseerd: de gerechtelijke of psychiatrische antecedenten binnen de familie, de socio-economische situatie, of nog, de verstandhouding binnen het gezin. Tenslotte maakte ook de informatie in de dossiers met betrekking tot drie types van probleemgedrag - agressief gedrag, het gebruik van legale of illegale drugs, en weglopen – deel uit van het onderzoek.

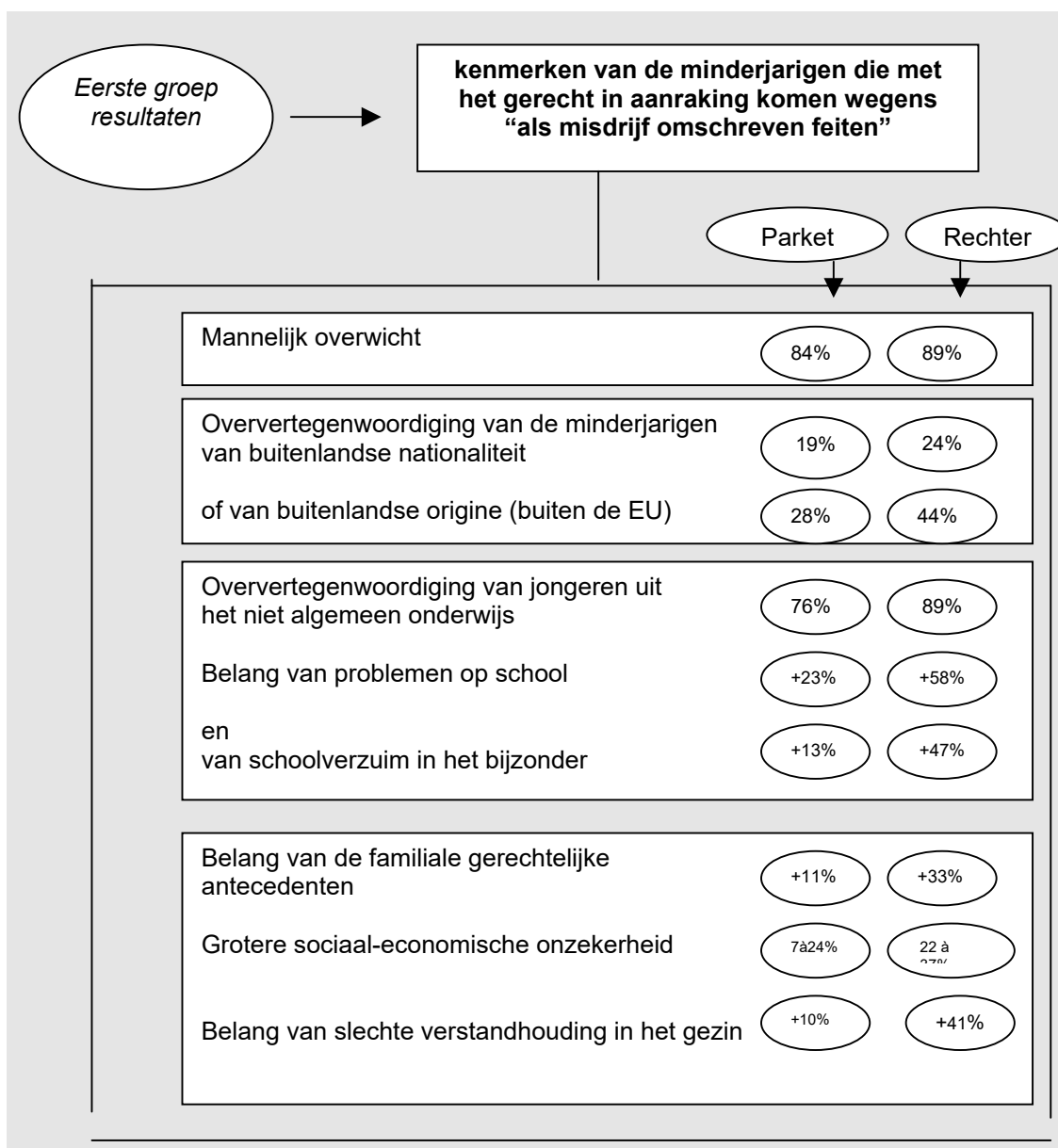
Deze eerste reeks resultaten wijst om te beginnen op een populatie die zich, op ten minste drie socio-demografische punten, duidelijk onderscheidt van de globale vergelijkbare leeftijdscategorie. We herinneren eraan dat de populatie die met een beslissing van het parket te maken krijgt, gemiddeld iets jonger is dan die die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgt. In beide gevallen is de leeftijdscategorie van 15 tot 18 jaar het sterkst vertegenwoordigd⁶².

Of het nu gaat om de populatie die een beslissing opgelegd krijgt in de eerste fase van de procedure of in de tweede fase, *het mannelijke overwicht* valt niet te ontkennen. Die eerste vaststelling is allesbehalve nieuw. Het verschil op het vlak van het type van opleiding is daarentegen meer miskend. Tussen de minderjarigen die een gerechtelijke beslissing opgelegd krijgen, zijn de jongeren *uit het algemeen onderwijs* heel duidelijk *ondervertegenwoordigd*. De jongeren die een algemene richting volgen, maken globaal gezien minder kans om in aanraking te komen met het parket en nog minder met de jeugdrechter. Deze vaststelling blijft ook geldig als we rekening houden met het feit dat in de populatie van berechte minderjarigen, de leeftijdscategorie van 14 tot 18 jaar de bovenhand heeft en het is net vanaf 14 jaar ongeveer dat het aantal jongeren in het algemeen onderwijs heel sterk afneemt. Zo liggen de percentages van jongeren die geen algemene richting volgen (76% in ons eerste staal en 89% in het tweede) sterk boven de cijfers die we kunnen afleiden uit de beschikbare statistieken, waar ze ongeveer 40% tot 50% vertegenwoordigen (vanaf het derde jaar van het secundair).

⁶² De 15- tot minder-dan-18-jarigen vertegenwoordigen 66% van het eerste staal en 71% van de tweede. De minderjarigen jonger dan 14 jaar maken 18% uit van het eerste staal en 6% van het tweede. De populatie van 17-jarigen vertegenwoordigt in beide groepen ongeveer 30%.

De twee bestudeerde groepen onderscheiden zich eveneens heel duidelijk op het vlak van nationaliteit of origine. De *oververtegenwoordiging van minderjarigen van buitenlandse nationaliteit* - buiten de Europese Unie - bij de minderjarigen die het voorwerp uitmaken van een rechterlijke beslissing, blijkt heel duidelijk wanneer de gegevens uit onze steekproeven (19% en 24%) worden vergeleken met deze waarover men beschikt met betrekking tot de globale bevolking. Onder de minderjarigen onder de 18 jaar vertegenwoordigt de groep van niet-Europese vreemdelingen (buiten de EU) in België ongeveer 4,4%. Het feit dat er rekening wordt gehouden met *de origine* van de minderjarigen, onafhankelijk van hun nationaliteit, versterkt deze vaststelling nog. De verhoudingen in onze steekproeven worden dan 28% en 44%.

Figuur 12. Kenmerken van de berechte minderjarigen

Voor deze twee populaties kunnen we nog andere vaststellingen doen. Hoewel we door het gebrek aan referentiegegevens in de globale bevolking er niet echt de draagwijdte kunnen van bepalen, laten bepaalde cijfers toch geen enkele twijfel bestaan over het bijzondere karakter of het belang van de vastgestelde fenomenen.

Om te beginnen is in de schoolse sfeer de *melding van problemen* en dan vooral van *schoolverzuim* een *relatief vaak voorkomend fenomeen*, vooral bij de groep van minderjarigen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen. Bij die groep maakt het dossier immers bijna één keer op twee gewag van occasioneel, herhaald of permanent schoolverzuim.

De cijfers in verband met de situatie van gebroken gezinnen laten geen enkele specifieke commentaar toe. Niettemin moet wel het belang onderstreept worden van *het aandeel minderjarigen uit gezinnen die al in aanraking zijn gekomen met het gerecht*: het percentage van (minstens) 33% binnen de populatie minderjarigen met een door de jeugdrechter opgelegde maatregel toont aan in welke mate de inschakeling van een minderjarige in een gerechtelijk traject deel uitmaakt van een familiale historiek.

Ook een precaire professionele situatie lijkt vaker voor te komen in gezinnen van minderjarigen die met het gerecht in aanraking komen voor criminele feit dan in de globale bevolking. Van de groep die werd onderworpen aan een maatregel van de jeugdrechter, komt 22 tot 37% van de minderjarigen uit een gezin waar werkonzekerheid heerst⁶³; bij degenen die een beslissing van het parket opgelegd kregen, vertegenwoordigen ze 7 tot 24%. Twee andere indicatoren lijken te bevestigen dat het om een groep gaat die *in grotere onzekerheid leeft op sociaal-economisch gebied*: de gezinnen van (minstens) 17% van de jongeren die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, hebben schulden en 18% van hen wordt, uit hoofde van ten minste een van de ouders, onbekwaam geacht om te voorzien in de behoeften van de minderjarige.

Tenslotte blijkt uit het onderzoek van de dossiers, bekeken vanuit het gezinsklimaat, duidelijk het belang van een *slechte verstandhouding tussen de jongeren en hun ouders*: zo wordt in 41% van de dossiers van de jeugdrechter melding gemaakt van een slechte gezinssfeer.

Een correcte interpretatie van deze eerste resultaten rechtvaardigt, en we dienen dit te benadrukken, geen enkele conclusie in termen van criminaliteit. Het is niet zonder belang hier even aan te herinneren: zoals wel meer het geval is met statistische gegevens, zijn de hier geanalyseerde cijfers het resultaat van een doorverwijzingspraktijk naar het gerechtelijke apparaat, van de politionele activiteit en van de gerechtelijke activiteit, net zozeer als van de

⁶³ Met werkonzekerheid bedoelen we de volgende situaties: een uitkering genietend, zonder tewerkstelling, invalide of in hechtenis. De indicator verwijst naar de professionele situatie van de vader, of van de moeder in geval van eenoudergezinnen.

Het percentage bedraagt 22% (rechters) en 7% (parket) als we alle dossiers in beschouwing nemen en respectievelijk 37% (rechters) en 24% (parket) als we enkel kijken naar de dossiers waarin we enige informatie vinden over de professionele situatie.

delinquentie zelf. Hypotheses geformuleerd in termen van een hogere graad van delinquentie bij jongens, bij jongeren uit andere onderwijsrichtingen dan het algemeen onderwijs, bij jonge allochtonen of in economische benadeelde gezinnen, zijn dus geheel niet pertinent.

Daartegenover staat wel dat zich de volgende vaststelling opdringt: de groep minderjarigen die in aanraking komt met justitie, en vooral degenen die voor de jeugdrechter moet verschijnen, is een groep die zeer kwetsbaar is op zowel schools, familiaal als sociaal-economisch vlak. De vraag in welke mate deze kwetsbaarheid aanleiding geeft tot meer delinquentie of tot een grotere kans oplevert op doorverwijzing naar de gerechtelijke instanties - of beide samen - valt buiten het domein van dit onderzoek.

Niettegenstaande we voor "wat er gebeurt" vóór de beslissing van het parket, verwijzen naar andere werken, is het doel van dit onderzoek echter wel om te evalueren op welke wijze deze verschillende kenmerken tussenkomen in de besluitvorming van de parketmagistraat en de jeugdrechter.

We sluiten deze beschrijving met een kort overzicht van de **“misdrijf”kenmerken** in de twee bestudeerde populaties. Deze oefening blijkt moeilijker dan men op het eerste gezicht zou denken. De beslissing van de parketmagistraat of van de jeugdrechter kan immers betrekking hebben op één enkele inbreuk - dat is het geval voor 77% van de onderzochte dossiers op parket-niveau en voor 36% van de dossiers op het niveau van de jeugdrechter - maar kan evengoed betrekking hebben op meerdere “misdrijven”. Indien het over meerdere inbreuken gaat, kunnen de geregistreerde feiten van dezelfde of van verschillende aard zijn. Zo ligt pluriforme delinquentie aan de basis van 15% van de onderzochte beslissingen op parket-niveau, en van 51% van de maatregelen op het niveau van de jeugdrechter. Het veruit meest geobserveerde “misdrijf”type, alleenstaand of in combinatie met andere inbreuken, is - in beide stalen - diefstal (van alle vormen). In volgende tabel worden de frequenties weergegeven van de andere meest vastgestelde types van misdrijven.

De omstandigheden van de delicten kunnen eveneens sterk variëren. Zo wordt er expliciet gewag gemaakt van geweld in 21% van de geanalyseerde beslissingen op parket-niveau en in 49% van de onderzochte beslissingen op het niveau van de jeugdrechter. De tabel vermeldt eveneens andere geobserveerde omstandigheden voor ten minste één van de gepleegde feiten: het gebruik van wapens, het plegen in groep, in bende of georganiseerde groep, of nog, in een schoolcontext.

Wat het gerechtelijk verleden van de minderjarigen in kwestie betreft, kunnen ook nog enkele cijfers worden meegegeven: 36% van de minderjarigen die het voorwerp uitmaakte van een beslissing van het parket, heeft vroeger reeds (gekende) feiten gepleegd, en 38% had al het voorwerp uitgemaakt van een of andere vorm van gerechtelijke tussenkomst; het respectievelijke aandeel bedraagt 46% en 42% voor de minderjarigen die een maatregel opgelegd kregen van de jeugdrechter.

Tabel 157. Kenmerken van delinquentie

	Dossiers Parket	Dossiers Rechters
Meest vastgestelde misdrijven		
Diefstal	41%	68%
Enkel	33%	30%
Gecumuleerd	8%	38%
Vandalisme, beschadiging of vernieling	13%	12%
Enkel	9%	1%
Gecumuleerd	4%	11%
Afpersing, heling of oplichting	6%	11%
Enkel	4%	3%
Gecumuleerd	2%	8%
Gebruik en bezit van verdovende middelen	15%	23%
Enkel	10%	3%
Gecumuleerd	5%	20%
Handel in verdovende middelen	3%	7%
Enkel	1%	0.4%
Gecumuleerd	2%	6%
Opzettelijke slagen en verwondingen	13%	20%
Enkel	10%	5%
Gecumuleerd	4%	16%
Andere (< 5%)		
Kenmerken en omstandigheden van de delicten		
Gebruik van geweld	21%	49%
Gebruik van een wapen	6%	19%
In groep	47%	52%
In een georganiseerde bende	8%	18%
Schoolkader	13%	17%
Pluriforme delinquentie		
Cumulatie van feiten van een verschillend type	15%	51%
Gerechtelijk verleden		
Vroegere feiten	36%	46%
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	38%	42%

2. Tweede reeks resultaten: de besluitvormingslogica's in beide opeenvolgende fases

Dankzij een gezamenlijke analyse van de diverse elementen in de dossiers, de antwoorden op de vragenlijsten en de uiteindelijke beslissingen van de magistraten, krijgen we een duidelijk zicht de besluitvormingslogica's in beide opeenvolgende fases van de procedure. We hebben het dan over *de tweede reeks resultaten*.

De selectiviteit op het niveau van het parket kan reeds worden aangetoond op basis van een loutere vergelijking van de twee steekproeven. De vastgestelde afwijking tussen beide cijferreeksen kan nochtans te wijten zijn aan zowel het feit dat er minder informatie aanwezig zou zijn in de dossiers van het parket dan in die van de jeugdrechters, als aan de selectiviteit die op parket-niveau aan de dag zou worden gelegd. Vandaar dat enkel via een statistische analyse, toegepast op elk van de populaties afzonderlijk, daadwerkelijk kan worden nagegaan of de verschillende variabelen van invloed zijn op de besluitvorming van de parketmagistraat enerzijds en de jeugdrechter anderzijds.

De basisvraag is hier de volgende: op grond van welke elementen sturen de beslissers het dossier in een bepaalde richting, treffen ze een bepaalde maatregel? De magistraten zelf geven ons informatie in hun antwoorden op de vragenlijsten. Voor elke getroffen beslissing hebben ze immers de verschillende beoordelingselementen aangegeven waarmee ze rekening houden bij hun keuze. Zo citeren de parketmagistraten het vaakst, in volgorde van belangrijkheid: het type delict, de omstandigheden van het delict, de antecedenten en het gedrag van de minderjarige. Daarna volgen pas: de familiale dynamiek, en de scholing. De jeugdrechters van hun kant noemen in de eerste plaats het gedrag van de minderjarige en de familiale dynamiek. Vervolgens komen de elementen in verband met het misdrijf aan bod: het type delict, de omstandigheden en het gerechtelijk verleden. Pas daarna volgen de elementen in verband met de scholing.

Door kruisanalyse van de variabelen die uit het dossier kwamen en de beslissingen konden in een tweede fase de expliciet ingeroepen besluitvormingslogica geconfronteerd worden met deze die daadwerkelijk wordt vastgesteld.

A. Twee complementaire analysemethodes

Daartoe werden achtereenvolgens twee statistische procedures toegepast.

(1) De analyse van de invloed van elke variabele apart

Eerst onderzochten we de invloed van elk variabele apart, door een Chi²-test, aangevuld met de Phi-coëfficiënt van Cramer. De procedure biedt een antwoord op de volgende vraag. Wordt het dossier anders behandeld op basis van dit of dat kenmerk? Is er sprake van een differentiële afhandeling van het dossier op basis van het ene of het andere kenmerk? In dit derde deel van ons rapport vindt u de resultaten van dit type analyse. We stellen voor om in dit besluit alle resultaten even samen te nemen en er de belangrijkste elementen van te onthouden.

Zo namen we, om een totaalbeeld te schetsen van de impact van elk van de variabelen op de manier waarop de dossiers werden behandeld, de belangrijkste resultaten voor elke beslissingsfase samen in één tabel. De getoonde cijfers - in de eerste kolom van tabellen 158 en 160 - zijn een weergave van de mate van statistische associatie van elk van de variabelen met de spreiding van de beslissingen van het parket of de jeugdrechters⁶⁴. Hoe hoger het cijfer, hoe meer invloed de variabele krijgt op het beslissingsproces. Het cijfer 0 betekent dat er geen enkel statistisch verband kon worden vastgesteld en dat we dus kunnen besluiten dat de variabele in kwestie geen invloed heeft.

⁶⁴ Om correct te kunnen vergelijken, hielden we bij de berekening van de invloed rekening met alle dossiers, ongeacht of die informatie bevatten over de variabelen in kwestie. Deze verfijning slaat vooral op de variabelen in verband met de perceptie van de magistraten: het cijfer toont de invloed van een negatieve perceptie in vergelijking met zowel een positieve perceptie als de gevallen waarin dat element niet uit de vragenlijst kon worden opgemaakt. Hetzelfde geldt voor de variabelen in verband met de school en het gezin: de associatie behandelt de vergelijking van twee groepen: enerzijds de dossiers waarin een probleem wordt gemeld en anderzijds die waarin de situatie positief wordt bevonden of niet voorkomt.

Vervolgens verduidelijkt een tabel, voor elk niveau van de procedure, de precieze reikwijdte van die invloed. Als er een invloed wordt vastgesteld, betekent dat immers dat de spreiding van de beslissingen significant verschilt naargelang de waarde van de variabele in kwestie, maar dat betekent echter nog niet dat we de afwijkingen precies kunnen lokaliseren. Deze twee tabellen vullen dus het eerste type informatie aan, doordat ze preciseren welk type beslissing in belang toe- of afneemt en in welke mate⁶⁵.

Ten slotte verwijzen we ook naar twee bijkomende tabellen, die u terugvindt in bijlage 5. In die tabellen vindt u, twee per twee bekeken, de relaties die we eventueel vaststelden tussen de verschillende variabelen, ongeacht het type. Uit deze informatie halen we eerst en vooral de congruentie van de diverse kenmerken in elk van de bestudeerde populaties. Ze toont ons ook of de invloed van een factor op het beslissingsproces al dan niet een verband lijkt te hebben met de invloed van een andere factor, wat ons meer inzicht kan geven in de mate van mogelijke interferentie tussen variabelen onderling. Maar op dat laatste punt biedt het tweede type analyse sluitender resultaten.

(2) De analyse van de invloed van de variabelen samen

In een tweede fase werden de variabelen samen bestudeerd, door middel van logistieke regressie. Logistieke regressie test immers de invloed van diverse variabelen op een bepaald resultaat. De methode houdt rekening met de interactie tussen de verschillende variabelen en maakt het ten slotte mogelijk die variabelen te onderscheiden die de eigenschappen van het model echt gaan bepalen. Ze isoleert met andere woorden de variabelen die "indien de rest gelijk blijft" significant doorwegen in de beslissing.

De resultaten van deze analyse vindt u in tabellen 158 en 160, samen met de resultaten van de eerste methode. Logistieke regressie gaat uit van een binaire afhankelijke variabele. Voor het parket werden de beslissingen onderverdeeld in twee categorieën: doorverwijzing van het dossier naar de rechter of niet. Voor de jeugdrechter bestudeerden we de vijf belangrijkste maatregelen apart⁶⁶. De beslissingscategorieën werden dus apart bekeken. Zo leest u deze kolommen: enkel de variabelen waar een cijfer bij staat, zijn variabelen waarvoor een invloed werd die "indien de rest gelijk blijft". Het cijfer⁶⁷ geeft aan dat er "X" keer meer kans is dat deze of gene beslissing wordt genomen het kenmerk aanwezig is. De variabelen uit de vragenlijsten zitten niet in deze analyses vervat.

⁶⁵ Hoe meer (+), hoe meer de waarde van de betreffende variabele tot die bepaalde beslissing blijkt te leiden; omgekeerd staat een groot aantal (-) gelijk met een neerwaartse invloed op de beslissing in kwestie. De indicatie is gebaseerd op de relatieve afwijkingen in vergelijking met de globale spreiding van de beslissingen.

⁶⁶ Plaatsing in een openbare instelling of andere maatregelen, plaatsing in een privé-inrichting of andere maatregelen enz.

⁶⁷ Het cijfer is de zogenaamde "Odd-ratio" of toevalscoëfficiënt.

B. Besluitvormingslogica op het niveau van het parket

Het meest markante verschil tussen beide fasen van de procedure is de plaats die de elementen in verband met feiten die de minderjarige worden aangewreven, innemen in de besluitvorming. In de fase die onder de bevoegdheid van het parket valt, hebben de *“misdrijf”kenmerken een bepalende invloed* op de behandeling van het dossier, terwijl hun invloed op het niveau van de jeugdrechter miniem of zelfs onbestaande is. Het verkregen beeld beantwoordt in deze dan ook zeer goed aan de omschrijving die gewoonlijk aan de rol van het parket wordt gegeven.

Het belang van de variabelen aangaande het delinquentieprofiel binnen het besluitvormingsproces moet echter meteen gerelativeerd worden. De geobserveerde logica's wijzen immers ook op een sterke invloed van andere types variabelen. De vastgestelde invloeden wijzen op gezins- of schoolgerelateerde problemen waarin de jongere persoonlijk en minstens gedeeltelijk betrokken is, maar ze verwijzen eveneens op significante wijze naar objectief onomkeerbare leefsituaties, zoals het geslacht, het type onderwijs, de gerechtelijke antecedenten in het gezin of de werkonzekerheid van de ouders. De origine van de minderjarige vertoont een significante invloed op de behandeling van het dossier en doet dat, zoals we zullen zien, onafhankelijk van de andere variabelen.

In hun antwoorden op de vragenlijst kenden de magistraten de elementen in verband met de delinquentie van de minderjarige en zijn gerechtelijke verleden een plaats in de rangschikking toe. Hoewel de redenering achter de beslissingen die de magistraten opgeven, overeenkomen op dit punt dat essentieel is voor de objectief vastgestelde redeneringen, stellen we voor de andere aspecten een relatieve discrepantie vast.

Tabel 158. De redeneringen achter de beslissingen van het parket: synthese van de analyses

Invloed van de verschillende variabelen op de beslissing van het parket		
	Chi ² /Phi 4 beslissingen	Logistieke regressie OR doorverwijzing rechter of niet
Misdrijven		
Pluriforme delinquentie	0.37	4.9
Type delinquentie	0,13 tot 0,23	
<i>diefstal</i>		2.6
<i>verdovende middelen</i>		2.4
Gebruik van geweld	0.14	
Gebruik van wapens	0	
Groepscontext	0	
Bendecontext	0.25	3.3
Schoolcontext	0	
<i>Geperc. ernst delict/omst.</i>	0.40	x
Gerechtelijk verleden		
Vroegere feiten	0.25	2.6
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	0.14	
<i>Perc. gerechtelijke antecedenten</i>	0.19	x
Demografische kenmerken		
Geslacht	0.11	
Leeftijd	0	
Buitenlandse origine	0.16	2.2
Schoolsituatie		
Type onderwijs	0.24	
Problemen op school	0.33	
Schoolverzuim	0.33	
<i>Perceptie van de schoolsituatie</i>	0.22	x
Gezinssituatie		
Gezinsstructuur	0	
Gezinssfeer	0.25	2.9
Antecedenten in het gezin	0.19	
Werkonzekerheid	0.14	2.9
<i>Perc. familiale dynamiek</i>	0.38	x
Probleemgedrag		
Agressief gedrag	0.32	
Druggebruik	0.17	
Weglopen	0.30	
<i>Perceptie gedrag</i>	0.44	x

Tabel 159. Invloed van de verschillende variabelen op de beslissingen van het parket

Invloed van de verschillende variabelen op de oriëntaties van het parket				
	Doorverwijzing rechter	Seponering	Alternatieven	SAJ/CBJ
Misdrijven die aan de basis liggen van de beslissing				
Pluriforme delinquentie	++++	- - -	0	-
Type delinquentie	<i>zie detail</i>			
Gebruik van geweld	+	-	+	-
Gebruik van wapens	0	0	0	0
Groepscontext	0	0	0	0
"Georganiseerde" groep of bende	++++	- -	0	- -
Schoolcontext	0			
Perceptie delict/omstandigheden als "ernstig"	++	- -	+	- -
Gerechtelijk verleden				
Vroegere feiten	+	-	+	0
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	(+)	(-)	0	-
Perceptie als "voortvloeiend uit" gerechtelijke antecedenten	0	0	+	-
Demografische kenmerken				
Vrouwelijk geslacht	0	0	-	+++
Leeftijd	0	0	0	0
Buitenlandse origine	+	- -	+	-
Schoolsituatie				
Type onderwijs	++	- -	0	0
Problemen op school	++	- - -	0	+
Perceptie van de schoolsituatie als "problematisch"	+++	- - -	-	0
Gezinssituatie				
Gezinsstructuur	0		0	0
Gezinssfeer	+++	- - - -	- -	+++
Antecedenten in het gezin	+	- - -	+	+
Werkonzekerheid	+++	- - -	-	- -
Perceptie van de familiale dynamiek als "problematisch"	++	- - -	-	+++
Probleemgedrag				
Agressief gedrag	+++	- - -	0	+
Druggebruik	+	-	-	0
Algemene perceptie van het gedrag als "problematisch"	++	- - -	++	+

Invloed van het type delinquentie op de oriëntaties van het parket				
	Doorverwijzing rechter	Seponering	Alternatieven	SAJ/CBJ
Misdrijven die aan de basis liggen van de beslissing				
diefstal	+	-	+	-
slagen en verwondingen	+	-	++	- -
gebruik verdovende middelen (losstaand)	- - - - -	+++++	- -	(+)
gebruik verdovende middelen (gecumuleerd)	+++++	- - - -	-	- - - - - (nooit)
handel in verdovende middelen	+++++	- - -	0	0
vandalisme (losstaand)	- - - - - (nooit)	+++++(altijd)	(-)	- - - - - (nooit)
verkeersmisdrijven (losstaand)	- - - - - (nooit)	+++++(altijd)	- - - - (nooit)	- - - - - (nooit)

a. De resultaten van de logistieke regressie

Aangezien voor deze methode een afhankelijke, binaire variabele nodig is, namen we enerzijds de doorverwijzingen naar de jeugdrechter in overweging en anderzijds, gegroepeerd, de beslissingen die niet in saisine door de rechter uitmondde. Het staal waarop deze analyse is gebaseerd, telt 561 beslissingen⁶⁸. Zo bestaat het uit 17% doorverwijzingen en 83% niet-doorverwijzingen. Als we de voorspellingswaarde mogen volgen, levert het model een relatief bevredigend resultaat op. Die blijkt door te wegen op het vlak van niet-doorverwijzingen: in 97% van de gevallen waar een niet-doorverwijzing werd voorspeld, is dat ook zo als we het model op het staal toepassen. Dat is in veel mindere mate het geval voor de doorverwijzingen naar de rechter: slechts 46% van de doorverwijzingen werden ook voorspeld door het model. Met andere woorden, als we voortgaan op het bestaan van de verschillende "verzwarende" kenmerken⁶⁹ in het dossier, wordt een doorverwijzing naar de rechter veel minder vaak voorspeld dan ze in werkelijkheid wordt uitgesproken. Globaal gezien kunnen we op basis van het model toch significante voorspellingen maken, althans duidelijk betere dan wat een willekeurige basis had opgeleverd⁷⁰.

De regressie levert, op het geheel van de ingevoerde variabelen, acht significante variabelen op, met name de variabelen die "als alles - namelijk de andere variabelen - voor de rest gelijk blijft" de beslissing significant gaan bepalen. De andere variabelen, die niet uit de logistieke regressie werden gelicht, maar significant bleken in het eerste type analyse, moeten daarom nog niet geweerd worden uit onze studie, die de logica achter de beslissingen wil ontrafelen. Hun invloed moet echter genuanceerd worden: het is door de cumulatie of de interactie met andere variabelen dat ze de beslissing beïnvloeden en niet als losstaand element.

Onafhankelijk van elk ander element, is pluriforme delinquentie het meest bepalende element in de beslissing tot doorverwijzing van het dossier naar de rechter. De kans dat het dossier wordt doorverwezen naar de rechter is in dat geval bijna vijf keer groter. De vaststelling van feiten in een georganiseerde bende verdrievoudigt de kans op saisine door de jeugdrechter. Bij diefstal wordt die kans meer dan verdubbeld. Dat geldt trouwens ook voor feiten met verdovende middelen. Het feit dat de minderjarige recidivist is, vergroot de kans op doorverwijzing naar de rechter eveneens met meer dan het dubbele (2,6). Ook de buitenlandse origine van de minderjarige is een element dat, onafhankelijk van elk ander, de kans op doorverwijzing naar de jeugdrechter verdubbelt. De werkonzekerheid in het gezin leidt, als de magistraat ervan op de hoogte is, tot drie keer meer doorverwijzingen naar de rechter. Ten slotte is een slechte verstandhouding met de ouders, als daarover iets te vinden is in het dossier, een laatste variabele die we uit de analyse halen met "als al de rest gelijk bleef" een grote invloed op het verdere verloop van het dossier: de

⁶⁸ De inperking van het staal in vergelijking met het oorspronkelijke staal is het gevolg van de cumulatie van de ontbrekende gegevens voor elk van de variabelen in kwestie.

⁶⁹ Dat wil zeggen de kenmerken waarvan werd vastgesteld dat ze waarschijnlijk tot een zwaardere beslissing zullen leiden.

⁷⁰ De indicator hiervoor is de Odd Ratio of de verhouding van het resultaat van de correct geklasseerde gevallen op het resultaat van de door het model incorrect geklasseerde. Als die verhouding meer is dan 1, zeggen we dat de door het model voorspelde indeling beter is dan een puur willekeurige indeling.

kans dat het dossier op het spoor "jeugdrechter" wordt gezet, verdrievoudigt bijna.

Vervolgens onderzoeken we de invloed van elke groep variabelen iets nauwkeuriger.

b. De invloed van de delinquente kenmerken

Van deze elementen *is pluriforme delinquentie dat met de meeste invloed*: van alle onderzochte variabelen is dit het element dat het aantal doorverwijzingen naar de jeugdrechter het meest stimuleert. Pluriforme delinquentie komt trouwens veel vaker voor in het staal van dossiers van de jeugdrechter (51%) dan in het staal van dossiers van de parketmagistraten (15%).

Het type delinquentie speelt een significante rol in de keuze van de beslissing, maar globaal heeft het minder invloed dan de cumulatie van meerdere types feiten van verschillende aard. Twee types misdrijven hebben een invloed die onafhankelijk is van enige andere variabele. Het feit dat er diefstal in het spel is - losstaand of gecumuleerd met andere feiten - is een katalysator voor saisine door de jeugdrechter, maar eveneens voor alternatieve maatregelen. Het grotere aantal diefstallen in de dossiers van de jeugdrechter (68%) dan in die van het parket (41%) is een perfecte afspiegeling van de selectiviteit die het parket op dat vlak aanhoudt. De invloed van "het gebruik of bezit van verdovende middelen" is complexer. De logica achter de beslissingen van het parket blijkt immers sterk te verschillen naargelang het feit of deze feiten losstaand of in combinatie met andere types misdrijven werden gepleegd: losstaande gevallen worden maar heel zelden doorverwezen naar de jeugdrechter (5%), maar als daar andere types feiten bijkomen, wordt de rechter er heel vaak bijgehaald. Het aantal dergelijke misdrijven ligt trouwens hoger in de dossiers van de jeugdrechter (23%) dan in die van het parket (15%). Bij handel in verdovende middelen stijgt het aantal saisines door de jeugdrechter eveneens, wat ook wijst op een - weliswaar miniem - verschil in de verhoudingen in beide stalen (3% voor het parket en 7% voor de jeugdrechters).

Opzettelijke slagen en verwondingen laat het aantal doorverwijzingen naar de jeugdrechter iets gematigder stijgen en ook alternatieve maatregelen worden in deze gevallen vaker toegepast. Opnieuw vertaalt deze vaststelling zich in een iets groter aantal vermeldingen van slagen en verwondingen in de dossiers van de jeugdrechter (20%) dan in de dossiers van het parket (16%).

Ten slotte zijn er twee types misdrijven die bijna altijd geseponeerd worden, voor zover ze niet samen met een ander type delict werden gepleegd: we hebben het hier over vandalisme en verkeersmisdrijven. De andere types feiten - in het bijzonder seksuele delinquentie, misdrijven tegen het openbare gezag of brandstichting - zijn te zeldzaam om er significante conclusies uit te kunnen trekken.

Tussen de vastgestelde delinquente kenmerken *heeft gebruik van geweld bij het plegen van het delict een significante impact* op de behandeling van het dossier, maar die blijft niettemin relatief klein in vergelijking met de andere elementen die invloed hebben en is in elk geval op zich niet van doorslaggevend belang. Het gebruik van geweld geeft een klein zetje aan de saisines door de jeugdrechter, maar versterkt eveneens het gebruik van alternatieve maatregelen⁷¹. Hoewel dit element relatief weinig voorkwam (8%), was het feit in bende of een georganiseerde groep te hebben gewerkt op zich, daarentegen een heel sterke stimulans voor saisine door de rechter. De andere vastgestelde kenmerken - groepscontext, schoolcontext, gebruik van wapens - beïnvloeden de behandeling van het dossier op geen enkele manier⁷².

De impact van de "delinquente" variabelen op de manier waarop het parket het dossier behandelt, wordt bevestigd door de kruisanalyse van de antwoorden op vragenlijsten en de daadwerkelijk genomen beslissingen: als de magistraat verklaart het delict of de omstandigheden ervan ernstig te vinden, is de invloed op de beslissing immers heel duidelijk. Deze invloed is echter niet eenduidig: een dergelijke perceptie van de magistraat stimuleert vooral de doorverwijzing van het dossier naar de jeugdrechter; het leidt ook, maar in mindere mate, tot meer alternatieve maatregelen.

c. De invloed van het gerechtelijke verleden

Het gerechtelijke verleden van de minderjarige beïnvloedt eveneens de beslissing bij het parket. *Deze invloed is waarschijnlijk echter minder groot* dan wat de antwoorden op de vragenlijst lieten vermoeden. Het is de recidive - namelijk het bestaan van eerder gesignaleerde misdrijven - die de behandeling van het dossier sterker beïnvloedt. We zien namelijk een groter aantal doorverwijzingen naar de jeugdrechter, maar tegelijk ook een stijging in het aantal alternatieve maatregelen. De invloed van de variabele staat, zo stelden we vast, los van elk ander element. Het feit dat de minderjarige al eerder met het gerecht in aanraking kwam, heeft daarentegen slechts een minieme impact op de gekozen oriëntatie: de saisines door de rechter komen er iets sterker uit, ten nadele van de seponering. De vastgestelde aantallen verschillen in beide stalen trouwens weinig, om niet te zeggen heel weinig⁷³.

⁷¹ In het staal "parket" bevat 21% van de dossiers gebruik van geweld tegenover 41% bij de jeugdrechter. Het verschil tussen beide aantallen is waarschijnlijk belangrijk en contrasteert op het eerste gezicht met het relatief zwakke statistische resultaat: we mogen echter niet vergeten dat de informatie globaal gezien minder overvloedig is in de dossiers van het parket en dat zo iets ook voor een deel de afwijkingen tussen beide stalen verklaart. Enkel door analyse van de spreidingen in het staal "parket" kunnen we dus de reële invloed nagaan van een variabele op de behandeling van de dossiers.

⁷² De vastgestelde verhoudingen zijn respectievelijk

- georganiseerde bende: stalen parket (8%) - rechters (18%)
- groepscontext: stalen parket (47%) - rechters (52%)
- schoolcontext: stalen parket (13%) - rechters (17%)
- gebruik van wapens : stalen parket (6%) - rechters (19%)

⁷³ Bestaan van eerder gepleegde feiten: stalen parket (36%) - rechters (46%)
Vroegere gerechtelijke tussenkomst: stalen parket (30%) - rechters (32%)

d. De invloed van de origine van de minderjarige

We stelden eerder al vast dat de minderjarigen van buitenlandse origine (niet-EU-onderdanen) oververtegenwoordigd zijn, reeds in de beslissingen van het parket, maar nog meer bij de groep die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgt. Hun oververtegenwoordiging in de berechte groepen kan ongetwijfeld niet enkel toegeschreven worden aan de selectiviteit van politie en gerecht. Recente onderzoeken wijzen echter uit dat, bij toegenomen delinquentie in deze categorie, niet de etnische factor de oorzaak is, maar de economische onzekerheid en de sociale uitsluiting, die sterk verbonden zijn met het feit allochtoon te zijn. De gegevens lijken te bevestigen dat ook een zekere graad van selectiviteit bij de politie bijdraagt tot de hogere "criminalisering" in deze populaties.

Onze eigen gegevens *bevestigen dat de buitenlandse origine van de minderjarige een invloed heeft op de keuze van het parket*. In vergelijking met de andere factoren waarvan we de invloed al benadrukten, *weegt de origine niet zwaarder door*. We moeten het effect ervan dus relativeren. Wat we echter wel moeten onderstrepen, is het feit dat deze variabele *sterk onafhankelijk van de andere factoren* opereert en zelfs de gunstige impact van een aantal positieve kenmerken tegengaat. De resultaten van de logistieke regressie bevestigen het: de buitenlandse origine heeft een invloed op de beslissing "als al de rest gelijk blijft". Als we immers de verbanden onderzoeken tussen de variabele "origine" met de andere variabelen, bekomen we overwegend niet significante verbanden; of als die wel bestaan, dan gaat het in hoofdzaak om negatieve.

Zo vinden we voor de minderjarigen van buitenlandse origine geen enkel specifiek delinquent kenmerk dat een groter aantal doorverwijzingen naar de rechter rechtvaardigt. Integendeel, zij die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, maken zich iets minder vaak dan de andere minderjarigen schuldig aan pluriforme delinquentie en hun delicten worden door de jeugdrechter iets minder frequent als ernstig bestempeld. Toegegeven, ze zijn iets vaker dan de anderen al eerder met het gerecht in aanraking geweest, maar deze indicator van een frequentere terugkeer in het gerechtelijke circuit is niets anders dan een kunstmatig fenomeen dat wordt veroorzaakt door de selectiviteit waar we het hier al over hadden.

De minderjarigen van buitenlandse origine onderscheiden zich evenmin door een problematischer schoolsituatie, gezinsleven of gedrag. Integendeel, zij die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen, kennen iets minder vaak dan de andere minderjarigen problemen op school of een slechte verstandhouding in het gezin. Zoals we al zeiden, gebruiken ze ook minder drugs en wordt hun gedrag door de jeugdrechter overigens iets minder frequent problematisch genoemd. De gebroken-gezinssituatie, die meestal sneller tot doorverwijzing naar de jeugdrechter leidt, komt beduidend minder voor bij de minderjarigen van buitenlandse origine.

Eén enkele variabele is sterk verbonden met de buitenlandse origine van de minderjarige: werkonzekerheid. De minderjarigen van buitenlandse origine die

worden doorverwezen naar het parket komen vaker dan de anderen uit een economisch achtergesteld gezin. Degenen die door het parket naar de jeugdrechter worden doorverwezen, komen daarentegen noch vaker noch minder vaak dan de minderjarigen van Belgische origine uit benadeelde gezinnen. Hoewel deze twee objectieve kenmerken - buitenlandse origine en werkonzekerheid in het gezin - in de praktijk dus vaak samen voorkomen, spelen ze onderling onafhankelijk een rol in de selectiviteit van het parket.

De analyse bewijst dus ontegensprekelijk de specifieke invloed van de buitenlandse origine op het beslissingsproces. De vastgestelde invloed leidt vooral tot meer doorverwijzingen naar de jeugdrechter, maar ook de alternatieve straffen kennen hierdoor een opgang voor deze categorie van minderjarigen.

e. De invloed van de schoolsituatie

- *Type opleiding*

Terwijl ze al oververtegenwoordigd zijn in de groep die een beslissing van het parket opgelegd krijgt, *lopen de minderjarigen die geen opleiding van het algemene type volgen bovendien nog meer kans dan de anderen op saisine door de jeugdrechter*. Die invloed is verre van insignificant. Hij is op zich echter niet bepalend: de invloed op de behandeling van de dossiers lijkt dus voort te komen uit de interactie met andere variabelen.

De optelsom van deze twee fenomenen - oververtegenwoordiging in de dossiers van het parket en selectiviteit van het parket zelf - brengt ons bij de hypothese van een stigmatisering die gelinkt is aan het type onderwijs. Tegen deze hypothese die zegt dat niet algemeen onderwijs volgen tot een strengere reactie van het gerecht leidt, zou je kunnen inbrengen dat dat komt doordat de graad van delinquentie ook hoger ligt. Het antwoord op deze vraag is uiteraard niet eenvoudig en valt ver buiten het bereik van dit onderzoek. We kunnen hiervoor in elk geval verwijzen naar het recente Belgische onderzoek betreffende "*L'urbanisation, l'exclusion sociale et la criminalité de rue (Urbanisatie, sociale uitsluiting en straatcriminaliteit)*"⁷⁴. Net als andere onderzoeken, wijst ook dit onderzoek op het feit dat het feit beroeps- of technisch onderwijs te volgen een groot aandeel heeft in het profiel van de risicogroepen op het vlak van delinquentie. Maar het onderstreept ook dat het in de eerste plaats een fenomeen is dat gebonden is aan bepaalde scholen die veel meer dan andere "overstelt" worden met bepaalde problemen en ook in welke mate deze schoolfactor, als weerspiegeling van een veelvuldige uitsluiting, bovenop een andere factor komt, waar hij sterk van afhangt: sociaal-economische onzekerheid. Hoewel we het antwoord op dat tegenargument voor een groot deel schuldig moeten blijven, kunnen we de vraag door analyse van de relaties tussen het type opleiding en de andere variabelen in onze twee stalen in elk geval nader onderzoeken.

⁷⁴ WALGRAVE Lode, VERCAIGNE Conny, KESTELOOT C., Onderzoeksteam voor de jeugdcriminaliteit, Instituut voor Sociale en Economische Geografie van de KULeuven, Onderzoek gefinancierd door de S.S.T.C. (Ministerie voor wetenschapsbeleid), Leuven, 2000.

De minderjarigen uit het niet algemeen onderwijs onderscheiden zich, als ze een beslissing van het parket opgelegd krijgen, niet van de andere minderjarigen qua gepleegde delinquentie: hun delinquente daden zijn niet vaker pluriform of gewelddadig, maar ze wordt door de magistraat heel lichtjes ernstiger bevonden. Als zij een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, zijn hun misdrijven iets vaker pluriform. Maar de hier ontdekte relaties wegen heel wat minder zwaar door dan die tussen type opleiding en de beslissingname bij het parket. De "strengere" behandeling van jongeren uit het niet algemeen onderwijs kan dus niet verklaard worden door een zwaardere graad van delinquentie alleen.

Van de jongeren die een beslissing van het parket opgelegd krijgen, komen degenen die niet algemeen onderwijs volgen, sneller weer in het gerechtelijke circuit terecht dan de andere minderjarigen. Deze vaststelling verdwijnt echter in het staal dat we in het latere stadium van de beslissing samenstelden. Het is dus evenmin omdat ze een zwaarder gerechtelijk verleden hebben dan de jongeren uit het niet algemeen onderwijs dat ze vaker dan de anderen worden doorverwezen naar de jeugdrechter.

Onderzoek naar de relaties tussen alle variabelen - respectievelijk twee per twee bekeken - legt daarentegen significantere verbanden bloot met andere variabelen die hetzij met de schoolsituatie, hetzij met de gezinssituatie te maken hebben.

Zo is er de heel significante relatie in het staal "parket" tussen type opleiding en enerzijds de melding van problemen op school en anderzijds de perceptie van de schoolsituatie door de magistraat. Deze relaties vinden we echter evenmin terug in het staal "rechters". We kunnen daaruit besluiten dat, terwijl de minderjarigen uit het niet algemeen onderwijs die worden doorverwezen naar het parket, vaker dan de anderen problemen hebben op school, wat niet gezegd kan worden van degenen die het parket vervolgens doorverwijst naar de rechter. Het type opleiding blijkt op dit beslissingsniveau onafhankelijk te zijn van problemen op school.

De minderjarigen uit het niet algemeen onderwijs die een beslissing van het parket opgelegd krijgen, komen ook vaker dan de anderen uit een gezin waar werkonzekerheid heerst. Hetzelfde kunnen we zeggen van hen die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen. De vaststelling van een significante relatie in de twee verschillende stalen bevestigt de interferentie van de twee types van factoren: werkonzekerheid gaat vaak samen met niet algemeen onderwijs en beide elementen versterken op dezelfde manier de doorverwijzing van het dossier naar de jeugdrechter.

Terwijl de jongeren uit het niet algemeen onderwijs die een beslissing van het parket opgelegd krijgen, niet vaker dan de anderen antecedenten in het gezin hebben, is dat daarentegen wel het geval voor die die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen. Dat wijst met andere woorden op interferentie tussen beide factoren, die samen dus tot meer doorverwijzingen naar de jeugdrechter leiden.

- De problemen op school

Hoewel het type opleiding - een volledig objectief criterium - werkelijk een invloed heeft op de manier waarop het parket het dossier behandelt, *is de impact van problemen op school echter nog belangrijker* en in het bijzonder die van schoolverzuim. Problemen in het schoolse leven - zoals het van school sturen, kennelijke onverschilligheid, agressiviteit of verzuim - hangen heel nauw samen met een doorverwijzing van het dossier naar de rechter. Ze stimuleren overigens ook het aantal keren dat een beroep wordt gedaan op de centra voor bijzondere jeugdzorg, maar deze invloed blijft beperkter. De variabele rond problematisch schoolsituatie werd echter niet in aanmerking genomen voor de logistieke regressie. Met andere woorden, als de variabele een invloed vertoont op de beslissing is dat waarschijnlijk het gevolg van significante relaties met andere significante variabelen.

Als we immers de relaties onderzoeken van de variabele 'problemen op school' met alle andere variabelen, lijkt het er sterk op dat de eerste werkelijk een *strategische plaats* inneemt in de besluitvorming. Problemen op school liggen aan de basis van heel wat significante associaties zowel met verzwarende criminele kenmerken als met het gewicht van een gerechtelijk verleden, allerhande gezinsproblemen - vooral slechte gezinssfeer, maar ook antecedenten in het gezin of werkonzekerheid - , of nog met probleemgedrag, agressief gedrag en in tweede instantie druggebruik.

Een van de sterkste verbanden die we tussen de verschillende variabelen - uitgenomen de beslissingsvariabelen - vaststellen, is dat tussen problemen op school en de vaststelling van een slechte verstandhouding in het gezin of de vaststelling door de magistraat van een problematische familiale dynamiek. Wij beperken ons tot een observatie van de belangrijke congruentie in de groep berechte minderjarigen in deze problemencategorieën, die een aantal essentiële elementen uit de leefwereld van de minderjarige raken. Er andere conclusies uit trekken, valt buiten het bereik van dit onderzoek. Maar hoewel er een hoge mate van congruentie bestaat tussen deze twee types moeilijkheden, overlappen ze elkaar bijlange na niet. Met andere woorden, beide categorieën moeilijkheden zorgen zowel onderling onafhankelijk als gecombineerd voor een groter aantal doorverwijzingen naar de jeugdrechter.

f. De invloed van de gezinssituatie

In het beslissingsstadium bij het parket heeft een gebroken gezinssituatie geen enkele invloed op de behandeling van het dossier. *Twee andere objectieve elementen van de gezinssituatie hebben daarentegen wel degelijk een significante invloed: het bestaan van antecedenten in het gezin enerzijds en werkonzekerheid anderzijds.* Deze laatste variabele kwam trouwens ook al uit de regressie-analyse als een bepalend element "als al de rest gelijk blijft".

Maar vooral de vaststelling van een slechte gezinssfeer en meer nog de perceptie die de magistraat heeft van de familiale dynamiek hebben een belangrijke impact op de beslissing. Deze invloed is ongeveer van dezelfde

orde als die van de kenmerken van delinquentie en het gedrag op en rond de school. Concreet behelst hij in hoofdzaak een groter aantal doorverwijzingen naar de jeugdrechter, maar onderscheidt hij zich van de eerder beschreven invloed in die zin dat hij ook zwaarder doorweegt op de vrijwillig aanvaarde hulpinstanties. De variabele komt eveneens in aanmerking voor de regressie-analyse: zijn invloed wordt niet vervormd door de combinatie met andere elementen, hij heeft los van de andere variabelen een bepalende impact.

Ook werkonzekerheid opereert onafhankelijk. Ze komt effectief vaker voor in gezinnen met een gerechtelijk verleden, maar naast deze specifieke interferentie gaat ze minder vaak een combinatie vormen met andere factoren om aldus de beslissing te beïnvloeden. Op die manier gaat werkonzekerheid van de ouders heel duidelijk de doorverwijzing van het dossier naar de jeugdrechter stimuleren.

De antecedenten in het gezin gaan vaker gepaard met een slechte gezinssfeer, werkonzekerheid, problemen op school of een of andere vorm van problematisch gedrag. Rekening houdend met deze interactie heeft dit objectieve kenmerk van de gezinssituatie een significante invloed op de besluitvorming: de minderjarige uit een gezin met een gerechtelijk verleden wordt vaker dan de anderen doorverwezen naar de jeugdrechter, maar anderzijds krijgt hij ook vaker alternatieve maatregelen opgelegd of wordt hij vaker aan een centrum voor bijzondere jeugdzorg toevertrouwd.

Deze twee objectieve kenmerken van de gezinssituatie lijken gedeeltelijk bij te dragen tot een negatieve perceptie van de familiale dynamiek. Maar het is vooral de verstandhouding tussen de minderjarige en zijn ouders die op het oordeel van de magistraten lijkt in te werken. Deze negatieve perceptie blijkt een van de sterkste invloeden uit te oefenen op de beslissing van het parket.

g. De invloed van de elementen in verband met het gedrag van de minderjarige

- Algemene perceptie van het gedrag door de magistraat

Van alle onderzochte variabelen bij het parket is het die op basis van de algemene perceptie die de magistraten hebben van het gedrag van de minderjarige - op basis van de stukken in het dossier - die *de sterkste invloed* lijkt te hebben op de beslissing, waarmee hij de variabele 'gepercipieerde ernst van het delict of van de omstandigheden' net voorgaat. Een negatieve perceptie van het gedrag van de minderjarige heeft echter geen eenduidig effect. Ze versterkt duidelijk het aantal doorverwijzingen naar de rechter, maar evenzeer stimuleert ze het aantal alternatieve maatregelen en in mindere mate zelfs de doorverwijzing naar een centrum voor bijzondere jeugdzorg. Algemeen gezien wordt het aantal seponeringen in elk geval sterk neerwaarts beïnvloed.

Als we vervolgens de relaties van deze belangrijke factor met de andere variabelen analyseren, leren we dat hij de andere subjectieve variabelen sterk herverdeelt. Een negatieve perceptie van het gedrag van de jongere wordt

heel vaak geassocieerd met de perceptie van problemen op school, een negatieve perceptie van de familiale dynamiek en in mindere mate met de negatieve perceptie van de ernst van de delicten of de omstandigheden. Hetzelfde stellen we vast met een slechte gezinssfeer en - weliswaar minder vaak - problemen op school. In mindere mate gaat deze factor ook samen met elementen uit de objectieve situatie van de minderjarige, zoals het bestaan van antecedenten in het gezin en het volgen van niet algemeen onderwijs. We vonden daarentegen geen enkel significant verband op basis van het geslacht van de minderjarige of werkonzekerheid. Het vastgestelde verband met de variabele 'origine van de minderjarige' is zwak en complex. De minderjarigen van buitenlandse origine die een beslissing van het parket opgelegd krijgen, worden iets vaker dan de anderen problematisch gedrag toegeschreven; het gedrag van diegenen die worden doorverwezen naar de jeugdrechter wordt daarentegen minder vaak slecht geacht dan het gedrag van de jongeren van Belgische origine. Deze ogenschijnlijk tegenstrijdige vaststelling is in feite slechts een illustratie van de invloed van de origine van de minderjarige op de beslissing, want die opereert, zoals we al zagen, vaak heel onafhankelijk van de andere factoren.

De negatieve perceptie die de parketmagistraat zegt te hebben van het gedrag van de minderjarige blijkt dus sterk verbonden te zijn met een aantal factoren, ook subjectieve, waar dat negatieve beeld op de een of andere manier, en minstens gedeeltelijk, uit voortvloeit.

- Melding van agressief gedrag

De vaststelling van *agressief gedrag* heeft, gecombineerd met andere elementen, *eveneens heel wat invloed op de beslissing*. De hiervoor vastgestelde afwijking tussen beide stalen (15% in het staal "parket" en 48% in het staal "rechters") wijst dus duidelijk op een deel selectiviteit van het parket op basis van dit criterium. De jongeren die agressief gedrag vertonen, worden veel sneller doorverwezen naar de jeugdrechter. Ze worden eveneens vaker toevertrouwd aan een centrum voor bijzondere jeugdzorg. Het gebruik van alternatieve maatregelen ondervindt daarentegen geen enkele invloed.

Agressief gedrag verklaart ook deels de negatieve perceptie die de parketmagistraat of de jeugdrechter heeft van het gedrag, maar toch in mindere mate dan te verwachten was.

- Legaal of illegaal druggebruik

In vergelijking met de andere factoren waarvan we de invloed eerder al beschreven, heeft de vaststelling van druggebruik *slechts een heel relatieve invloed op het beslissingsproces*. Hij drijft het aantal saisines door de jeugdrechter wel de hoogte in, maar die invloed blijft niettemin beperkt, wat de afwijking tussen beide stalen gedeeltelijk aantoon⁷⁵. De alternatieve maatregelen worden er als rechtsmiddel overigens significant door beperkt.

⁷⁵ 20% in het staal "parket" en 55% in het staal "rechters".

Onderzoek naar de verschillende variabelen legt enkele significante verbanden bloot: er wordt meer druggebruik vastgesteld als er gewag wordt gemaakt van problemen op school en dat gebruik gaat ook vaker samen met agressief gedrag. Deze vaststelling geldt voor de beide stalen. De combinatie met een slechte gezinssfeer en een negatieve perceptie van de familiale dynamiek vinden we dan weer enkel in het tweede staal terug, wat aantoonst dat de keuze van het parket gekenmerkt wordt door de combinatie van de twee elementen. We vinden daarentegen geen enkele significante relatie tussen type opleiding en druggebruik.

Ten slotte zijn twee kenmerken van de objectieve situatie van de minderjarige, waarvan we weten dat ze het aantal doorverwijzingen naar de rechter stimuleert, omgekeerd evenredig verbonden met de variabele 'druggebruik'. Dat is hoofdzakelijk het geval voor de minderjarigen van buitenlandse origine, die minder dan die van Belgische origine drugs gebruiken; we stellen hetzelfde vast in beide stalen. Hetzelfde geldt voor de minderjarigen uit achtergestelde gezinnen die minder vaak dan de anderen met dit soort problemen in aanraking komen. Deze laatste vaststellingen versterken in elk geval de hypothese van een specifieke invloed van de twee factoren in kwestie op de besluitvorming.

h. De alternatieve maatregelen en centra voor bijzondere jeugdzorg

De voorgaande beschrijving wees de lezer vooral op de selectiviteit van het parket via de beslissing tot doorverwijzing van het dossier naar de jeugdrechter. Het is niet overbodig om voor de twee minst frequente oriëntaties de factoren nog eens samen te vatten waardoor ze worden gestimuleerd. Hiervoor bekijken we de tabel met de invloeden verticaal.

- De alternatieve maatregelen

De eerste vaststelling is dat een minder ernstig crimineel feit in elk geval geen criterium is om een alternatieve maatregel op te leggen: geweld of een als ernstig gepercipieerd delict leidt zelfs vaker tot alternatieve maatregelen. Een gerechtelijk verleden van de minderjarige is al evenmin een reden om het alternatieve spoor te verlaten. Alternatieve maatregelen worden overigens, verrassend genoeg, vaker opgelegd als de magistraat het gedrag als problematisch beschouwt. Deze eerste elementen hebben in elk geval niet de neiging de hypothese van een uitgebreide sociale controle (effect van "net-widening") door middel van alternatieve maatregelen te ondersteunen.

Gezins- of schoolproblemen net als druggebruik halen het gebruik ervan naar beneden. De minderjarigen van buitenlandse origine krijgen deze maatregel eveneens vaker opgelegd. Met een effect van sociale controle bedoelen we niet dat de ernst van de delinquentie wordt teruggedrongen. Feit is veeleer dat ze een gerechtelijke reactie biedt op die gevallen waar, bij gebrek daaraan, de gunstige gezinssituatie, de afwezigheid van druggebruik of eenvoudigweg de Belgische origine van de minderjarige in kwestie anders waarschijnlijk sneller in seponering was uitgelopen.

- Centra voor bijzondere jeugdzorg

De centra voor bijzondere jeugdzorg zijn, we hoeven het waarschijnlijk niet meer te zeggen, door de band voorbehouden aan "lichtere" criminele feiten en strafbladen. Meisjes worden er beduidend vaker naar doorverwezen dan jongens. Een slechte gezinssfeer of een negatieve perceptie van de magistraat vormen duidelijk een katalysator voor dit soort oriëntatie. Hetzelfde is waar voor de gevallen waar problemen op school of agressief gedrag worden gesignaleerd, maar hier is de invloed al veel minder sterk.

C. De besluitvorming van de jeugdrechters

Terwijl de besluitvormingslogica van het parket sterk doortrokken is van de elementen in verband met het delinquentieprofiel van de minderjarige, is dat bij de jeugdrechters bijna helemaal niet het geval. Anders gezegd, de delinquentie kenmerken lijken slechts lichtjes - of zelfs helemaal niet - tussen te komen in de keuze van de maatregel die uiteindelijk zal worden toegepast. Het gerechtelijke verleden heeft, in combinatie met andere elementen, dan weer een volledig significante invloed: hoe meer de minderjarige al eerder met het gerecht in aanraking is geweest, hoe strenger er wordt opgetreden, wat een escalatie-effect weergeeft.

Het zijn echter de drie types factoren in verband met de school, de gezinssituatie en het probleemgedrag die de beslissing van de jeugdrechter beïnvloeden. Als conclusie kan dus worden geformuleerd: *de daadwerkelijke besluitvormingslogica* - meer dan deze die expliciet op de vragenlijst werd ingevuld - *komt in hoofdzaak overeen met een beschermend model*, in die zin dat de moeilijkheden in het persoonlijke leven een essentiële impact hebben op de beslissing. We moeten deze vaststelling echter sterk *nuanceren*: *de school-, familiale of gedragsproblemen leiden heel vaak tot een verhoogd aantal plaatsingsmaatregelen*, ten nadele van de ondertoezichtstelling of gemeenschapsdienst, waarbij de jongere in zijn normale leefomgeving wordt gehouden.

De socio-demografische kenmerken, onomkeerbare leefsituaties, hebben eveneens een belangrijke impact op de besluitvorming. Ook hier kunnen we niet ontkennen dat de minderjarigen van buitenlandse origine anders worden behandeld. Voor de minderjarigen die geen algemeen onderwijs volgen, kunnen we een dergelijk proces daarentegen niet terugvinden.

Tabel 160. Redeneringen achter de beslissingen van de jeugdrechter: synthese van de analyses

Invloed van de verschillende variabelen op de beslissing bij de jeugdrechter						
	Chi²/Phi	Logistieke regressie OR				
		CBJ	lpriv	Gem.d.	OTS	Repr
Misdrijven						
Pluriforme delinquentie	0					
Type delinquentie	0/0.15					
Gebruik van geweld	0					
Gebruik van wapens	0					
Groepscontext	0					
Bende	0					
Schoolcontext	0					
Geperc. ernst delict/omst.	0.16					
Gerechtelijk verleden						
Vroegere feiten	0.22					
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	0.23					
Perc. gerechtelijke antecedenten	0.19					
Demografische kenmerken						
Geslacht	0.16					
Leeftijd	0.24					
Buitenlandse origine	.15-23	2				0.5
Schoolsituatie						
Type onderwijs	0					
Problemen op school	0.35					
Schoolverzuim	0.28					
Perceptie van de schoolsituatie	0.31					
Gezinssituatie						
Gezinsstructuur	0.25		2			0.6
Gezinssfeer	0.35	2.2	2			0.5
Antecedenten in het gezin	0.14			0.4		
Werkonzekerheid	0					
Perc. familiale dynamiek	0.37					
Probleemgedrag						
Agressief gedrag	0.27					
Druggebruik	0.23			0.4		
Weglopen	0.34	4				
Perceptie gedrag	0.34					

Tabel 161. Invloed van de verschillende variabelen op de beslissingen van de rechters

Invloed van de verschillende variabelen op de rechterlijke maatregelen						
	Plaatsing gem.inst.	Plaatsing privé-inst.	Tot. plaats.	Gem.d.	OTS	Berisp.
Misdrijven						
Pluriforme delinquentie	0					
Type delinquentie						
Gebruik van geweld	0					
Gebruik van wapens	0					
Groepscontext	0					
"Georganiseerde" groep of bende	0					
Schoolcontext	0					
"Ernstig" geacht delict/ omstandigheden	++	0	+	-	(-)	(-)
Gerechtelijk verleden						
Vroegere feiten	++	0	+	---	0	--
Vroegere gerechtelijke tussenkomst	++	0	+	---	0	--
Perceptie als "voortvloeiend uit" gerechtelijke antecedenten	++	0	+	---	(-)	--
Demografische kenm.						
Vrouwelijk geslacht	+++	+++	+++	--- (-)	0	---
Leeftijd						
Buitenlandse origine	+	-	0	+(+)	-	-
Schoolsituatie						
Type onderwijs	0	0	0	0	0	0
Problemen op school	+	+	+	(-)	0	--
Schoolverzuim	++	+	++	--	(+)	---
"Problematisch" geacht schoolsituatie	++	+++	++	---	(+)	---
Gezinssituatie						
Gebroken gezin	0	++	+	--	(+)	--
Slechte gezinssfeer	+++	++	++	---	-	---
Antecedenten in het gezin	+	+	+	---	0	-
Werkonzekerheid	0	0	0	0	0	0
"Problematisch" geachte familiale dynamiek	++	++	++	--- (-)	0	---
Probleemgedrag						
Agressief gedrag	++	++	++	--	-	---
Druggebruik	++	+	++	---	(+)	--
Weglopen	+++	++	++	----	+	---
Algemene perceptie van het gedrag als "problematisch"	++	++	++	---	+	---

	Plaatsing gem.inst.	Plaatsing privé-inst.	Totaal plaats.	Gem.di.	OTS	Berisp.
Types misdrijven						
diefstal	0	0	0	0	0	0
slagen en verwondingen	0	0	0	0	0	0
gebruik verdovende middelen (losstaand)	---- (nooit)	0	-----	--	+	+++++
gebruik verdovende middelen (gecumuleerd)	++	(-)	+	---	0	0
handel in verdovende middelen	0	0	0	0	0	0
vandalisme	++	0	+	--	+++	---

a. Resultaten van de logistieke regressie

De toepassing van logistieke regressie op elk van de vijf frequentste beslissingen bij de jeugdrechter levert veel minder overtuigende resultaten op dan de analyse bij het parket. De veelvuldige onderlinge verbanden tussen de variabelen neutraliseren waarschijnlijk de mogelijkheid om variabelen te onderscheiden die op zich bepalend kunnen zijn. Zelfs al hebben de onthouden modellen haast geen voorspellingskracht op zich, toch geven ze enkele variabelen aan die "als al de rest gelijk blijft" een significante impact hebben op de beslissing.

De analyse die de plaatsingen in een openbare instelling scheidt van de andere beslissingen is de meest overtuigende⁷⁶. Drie variabelen spelen een rol bij de plaatsing in een openbare instelling, onafhankelijk van eender welke andere factor. Eerst zijn er de gevallen van weglopen: ze verviervoudigen de kans op plaatsing in een openbare instelling. Een slechte verstandhouding in het gezin vermenigvuldigt die met 2,2. Ten slotte is er ook de buitenlandse origine van de minderjarige, die deze kans eveneens verdubbelt.

Toegepast op de beslissingen tot plaatsing in een privé-inrichting, stipt de logistieke regressie⁷⁷ twee variabelen aan. Een slecht gezinsklimaat verdubbelt de kans op deze maatregel. Hetzelfde geldt voor gebroken gezinnen.

Wat de gemeenschapsdienst betreft, biedt de analyse geen uitsluitsel. Twee variabelen steken er echter lichtjes bovenuit: druggebruik en het bestaan van gerechtelijke antecedenten in de familie verminderen allebei de kans op gemeenschapsdienst met de helft, op voorwaarde uiteraard dat alle andere omstandigheden dezelfde zijn.

De analyse toepassen op de ondertoezichtstelling biedt geen uitsluitsel: we zien geen enkele significante variabele, waardoor we geen enkele vorm van coherentie kunnen afleiden.

De berisping daarentegen, levert een duidelijker resultaat op. Twee of zelfs drie variabelen komen naar voren. In tegenstelling tot wat we bij de plaatsing in een openbare instelling constateerden, zal de buitenlandse origine van de minderjarige de kans op een berisping zowat halveren, als alle andere factoren dezelfde zijn. Hetzelfde geldt voor de melding van een slechte gezinssfeer. Een gebroken-gezinssituatie lijkt deze "kans" eveneens te verkleinen, maar weliswaar in mindere mate.

b. Invloed van de delinquente kenmerken

Beide types van statistische verwerking stemmen op dit punt overeen: in de redeneringen achter beslissingen van de jeugdrechters vinden we de

⁷⁶ Het model op basis van de gegevens uit het dossier heeft een minder grote, maar niettemin effectieve voorspellingskracht dan dat van het parket: 92% van de beslissingen die geen plaatsing in een instelling openbare inhouden, worden correct voorspeld, maar slechts 30% van deze plaatsingen worden correct ingeschat.

⁷⁷ Levert weinig of geen sluitende conclusie op qua voorspellingskracht.

variabelen in verband met de gepleegde delinquente feiten haast niet terug. Slechts bepaalde types misdrijven worden immers op een andere manier behandeld⁷⁸. Zo ook voor het gebruik van verdovende middelen: gecumuleerd met andere misdrijven, geeft druggebruik vaker aanleiding tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling en minder vaak tot gemeenschapsdienst, terwijl het als losstaand feit plaatsing in een openbare instelling haast helemaal uitsluit en vooral op een berisping uitloopt. Vandalisme, dat bijna altijd gecumuleerd wordt met andere types feiten, geeft dan weer aanleiding tot meer plaatsingen in een openbare instelling.

c. Invloed van het gerechtelijke verleden

Terwijl de gepleegde delinquente feiten het proces in deze beslissingsfase amper beïnvloeden, *heeft het gerechtelijke verleden van de minderjarige daarentegen wel een significante invloed* in combinatie met andere elementen. In geval van recidive, als de jongere ooit al met het gerecht in aanraking is geweest of als de rechter vindt dat de gerechtelijke antecedenten de oorzaak van het nieuw misdrijf zijn, stijgt het aantal plaatsingen in een gemeenschapsinstelling; het aantal beslissingen tot gemeenschapsdienst zakt beduidend, net als de berisping.

Nauwkeuriger onderzoek van de populatie minderjarigen die in een gemeenschapsinstelling werden geplaatst, toont echter aan dat een groot deel van deze populatie nooit eerder feiten pleegde of een andere maatregel opgelegd kreeg. Met andere woorden, *als de jeugdrechter beslist de minderjarige in een gemeenschapsinstelling te plaatsen, blijkt dat er zo'n vier keer op de tien niet eerst een andere maatregel werd geprobeerd*⁷⁹. Nochtans gebruikten deze jonge "primo-delinquenten" niet vaker geweld en de delicten worden in slechts 65% van de gevallen als ernstig beschouwd. Hun plaatsing in dit type instelling ligt waarschijnlijk aan andere elementen die voortkomen uit school-, gezins- of gedragsproblemen. Als dat het geval is, moeten we ons dan niet afvragen of zo'n dwingende en stigmatiserende aanpak wel op zijn plaats is?

d. Invloed van de demografische kenmerken

De objectieve levensomstandigheden hebben eveneens een niet te verwaarlozen bij invloed op de besluitvorming: het geslacht, de leeftijd en origine van de minderjarige. De variabele 'origine van de minderjarige' is echter de enige met een doorslaggevende impact, als alle andere variabelen dezelfde zijn.

- *Het geslacht*

Terwijl het geslacht bij het parket geen invloed lijkt te hebben op de beslissing, *vergroot* het feit een *meisje* te zijn bij de jeugdrechter daarentegen de kans op *plaatsing* in ofwel een openbare ofwel een privé-inrichting. Ze

⁷⁸ We zagen daadwerkelijk een lichtjes significante invloed van de gepercipieerde omstandigheden van het delict, maar dan alleen in de vragenlijsten waar de jeugdrechter een advies uitspreekt over de kwestie. Als we alle vragenlijsten samen namen, dan verdwijnt die invloed.

⁷⁹ Deze verhouding wordt meer dan 50% voor de plaatsingen in een privé-inrichting.

komen duidelijk veel minder in aanraking met het gerecht, maar als dat toch gebeurt, dan betekent dat vaker dan voor jongens dat ze aan het gezin zullen worden onttrokken. Overigens krijgen ze ook veel minder vaak gemeenschapsdienst opgelegd. Hetzelfde geldt voor berispingen. Nochtans wordt hun delinquent gedrag iets minder vaak ernstig geacht⁸⁰. Maar de gezinssfeer en de perceptie die de rechter daarvan heeft, zijn daarentegen iets vaker negatief.

- De leeftijd

De leeftijd van de minderjarige had geen significante invloed in de eerste beslissingsfase. Hij beïnvloedt de keuze van de jeugdrechter. De beslissingen tot gemeenschapsdienst fluctueren naargelang de leeftijd van de minderjarige en omgekeerd evenredig met de gewone ondertoezichtstelling: hoe ouder de minderjarige, hoe minder kans op gemeenschapsdienst en hoe meer op gewone ondertoezichtstelling. Wat plaatsing betreft, verschilt enkel *plaatsing in een gemeenschapsinstelling* op een coherente manier volgens leeftijd en wel in redelijk verbazende mate. De maatregel wordt in verhouding immers *beduidend meer toegepast op minderjarigen van 14 en 15 jaar, en zelfs voor de minderjarigen jonger dan 14 jaar* dan voor de 16- en 17-jarigen. Het minder zware gerechtelijke verleden van de jongere minderjarigen zou nochtans net het omgekeerde moeten bewerkstelligen.

- Origine van de minderjarige

Net als in de beslissingsfase van het parket - en nog signifikanter als we enkel de groep van buitenlandse origine en Arabische cultuur bekijken - heeft de origine van de minderjarige een impact op de beslissing van de jeugdrechter. Deze invloed kan, zoals we eerder al benadrukten, niet worden toegeschreven aan andere factoren die in deze bevolkingsgroep sterker vertegenwoordigd zouden zijn. De teneur van de invloed is de volgende: *bij een buitenlandse origine van de minderjarige horen meer plaatsingen in een gemeenschapsinstelling en meer gemeenschapsdienst*, minder plaatsingen in een privé-inrichting, minder ondertoezichtstellingen en minder berispingen.

e. Invloed van het schoolsituatie

Het feit geen algemeen onderwijs te volgen, leidt beduidend makkelijker tot doorverwijzing van de minderjarige naar de jeugdrechter. De beslissingsactiviteit die onder de bevoegdheid valt van de rechter lijkt niet meer te worden beïnvloed door dit type van factor.

De invloed van de variabelen die op schoolproblemen wijzen, behoort tot de sterkste die we in deze beslissingsfase konden ontwaren. Zoals we eerder al onderstreepten voor de besluitvorming bij het parket, is het de combinatie van deze problemen met andere significante elementen die zorgt voor de belangrijke invloed van dit type factoren.

⁸⁰ Het verschil is echter zwak en slaat enkel op deze delinquentie-variabele

f. Invloed van de gezinssituatie

- *De gezinsstructuur en de antecedenten in het gezin*

Een gebroken-gezinssituatie had geen significante impact op de beslissing van het parket. In het beslissingsstadium bij de rechter zal ze significant vaker tot *plaatsing in een privé-inrichting* leiden en zelfs op dat niveau onafhankelijk opereren van eender welke andere factor.

Als de minderjarige uit een gezin komt dat allesbehalve onbekend is voor het gerecht zien we de kans op plaatsing in een openbare of privé-instelling dan weer stijgen. Dat feit leidt ook significant vaker en onafhankelijk van andere variabelen tot gemeenschapsdienst.

- Gezinssfeer

De variabele 'slechte gezinssfeer' komt in deze beslissingsfase als de meest bepalende uit de twee types analyse. Naast het feit dat hij op zich de hoogste graad van associatie vertoont, blijkt hij eveneens bepalend te zijn - als alle andere variabelen gelijk blijven - voor de keuze van drie types van maatregelen: plaatsing in een openbare instelling en plaatsing in een privé-inrichting, die sterk gestimuleerd worden, en de berisping, die in dat geval minder vaak wordt uitgesproken.

g. De invloed van probleemgedrag

Agressief gedrag, weglopen en druggebruik hebben een invloed die we tot de sterkste mogen rekenen van wat we hebben vastgesteld. Uit de analyse van de besluitvorming bij het parket leerden we al dat deze factoren een aantal belangrijke andere variabelen herverdelen. Het is dus meestal in *combinatie* met andere factoren dat ze een significante impact krijgen op de beslissing. Het bestaan van dergelijke problemen heeft steeds een gelijkaardig effect, zij het in variabele verhoudingen: *ze versterken het aantal plaatsingen*, zowel in gemeenschaps- als in privé-instellingen.

We wijzen ook op de bijzonder significante - en onderling onafhankelijke - impact van weglopen op de beslissing tot plaatsing in een openbare instelling. Overigens blijkt druggebruik een element van doorslaggevend belang te zijn om het aandeel beslissingen tot gemeenschapsdienst te beïnvloeden.

h. Gewone ondertoezichtstelling en gemeenschapsdienst

Tot slot vatten we nog even samen wat de toepassing van bepaalde maatregelen, met name gemeenschapsdienst en eenvoudige ondertoezichtstelling, in het bijzonder kenmerkt. Deze laatste vaststellingen formuleerden we al eerder in deze conclusies, maar dan wel verspreid over verschillende onderwerpen. Daarom is het misschien nuttig alles hier nog even samen te vatten.

- Ondertoezichtstelling

De ondertoezichtstelling lijkt heel weinig te variëren volgens eender welk kenmerk. Schoolverzuim, de perceptie van problemen op school of een gebroken gezin versterken de toepassing ervan wel lichtjes, maar deze invloed blijft niettemin een uitzondering. Bijna geen enkele van de onderzochte variabelen oefent invloed uit op het aandeel beslissingen tot ondertoezichtstelling. Voor de gewone ondertoezichtstelling varieert dat echter in minieme mate op basis van de leeftijd: hoe ouder de minderjarige (behalve boven de 18 jaar), hoe meer deze maatregel wordt gebruikt.

- Gemeenschapsdienst

In gemeenschapsdienst valt een duidelijkere lijn te trekken. Hoe meer de problemen in de persoonlijke levenssfeer worden bevestigd, en vooral als we ze op gezinsniveau moeten zoeken, hoe minder gemeenschapsdienst er wordt uitgesproken. Hoe belangrijker de terugkeer in het gerechtelijk circuit, hoe minder dit type maatregel wordt opgelegd. De categorie van minderjarigen een gemeenschapsdienst opgelegd krijgen, heeft het meest « zonder vroegere feiten en/of vroegere maatregel profiel ». Als de rechter oordeelt dat de delicten of de omstandigheden ervan ernstig zijn, zal hij minder geneigd zijn daarvoor te kiezen. Ook bij bepaalde types van delinquentie zal deze maatregel minder snel worden gebruikt: dat is met name het geval voor gebruik van verdovende middelen en vandalisme.

De beslissingen tot gemeenschapsdienst fluctueren overigens naargelang de leeftijd van de minderjarige en omgekeerd evenredig met de gewone ondertoezichtstelling: hoe ouder de minderjarige, hoe minder deze maatregel wordt toegepast. Ten slotte wordt de maatregel meer opgelegd aan minderjarigen van buitenlandse origine dan aan die van Belgische origine. De meisjes krijgen er daarentegen heel wat minder mee te maken.

Inhoudstafel

inleiding

Onderwerp van het onderzoek en methodologie

1. Doel van het onderzoek	3
2. Opbouw van het onderzoek	4
3. De methodologie	9
A. Methode en planning van het onderzoek	9
B. De onderzoekstools	11
(1) Het schema voor de registratie van de beslissingen	11
(2) De vragenlijst	13
(3) Tabel voor het verzamelen van de gegevens	14

Deel één

De verdeling van de beslissingen van de parketmagistraten en de jeugdrechters tegenover minderjarige delinquenten

De verdeling van de beslissingen van de parketmagistraten en de jeugdrechters tegenover minderjarige delinquenten	16
--	-----------

Hoofdstuk 1. De verdeling van de beslissingen van de parketmagistraten	16
---	-----------

1. De representativiteit van de geïnventariseerde beslissingen	16
2. Het volume en de verdeling van de beslissingen van de magistraten van het jeugdparket: hypothese op basis van 3 maanden inventarisatie	18
A. De verdeling van de geregistreerde beslissingen	18
B. De verdeling van de bepalende oriëntaties van het parket	21

Hoofdstuk 2. De verdeling van de beslissingen van de jeugdrechters	23
---	-----------

1. De representativiteit van de geïnventariseerde beslissingen	23
2. Het volume en de verdeling van de beslissingen van de magistraten van het jeugdparket: hypothesen op basis van 3 maanden inventarisatie	24
A. De verdeling van de geregistreerde beslissingen	24
B. Het gemiddelde aantal beslissingen en maatregelen per maand en de representativiteit per arrondissement	28
C. De spreiding van de maatregelen die werden genomen door de jeugdrechter	29
(1) Spreiding van de maatregelen waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen voorlopige beschikkingen en vonnissen	29
a. De maatregelen door vonnis	32
b. De maatregelen door beschikking	35
(2) Spreiding van de beslissingen in verhouding tot de aard van de maatregel, zonder rekening te houden met het onderscheid tussen vonnissen en beschikkingen	36

Deel twee

De samenstelling van de stalen en hun representativiteit

De samenstelling van de stalen en hun representativiteit	38
1. De steekproef van dossiers die het parket in een bepaalde richting stuurde: beschrijving en representativiteit	38
2. De steekproef van dossiers met een maatregel van de jeugdrechter: beschrijving en representativiteit	42
A. Evaluatie van de representativiteit met onderscheid tussen beschikkingen en vonnissen	43
B. Evaluatie van de representativiteit, vonnissen en beschikkingen samen	47

Deel drie

De resultaten van de analyse van de dossiers en van de vragenlijsten

De resultaten van de analyse van de dossiers en van de vragenlijsten	49
Hoofdstuk 1. De misdrijven die aan de basis liggen van de beslissingen: beschrijving en analyse van hun invloed op de beslissing	50
1. Het aantal misdrijven dat de beslissing rechtvaardigt	50
A. De frequenties over alle dossiers	50
B. Analyse per categorie van maatregelen	51
(1) De oriëntaties van het parket	51
(2) De maatregelen van de jeugdrechter	52
2. De types inbreuken die aan de basis liggen van de oriëntatie van het parket of van de maatregel die de rechter neemt	53
A. Beschrijving van de types van vastgestelde feiten	53
(1) De misdrijven tegen goederen	55
(2) De misdrijven tegen personen	56
(3) Misdrijven met verdovende middelen	57
(4) Misdrijven tegen de openbare orde en de openbare veiligheid	57
(5) Seksuele misdrijven	58
(6) Verkeersovertredingen	58
(7) Feiten die een maatregel tot bescherming van de jeugd rechtvaardigen	58
(8) Andere misdrijven	58
Aanpassingsprocedure aan de "reële" spreiding	59
B. Cumulatie van verschillende types feiten: invloed op de oriëntatie van het parket of op de maatregel die de rechter neemt	59
C. Types van feiten en keuze van de maatregel	61
(1) De invloed van het type delict op de oriëntatie die het parket aan het dossier geeft	61
(2) Invloed van het type delict op de beslissing van de jeugdrechter	66
3. Onderzoek van enkele belangrijke omstandigheden en kenmerken van de misdrijven aan de basis van de maatregel	73
A. Het gebruik van geweld bij het plegen van de feiten	73

(1) Het gebruik van geweld en de invloed ervan op de oriëntatie gegeven door het parket -----	73
(2) Het gebruik van geweld en zijn invloed op de beslissing van de jeugdrechter -----	74
B. Gebruik van een wapen -----	76
(1) Het gebruik van wapens en de invloed ervan op de oriëntatie gegeven door het parket -----	76
(2) Het gebruik van wapens en zijn invloed op de maatregel van de rechter -----	77
C. Het plegen van de feiten "in groep" -----	78
(1) De groepcontext en zijn invloed op de oriëntatie gegeven door het parket -----	78
(2) De groepcontext en zijn invloed op de maatregel van de rechter -----	78
D. Melding van een "bende" of een georganiseerde groep -----	79
(1) Vermelding van een bende en zijn invloed op de oriëntatie gegeven door het parket -----	79
(2) Vermelding van een bende en de invloed daarvan op de oriëntatie gegeven door het rechter -----	80
(3) Vermelding van een bende en gebruik van geweld -----	81
E. Misdrijven die verband houden met de school -----	81
(1) Misdrijven in of rond de school en de invloed daarvan op de oriëntatie gegeven door het parket -----	82
(2) Misdrijven in of rond de school en de invloed daarvan op de oriëntatie gegeven door de rechter -----	82
(3) Schoolcontext en gebruik van geweld -----	83
4. Perceptie van het delict door de magistraat: resultaten van de vragenlijst -----	83
(1) Perceptie van de ernst van het delict en van de omstandigheden van het delict en invloed op de manier waarop het parket de dossiers behandelt -----	84
(2) Perceptie van de ernst van het delict en van de omstandigheden van het delict en invloed op de manier waarop de jeugdrechters de dossiers behandelen -----	86
5. Conclusies over de types misdrijven die aan de basis liggen van de maatregel en hun invloed op de beslissing -----	87
 Hoofdstuk 2. Het bestaan van vroegere feiten en maatregelen -----	89
1. Bestaan van vroegere feiten en invloed op de behandeling van het dossier -----	90
A. Bestaan van vroegere feiten en invloed op de oriëntatie van het parket -----	90
B. Bestaan van vroegere feiten en invloed op de maatregel van de rechter -----	90
1. Bestaan van vroegere gerechtelijke tussenkomst en invloed op de behandeling van het dossier -----	91
A. Bestaan van vroegere gerechtelijke tussenkomsten en invloed op de oriëntatie van het parket -----	92
B. Bestaan van vroegere gerechtelijke tussenkomsten en invloed op de maatregel van de rechter -----	92
C. De minderjarigen "zonder vroegere feiten en/of vroegere maatregel" -----	93
3. Conclusies over de invloed van vroegere feiten en maatregelen op de beslissing -----	96
 Hoofdstuk 3. Socio-demografische kenmerken en specifieke problemen: beschrijving en analyse van de invloed op de beslissing -----	97
1. Het geslacht -----	97
A. Beschrijving van de steekproeven -----	97
B. Invloed op de beslissing -----	97
(1) Geslacht en invloed daarvan op de oriëntatie van het parket -----	97
(2) Geslacht en invloed op de maatregel van de rechter -----	98
(3) Geslacht, omstandigheden van het delict en gerechtelijk verleden -----	98

2. De leeftijd	100
A. Beschrijving van de steekproeven	100
B. Invloed op de beslissing	101
(1) Leeftijd en invloed op de behandeling van het dossier door het parket	101
(2) Leeftijd en invloed op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter	101
3. Nationaliteit en origine van de minderjarigen	104
A. Beschrijving van de twee populaties	104
(1) De nationaliteit	104
(2) De origine	105
B. Origine van de minderjarige en invloed op de behandeling van het dossier	108
(1) Origine van de minderjarige en invloed daarvan op de oriëntatie gegeven door het parket	108
a. Bevestiging en beschrijving van de invloed	108
b. Eventuele interferentie van andere variabelen	109
(2) Origine van de minderjarige en invloed op de keuze van de maatregel door de jeugdrechter	111
a. Bevestiging en beschrijving van de invloed	111
b. Eventuele interferentie met andere variabelen	113
4. Minderjarigen en de school	118
A. Type opleiding	118
(1) Beschrijving van de steekproeven	118
(2) Invloed van het type onderwijs op de behandeling van het dossier door het parket	121
a. Invloed en beschrijving	121
b. Eventuele invloed van andere variabelen	121
(3) Invloed van het type onderwijs op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter	124
a. Invloed en beschrijving	124
b. Type onderwijs en andere variabelen in de groep van minderjarigen die aan een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen	125
B. Melding van problemen op school	126
(1) Beschrijving van de steekproeven	126
(2) Invloed van de melding van problemen op school op de behandeling van het dossier door het parket	127
a. Invloed en beschrijving	127
b. Eventuele interferentie met andere variabelen	129
(3) Invloed van de melding van problemen op school op de behandeling van het dossier door de jeugdrechters	131
a. Invloed en beschrijving	131
b. Eventuele interferentie met andere variabelen	134
C. Perceptie van de schoolsituatie door de magistraten	137
(1) Invloed op de behandeling van het dossier door het parket	137
(2) Invloed op de behandeling van het dossier door de jeugdrechters	138
5. De gezinssituatie	140
A. De gezinsstructuur	140
(1) Beschrijving van de steekproeven	140
(2) Invloed van de gezinsstructuur op de behandeling van het dossier door het parket	142
(3) Invloed van de gezinsstructuur op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter	143
a. Invloed en de reikwijdte ervan	143
b. Eventuele interferentie met andere variabelen	144
B. Gerechtelijke en psychiatrische antecedenten in de familie	145
(1) Invloed van de antecedenten in het gezin op de behandeling van het dossier door het parket	146
(2) Invloed van de antecedenten in het gezin op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter	146

C. Sociaal-economische situatie van het gezin -----	147
(1) Invloed van de werkonzekerheid op de behandeling van het dossier door het parket-----	149
(2) Invloed van werkonzekerheid op de behandeling van het dossier door de rechter --	150
D. Verstandhouding van de minderjarige met de rest van het gezin-----	150
(1) Invloed van de verstandhouding binnen het gezin op de behandeling van het dossier door het parket-----	151
a. Invloed en de reikwijdte ervan -----	151
b. Eventuele interferentie met andere variabelen-----	152
(2) Invloed van de verstandhouding binnen het gezin op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter -----	153
a. Invloed en de reikwijdte ervan -----	153
b. Eventuele interferentie met andere variabelen-----	154
E. Perceptie van de gezinssituatie door de magistraat -----	156
(1) Invloed op de behandeling van het dossier door het parket -----	157
(2) Invloed op de behandeling van het dossier door de jeugdrechter -----	158
6. Probleemgedrag -----	160
A. Melding van agressief gedrag -----	160
(1) Invloed van agressief gedrag op de behandeling van het dossier door het parket---	160
(2) Invloed van agressief gedrag op de manier waarop de jeugdrechter het dossier behandelt -----	161
B. Druggebruik-----	161
(1) Invloed op de behandeling van het dossier door het parket -----	162
(2) Invloed op de behandeling van het dossier door de rechter -----	163
 Hoofdstuk 4. Resultaten van de vragenlijst voor de magistraten-----	164
1. Vragenlijst en procedure-----	164
2. Verdeling van de vragenlijsten-----	164
3. De antwoorden van de parketmagistraten -----	165
4. De antwoorden van de jeugdrechters -----	166
A. Belang van de verschillende elementen die een rol spelen bij het nemen van de beslissing -----	166
(1) Het gewicht van de verschillende elementen die een rol spelen bij het nemen van de beslissing -----	166
(2) Gewicht van de verschillende elementen die een rol spelen bij het nemen van de beslissing naargelang van de positieve of negatieve perceptie van de jeugdrechter-----	168
B. Belang van elk elementen voor de spreiding van de maatregelen -----	169
(1) De perceptie van het "gedrag zoals beschreven in het dossier" en de keuze van de maatregel-----	169
(2) De perceptie van de familiale dynamiek en de keuze van de maatregel -----	171
(3) De perceptie van de omstandigheden van het delict en de gekozen maatregel -----	172
(4) De perceptie van het delict en de gekozen maatregel -----	174
(5) De perceptie van de antecedenten en de gekozen maatregel -----	176
(6) Perceptie van de schoolsituatie en keuze van de maatregel -----	177
(7) De vorderingen van het parket en de gekozen maatregel-----	178

Deel vier **Algemene conclusies**

Hoofdstuk 1. Een eerste resultaat van het onderzoek: spreiding van de beslissingen van de parketmagistraten en de jeugdrechters	180
Hoofdstuk 2. Tweede resultaat van het onderzoek: de analyse van dossiers en vragenlijsten	183
1. Eerste groep resultaten: kenmerken van de minderjarigen die werden berecht voor criminele feiten	184
2. Tweede reeks resultaten: de besluitvormingslogica's in beide opeenvolgende fases	188
A. Twee complementaire analysemethodes	189
(1) De analyse van de invloed van elke variabele apart	189
(2) De analyse van de invloed van de variabelen samen	190
B. Besluitvormingslogica op het niveau van het parket	191
a. De resultaten van de logistieke regressie	194
b. De invloed van de delinquente kenmerken	195
c. De invloed van het gerechtelijke verleden	196
d. De invloed van de origine van de minderjarige	197
e. De invloed van de schoolsituatie	198
f. De invloed van de gezinssituatie	200
g. De invloed van de elementen in verband met het gedrag van de minderjarige	201
h. De alternatieve maatregelen en centra voor bijzondere jeugdzorg	203
C. De besluitvorming van de jeugdrechters	204
a. Resultaten van de logistieke regressie	207
b. Invloed van de delinquente kenmerken	207
c. Invloed van het gerechtelijke verleden	208
d. Invloed van de demografische kenmerken	208
e. Invloed van het schoolsituatie	209
f. Invloed van de gezinssituatie	210
g. De invloed van probleemgedrag	210
h. Gewone ondertoezichtstelling en gemeenschapsdienst	210
Bibliografie	212

Bijlagen

Bijlage 1.	Etat des données statistiques disponibles en matière de Protection de la Jeunesse
Bijlage 2.	A propos de l'évolution de la délinquance juvénile. Examen des données statistiques du Parquet de Bruxelles
Bijlage 3a.	Formulieren Parketmagistraten
Bijlage 3b.	Formulieren Jeugdrechters
Bijlage 4.	Dossieranalyse Codebook

Figuren

Figuur 1.	Boomstructuur van de strafrechtbedeling – Jeugdtak -----	7
Figuur 2.	Verdeling van de (geregistreerde) bepalende oriëntaties van het parket-----	22
Figuur 3.	Spreiding van de (geregistreerde) maatregelen door vonnis -----	33
Figuur 4.	Spreiding van de (geregistreerde) maatregelen genomen via een voorlopige beschikking -----	35
Figuur 5.	Verdeling van de (genoteerde) beslissingen, beschikkingen en vonnissen samen -----	37
Figuur 6.	Staal "parket" -----	39
Figuur 7.	Steekproef "parket": "reële" spreiding van de 4546 oriëntaties en spreiding binnen de steekproef -----	40
Figuur 8.	Staal "rechters" -----	43
Figuur 9.	Staal "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding binnen het staal-----	48
Figuur 10.	figuur spreiding van de beslissingen-----	181
Figuur 11.	Stalen "parket" en "rechters" -----	183
Figuur 12.	Kenmerken van de berechte minderjarigen-----	185

Tabellen

Tabel 1.	Representativiteit van de geregistreerde beslissingen van het parket -----	17
Tabel 2.	Verdeling van de door het parket geregistreerde beslissingen -----	20
Tabel 3.	Verdeling van de geregistreerde bepalende oriëntaties van het parket-----	21
Tabel 4.	Representativiteit van de geregistreerde beslissingen bij de jeugdrechters -----	23
Tabel 5.	Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de jeugdrechters-----	26
Tabel 6.	Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de Franstalige jeugdrechters-----	27
Tabel 7.	Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de Nederlandstalige jeugdrechters-----	28
Tabel 8.	Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de jeugdrechters, met onderscheid tussen beschikkingen en vonnissen -----	30
Tabel 9.	Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de Franstalige jeugdrechters, met onderscheid tussen beschikkingen en vonnissen-----	31
Tabel 10.	Verdeling van de genoteerde beslissingen op het niveau van de Nederlandstalige jeugdrechters, met onderscheid tussen beschikkingen en vonnissen -----	31
Tabel 11.	Verdeling van de vonnissen - Vergelijking met de gegevens van het onderzoek Beuken e.a. -----	34
Tabel 12.	Verdeling van de (genoteerde) beslissingen, beschikkingen en vonnissen samen -----	36
Tabel 13.	Staal "parket": "reële" spreiding van de oriëntaties en spreiding binnen het staal-----	41
Tabel 14.	Correctiecoëfficiënten voor het staal "parket" -----	42
Tabel 15.	Taalverdeling in het staal "rechters" -----	43
Tabel 16.	Staal "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding in het staal, met onderscheid tussen vonnissen en voorlopige beschikkingen-----	44
Tabel 17.	Steekproef "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding in het de steekproef, met onderscheid tussen vonnissen en voorlopige beschikkingen (aan Franstalige kant) -----	45

Tabel 18.	Steekproef "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding in de steekproef, met onderscheid tussen vonnissen en voorlopige beschikkingen (aan Nederlandstalige kant)-----	46
Tabel 19.	Staal "rechters" : "reële" spreiding van de maatregelen en spreiding in het staal, vonnissen en voorlopige beschikkingen samen -----	47
Tabel 20.	Correctiecoëfficiënten voor de steekproef "rechters" -----	48
Tabel 21.	Aantal misdrijven waarop de beslissing in beide stalen betrekking heeft-----	51
Tabel 22.	Gemiddelde en mediaan van het aantal misdrijven, o.b.v. de verschillende oriëntaties van het parket -----	51
Tabel 23.	Gemiddelde en mediaan van het aantal misdrijven, op basis van de juridische aard van de maatregel van de rechter -----	52
Tabel 24.	Gemiddelde en mediaan van het aantal misdrijven, op basis van de inhoud van de maatregel van de rechter -----	52
Tabel 25.	Cumulatie van feiten van verschillende aard in de twee stalen -----	54
Tabel 26.	Frequentie van de diverse types misdrijven in beide stalen -----	55
Tabel 27.	Frequentie van de belangrijkste types feiten na toepassing van de correctiecoëfficiënten-----	59
Tabel 28.	Invloed van pluriforme delinquentie op de beslissing van het parket-----	60
Tabel 29.	Invloed van pluriforme delinquentie op de beslissing van de jeugdrechter -----	61
Tabel 30.	Invloed van de aanwezigheid van diefstal op de beslissing van de jeugdrechter -----	62
Tabel 31.	Invloed van de aanwezigheid van slagen en verwondingen op de beslissing van het parket -----	62
Tabel 32.	Invloed van de aanwezigheid van gebruik en bezit van verdovende middelen op de beslissing van het parket-----	63
Tabel 33.	Invloed van de aanwezigheid van drughandel op de beslissing van het parket-----	64
Tabel 34.	Invloed van de aanwezigheid van vandalisme, beschadiging en vernieling op de beslissing van het parket-----	65
Tabel 35.	Invloed van de aanwezigheid van afpersing, heling of oplichting op de beslissing van het parket -----	65
Tabel 35b.	Invloed van de aanwezigheid van diefstal op de beslissing van de jeugdrechter -----	66
Tabel 36.	Invloed van de aanwezigheid van slagen en verwondingen op de beslissing van de rechter-----	67
Tabel 37.	Invloed van de aanwezigheid van verdovende middelen op de beslissing van de jeugdrechter-----	68
Tabel 38.	Invloed van de aanwezigheid van weglopen op de beslissing van de jeugdrechter -----	69
Tabel 39.	Invloed van de aanwezigheid van vandalisme op de beslissing van de jeugdrechter -----	70
Tabel 40.	Invloed van de aanwezigheid van afpersing, heling of oplichting op de beslissing van de rechter -----	71
Tabel 41.	Invloed van de aanwezigheid van verkrachting op de beslissing van de jeugdrechter -----	71
Tabel 42.	Invloed van de aanwezigheid van aanranding van de eerbaarheid op de beslissing van de jeugdrechter-----	72
Tabel 43.	Gebruik van geweld bij het plegen van de feiten in beide stalen -----	73
Tabel 44.	Invloed van geweld op de beslissing van het parket-----	74
Tabel 45.	Types misdrijven en gebruik van geweld in het staal "parket"-----	74
Tabel 46.	Invloed van geweld op de beslissing van de rechter -----	75
Tabel 47.	Invloed van geweld op de juridische aard van de beslissing van de rechter -----	75
Tabel 48.	Types misdrijven en gebruik van geweld in het staal "rechters" -----	76
Tabel 49.	Gebruik van geweld bij het plegen van de feiten in beide stalen -----	76
Tabel 50.	Invloed van het gebruik van wapens op de beslissing van het parket-----	77
Tabel 51.	Invloed van het gebruik van wapens op de beslissing van de rechter -----	77
Tabel 52.	Groepcontext bij het plegen van de feiten in beide stalen-----	78
Tabel 53.	Invloed van een groepcontext op de beslissing van het parket-----	78
Tabel 54.	Invloed van een groepcontext op de beslissing van de rechter-----	79
Tabel 55.	Bendecontext bij het plegen van de feiten in beide stalen -----	79

Tabel 56.	Invloed van een bendecontext op de beslissing van het parket -----	80
Tabel 57.	Invloed van een bendecontext op de beslissing van de rechter -----	81
Tabel 58.	Feiten in of rond de school in beide stalen -----	82
Tabel 59.	Invloed van een schoolcontext op de beslissing van de rechter -----	82
Tabel 60.	Gebruik van geweld en schoolcontext -----	83
Tabel 61.	Invloed van de perceptie van het delict op de beslissing van het parket -----	84
Tabel 62.	Invloed van de perceptie van de omstandigheden van het delict op de beslissing van het parket -----	85
Tabel 63.	Invloed van de perceptie van het delict of de omstandigheden ervan op de beslissing van het parket -----	86
Tabel 64.	Invloed van de perceptie van de omstandigheden van het delict op de beslissing van de rechter -----	86
Tabel 65.	Invloed van de perceptie van het delict op de beslissing van de rechter -----	87
Tabel 66.	Bestaan van vroegere feiten en vroegere tussenkomsten in beide stalen -----	89
Tabel 67.	Invloed van het bestaan van vroegere feiten op de beslissing van het parket ---	90
Tabel 68.	Invloed van het bestaan van vroegere feiten op de beslissing van de rechter ---	91
Tabel 69.	Invloed van het bestaan van een vroegere tussenkomst op de beslissing van het parket en de rechter -----	91
Tabel 70.	Invloed van het bestaan van een vroegere tussenkomst op de beslissing van het parket -----	92
Tabel 71.	Invloed van het bestaan van een vroegere tussenkomst op de beslissing van de rechter -----	92
Tabel 72.	Minderjarigen "zonder vroegere feiten en/of vroegere maatregel" die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen -----	93
Tabel 73.	Gebruik van geweld bij minderjarigen "zonder vroegere feiten en vroegere maatregel" die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd krijgen -----	95
Tabel 74.	Verdeling volgens het geslacht in beide steekproeven -----	97
Tabel 75.	Invloed van het geslacht op de beslissing van het parket -----	98
Tabel 76.	Invloed van het geslacht op de beslissing van de rechter -----	98
Tabel 77.	Geslacht, gerechtelijk verleden en omstandigheden van het misdrijf -----	99
Tabel 78.	Leeftijd van de minderjarigen in beide stalen -----	100
Tabel 79.	Invloed van de leeftijd van de minderjarigen op de beslissing van het parket ---	101
Tabel 80.	Invloed van de leeftijd van de minderjarigen op de beslissing van de rechter --	102
Tabel 81.	Verdeling van de minderjarigen op basis van nationaliteit in beide stalen -----	104
Tabel 82.	Spreiding volgens origine van de minderjarigen in beide stalen -----	105
Tabel 83.	Invloed van de origine van de minderjarigen op de beslissing van het parket --	108
Tabel 84.	Origine van de minderjarigen en gebruik en bezit van verdovende middelen ---	111
Tabel 85.	Invloed van de origine van de minderjarigen op de beslissing van de rechter --	112
Tabel 86.	De minderjarigen zonder vroegere feiten en vroegere maatregel die een maatregel van de jeugdrechter opgelegd kregen, volgens origine -----	114
Tabel 87.	Gebruik van geweld en origine van de minderjarige, in het staal "rechters" ----	115
Tabel 88.	Gebruik van verdovende middelen en origine van de minderjarige, in het staal "rechters" -----	116
Tabel 89.	Verdeling volgens type opleiding van de minderjarigen, in beide stalen -----	118
Tabel 90.	Staal parket": gekende informatie op basis van de genomen beslissing -----	119
Tabel 91.	Vertegenwoordiging van de types onderwijs in beide stalen en in de referentiepopulatie -----	120
Tabel 92.	Invloed van het type onderwijs op de beslissing van het parket -----	121
Tabel 93.	Type onderwijs, gerechtelijk verleden en perceptie door de magistratuur van het delict, de omstandigheden en de antecedenten, in het staal "parket" -----	123
Tabel 94.	Invloed van het type onderwijs op de beslissing van de rechter -----	124
Tabel 95.	Melding van problemen op school in beide stalen -----	127
Tabel 96.	Melding van schoolverzuim in beide stalen -----	127
Tabel 97.	Invloed van problemen op school op de beslissing van het parket -----	128
Tabel 98.	Invloed van schoolverzuim op de beslissing van het parket -----	128
Tabel 99.	Melding van problemen op school en andere variabelen in verband met de inbreuk en het gerecht in het staal "parket" -----	130
Tabel 100.	Melding van problemen op school en type onderwijs, in het staal "parket" -----	130
Tabel 101.	Melding van problemen op school en origine van de minderjarige, in het staal "parket" -----	131

Tabel 102.	Invloed van problemen op school op de beslissing van de rechter -----	132
Tabel 103.	Invloed van schoolverzuim op de beslissing van de rechter -----	134
Tabel 104.	Melding van schoolverzuim en andere variabelen in verband met de inbreuk en het gerecht in het staal "rechters" -----	136
Tabel 105.	Perceptie van de schoolsituatie en invloed op de beslissing van het parket ----	138
Tabel 106.	Perceptie van de schoolsituatie en invloed op de beslissing van de rechter ----	138
Tabel 107.	Gezinssituatie van de minderjarigen in beide stalen -----	140
Tabel 108.	Beschikbare informatie over de gezinssituatie van de minderjarigen, in het staal "parket" -----	141
Tabel 109.	Invloed van de gezinssituatie op de beslissing van de rechter -----	143
Tabel 110.	Gerechtelijke en psychiatrische antecedenten in de familie in beide stalen ----	145
Tabel 111.	Invloed van de antecedenten in het gezin op de beslissing van het parket -----	146
Tabel 112.	Invloed van de antecedenten in het gezin op de beslissing van de rechter -----	147
Tabel 113.	Precaire situatie in beide stalen -----	148
Tabel 114.	Beschikbare informatie over de werkonzekerheid in beide stalen -----	148
Tabel 115.	Schuldenlast en onmogelijkheid om in de behoeften van de minderjarige te voorzien, in beide stalen -----	149
Tabel 116.	Invloed van werkonzekerheid op de beslissing van het parket -----	149
Tabel 117.	Werkonzekerheid en problemen op school in het staal "rechters" -----	150
Tabel 118.	Verstandhouding binnen het gezin in beide stalen -----	151
Tabel 119.	Invloed van de verstandhouding binnen het gezin op de beslissing van het parket -----	152
Tabel 120.	Verstandhouding binnen het gezin, pluriforme delinquentie, gebruik van geweld en gerechtelijk verleden, in het staal "parket" -----	153
Tabel 121.	Verstandhouding binnen het gezin, type onderwijs en problemen op school, in het staal "parket" -----	153
Tabel 122.	Invloed van de verstandhouding binnen het gezin op de beslissing van de rechter -----	154
Tabel 123.	Verstandhouding binnen het gezin, pluriforme delinquentie, gebruik van geweld en gerechtelijk verleden, in het staal "rechters" -----	155
Tabel 124.	Verstandhouding binnen het gezin en problemen op school, in het staal "rechters" -----	156
Tabel 125.	Verstandhouding binnen het gezin en origine van de minderjarige, in het staal "rechters" -----	156
Tabel 126.	Perceptie van de familiale dynamiek en invloed op de beslissing van het parket -----	157
Tabel 127.	Perceptie van de familiale dynamiek en invloed op de beslissing van de rechter -----	159
Tabel 128.	Melding van agressief gedrag in beide stalen -----	160
Tabel 129.	Invloed van agressief gedrag op de beslissing van het parket -----	161
Tabel 130.	Invloed van agressief gedrag op de beslissing van de rechter -----	161
Tabel 131.	Melding van (legaal en illegaal) druggebruik in beide stalen -----	162
Tabel 132.	Invloed van druggebruik op de beslissing van het parket -----	162
Tabel 133.	Invloed van druggebruik op de beslissing van de rechter -----	163
Tabel 134.	Verdeling van de vragenlijsten in het staal "parket" -----	165
Tabel 135.	Verdeling van de vragenlijsten in het staal "rechters" -----	165
Tabel 136.	Vragenlijsten "parket": klasement van de elementen die een rol spelen in volgorde van belangrijkheid -----	166
Tabel 137.	Vragenlijsten "rechters": klasement van de elementen die een rol spelen in volgorde van belangrijkheid -----	167
Tabel 138.	Vragenlijsten "rechters": belangrijk of bepalend geachte elementen, naargelang de positieve of negatieve perceptie -----	168
Tabel 139.	Perceptie van het gedrag zoals beschreven in het dossier en beslissing van de rechter -----	169
Tabel 140.	Perceptie van het gedrag zoals beschreven in het dossier als belangrijk of bepalend element voor de rechterlijke beslissing -----	170
Tabel 141.	Perceptie van de familiale dynamiek en beslissing van de rechter -----	171
Tabel 142.	Perceptie van de familiale dynamiek als belangrijk of doorslaggevend element en beslissing van de rechter -----	171

Tabel 143.	Perceptie van de omstandigheden van het delict en beslissing van de rechter-----	172
Tabel 144.	Perceptie van de omstandigheden van het delict, die een belangrijk of doorslaggevend element wordt genoemd voor de rechterlijke beslissing -----	173
Tabel 145.	Perceptie van de omstandigheden van het delict (door de rechter) en gebruik van geweld -----	173
Tabel 146.	Perceptie van de omstandigheden van het delict (door de rechter) en wapengebruik -----	173
Tabel 147.	Perceptie van de omstandigheden van het delict (door de rechter) en melding van bendevorming -----	174
Tabel 148.	Perceptie van de omstandigheden van het delict (door de rechter) en schoolcontext-----	174
Tabel 149.	Perceptie van de aard van het delict en beslissing van de rechter-----	174
Tabel 150.	Perceptie van de aard van het delict, die een belangrijk of doorslaggevend element wordt genoemd voor de rechterlijke beslissing -----	175
Tabel 151.	Types misdrijven en en gepercipieerde ernst van het delict (door de rechter) --	176
Tabel 152.	Perceptie van de gerechtelijke antecedenten en beslissing van de rechter -----	176
Tabel 153.	Perceptie van de gerechtelijke antecedenten, die een belangrijk of doorslaggevend element wordt genoemd, en beslissing van de rechter -----	177
Tabel 154.	Perceptie van de schoolsituatie en beslissing van de rechter-----	177
Tabel 155.	Perceptie van de schoolsituatie, die een belangrijk of doorslaggevend element wordt genoemd, en beslissing van de rechter -----	178
Tabel 156.	Perceptie van de vorderingen van het parket en beslissing van de rechter -----	178
Tabel 157.	Kenmerken van delinquentie -----	188
Tabel 158.	De redeneringen achter de beslissingen van het parket: synthese van de analyses -----	192
Tabel 159.	Invloed van de verschillende variabelen op de beslissingen van het parket-----	193
Tabel 160.	Redeneringen achter de beslissingen van de jeugdrechter: synthese van de analyses -----	205
Tabel 161.	Invloed van de verschillende variabelen op de beslissingen van de rechters---	206

Liste des publications du Département de Criminologie Publicatielijst van de Hoofdafdeling Criminologie

Actualisée en janvier 2006 – Geactualiseerd in januari 2006

Ouvrages - Boeken

VANNESTE C., *Les chiffres des prisons. Des logiques économiques à leur traduction pénale*, L'Harmattan, collection Logiques Sociales, série Déviance et Société, 2001, 229 p.

Contributions à des revues et à des ouvrages collectifs **Bijdragen in tijdschriften en verzamelwerken**

2005

RENARD B., Faillibilité de la preuve scientifique et exigences de fiabilité. Quelles attentes du droit pénal ?, in *Police technique et scientifique. Les exigences d'une preuve fiable*, RENARD B. (ss dir), Actes de la journée d'étude organisée à Louvain-La-Neuve le 16 décembre 2004 par le Centre d'Etudes sur la police, Politeia/CEP, Bruxelles, décembre 2005, 15-29.

MAES E., Beknopte schets van de historische evolutie van de wettelijke onderbouw van het penitentiair regime (1830-2005), in VERBRUGGEN F., VERSTRAETEN R., VAN DAELE D., SPRIET, B. (eds), *Strafrecht als roeping, Liber amicorum Lieven Dupont* (Reeks Samenleving, Criminaliteit & Strafrechtspleging), Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2005, vol. 31A, 487-504.

VAN CAMP, T., RUBBENS, A., Tien jaar slachtofferbeleid in België : stand van zaken en kritische reflectie, *Panopticon, Tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk*, mei 2005, 78-84.

DE FRAENE D., LEMONNE A., NAGELS C., Débats autour de la victime : entre science et politique, in *Quelles places pour les victimes dans la justice pénale ?*, La Revue de la Faculté de droit de l'U.L.B., vol.31, 2005, 55-92.

VANFRAECHEM I., LEMONNE A., Victim-Offender Mediation for Juveniles in Belgium, in *Victim-Offender Mediation with Youth Offenders in Europe*, MESTITZ A., GHETTI S. (eds), Dordrecht, Kluwer International, Spring 2005, 181-209.

VANNESTE C., coll. GOEDSEELS E., DETRY I., Pour une histoire chiffrée de quarante années de « protection de la jeunesse » quelques repères utiles, in CHRISTIAENS J., DE FRAENE D., DELENS-RAVIER I (éd.), *Protection de la jeunesse. Formes et réformes*, Bruylant, Bruxelles, 2005, 3-26.

VANNESTE C., coll. DELTENRE S., DETRY I., GOEDSEELS E., JONCKHEERE A, MAES E., De la production à l'exploitation statistique : l'intervention scientifique dans tous ses états, in VESENTINI F. (dir.), *Les chiffres du crime en débat. Regards croisés sur la statistique pénale en Belgique (1830-2005)*, Académia-Bruylant, 193-217.

VANNESTE C., « Origine étrangère » et processus décisionnels au sein des tribunaux de la jeunesse, in *Délinquance des jeunes et justice des mineurs. Les défis des migrations et de la pluralité ethnique - Youth Crime and Juvenile Justice. The challenge of migration and ethnic diversity*, QUELOZ N., BÜTIKOFER REPOND F., PITTET D., BROSSARD R., MEYER-BISCH B. (éd.), Editions Staempfli, Collection KJS – CJS (Crime, Justice and Sanctions), Volume 5, Berne, 2005, 631-650.

MAES E., De externe rechtspositie van (veroordeelde) gedetineerden, *Metanoia, Driemaandelijks contactblad Katholieke Aalmoezeniersdienst bij het gevangeniswezen*, 2005 (1e kwartaal), 33-55.

GOEDSEELS E., VANNESTE C., DETRY I., Gerechtelijke statistieken inzake jeugddelinquentie en jeugdbescherming : een (grote) stap vooruit, *Panopticon, Tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk*, 2005, 56-69.

2004

MAES E., Vijf jaar justitiehuisen : enkele cijfers over de werking van de justitiehuisen tijdens de periode 1999-2002, *Panopticon, Tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk*, 2004 (november-december), nr. 6, 73-109.

RENARD B., Quelques méandres du processus de légalisation des méthodes particulières d'enquête. La loi du 6 janvier 2003, un produit fini ?, in *Les méthodes particulières de recherche. Premier bilan de la loi du 6 janvier 2003*, DESSEILLE M. Actes de la demi-journée d'étude organisée à Bruxelles le 22 mars 2004 sur ce thème par le Centre d'Etudes sur la police, Politeia/CEP, Bruxelles, 15-32.

RENARD B., LERICHE A., Deskundigenonderzoek, in *Postal memorialis*, Verbo D15, Kluwer, maart 2004, 30.

RENARD B., VANDRESSE C., La Belgique ou l'incrimination de l'organisation criminelle comme soutien des techniques d'enquête, in *Criminalité organisée : des représentations sociales aux définitions juridiques*, CESONI M. L. (ss dir.), Georg Librairie de l'Université (Genève), LGDJ (Paris), Bruylant (Bruxelles), 2004, 361-500.

DELTENRE S., MAES E., Pre-trial detention and the overcrowding of prisons in Belgium. Results from a simulation study into the possible effects of limiting the length of pre-trial detention, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 2004, nr. 4, 348-370.

DE PAUW W., DELTENRE S., HENDRICX C., WILLEMS M., Tien jaar veroordelingstatistiek, *Panopticon, Tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk*, 2004, 4, 82-92.

DELTENRE S., MAES E., Simulation de l'impact de quelques changements législatifs en matière de détention avant jugement, *Revue de Droit pénal et de Criminologie*, 2004, 1, 83-117.

GOETHALS J., MAES E., Voorwaardelijke invrijheidstelling. Nederland en België door een criminologische bril, *Tijdschrift voor Criminologie*, 2004 (Jubileumuitgave - 30 jaar NVK, 45 jaar TvC: Criminologie in Nederland - Een Vlaamse spiegel), 30-41.

VANNESTE C., L'exécution des peines. L'usage de la prison de 1830 à nos jours, in *Politieke en sociale geschiedenis van justitie in België van 1830 tot heden - Histoire politique et sociale de la justice en Belgique de 1830 à nos jours*, HEIRBAUT D., ROUSSEAUX X., VELLE K. (éd.), Die Keure - La Charte, 2004, 103-122.

DUPONT-BOUCHAT M.S., CHRISTIAENS J., VANNESTE C., Jeunesse et justice (1830-2002), in *Politieke en sociale geschiedenis van justitie in België van 1830 tot heden - Histoire politique et sociale de la justice en Belgique de 1830 à nos jours*, HEIRBAUT D., ROUSSEAUX X., VELLE K. (éd.), Die Keure - La Charte, 2004, 125-157.

VANNESTE C., Les statistiques en matière de délinquance juvénile et de protection de la jeunesse : un état de la situation, in *La réaction sociale à la délinquance juvénile. Questions critiques et enjeux d'une réforme*, Les Dossiers de la Revue de Droit Pénal et de Criminologie, la Charte, 2004, n° 10, 117-132.

DETRY I., VANNESTE C., Le dessaisissement : une pratique insaisissable ?, in *La réaction sociale à la délinquance juvénile. Questions critiques et enjeux d'une réforme*, Les Dossiers de la Revue de Droit Pénal et de Criminologie, la Charte, 2004, n° 10, 185-207.

MAES E., De externe rechtspositie van (veroordeelde) gedetineerden, *Ad Rem, Tijdschrift van de Orde van Vlaamse Balies*, 2004, speciale editie (Themanummer gevangeniswezen) 12-29.

DETRY I., VANNESTE C., Une image chiffrée du recours au dessaisissement, *Journal du Droit des Jeunes*, janvier 2004, n° 231, 23-30.

2003

RENARD B., Au croisement de la recherche proactive et des écoutes téléphoniques : construction et danger du mutualisme légistique, *Revue de droit pénal et de criminologie*, 2003, 3, 321-359.

DELTENRE S., GUILLAIN, C., Du classement sans suite à la détention préventive : de la différenciation sociale appliquée par le système pénal aux usagers de drogues, in *L'usage pénal des drogues*, KAMINSKI D. (éd.), Bruxelles, De Boeck Université, Coll. "Perspectives criminologiques", 2003, 175-193

MAES E., PUT J., Armoede en vrijheidsberoving: een vicieuze cirkel ?, in *Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting*, VRANKEN J., DE BOYSER K., DIERCKX D. (eds.), Leuven/Leusden, Acco, 2003, 187-208.

MAES E., Een blik op drie jaar besluitvormingspraktijk van de (Nederlandstalige) commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling (1999-2001), *Panopticon, Tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk*, 2003, nr. 4 (juli-augustus), 400-415.

N° complet de la *Revue de Droit Pénal et de Criminologie de février 2003* - Actes de l'Interlabo du GERN du 23 mars 2001 :

VANNESTE C., Analyse de processus de décision en différentes phases et branches du système d'administration de la justice pénale, *Revue de Droit Pénal et de Criminologie*, 2003, 2, 131-132.

RENARD B., La mise en œuvre et le suivi de l'enquête de recherche proactive : étude qualitative des facteurs influençant le processus de décision, *Revue de Droit pénal et de Criminologie*, 2003, 2, 133-167.

DELTENRE S., De l'impact des processus de décision relatifs aux condamnations prononcées sur l'évolution de la population pénitentiaire belge entre 1994 et 1998, *Revue de Droit pénal et de Criminologie*, 2003, 2, 168-20.

MAES E., Développements récents dans le processus décisionnel relatif à la libération conditionnelle en Belgique. De quelques aspects quantitatifs et qualitatifs, *Revue de Droit Pénal et de Criminologie*, 2003, 2, 206-231.

VANNESTE C., Les logiques décisionnelles des magistrats du parquet et des juges de la jeunesse à l'égard des mineurs délinquants, *Revue de Droit pénal et de Criminologie*, 2003, 2, 225-256.

2002

VANNESTE C., Délinquance et scolarité : regards croisés sur les résultats de différentes recherches, article destiné à *Custodes*, non publié (arrêt de la revue), 2002.

RENARD B., De l'automatisation de l'information policière à la systématisation de son traitement : quand les logiques de contrôle s'appuient sur les développements des technologies de l'information, in *La gestion de l'information, Seconde partie : Les contours de l'information et (les limites de) son usage*, RENARD B. (ss dir.), *Manuel de la Police*, 2002, 65, 111-133.

RENARD B., La gestion de l'information dans le cadre de la réforme des polices en Belgique, in *La gestion de l'information, Première partie : la réforme et ses impacts*, RENARD B. (ss dir.), *Manuel de la Police*, 2002, 64, 5-50 + addendum dans *Manuel de la Police*, 2002, 65, 135-141.

RENARD B., Quand l'expression de la vérité est attribuée au corps - Etat des lieux et quelques questionnements sur la légitimité de l'utilisation du polygraphe en procédure pénale, in *La Criminalistique, du mythe à la réalité quotidienne*, LERICHE A. (éd.), Kluwer, Bruxelles, 2002, 363-396.

VANNESTE C., Des logiques socio-économiques à leur traduction pénale : l'exemple de la Belgique de 1830 à nos jours, in *Sociétés et représentations, La vie judiciaire*, CREDHESS, Paris, sept. 2002, n° 14, 213-227.

DELTENRE S., MAES E., Overbevolkte gevangenen op de beklaagdenbank. Kan een begrenzing van de duur van de voorlopige hechtenis effectief bijdragen tot een 'ontvolking' van onze gevangenen?, *Winket, Tijdschrift van de Federatie van Vlaamse Gevangenisdirecteurs*, 2002, nr. 1, 6-31.

MAES E., PIETERS F., De hervorming van de voorwaardelijke invrijheidstelling in Frankrijk. Zijn er ook lessen te trekken voor de Belgische situatie?, *Tijdschrift voor Strafrecht. Jurisprudentie, nieuwe wetgeving en doctrine voor de praktijk*, 2002, nr. 1 (maart), 2-15.

MAES E., Naar een nieuwe wettelijke regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling in België? Enkele beschouwingen over de voorwaardelijke invrijheidstelling en de mogelijke oprichting van strafuitvoeringsrechtbanken, *Panopticon, Tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk*, 2001, nr. 6 (november-december), 541-570, err. 2002, nr. 2, (maart-april), 187.

MAES E., Studie van de evolutie van de gedetineerdenpopulatie volgens misdrijfcategorie (1980-1998), *Panopticon, Tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk*, 2002, nr. 4 (juli-augustus), 340-350.

MAES E., Het leven zoals het was (is) ...in de gevangenis. Beknopte schets van de historische evolutie van het Belgische gevangeniswezen aan de hand van de belangrijkste penitentiaire regelgeving, in *Gevangen in de tijd, naar een museum over vrijheidsberoving*, VAN ROYEN, H. (ed.), Referatenboek van de studiedag georganiseerd op 18 mei 2001 in het Vormingscentrum Dr. Guislain te Gent, en ingericht door de vzw Gevangenis museum en het Dr. Guislainmuseum, Merksplas, 2002, 35-53.

RENARD B., LERICHE A., L'expertise judiciaire au pénal, in *Postal memorialis - Lexique du droit pénal et des lois spéciales*, Verbo E 180, Kluwer, juin 2002, 28.

DELTENRE S., MAES E., Effectmeting van enkele mogelijke wetswijzigingen op het vlak van de voorlopige hechtenis, *Panopticon, Tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk*, 2002, nr. 3 (mei-juni), 196-211.

MAES E., Het nieuwe wettelijke kader. Historiek, inhoud en commentaren, *Metanoia, Driemaandelijks contactblad Katholieke Aalmoezeniersdienst bij het gevangeniswezen*, maart 2002, 7-41 (overname van Deel 1 'Het nieuwe wettelijke kader: historiek, inhoud en commentaren' uit het onderzoeksrapport 'De V.I.-commissies in actie' in een door de redactie herwerkte versie).

MAES E., De V.I.-commissies 'aan de bak'. Het functioneren van de (Nederlandstalige) commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling geobserveerd (eerste werkingsjaar – 1999), *Metanoia, Driemaandelijks contactblad Katholieke Aalmoezeniersdienst bij het gevangeniswezen*, maart 2002, 48-64.

2001

RENARD B., Quand l'expression de la vérité est attribuée au corps – Etat des lieux et quelques questionnements sur la légitimité de l'utilisation du polygraphe en procédure pénale, *Manuel de la Police*, 2001, 59, 155-188.

VANNESTE C., Pénalité, criminalité, insécurité ... et économie, in *Délinquance et insécurité en Europe. Vers une pénalisation du social?*, MARY P., PAPATHEODOROU T. (éd.), Groupe Européen de Recherches sur la Justice pénale, Bruylant, Bruxelles, 2001, 47-95.

VANNESTE C., Een onderzoek over de beslissingen genomen door de parketmagistraten en de jeudrechters, *Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten*, december 2001/5, 193-202.

VANNESTE C., Une recherche sur les décisions prises par les magistrats du parquet et les juges de la jeunesse, *Journal du Droit des Jeunes*, septembre 2001, n° 207, 5-12.

MAES E., De V.I.-commissies 'aan de bak'. Het functioneren van de (Nederlandstalige) commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling geobserveerd (eerste werkingsjaar – 1999), *Fatik, Tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen*, 2001, nr. 91 (september), 4-14.

2000

VANNESTE C., L'évolution de la population pénitentiaire belge de 1830 à nos jours : comment et pourquoi ? Des logiques socio-économiques à leur traduction pénale, *Revue de Droit pénal et de Criminologie*, 2000, 6, 689-723.

DELTENRE S., LEBRUN V., La nouvelle directive à l'égard des usagers de drogue : changement de politiques ? Entre pénalisation de l'usage et usages de la pénalisation, *Revue de Droit pénal et de Criminologie*, 2000, 5, 534-570.

LECLERCQ S., RENARD B., Quel gage de fiabilité pour un alibi technologique ?, *Sécurité privée*, 2000, 6, 20-26.

RENARD B., VAN RENTERGHEM P., LERICHE A., Bespreking van de wet betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, *Vigiles, Tijdschrift voor politierecht*, 2000, 4, 120-132.

RENARD B., VAN RENTERGHEM P., LERICHE A., Discussion de la loi relative à la procédure d'identification par analyse ADN en matière pénale, *Vigiles, Revue du droit de la police*, 2000, 4, 120-132.

MAES E., Het wettelijk kader: korte historiek, inhoud en commentaren, in *Voorwaardelijke invrijheidstelling: wetgeving, predictie en begeleiding*, GOETHALS J., BOUVERNE-DE BIE M. (ed.), Gent, Academia Press, 2000, 1-57.

1999

VANDERBORGHT J., Het doel heiligt de middelen ? Proactieve recherche in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit, in *De proactieve recherche/La recherche proactive*, *Custodes*, 1999, 1, 13-32.

HAVELANGE B., RENARD B., L'analyse criminelle et la protection de la vie privée, ou les dangers de remplacer Hercule Poirot par un processeur, in *Droit des technologies de l'information : regards prospectifs*, MONTERO E. (éd.), Les 20 ans du CRID, coll. Les Cahiers du CRID, n° 16, Bruxelles, Bruylant, 1999, 217-232.

VANNESTE C., DUPIRE V., MAES E., Het N.I.C.C. en het onderzoek naar de nieuwe procedure van voorwaardelijke invrijheidstelling, *Winket, Tijdschrift van de Federatie van Vlaamse Gevangenisdirecteurs*, 1999, 40-46.

Collection des rapports et notes de recherche
Collectie van onderzoeksrapporten en onderzoeksnota's

Actualisée en mai 2006 – Geactualiseerd in mei 2006

- N° 15b RENARD B., VANNESTE C. (dir.), *Het statuut van de deskundige in strafzaken*, Eindrapport, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie, Brussel, december 2005, (gedeeltelijke vertaling, april 2006), 86 p.
- N° 15a RENARD B., VANNESTE C. (dir.), *Le statut de l'expert en matière pénale*, Rapport final de recherche, Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie, Bruxelles, décembre 2005, 405 p.
- N° 14 GOOSSENS F., MAES E., DELTENRE S., VANNESTE C. (dir.), *Projet de recherche relatif à l'introduction de la surveillance électronique comme peine autonome / Onderzoeksproject inzake de invoering van het elektronisch toezicht als autonome straf*, Rapport final de recherche / Eindrapport, Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie / Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie, Bruxelles/Brussel, octobre/oktober 2005, 204 p. + bijl./annexes.
- N° 13 DAENINCK P., DELTENRE S., JONCKHEERE A., MAES E., VANNESTE C. (dir.), *Analyse des moyens juridiques susceptibles de réduire la détention préventive / Analyse van de juridische mogelijkheden om de toepassing van de voorlopige hechtenis te verminderen*, Rapport final de recherche / Eindrapport, Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie / Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie, Bruxelles/Brussel, mars/maart 2005, 367 p.
- N° 12 RENARD B., DELTENRE S., *L'expertise en matière pénale - Phase I: Cartographie des pratiques*, Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie, Rapport final de recherche, Bruxelles, juin 2003, 138 p. + annexes.
- N° 11 DELTENRE S., MAES E., *Analyse statistique sur base de données de condamnations : plus-value et applications concrètes / Statistische analyse aan de hand van de veroordelingsgegevens : meerwaarde en praktijkvoorbeeld*, Notes de recherche / Onderzoeksnota's, Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie / Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie, Bruxelles/Brussel, 2000-2002.
- N° 10 MAES E., *Studie van de evolutie van de gedetineerdenpopulatie volgens misdrijfcategorie (1980-1998)*, Onderzoeksnota, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie, Brussel, september 2001, 15 p. + bijlagen.
- N° 9 DELTENRE S., MAES E., *Effectmeting van enkele mogelijke wetswijzigingen op het vlak van de voorlopige hechtenis / Simulations de l'impact de quelques modifications législatives en matière de détention préventive*, Onderzoeksnota's/Notes de recherche, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie / Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie, Brussel/Bruxelles, 2001.
- N° 8b VANNESTE C., *De beslissingen genomen door de parketmagistraten en de jeugdrechters ten aanzien van delinquente minderjarigen*, Eindrapport (vertaling), Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie, Brussel, dec. 2001, 206 p. + bijlage.
- N° 8a VANNESTE C., *Les décisions prises par les magistrats du parquet et les juges de la jeunesse à l'égard des mineurs délinquants*, Rapport final de recherche, Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie, Bruxelles, juin 2001, 205 p. + annexes.
- N° 7 RENARD B., *L'usage du polygraphe en procédure pénale; analyse procédurale*, Note d'étude - Partie III de l'avis pour le Ministre de la Justice et le Collège des Procureurs généraux sur l'usage du polygraphe en procédure pénale belge, Institut National de Criminalistique et de Criminologie, Département de Criminologie, Bruxelles, septembre 2000, 59-80.

- N° 6 MAES E., DUPIRE V., TORO F., VANNESTE C. (dir.), *De V.I.-commissies in actie. Onderzoek naar de werking van de in het kader van de nieuwe V.I.-wetgeving (wetten van 5 en 18 maart 1998) opgerichte commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling / Les commissions de libération conditionnelle en action. Recherche sur le fonctionnement des commissions de libération conditionnelle créées dans le cadre de la nouvelle réglementation sur la libération conditionnelle (lois des 5 et 18 mars 1998)*, Eindrapport/Rapport final de recherche, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie / Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie, Brussel/Bruxelles, augustus/août 2000, 355 p. + bijl./annexes.
- N° 5 MORMONT, C. (dir.), VANNESTE, C. (dir.), TORO, F., MARSDEN, E., SNIJDERS, J., *Etude comparative dans les 15 pays de l'Union Européenne relative au statut et modalités de l'expertise des personnes présumées ou avérées abuseurs sexuels*, Rapport final de la recherche co-financée par la Commission européenne et le Ministère de la Justice belge, Programme européen STOP, Université de Liège et Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie, octobre 1999, 192 p. + résumés en néerlandais (11 p.) et anglais (11 p.).
- N° 4 RENARD B., VANDERBORGHT J., *Recherche Proactive, révélateur d'une approche nouvelle ? Etude relative à la recherche proactive dans le cadre de la lutte contre la criminalité organisée/ Proactieve Recherche, exponent van een vernieuwde aanpak ? Onderzoek naar de proactieve recherche in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit*, Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie / Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie, Rapport final de recherche/Eindrapport, Bruxelles/Brussel, septembre/september 1999, 386 p.
- N° 3 SNACKEN S. (dir.), DELTENRE S., RAES A., VANNESTE C., VERHAEGHE P., *Recherche qualitative sur l'application de la détention préventive et de la liberté sous conditions / Kwalitatief onderzoek naar de toepassing van de voorlopige hechtenis en de vrijheid onder voorwaarden*, Rapport final de recherche/Eindrapport, Institut National de Criminalistique et de Criminologie - Département de Criminologie / Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie / Vrije Universiteit Brussel, Bruxelles/Brussel, 1999, 244 p.
- N° 2 SNACKEN S. (dir.), DE BUCK K., D'HAENENS K., RAES A., VERHAEGHE P., *Onderzoek naar de toepassing van de voorlopige hechtenis en de vrijheid onder voorwaarden*, Eindrapport, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie / Vrije Universiteit Brussel, Brussel, 1997, 174 p.
- N° 1 DE BUCK K., D'HAENENS K., *Electronic Monitoring*, Studienota, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie - Hoofdafdeling Criminologie, 1996, 40 p.

